דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי ט״ו בכסלו תשנ״ה 18.11.94 גליון 21406 · 56 עמודים, המחיר 3.70 ש״ח (כולל מע״מ) באילת 3.00 ש״ח

תא״ל חבי מית: ״כבר הלכנו עם הפלסטינים מרחק עצום קדימה, אבל אולי מחובר בריצת מרתון״. און לוי (עמ׳ 18)

המצב רופף אך לא נואש. סטמכים שנחשפו מגלים סודות עבר ומאששים לקחים עכשוויים. אמיר אורן (עמ׳ 15)

דבר אחר

רבין: על כל פעם שבגין עשה שלום עם מצרים אני עשה חמש פעמים שלום עם ירדן

שוחט מתנגד לפיחות; בנק ישראל עומד להעלות הריבית

כך מעריכים גורמים באוצר, בתעשייה ובבנקים; ירידות חדות בבורסה: מדד מניות המשתנים ירד ב־2.67 אחוזים; שוחט: התעשיינים מגזימים מאוד בטענותיהם על פגיעה ברווחיות היצוא

מאת חני פורשנר ומתי״ם

אין מקום לציפיות, שר האוצר אברהם שוחט יכריז על צעדים מיוחדים בפגישתו עם ראשי המשק היום. לעומת זאת, יש להניח כי כבר בימים הקרובים יודיע בנק ישראל על העלאת הריבית. כך העריכו אתמול גורמים שונים בכלכלה, וביניהם אנשים במשרדי האוצר, תעשיינים ובבנקאים.

יום המסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב הסתיים אתמול בירידות שערים חדות. מדד מניות המשתנים ירד ב־2.67% והגיע ל־170.56 נקודות. מדד המעוף ירד ב־3.56% והגיע ל־174.67 נקודות. נפח המסחר (נכס בסיס) היה 664.2 מיליוני ש״ח ונפח העסקאות בכניות המופשטות היה 142.2 מיליוני ש״ח.

במשרד האוצר הכחישו אתמול את הידיעות לפיהן שר שוחט זימן את הפגישה עם בכירי המשק היום עקב ההתפתחויות האחרונות במשק, ובמיוחד פרסום המדד הגבוה של אוקטובר. באוצר הסבירו כי הפגישה של היום איננה אלא ״פגישת שגרה, שכמותה מתקיימות כמה פגישות במשך השנה בכל מיני פורומים״.

עוד הדגישו באוצר, כי הפגישה זומנה זמן רב לפני פרסום המדד של אוקטובר ביום שלישי, והיא ״איננה פגישה אופרטיבית. אלא רק מיועדת לאפשר לשוחט האזנה מרוכזת לנציגיהם של מרבית המגזרים במשק.

מקורות שונים בבנקים הגדולים העריכו אתמול, כי כיוון הזרקורים אל משרד האוצר, שהוא כנראה יעד מוטעה, מסיט את תשומת הלב מהשחקן העיקרי שעומד לעלות על הבמה בימים הקרובים. לדעתם, התבטאותו הנחרצת של נגיד בנק ישראל, פרופסור יעקב פרנקל, נגד פיחות מלמדת כי בכוונתו להעלות את הריבית כבר בהודעה הקבועה של בנק ישראל על המדיניות המוניטרית לארבעת השבועות הקרובים.

המקורות מציינים, כי לאחר ש״הפדרל ריזרב״, הבנק המרכזי של ארה״ב, העלה את השבוע הריבית, אמר הנגיד כי ״צריך ללמוד מארה״ב, המכינה את עצמה להתמודדות מול האינפלציה של 1995״. חוגים שונים למדים מכך כי הבנק המרכזי של ישראל שוקל להעתיק את המדיניות המוניטרית של ארה״ב, ומצפים להעלאת ריבית שתהיה גבוהה מחצי אחוז וכנראה נמוכה מאחוז אחד; מרבית ההערכות מדברות על העלאה של שלושת רבעי אחוז.

שר האוצר אמר אתמול כי ״לפי דעתי לא צריך לעשות פיחות. נכון שיש אולי ירידה מסויימת ברווחיות של היצוא, אבל כל צעד מהסוג הזה יביא לזעזוע במשק, וזה לא דרוש עכשיו״.

שוחט אמר כי הפער שנוצר בין שער הדולר לבין שיעור האינפלציה לא נבע מהמצב במשק הישראלי, אלא מירידת ערך הדולר בעולם. היחס בין המרק לדולר השתנה ב־17% לטובת המרק, ולכן הבעיה היא גלובלית, ואנחנו לא יכולים להיות מעורבים בזה.

שר האוצר הדגיש, כי נשיא התעשיינים מגזים מאד בעניין כדאיות היצוא. לפי נתוני הלשכה לסטטיסטיקה, יש גידול יפה מאד ביצוא השנה, ישנה צמיחה גדולה מאד במשק, נוצרים מקומות עבודה, ישנן השקעות גדולות מאד, ולפיכך הדיבור על הפיחות מיותר ולא רצוי.

כן אמר, שקיים התייעצות ביום רביעי עם נגיד בנק ישראל על המצב במשק ובכלל זה עלה גם עניין העלאת הריבית. ״אני לא יודע מה תהיה החלטת הנגיד, אבל אני לא חושב שהעניין הזה ראוי״, אמר.

מנהל משרד האוצר אהרון פוגל אמר אתמול, כי אין צורך בפיחות.

נגיד בנק ישראל אמר אתמול בכנס במלון ״הולידיי אין״ בתל אביב כי ״היום, בתנאי המשק הישראלי, שהוא משק מחומם עם אבטלה יורדת, צריכה שהיא גדולה מההכנסה וגרעון במאזן התשלומים, אם נעשה פיחות הוא ילבה את האינפלציה, וזה

(המשך בעמוד 2)

״זו בושה שישראל נאלצת לייבא עגבניות״, אמר הנשיא בסיור בהתיישבות. הוא הדגיש, כי בכוונת, שאפשר לשנות את מדיניותו של שר האוצר כלפי החקלאות (צילום: תמר מצפי)

ירדן וישראל יפתחו שגרירויות ב־10 בדצמבר

מאת מוטי בסוק

ירדן וישראל יפתחו ב־10 בדצמבר את שגרירויותיהן בתל אביב וברבת עמון. קודם לכן, ב־26 בנובמבר, יפרסמו שתי המדינות הודעה רשמית על כינון היחסים. כך סוכם אתמול ברבת עמון בפגישה בין משלחת ירדנית ומשלחת מישראל.

בראש המשלחת הירדנית עמד שר האינפורמציה, ג׳וואד ענאני, ובראש המשלחת הישראלית מנכ״ל משרד החוץ, אורי סביר.

במקביל לשיחות שקיים סביר ברבת עמון בדק סמנכ״ל למינהל במשרד החוץ, ניסים בן שיטרית, שורה של מבנים אפשריים ברבת עמון היכולים לשמש כבית לשגרירות ישראל.

פרס: נראה שערפאת איבד את השליטה על פיו

מאת מוטי בסוק

שר החוץ, שמעון פרס, תקף אתמול בחריפות את יאסר ערפאת ואת הרשות הפלסטינית, על מספר התבטאויות ומהלכים שלום בשבוע האחרון.

בתגובה לדברי ערפאת כי ״התהליך ימשך עד שילד פלסטיני יניף את דגלנו על ירושלים בירתנו״, ולהתבטאויות דומות אחרות שלו, אמר פרס, בפתיחת הועידה השנתית של התנועה ליהדות מתקדמת, כי דברים כאלה פוגעים בתהליך השלום, ויוצרים רושם כי ראש אש״ף איבד את השליטה על מוצא פיו.

בג״ץ דחה את העתירה נגד הריסת בית משפחת המחבל שפוצץ האוטובוס בקו 5

מתיחות בקלקיליה לקראת הריסת בית המשפחה; האב: בני לא ביצע את הפיגוע; השופט חשין בדעת מיעוט: מותר להרוס רק את חדרו של המחבל

מאת מיכל סלע ומיכל גרייבסקי

בג״ץ דחה אתמול ברוב דעות את עתירת בני משפחתו של המחבל סלאח עבדל רחמן נזאל, שביצע את הפיגוע בקו 5 בתל אביב, שלא להרוס את ביתם, והתיר למפקד כוחות צה״ל באזור יהודה ושומרון לבצע את צו ההחרמה וההריסה לבית המחבל בקלקיליה. בית המשפט קבע כי החלטת מפקד כוחות צה״ל באזור יהודה ושומרון להשאיר על כנו את המבנה המשני, המשמש את אחיו של המחבל, חסן נזאל, היתה ״לפנים משורת הדין״.

אבי המשפחה, עבד אירחים נזאל, הוציא את כל רכוש המשפחה מהבית עוד ביום הפיגוע, מתוך הכרת המסורת של הריסת בתי מחבלים. המשפחה קיבלה מחסה אצל קרובים. הבית נאטם מיד, וצו ההריסה הושעה עד לאחר העתירה לבג״ץ.

בעקבות ההחלטה שררה אתמול מתיחות רבה בקלקיליה. ״יש בעיר אווירה של המתנה״, אמר ל״דבר״ אחד מתושבי העיר. ״יש מורת רוח רבה, שהרי הריסת בתים לא מנעה פיגועים, ולמשפחה אין כל אחריות למעשיו של הבן״.

אביו של המחבל אמר כי הוא אינו מאמין שבנו אכן ביצע את הפיגוע, וכי הרקע להחלטת בג״ץ הוא פוליטי. האב אמר כי אינו מבין את ההבדל בין אי־הריסת ביתו של ברוך גולדשטיין להחלטה להרוס את ביתו שלו. תושבי קלקיליה החליטו להשבית את העיר ולצאת להפגנות מחאה.

שופטי בג״ץ, נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר, המשנה לנשיא השופט אהרן ברק והשופטים אליעזר גולדברג ואליהו מצא, קיבלו את כל טענות רשויות הביטחון, שהציגה עו״ד נילי ארד. השופט מישאל חשין נשאר בדעת מיעוט, וטען כי יש לשמור על הנאמר בתנ״ך ״איש עוונו ישא ואיש בחטאו יומת״. הוא ביקש לבטל את צו ההחרמה וההריסה של בית משפחת המחבל.

בפסק הדין דחו השופטים את כל טענות העותרים. הם נימקו את דחייתם על פני 17 עמודים, תוך הסתמכות על פסקי דין קודמים שנתן בג״ץ.

העותרים, עבדל רחים חסן נזאל, אביו של המחבל ובעל הבית המיועד להריסה, גיסתו של המחבל ובתה, שיוצגו על ידי האגודה לזכויות האזרח באמצעות עו״ד אליהו אברם ועו״ד דן יקיר, טענו בפתיחת עתירתם כי לזיהויו של המחבל המתאבד כצלאח נזאל אין הוכחה עובדתית מספקת. בית המשפט דחה את הטענה, בראש ובראשונה בהסתמך על כך שסוכנויות הידיעות פרסמו כרוזים וקלטות מכעם הזרוע הצבאית של החמאס, שמהם עולה בבירור כי היחמה לפיגוע היתה של החמאס, ושהמחבל שביצע את הפיגוע בשליחותו הוא צלאח נזאל, שהכריז על

(המשך בעמוד 2)

ישראלי נדקר בשדה התעופה בן־גוריון

(ע). תושב פתח תקווה שהגיע אתמול אחה״צ לנמל התעופה בן גוריון כדי לסוס להודו לביקור, נדקר על ידי אלמוני, שביקש ממנו כסף.

חנוך צורדקר, בן 56, יליד הודו, ירד מהאוטובוס ברציף שבחזית בית הנתיבות בשעה 5 אחה״צ. לפתע ניגש אליו אדם שדרש ממנו כסף. ״אמרתי לו שיש לי 50 ש״ח״, סיפר ״הוא רצה 1,000 וכשלא היה לי – התנפל עלי ודקר אותי״. צורדקר לא התבוסס, ניגש לשוטר ואמר שדקרו אותו.

משטרת הנמל פתחה בחיפושים אחרי הדוקר שנמלט. במשך למעלה משעה סגרו את היציאות מנמל בן־גוריון ואת שערי הנמל, אך לאחר שהחשוד לא נמצא חודשה התנועה, כיוון שתורים ארוכים הצטברו בשערי הנמל.

צורדקר הועבר לבית החולים אסף הרופא, שם טופל ומצבו הוגדר בינוני. אין סכנה לחייו.

רבין: פעילות הליכוד נגד שיגור חיילי ארה״ב לגולן מסכנת הסיוע

מאת דניאלה פלר־שפירמן

ראש הממשלה יצחק רבין תקף בחריפות רבה את ניסיונות הליכוד לטרפד את ההסכם עם סוריה על ידי גיוס ארגונים יהודיים בארה״ב למערכה נגד שיגור חיילים אמריקאים לרמת הגולן. בתדרוך לכתבים במטוסו אמר רבין שבפעילות זו יש סכנה לעתיד הסיוע האמריקאי לישראל ולשיתוף הפעולה האסטרטגי בין ישראל לארה״ב במזרח התיכון.

ראש הממשלה אמר כי ״תארו לכם שהמאבק נגד מעורבות צבאית אמריקאית היה גובר בזמן משבר המפרץ הפרסי והמגמה לא לסכן חיילים היתה מחודדת או. ההופעה שבה ישראלים מעודדים נטייה אמריקאית חזקה להימנע משימוש בכוח הצבאי האמריקאי עלולה בטווח הרחוק לסכן את מגמות השיתוף האסטרטגי בין ארה״ב לישראל. היום, כלפי המזרח התיכון, מדיניות חוץ שלא מגובה בכוונות לסיוע כלכלי תפגע בסיכויי השלום. חיזוק המגמה לקיצוץ בסיוע, שהוא פועל יוצא מהמגמה להימנע ממעורבות צבאית או בטפית, עלולה לפגוע במה שהושג רחוקא בשלטון הנשיא הרפובליקאי רייגן שהעמיד את כל הסיוע לישראל במענק״.

רבין אמר כי הצבת כוח משקיפים בין־לאומי לפיקוח על סידורי הביטחון בגולן, במסגרת הסכם שלום, תהיה חשובה יותר מפעילות הכוח הרב־לאומי הקיים בסיני. לדבריו, הוא מופתע עד כמה הציבור האמריקאי אינו מודע לקיומו של הכוח האמריקאי בסיני כבר יותר מ־15 שנה, ללא אבידות. הוא הדגיש שישראל מעדיפה נוכחות של כוח רב־לאומי בגולן על פני כוח האו״ם כפי שמוצב שם היום, כיוון שכוח האו״ם מחייב מנדט המתחדש אחת לחצי שנה בידי מועצת הבטחון של האו״ם, שגם עשויה לפנות את הכוח במקרה של הסלמה וכו׳.

רבין הוסיף כי אם וכאשר יהיה חוזה שלום עם סוריה, כח הפיקוח יוכל למנוע היערכות להתקפת פתע, ויש לכך חשיבות הרבה יותר גדולה מאשר בסיני. לדבריו, הבעיה המרכזית כרגע בתהליך השלום היא המשא ומתן עם הפלסטינים המלווה בטרור שמכביד על התהליך ועל השלכתו הציבורית בדעת הקהל בישראל ובקרב היהודים בארה״ב.

רבין יוועד בוושינגטון בתחילת השבוע הבא עם הנשיא ביל קלינטון ועם אחרים ממנהיגי הקונגרס החדשים מהמפלגה הרפובליקאית.

ראש הממשלה היה אתמול אורח הוועידה השנתית של הקהילות היהודיות בצפון אמריקה שמתכנסת בעיר דנוור. רבין נאם בפני צירי הוועידה וסעד עם תורמים הגדולים של המגבית היהודית בארה״ב. במפגשיו עם יהודים מנסה רבין להעביר מסר של תמיכה בתהליך השלום, על רקע פעילותו הנמרצת של הליכוד בקהילות היהודיות נגד ההסכם עם אש״ף, וההסדר המתגבש עם סוריה. רבין מנסה לשכנע את היהודים כי ההסכם עם אש״ף היה מפתח להשגת חוזה השלום עם ירדן, וכי גל הטרור אינו באשמת הרשות הפלסטינית ויאסר ערפאת אלא מעשה ידיהם של מתנגדי השלום.

ישראל זועמת על החלטת אירופה לבטל אמברגו הנשק על סוריה

מאת מוטי בסוק

האיחוד האירופי מתכוון לבטל, כנראה כבר בשבוע וחצי הקרוב, את אמברגו הנשק על סוריה, כך עולה ממידע שהגיע למשרד החוץ בירושלים.

בירושלים שוררת מורת רוח רבה מהחלטת הרשויות המוסמכות באיחוד האירופי. ישראל פועלת במרץ, בימים האחרונים, בבירות המדינות השונות החברות באיחוד לביטול ההחלטה. ישראל מנסה לגייס לפעולה גם את ארה״ב. וושינגטון הודיעה בשבוע שעבר כי החליטה להשאיר את סוריה ברשימת המדינות המעודדות טרור.

האיחוד האירופי החליט בשנות השמונים להטיל את האמברגו על סוריה, לאחר שמשטרו של האפז אל־אסד עמד מאחורי שורה של מעשי טרור חמורים במדינות אירופה. בירושלים יודעים, מזה מספר חודשים, על כוונות האיחוד לבטל את האמברגו, בטענה כי סוריה חזרה בשנים האחרונות למוטב.

מאחורי החלטת ביטול האמברגו עומדות צרפת, בריטניה ואיטליה, יצואניות הנשק הגדולות באיחוד.

אלוף רוטשילד: החמאס ינסה להשתלט גם על המערכות האזרחיות בשטחים

מאת כתב ״דבר״

״המצב הכלכלי ברצועת עזה משפיע על יכולת הרשות הפלסטינית לנהל את החיים ברצועה ומשפיע גם על התחזקות החמאס ברצועה״ – כך העריך אלוף דני רוטשילד, מתאם הפעולות בשטחים, בישיבה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת שהתקיימה בתל־אביב.

רוטשילד אמר כי כבר כיום חסרים 140 מיליון דולר בתקציב המתוכנן של הרשות הפלסטינית והמדינות התורמות חייבות להתחשב בעובדה זו. לדבריו, ברצועה לא משולמות משכורות, ישנן בעיות באספקת דלק ומזון, ועוד.

בעניין העברת הסמכויות אמר רוטשילד כי בתחומים רבים, הפלסטינים עדיין קשורים לישראל באופן הדוק ביותר וביהודה ושומרון מפיקים כבר לקחים מהמצב הקשה בעזה. הוא גילה כי לפני שלושה שבועות התחיל קורס לפקחי מס ומע״מ.

אלוף רוטשילד הביע חשש כי החמאס ינסה להשתלט גם על המערכות האזרחיות. הרשות הפלסטינית יודעת זאת אך במעט אינה פועלת נגדו. המדינות התורמות לא יסכימו להעביר סכומי כסף לעובדים שלא אושרו על ידינו, בעיקר אנשי משטרה, ולכן המצב הכלכלי הקשה יימשך אם לא יהיה שיתוף פעולה בינינו לבין הרשות.

לגבי הבחירות בשטחים אמר רוטשילד כי הגענו לצומת שמחייב קבלת החלטות לא פשוטה, וזאת בשל הבדלי גישות בין ישראל לפלסטינים. בחברה הפלסטינית, אמר, יש כאלה הרוצים בחירות אך ישנה בעיה של השלטת אורח חיים דמוקרטי. החמאס ישתתף לדעתו בבחירות גם אם יהיו בקירבו מתנגדים. רוטשילד הדגיש כי אין שינוי בעמדתה של ישראל לגבי אלה שאינם יכולים להיבחר: הקוראים להרס ישראל, הקוראים להמשך הטרור והמטיפים לגזענות. הפלסטינים, לעומת זאת, רוצים לקבוע כי לא יילכו לבחירות המתנגדים לדמוקרטיה והמשתמשים באמצעים לאכיפתה.

רוטשילד אמר כי על פי החלטת ראש הממשלה המשא ומתן עם הפלסטינים, שיימשך בסוף חודש זה, יהיה על כל מכלול הנושאים, ובהתאם לכך ייקבע גם נושא הפריסה מחדש של צה״ל ונושא יציאת הצבא מהערים הגדולות. ישראל תובעת מאש״ף להתייחס לחמאס כאל אופוזיציה פוליטית ולהתמודד איתו בחזית הפוליטית. עם זאת יש לטפל בזרוע הצבאית של החמאס. לדברי רוטשילד, הזרוע הצבאית היא שולית, לעומת גוף כמו הג׳יהאד האיסלאמי שבו יש אוריינטציה צבאית וכמעט ואין לו יעדים פוליטיים.

לגבי התנהגות השב״כ הפלסטיני בירידו אמר האלוף רוטשילד כי מדובר בהפרה של ההסכם וביכולתה של ישראל להטיל סנקציות כמו אי תשלום משכורות ומעצרים של אלה שייצאו מירידו בניגוד להסכם. ההנהגה הפלסטינית רוצה בהמשך ההסכם, אך השאלה הגדולה היא כיצד תפעל בשטח מול האילוצים.

הפלסטינים זועמים על התניית הבחירות באוטונומיה בשינוי האמנה הפלסטינית

טוענים כי רבין מנסה להתחמק ממילוי ההסכם; יאסר עבד רבו: בתנאים הנוכחיים אין כל אפשרות לכנס את המועצה הלאומית, המוסמכת לשנות את האמנה

מאת מיכל סלע

הודעת ראש הממשלה, יצחק רבין, כי לא יתקיימו בחירות לרשות הפלסטינית עד שאש״ף ישנה את הסעיפים באמנה הפלסטינית המצדיקים פגיעה בישראל, עוררה רוגז רב בקרב חוגים מדיניים פלסטיניים. לדעת הפלסטינים, הודעת רבין אינה אלא תרוץ להשתמט מקיום הבחירות על פי ההסכם.

ראש ועדת הבחירות, סאיב עריקאת הביע תרעומת רבה על הדברים. לדבריו אין קשר בין שני הנושאים. למרות שערפאת מסר מכתב לרבין, ובו התחייבות להביא לשינוי האמנה, אין בהסכמים בין ישראל לפלסטינים כל קישור בין השינוי לבין הבחירות.

על פי ההסכמים, הבחירות היו אמורות להתקיים תשעה חודשים לאחר החתימה על הצהרת העקרונות.

״לדעת הכל רבין חיפש הזדמנות להימנע מהבחירות,״ העריך אתמול עיבאס אל־כורד, מבכירי העיתונאים בעיתון ״אל־קודס״. ״התפיסה הפלסטינית היא שהחלטות המועצה הלאומית משנת 88׳ הם התשובה לדוח האמנה (שנוסחה ב־74׳).״ בהחלטות המועצה ב־88׳ הכירה למעשה המועצה הלאומית הפלסטינית במדינת ישראל, בעצם הנכונות המובעת בה להגיע להסדר של שתי מדינות לשני עמים.

״בתנאים הנוכחיים אין כל אפשרות לכנס את המועצה הלאומית,״ אמר לאחרונה יאסר עבד רבו ל״דבר״. במועצה כ־900 חברים, המפוזרים ברחבי העולם. רבים מהם מתנגדים להסכם עם ישראל.

לדברי עבד רבו גם מציאת מקום להתכנסות המועצה מהווה בעיה. קשה לכנס את כולם בעזה. ישראל לא תתיר לכולם להגיע, ובלי נוכחות של שני שליש מהחברים לא ניתן לשנות את האמנה.

״רבין יודע שערפאת אינו יכול להביא לו את הסחורה הזאת במהירות, ואם הוא מקשר בין שני הנושאים מתפרש הדבר אצלנו כחוסר רצון לעמוד בהסכם הבחירות,״ אמר אל־כורד.

הקושי העיקרי של ממשלת ישראל בנושא הבחירות הפלסטיניות, הוא הצורך לפרוס מחדש את כוחות צה״ל בגדה כחוץ לישובים הפלסטינים, על פי ההסכם. הקושי הוא עניני־בטחוני, אך בעיקר פוליטי, שכן לאחרונה הגבירו ראשי המתנחלים בגדה את איומיהם כי יפעלו בכוח נגד צעדים כאלה.

לאחר 25 שנה בלא זכויות אזרחיות, ״הכושים העבריים״ יקבלו קצבאות ילדים

מאת אמיר רוזנבליט

בני עדת ״הכושים העבריים״ בישראל יהיו זכאים מעתה לקצבאות ילדים מהמוסד לביטוח לאומי, כמו כל אזרחי המדינה. בני העדה, המתגוררים בישראל מאז 1969 ומרוכזים בעיקר בדימונה, בערד ובמצפה רמון, מונים כיום כ־2,500 גברים, נשים וילדים. לאחר תקופה ארוכה שבה לא הוגדר הסטטוס שלהם במדינה, וכתוצאה מכך לא נהנו משום זכויות אזרחיות, לרבות הזכות לעבוד כחוק, העניק להם משרד הפנים לפני שנה מעמד של תושב ארעי.

בני העדה, בהנהגתו של בן עמי קארטר, פנו באחרונה להנהלת המוסד לביטוח לאומי וביקשו לממש את זכאותם לקבלת קצבאות כחוק, בעיקר קצבת ילדים.

דוברת המוסד לביטוח לאומי, חנה קרף יער, הבהירה אתמול כי הנהלת המוסד אישרה באחרונה את הענקת הקצבאות לבני העדה. לדבריה, הדבר התאפשר לאחר שמשרד הפנים העביר לידי המוסד רשימה של כל בני העדה השוהים בישראל שלא כחוק. בשבועות האחרונים, לאחר שבקשתם אושרה, החלו בני העדה למלא ולהגיש טפסים מתאימים בסניף המשנה של המוסד בדימונה.

יצחק, סגיל הנישואים בקהילת ״הכושים העבריים״ נבוך יחסית למקבל בישראל. משמעות הדבר שמי שיפסיק לקבל את הקצבה בהגיעו לגיל 18 יחזור תוך שנה שנתיים לביטוח לאומי לדרוש קצבה בשביל ילדים שנולדו לו.

גם בעיות הקבורה של בני העדה טרם נפתרו. שום תעודת קבורה לא נרשמה במשך 25 שנה. ״הכושים העבריים״, מצדם, מכירים בתינוק כבן קיימא רק מגיל שנה, ורק בגיל שנה מעניקים לו שם פרטי. עד אז מכונה התינוק ״טף״ (בעברית) ותראה שהמוסד לביטוח לאומי ייאלץ בשלב מסוים לשלם קצבאות למאות ״טף״ בני בלי שם.

ראש עיריית דימונה, גבי ללוש, הגיש תביעה לבית הדין למים של מינהל המים. זוהי דרישה להחזר רטרואקטיבי של כל הקנסות והתשלומים המיותרים שבהן חויבה העירייה בגין שימוש במים, בין היתר משום שבמכסת המים המוקצבת לדימונה לא נלקחו בחשבון בני עדת ״הכושים העבריים״. בכיר בעיריית דימונה אמר השבוע בציניות: ״האם משרד הפנים לא יודע שתושב ארעי שותה מים כמו תושב קבע?״

בני 40 ישרתו במילואים עד 26 יום בשנה בתעסוקה מבצעית

מאת און לוי

שירות המילואים של בני ארבעים ומעלה המשרתים בתעסוקה מבצעית יוגבל החל מינואר ל־26 יום בשנה. כך גילה אתמול תת אלוף ישראל איינהורן, ראש חטיבת התכנון באגף כוח האדם במטה הכללי של צה״ל. בתוך כשנתיים יירד גיל המקסימום לביצוע שירות מילואים ל־42, לעומת גיל 45 הנהוג היום.

לדברי תת אלוף איינהורן, הגבלת משך השירות ל־26 ימי מילואים לא תחול על קצינים בתפקידי מפקדי גדודים, סגני מפקדי גדודים, מפקדי פלוגות וקציני מטה ברמת הגדוד. תת אלוף איינהורן הביע הסתייגות מדבריו של ח״כ רענן כהן, לפיהם 30 אחוז מחיילי המילואים מבצעים 80 אחוז מימי המילואים של צה״ל. הוא טען כי הנתונים עוותו, וכי הם כוללים 150 אלף יוצאי צבא הנמצאים בחו״ל, ואי אפשר לקוראם למילואים.

בחוברת הנקראת קובץ הוראות זימון לשרות מילואים פעיל, שהופצה באחרונה ליחידות, נכתב כי בכוונת צה״ל להוריד בתוך כשנתיים את גיל המקסימום לקריאה לשירות מילואים לגיל 42, ובכך להמשיך את מגמת הורדת גיל המקסימום לשירות מילואים פעיל, הנמשכת כבר מספר שנים.

ישראל התקבלה כמשקיפה לארגון הבין־פרלמנטרי שליד נאט"ו

מאת מוטי בסוק

ישראל התקבלה כמשקיפה לארגון הבין־פרלמנטרי שליד נאט"ו, הNAA. את ישראל ייצגו בארגון חברי כנסת ונציגי משרד החוץ.

הNAA הוקם ב־1955 על ידי המדינות החברות בנאט"ו. מלבדן משתתפות בפגישות הNAA גם 13 מדינות מזרח אירופה, במעמד של משקיפות. הארגון מתכנס פעמיים בשנה, בכל פעם במקום אחר. לאחרונה, בפגישה שקיימו באי היווני קודש, נכחו גם שני נציגים מהכנסת, הח"כים לימור לבנת וחגי מרום.

את הבקשה הרשמית לצרופה של ישראל לארגון הגיש יו"ר הכנסת, פרופסור שבח וייס, ב־12.10.94. אתמול קיבלה ישראל הודעה, בינתיים לא רשמית, כי התקבלה לגוף זה כמשקיפה. במשרד החוץ בירושלים אמרו אתמול כי זו החלטה חשובה, שכן ישראל צריכה לעוד מוסר יוקרתי במערב.

בNAA 188 חברי פרלמנט מכל מדינות נאט"ו. הייצוג נקבע לפי מספר התושבים במדינות השונות. את ארה"ב מייצגים 36 נציגים משני בתי הקונגרס, את צרפת, גרמניה, איטליה ובריטניה 18 נציגים, את קנדה, ספרד ותורכיה 12, בלגיה, יוון, הולנד ופורטוגל שבעה, דנמרק ונורבגיה חמישה, איסלנד ולוקסמבורג שלושה. ליד המליאה פועלות גם חמש ועדות, למדיניות, ביטחון והגנה ועוד. להחלטות הNAA אין כח מחייב.

משט סירות לשלום התקיים בעקבה בנוכחות המלך חוסיין

מאת שמואל תגר ועתי"ם

משט סירות לשלום, בהשתתפות סירות ויאכטות ירדניות וישראליות, התקיים אתמול במפרץ הים האדום, בנוכחות המלך חוסיין.

לפני המשט נערך מירוץ סירות "פורמולה 1", בהשתתפות 30 סירות מירוץ. בתחרות השתתפו מתחרים גם מ־12 מדינות אירופיות.

בתום מירוץ זה, בו הגיע למקום הראשון צוות מאיטליה, התקיים משט לשלום. בארוע השתתפו יותר מ־70 סירות וספינות ירדניות, שעליהן מאות ירדנים. מהצד הישראלי השתתפו עשרות יאכטות מקושטות בסיסמאות לשלום ועטורות בדגלי ישראל וירדן. את הטור הישראלי הוביל הימאי הוותיק של אילת, ישראל ים.

להבדיל מהצד הישראלי, בו הונפו גם דגלי ירדן, הירדנים לא הניפו ולו דגל ישראלי אחד. עם זאת, במהלך המשט בירכו השייטים הישראלים והירדנים זה את זה, וקולות צפירה של הספינות הדהדו בכל המפרץ.

שיא המשט היה כאשר שני טורי הסירות, הישראלי והירדני שטו בצמידות, והמלך חוסיין נכנס לשטח הטריטוריאלי הישראלי, עבר ליד כל יאכטה ישראלית והודה אישית על הארוע.

בסירת המנהה המפוארת נראה המלך חוסיין כשהוא מנווט אותה, וכן נראתה אשתו נור ועימם קצינים בכירים. את סירת המירוץ של המלך ליוו סירות קומנדו ירדניות.

הפסדי חברות אמריקאיות מהחרם הערבי אשתקד: 410 מיליון דולר

מאת סוכנויות הידיעות

החרם הערבי נגד ישראל עלה אשתקד לחברות האמריקאיות לפחות 410 מיליון דולר. כך עולה ממחקר שערכה הוועדה לסחר בינלאומי, שתוצאותיו פורסמו שלשום.

נציג אירגון הסחר האמריקאי, מיקי קנטור, שב והדגיש בהזדמנות זו, כי הממשל האמריקאי יוסיף במאמציו לבטל את היבטי החרם שטרם בוטלו.

המחקר מציין, כי למעשה, עלות החרם לחברות האמריקאיות היא ללא ספק גבוהה בהרבה. למשל, החרם מעכב חתימת חוזים או מקשה על השגת הגנה יעילה של רכוש מסחרי, כמו שמות מסחריים, מותגים וכו'.

קלינטון שלח "איגרת שלום" ללבנון

(עי"ת-אי.פי.)– נשיא ארה"ב ביל קלינטון שלח אתמול איגרת לנשיא לבנון, אליאס הראווי, ובה הביע את תקוותו כי שלום יכונן במזרח התיכון עוד ב־95'.

באיגרת מציין קלינטון כי הוא מקווה שיכונן "שלום הוגן ומאריך ימים במזרח התיכון בשנת 95', בעיקר לאור מאמצי וושינגטון לגשר על הפערים בין הערבים לישראל".

"אני משוכנע כי בשנה הבאה תהיה לנו ההזדמנות לעבוד בצוותא כדי להגיע למטרה, ולהפכה למציאות", כתב קלינטון.

כמו כן נכתב באיגרת, שהגיעה ללבנון ביום העצמאות ה־51 שלה, כי ארה"ב תסייע בשיקום הריסות המדינה ובתהליך הפיוס הלאומי, לאחר 16 שנות מלחמת אזרחים.

בסיום האיגרת נאמר כי ארה"ב מוכנה לעזור במתן הערבויות לעצמאות, לריבונות ולשלום בלבנון.

אמש בתיאטרון / חיים נגיד

טוני המאכזב

תיאטרון החאן מציג: טוני היפה, מחזה מאת יהושע סובול ובבימויו, עיצוב תפאורה: אדריאן וקס, עיצוב תלבושות: עדנה סובול, כוריאוגרפיה: דניאלה מיכאלי, תאורה: יחיאל אורגל, משתתפים: יהודה אלמגור, גלילי גולדשטיין־יזראל, אביטל מורדחיים, עליזה רוזן, רליה שימקי, יצחק שילה, זאב שמשוני ואחרים.

במחזהו החדש חוזר סובול אל הנושא המעסיק אותו זה שלוש עשרה שנה, מאז כתב את "נפש יהודי": היהודי הניצב על גבול שני עולמות – העולם היהודי מכאן, והנוצרי מכאן. זהו הנושא המעסיק אותו גם מאז חיבר את "גטו" – השואה, על השלכותיה האנושיות המפתיעות והקשות, לרבות דמותו של הגרמני המתגלה באור חדש, מפלצתי פחות מזה שנקבע בתודעה הקולקטיבית שלנו. כאן זהו תובע גרמני המתחקה אחר מעלליו המפלצתיים של רוצח המונים אוסטרי, המכונה "טוני היפה", בעקבות תלונתו של פיטר פינקלגרין.

פינקלגרין אינו המצאת דמיון, אלא גרמני־יהודי חי וקיים, שחיבר ספר אודות משפחתו, שקורותיה חוצות את המאה ה־20 ואת גבולות היהדות־גרמניות. שלושה דורות במשפחה זו נישאו לנשים גרמניות, שהתעקשו לגדל את ילדיהן כיהודים, סבו של פיטר נרצח בטרזינשטט בידי אנטון מאלוט המכונה "טוני היפה", ופיטר מנסה לשווא להביא להרשעתו בבית דין גרמני.

סיפורו של פיטר פינקלגרין וקורות משפחתו הם ציר אחד של עלילת המחזה, וחקירת "טוני היפה" (יצחק שילה) היא הציר השני. קורות משפחת פינקלגרין היא הציר השלישי, וסובול מערבב את שלושתם, הופכם להתרחשות בימתית מאופקת וסטטית למדי (מבחינה תיאטרלית): רוב רובה מתרחשת על במה שאינה אלא קופסא שחורה, אשר לעיתים מונעים עליה, על גבי מסילות, מדפים של ארכיון משרד המשפטים הגרמני.

זהו מחזה סיפורי שעיקרו הדיבור – הסיפור ולא ההתרחשות התיאטרלית. עיקרו הטקסט הפחות מכך שאר האמצעים הבימתיים. אין בו כמעט קונפליקטים דרמטיים ממוקדים, והוא נמתח כסיפור אפי על פני שעתיים, שאינן מתחדשות בצפייה חוויה מרגשת או מפעימה. עוד מחזה על השואה, שהיה מעניין ומרגש יותר, מן הסתם, בצורתו הקדם־בימתית, בספר האוטוביוגרפי של פיטר פינקלגרין "בית גרמניה". בהעדר בשר תיאטרוני קשה גם לדבר על השחקנים משחקים יוצאי דופן: הבימוי של סובול סמרטי ביותר (בניגוד להמצאות הפרועות של גדליה בסר, בעבודותיהם המשותפות לפני עשור), והמשחק של כל המשתתפים קורקטי אבל מוחצן וקר. די מאכזב.

בלגיה וישראל חתמו בירושלים על הסכם לשיתוף פעולה בענייני תרבות (צילום: יצחק אלהרר, יסקום 80״)

שוחט מתנגד לפיחות; בנק ישראל עומד להעלות הריבית

(סוף מעמוד 1)

צעד שאסור לעשותו".

הנגיד אמר, כי מאז אוקטובר 1993 ועד אוקטובר 94' עלה בממוצע שערו של סל המטבעות ב־8.4%. הוא הדגיש, כי הורדת האינפלציה היא יעד מרכזי במדיניות הכלכלית, ועם זאת היא תהליך ארוך.

פוגל ציין כי בניהול התקציב ל־95' ניתן יהיה לאפשר ירידה בחוב הפנימי של מדינת ישראל, ולראשונה לא יגדל ריאלית חוב זה.

מנכ"ל משרד האוצר טען, כי יש לאפשר מצב של שער ריבית ארוך טווח שמתאים למדינות של צמיחה. "ישנה מדיניות מתמדת של הורדת מס שנשמרת, ואנחנו הולכים כל הזמן בכיוון של הפחתת מיסים שתומכת בצמיחה", אמר.

פוגל קרא לשמור על ריבית נמוכה וסבירה, ואמר כי צעד זה יוכל לסייע להפרטה שנתקעה. הוא הוסיף, כי גם השינוי בשוק ההון הישראלי פגע בתהליכי ההפרטה במשק, הביע תקווה שניתן יהיה להגיע לקצב ההפרטה הרצוי יחד עם הישענות על שוקי ההון בחו"ל.

מנכ"ל משרד האוצר הודיע, כי אם יישארו הריבית והאינפלציה בשיעורים הגבוהים תיווצר בעיה למשק הישראלי.

נשיא התאחדות התעשיינים, דן פרופר, מבעלי חברת אוסם, ניסה אתמול להקדים התנגדות לצעד הצפוי של בנק ישראל: "אם תועלה הריבית, יהיה מיתון" – התריע פרופר. הוא חזר על עמדת התעשיינים, ולפיה "צריך פיחות כדי לשפר את רווחיות היצוא".

פרופר, שהופיע בכנס מטעם המרכז הישראלי לניהול, שרן בהיבטים השונים של תקציב המדינה, טען כי תקציב 95' שגוי כולו, משום שאינו מתחשב בתמורות השליליות, הכוללות אינפלציה גואה ולחצים על המיגזר היצרני, שיביאו להקטנת הפעילות הכלכלית. הוא האשים את ראשי האוצר בכך שבעת הכנת התקציב, הם לא חשבו עד הסוף.

"המגזר היצרני, שהוא היחידי שחושף בארץ, יפסיק לתפקד ויצמצם את פעילותו", התריע פרופר. "יצואנים שואלים אותי איך אנחנו יכולים להמשיך", הוסיף.

פרופר קרא לשר האוצר לבצע פיחות ריאלי, שילווה בצמצום בהוצאות הממשלה. יו"ר ההסתדרות, ח"כ חיים רמון, אמר אתמול כי "ויתור על תוספת יוקר יכול להתרחש רק באינפלציה נמוכה. כיום צריך פיצוי מלא על ההתייקרויות". יתכן שמגמת האוצר להגיע לעסקת חבילה עם ההסתדרות לא תתממש במהירות ובקלות, כפי שמצפים או מקווים באוצר.

יו"ר ההסתדרות הבהיר, כי הנוסחה שהיתה קיימת לקראת המו"מ על תוספת היוקר הבאה אינה מקובלת עליו יותר, ובמקומה ידרוש קבלת החלטות בהתאם לעקרון הדרוש.

רמון אמר כי ההסתדרות רוצה להיות שותפה בהורדת האינפלציה. הוא ציין, כי הממשלה נכשלה ביעד שהגדירה בנושא הורדת האינפלציה. "מי שאמר 8% אינפלציה וגמר ב־14%־15% אינפלציה – נכשל", אמר רמון.

הוא התריע מהסכנה של גלישת האינפלציה לשיעורים גבוהים יותר, שיסתכמו ב־30%־40% בשנה. "בכל חודש יהיה איזה מוביל – פעם דיור, פעם עגבניה ופעם הלבשה", הוסיף.

חנוך מרמרי: "הארץ" יערער על פסק הדין של מועצת העיתונות

מאת מיכל גרייבסקי

בעקבות הכתבה שפורסמה אתמול על החלטת בית הדין של מועצת העיתונות לפיה עברו הכתבת חנה קים ועיתון "הארץ" על תקנון האתיקה בפרשת שוחל־טרנר, אמר אתמול עורך "הארץ", חנוך מרמרי, כי "מערכת עיתון "הארץ" תממש את זכותה לערער על פסק הדין ותגיש בימים הקרובים למועצת העיתונות כתב ערעור מנומק".

הכתבת חנה קים הבהירה אתמול כי החלטת בית הדין אינה סופית וכי מליאת מועצת העיתונות עדיין אינה עומדת מאחוריה. קים הביעה את מורת רוחה על כך שכבורם הספיק עיתון "הארץ" להגיש ערעור על החלטת בית הדין ובניגוד לתקנון של מועצת העיתונות פורסמה ידיעה ב"דבר" הקובעת כי היא עברה על תקנון האתיקה של מועצת העיתונות.

מערכת "דבר" מוסרת כי הפרסום המוקדם אתמול אכן לא נעשה לצערנו על פי הנהוג בפרסום החלטות של מועצת העיתונות. עיתון "דבר" יפרסם את עמדת "הארץ" וההחלטה הסופית של בית הדין.

אמש בטלוויזיה / שרה כץ

עותק חיוור של "פופוליטיקה"

"יומן תרבותי", מגישה: יעל דן, הערוץ הראשון.

עשר דקות לפני השעה תשע בערב מחייכת יעל דן אל המצלמה ומפתה אותנו לבחור בתוכנית שלה. כדאי לכם, כך בערך היא אומרת, נברך למה בוטלה הזמנתם של הקלנועים שלנו לתונים, יהיה ויכוח, יהיו הרבה אנשים מעניינים, ויהיה גם עמוס קינן.

למראה ומישמש שממנו נבנתה התוכנית צפה ועלתה במוחי כמו מאליה המלה "סלט" ובעקבותיה "סלט־תרבות", תוכניתו של ברנאר פיבו בטלוויזיה הצרפתית. אלא שבכך מסתיים הדמיון בין שתי התוכניות.

הבירור על נסיעה שלא היתה לתונים לא הצליח להתנתק מההקשר הפוליטי שלו, ומה שניסה להתחוות לדיון בשאלה: "האם תרבות יכולה להיות גשר לשלום?" התגלה כעותק חיוור של "פופוליטיקה". לזכות "פופוליטיקה" ייאמר שהיא לפחות אינה מתנסה להתחוות לתוכנית תרבותית.

נראה שעיקר המאמץ של המנחה מופנה להמצאת שאלות פרובוקטיביות. יתכן שזה מעניק לה תחושה של אומץ לב, דבקות במטרה, וכל שאר התארים שמגיעים למי שמתורף את נפשו בקרב למען המולדת. אבל למען מי מקריבה דן את נפשה? למען התרבות? למען האמנות? או למען הרייטינג?

שואלת יעל דן האומיצה את אבי קושניר: "אתה לא מסתובב עם הרגשה שבעצם אתה זנב לאריות?" ואצל עמוס קינן, בראיון שאמור להיות גולת הכותרת של התוכנית, היא מבררת אם הוא יודע מה חושבים עליו בקרב קהילת האמנים (אתה הצופה כבר מנחש שלא מחמאות מעריפים עליו שם) וגם שואלת אותו מה דעתו על יצירה שהובאה במיוחד לאולפן לרגל יום חגו של קינן, שפתה תערוכת פיסול משלו בתל אביב – לא, חלילה, יצירה של קינן, אלא מעשה ידיהם של שני אמנים צעירים ו"נחשבים" שהוזמנו אפילו לביאנלה רמה תאמר על כך, קינן אפילו דחה את ההזמנה".

הקו התרבותי של המנחה, אם כן, הוא להטריח את האמן אל האולפן כדי לרדת עליו באלגנטיות. רשעות כבר מזמן אינה נחשבת במקומותינו לתכונה הראויה לגנאי. ומהי תרבות במקומותינו? האמנות? התשובה לשאלה זו אינה ניתנת בתוכנית "יומן תרבות" ובעצם, אולי כן.

בג"ץ דחה

(המשך מעמוד 1)

עצמו כי הוא "החלל החי". לדעת השופטים, "נראה בעליל שקלטת זו צולמה לפני צאתו של המחבל המתאבד לביצוע שליחותו הרצחנית".

זאת ועוד, אחיו של המחבל, חסן נואל, מסר בחקירתו כי שבועיים לפני הפיגוע סיפר לו צלאח כי הוא מכין עצמו "למות קדושים". השופטים סמכו את ידם על השוואת שרידי גופת המחבל לדגימות הדם שניטלו מהוריו, ממנה עלה כי קיימת התאמה גנטית בין המת והוריו, וכי "הגופה מתאימה להיות של בנם".

השופטים דחו את הטענה לפיה "הריסת בתים של מחבלים מבוקשים אינה יעילה ואינה מרתיעה", שהסתמכה על דבריהם של האלוף במילואים עמרם מצנע ושל תת־אלוף במילואים אריה שליו. הם קבעו כי הערכתם המקצועית של הגורמים האחראים כיום לקיום הביטחון, ובכללם שר הבטחון והרמטכ"ל, שונה, ומאחר "שהערכה זו מבוססת על הבית התשתית העובדתית העדכנית, יש להעדיפה על דעתם של קצינים שהאחריות לקיום הביטחון איננה מוטלת עוד על כתפיהם".

השופטים קבעו כי "אין ספק שביצועו של צו ההריסה יפגע בעותרים", אך ציינו כי מטרת ההריסה אינה הענשת בני המשפחה, אלא צורך להרתיע מחבלים מפני ביצוע פיגועים רצחניים. הם ציינו כי מקובלת עליהם קביעתו של המפקד הצבאי ביהודה ושומרון, המאפשר "לפנים משורת הדין" השארת חלק מהמבנה לשימושם של אחיו של המחבל ובני משפחתו.

בסיכום פסק הדין כתב השופט מצא, כי "איננו רשאים להגביל את יכולתם של המפקדים הצבאיים לפעול במסגרת התקנה במידה שתרוקן את הוראתה מתוכן ממשי. המחוקק העמיד כלי זה לרשות המפקדים הצבאיים על מנת שיישתמשו בו לקיום הביטחון".

השופט חשין נותר בדעת מיעוט, וטען כי "נכון וראוי הוא שהחברה תטיל את העונש החמור ביותר שהיא אומרת להטיל על פושעים", אך לדעתו השאלה היא אם ניתנה הסמכות "לגזור גזר דין של אובדן על הבית". בתשובה לשאלה אם יש להרוס את הבית קבע השופט חשין כי "חדרו של הרוצח הוא המועמד להריסה, והרשות היתה הרשות לאבדו, את חדרו שלו אך לא את ביתם של אחרים".

פיס

בסך 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מס' 239196

במבונית זכה כרטיס מס' 231189

בסך 5,000 ש"ח זכו כרטיסים מס':
139489 851909 024952 726241
429121 899569 343995 874694 739402
443453 179755 046640 247242 056484
198890 343733 514431 058704 731422
716706 475116 747382 868057 476021
238907 424897

בסך 1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות:
82648 18609 30688 49848 37639
62441 29544 87549 24742 26129
24333 98870 21536 49975 71319
73262 88643 14951 23938

בסך 100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות:
331 583 725 257

בסך 20 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 33 06 30 04

בסך 10 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 21 74 38 76 88 77 46

בסך 7 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרה: 5

צ'אנס

עלה - A לב - J יהלום - Q תלתן - Q

מזג האוויר

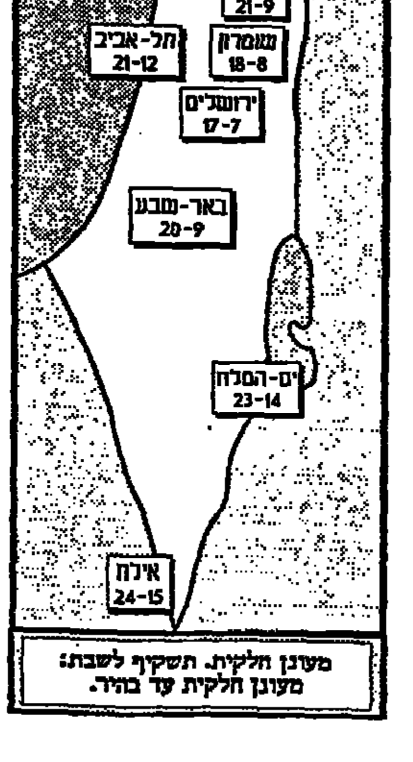

מעונן חלקית. תשקיף לשבת: מעונן חלקית עד בהיר.

מיטב הברכות
למר אריה סחיש
לרגל מינויו למנכ"ל תפעול
רשות הנמלים והרכבות
עלה והצלח בתפקידך החדש
אוקיאנה
מחקרים ימיים בע"מ
טל. 03-9244503

CONMART
קוי ספנות ותובלה ימית
מטענים קונבנציונלים. מכולות. צובר. סוכנויות
למר אריה סחיש
לרגל מינויו למנכ"ל תפעול
רשות הנמלים והרכבות
ברכות חמות להצלחה
בתפקיד החדש

פקר
ספנות בע"מ
שפע ברכות
למר אריה סחיש
לרגל מינויו למנכ"ל תפעול
רשות הנמלים והרכבות
עלה והצלח בתפקידך החדש

דולפין סוכנות אוניות בע"מ
Dolphin Shipping Agency Ltd.
ברכות חמות
למר אריה סחיש
לרגל מינויו למנכ"ל תפעול
רשות הנמלים והרכבות
שא ברכה והרבה הצלחה

דיג תעשיות מוצרי חשמל ותאורה בע"מ
ברכות חמות
לרשת "סופר אופיס"
לרגל פתיחת סניף בתל-אביב
המשך פריחה ושגשוג
דיג - נקודת האור של הבית

לרשת סופר אופיס
וצוות העובדים
ברכות
לרגל פתיחת הסניף בתל אביב
מאחלים
אלגן ציוד משרדי בע"מ

ברכות חמות
לרשת סופר אופיס
ולמנכ"ל מר דוד הרטשטיין
לרגל פתיחת סניף בתל-אביב
המשך שיתוף פעולה פורה
א.ד.י יבוא ושיווק
03-6820252

שף סוכנויות בע"מ
רח' בזל 16 ק. אריה פ"ת
טל. 03-9260260 פקס. 03-922225
AT&T
מיטב הברכות
לרשת סופר אופיס
ולמנכ"ל מר דוד הרטשטיין
לרגל פתיחת סניף בתל-אביב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

יורוקום
טכנולוגיה משרדית מתקדמת
לרשת "סופר אופיס"
לרגל פתיחת סניף בתל-אביב
עלו והצליחו

לרשת סופר אופיס
ולצוות העובדים
שאו ברכה והרבה הצלחה
לרגל פתיחת הסניף בתל אביב
תבל ציוד משרדי בע"מ
טל. 5566014

שפע ברכות
לרשת סופר אופיס
ולמנכ"ל מר דוד הרטשטיין
המשך שגשוג ופריחה
י.א. מאור
יבואני סאודר בישראל

לרשת "סופר אופיס"
לרגל פתיחת סניף בתל-אביב
שפע ברכות והצלחה לאורך כל הדרך
פנעט בע"מ

דבר DAVAR دافار
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון פועלי ישראל
המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס בדפוס דבר בע"מ
המערכת והמנהלה תל-אביב
רחוב שוקן 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
מלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, מלפונים ישירים
5298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 03-298032
מלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקן 45 ת"א
מלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
מלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
מלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
מלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נר" 03-377056

האו"ם דחה הצעת ההחלטה שקראה לישראל לחתום על אמנה לאיסור הפצת נשק גרעיני

מאת מרים פוקס, ניו־יורק

הצעת החלטה שהוגשה באו"ם ביוזמת מצרים, הקוראת לישראל ו"למדינות אחרות באזור" לחתום על אמנה האוסרת הפצת נשק גרעיני, לא התקבלה בהצבעה שנערכה אמש בוועדת האו"ם הדנה בפירוק נשק.

למרות שההצעה זכתה לתמיכת של 55 מדינות ולהתנגדות של חמש מדינות בלבד (בתוכן ישראל, ארה"ב וארגנטינה) ההצעה לא התקבלה בגלל הימנעות של 82 מדינות מהצבעה. בין הנמנעות היו כל מדינות אירופה.

שגריר ישראל לאו"ם, גד יעקבי, אמר אחרי ההצבעה כי הוא רואה בתוצאות "הישג מדיני לישראל, לאחר מאבק קשה שנמשך כמה שבועות מול מאמץ מצרי בין לאומי רחב היקף". ההצעה המצרית ציינה במפורש את שם ישראל, בקריאתה למדינות האזור לחתום על האמנה לאיסור הפצת נשק גרעיני. הצעת החלטה זו היא ספח להחלטות ישנות של העצרת הכללית של האו"ם שהיו חלק ממערך שלם של החלטות אנטי־ישראליות שהובן שנה או לא עלה בשנתיים האחרונות על סדר היום.

בשנה שעברה הצביעו בעד הצעת ההחלטה 52 מדינות, בעוד ש־39 מדינות הצביעו נגד ההחלטה ואילו 45 מדינות נמנעו. לנוכח תוצאות אלו ריככה מצרים את נוסח ההחלטה בתקווה שיותר מדינות יתמכו בה. התוצאה היתה שפחות מדינות התנגדו השנה אף יותר בחרו להימנע.

היום תתקיים הצבעה על הצעת החלטה נוספת בנושא, שעניינה פירוז באזור הנשק גרעיני. השגריר יעקבי מסר שישראל ומצרים הגיעו להסכמה בדבר שינויים בנוסח ההחלטה שתכלול ביטויים המברכים את פירוז המזרח התיכון מנשק גרעיני עם התקדמות בתהליך השלום. שינויים אלה מבטיחים את תמיכת ישראל בהחלטה ונראה שהיא תתקבל פה אחד.

תא"ל גזית: ישראל והפלסטינים הגישו כ־60 תלונות על הפרות הסכם קהיר

מאת און לוי

מאז מימוש הסכמי האוטונומיה בעזה ובאזור יריחו הגישה ועדת הקישור והתיאום הביטחונית יותר מ־60 תלונות על הפרות ההסכם על ידי אנשי הרשות הפלסטינית. כך אומר תת־אלוף דובי גזית בראיון המתפרסם היום בעיתון "דבר". לדבריו, קיים מדרג של הפרות המוזרות וחמורות פחות. גם הפלסטינים מנהלים מצדם רישום של הפרות ההסכם על ידי ישראל והגישו מספר תלונות דומה. אתמול הגישה הוועדה הישראלית, בראשות גזית, תלונה כנגד ארגונו של ג'יבריל רג'וב ביריחו על הפרה בוטה של ההסכם.

גורם ביטחוני בכיר אמר אתמול כי פלסטינים שנעצרו לפני כמה חודשים על מעורבות ברצח וחקירה בעניינים של חשודים בשיתוף פעולה עם ישראל הודו בחקירתם ואף העידו כי אנשיו של רג'וב, ובכלל זה סגנו במודיעין המסכל ביריחו, הורו להם לרצוח משתפי פעולה. המחבלים, שהיו חלק מחוליה שפעלה באזור טול כרם וקלקיליה, רצחו גם איש משטרת ישראל בחשד של שיתוף פעולה. חלק מהחוליה של אנשי פת"ח מאנשיו של רג'וב ברחו לאזור יריחו בטרם נתפסו, והשבוע סיימו קורס של אנשי מודיעין מסכל.

האלוף דני רוטשילד, מתאם פעולות הממשלה בשטחים, אמר אתמול בהתייחסו למעשיו של רג'וב כי "אכן ההסכם הופר ובאותם מקומות שנעשו הפרות יש לטפל בהם". לדברי רוטשילד, הוא הופתע מהדברים שנאמרו על ידי אנשי ג'בריל רג'וב במהלך הטקס לסיום קורס המודיעין ביריחו. "בהחלט הופתעתי מהעוצמה שלהם ומהתכנים שלהם, ואני חושב שזה אחד הדברים שנצטרך לטפל בהם".

באשר להמשך המשא ומתן עם הפלסטינים אמר רוטשילד כי "זה לא קשור להמשך המשא ומתן, זה קשור למימוש מה שכבר הסכמנו עליו, ואם הסכמים שאתה עושה לא ממומשים – אז צריך לטפל בהם כך שהם ימומשו".

משפטו של סגן אורן אדרי התחדש בבית הדין הצבאי ביפו

איש שב"כ העיד: האור בתאו של אורן אדרי דלק 24 שעות ביממה

(ע). האור בתא המעצר של סגן אורן אדרי דלק ברציפות במשך שלושה ימים, מיום שישי עד יום ראשון, כך סיפר אתמול בעדותו חוקר השב"כ במשפטו של אדרי.

משפטו של אדרי התחדש אתמול בבית הדין של פיקוד מרכז ביפו. הוא מואשם בהוצאת נשק מרשות צה"ל, באיומים צבאיים, במסירת מידע ובהתנהגות שאינה הולמת קצין.

בדיון, שנמשך במשך שעות רבות והתקיים מאחורי פרגוד המפריד בין הקהל למתדיינים, העידו שלושה חוקרי שב"כ שחקרו את סגן אדרי, העצור מזה חודשיים וחצי.

בדיון סיפר איש השב"כ, שכונה "רוני", על מהלך חקירתו של אורן ועל אופן החקירה. הוא סיפר, כי בשלבים רבים של החקירה היא נוהלה באווירה עניינית ותינוחה.

בתשובה לחקירה נגדית של עו"ד ציון אמיר, בא כוחו של אורן אדרי, הודה איש השב"כ, כי במהלך החקירה כינה את אורן "ממזר", וכי אמר לו, כי אם הדברים שמיוחסים לו נכונים אז הוא "כולרה", ולא מתאים לו להיות קצין בצה"ל.

איש השב"כ הכחיש את טענות הסנגור, לפיהן כינו חוקרי השב"כ את סגן אדרי "פורנוגרפיה של היהדות, כולרה של עם ישראל, נוער חולמני, ביזיון", וכינויים רבים אחרים, אותם רשם אורן אדרי על פתק במהלך חקירתו בשב"כ. הפתק הוצג בפני בית הדין הצבאי.

עו"ד אמיר טען עוד, כי במהלך החקירה "הסתלבטו על אמונתו ודתו של סגן אדרי, ובשעה ששתק ולא דיבר אמרו לו 'אם אתה מתקשר עם אלוהים, הוא לא משדר היום. על איזה גל אתה משדר?' העד הכחיש גם טענות אלה ואמר שאדרי הוא שקרן בוטה. הוא גם הגדיר את סגן אדרי "כבעל יכולת דרמטית טובה ויכולת העמדת פנים טובה".

איש השב"כ "רוני" העיד עוד, כי ידע שאורן אדרי שהה במשך שלושה ימים בתא מעצר, כאשר האור דולק במשך 24 שעות ביממה. עו"ד אמיר טען, כי זה נועד כדי למנוע מהעצור להרדם. אך איש השב"כ אמר כי מדובר בנהלים כדי למנוע מאסירים לפגוע בעצמם. "אלו נהלים של המשטרה ושל השב"ס, ולנו אין כל מעורבות בזה", אמר. הוא הוסיף כי כך מקובל במתקני השב"כ.

במהלך הדיון אמר איש השב"כ, כי שמע שראשו של אורן אדרי כוסה בשק במהלך מעצרו.

מפקדי החייל שברח מבסיס צה"ל עם טנק לא יואשמו ברשלנות

מאת און לוי

לא נמצאה רשלנות כלשהי במעשי מפקדיו של סמל עמית נחמיה – החייל שברח עם טנק מבסיס ג'וליס – כך נקבע בדו"ח ביניים שהגישה ועדת החקירה בראשותו של אל"מ כליפי, לאלוף פיקוד המרכז האלוף, אילן בירן. בדו"ח ממליצה הוועדה לקיים יום השתלמות למפקדים הזוטרים בסדנא, בנושא איתור מצוקות בקרב החיילים. האירוע בהבטיו השונים נמצא עדיין בבדיקה של וועדת החקירה ושל המשטרה הצבאית החוקרת.

כזכור לפני כשבועיים, ב־6 בנובמבר, לקח סמל עמית נחמיה, מכונאי טנקים בבסיס הסדנא הפיקודית בג'וליס, טנק מג"ח ללא רשות, פרץ את גדר המחנה, ונסע על הטנק מרחק של כארבעים ק"מ על כבישים שונים, עד שפרס זחל סמוך למושב בן זכאי שליד יבנה. במהלך נסיעתו פגע הטנק באוטובוס אגד ותשעה מנוסעי האוטובוס, ובכללם הנהג, נפצעו קל. לאחר מו"מ שנמשך שלוש שעות הסגיר עצמו סמל נחמיה לידי המשטרה, והוא הועבר למעצר וחקירה.

בחקירתו טען סמל נחמיה כי ביצע המעשה כפעולת מחאה וייאוש על אי נכונותם של מפקדיו להעבירו מהבסיס. נחמיה לא היה מרוצה ממקום שירותו בסדנא הגיסית בג'וליס. הוא טען להתעללות והשפלות מצד מפקדיו, שלא התחשבו במצבו הגופני הקשה, וברצונו לעבור יחידה.

עיתון ירדני: חילוקי דעות בין פרס לרבין בעניין השגריר בירדן

(ע). העיתון הירדני "אל בלאד" יודע לספר כי ישנם חילוקי דעות בין רבין לבין פרס בעניין המועמדים לתפקיד שגריר ישראל בירדן. העיתון שדיווח על בואו של מנכ"ל משרד החוץ, אורי סביר, מסר שלרבין ולפרס יש מועמדים שונים לתפקיד הזוכים לתמיכתם. אותם מקורות, מוסר עוד העיתון, דחו את הידיעה כאילו אליקים רובינשטיין יהיה השגריר.

מנכ"ל משרד החוץ הירדני, נאיף אלחדיד, הכחיש כי המשרד החליט כבר מי יכהן במשרת שגריר ירדן בישראל. אלחדיד אמר לעיתון הירדני "אלדסתור" ש"כל השמות שמוסרים העיתונים כעת אינם סופיים ולא התקבלה כל החלטה בנושא עד כה".

אנשי הביטחון הירדנים עוברים קורסים בעברית

רבת עמון (ע). – הנהלת הביטחון הכללי של ירדן סיימה לפני כמה ימים ארגון קורס ללימוד עברית לאנשיו בכל המקומות, מסר העיתון הירדני "אלאהאלי". ההנהלה תארגן בדצמבר שני קורסים נוספים.

הסיבה לארגון הקורסים היא שעבודתם של אנשי הבטכ"ל בגשרים דורשת בקיאות במספר שפות, ביניהן* עברית, מוסרים המקורות.

המקורות ציינו, כי הקורסים האלה אינם דבר חדש, וכי אורגנו קורסים כאלה עוד לפני חתימת הסכם השלום עם ישראל.

קרור בע"מ
מיטב הברכות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת סניף תל-אביב
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

מאזני שקל
מפעל: קיבוץ בית קשת טל' 06-767646
שיווק: קהילת סלוניקי 7 ת"א טל' 03-6481144
מאזני הארץ
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
שפע ברכות
לרגל פתיחת סניף תל-אביב

DIMEX
ברכות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת סניף תל-אביב
עלו והצליחו

צרור ברכות
לסופרשוק גרינברג
ולמר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף תל-אביב
דוד ציפניק ובניו בע"מ
טל. 03-9619616

שפע ברכות
לסופרשוק גרינברג
להנהלה ולעובדים
עם פתיחת
הסניף החדש
פילבו חברה לשיווק בע"מ
טל 03-6839617

בטחון, שמירה, מקיון
מאד"ה 16 ת"א
טל' 03-201187
כפיר
ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
המשך שגשוג ופריחה

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
עם פתיחת הסניף החדש
מ.ל.א. שיווק דגים ובשר
טל. 03-804080

לסופרשוק גרינברג
ולמר גיורא שריג
לרגל פתיחת סניף תל-אביב
שאו ברכה שגשוג והצלחה
נשר רבינוביץ
טל. 03-6824057

לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף תל-אביב
המשך שיתוף פעולה פורה
ד. בסולטר
ציוד מסחרי בע"מ

מאפיה יכנית לפיתות והופגניות
שאשא רמת-גן
לסופרשוק גרינברג
ולמר גיורא שריג
שאו ברכה והרבה הצלחה

לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף תל-אביב
המשך שיתוף פעולה פורה
התקווה דגים מעושנים
טל. 08-53246

שפע ברכות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
איחולים לאורך כל הדרך
ס.י.ל מזון
טל. 03-5592080

שפע ברכות
לסופרשוק גרינברג
להנהלה ולעובדים
עם פתיחת הסניף החדש
מאפית מרגלית
טל. 03-9611430

צרור ברכות
לסופרשוק גרינברג
ולמר גיורא שריג
לרגל פתיחת
סניף תל-אביב
גולדי בע"מ
טל. 09-959807

ברכות חמות
לרשת סופרשוק גרינברג
ולמנכ"ל מר גיורא שריג
עם פתיחת הסניף החדש

אלוף פיקוד הצפון יצחק מרדכי נפרד מן העדה הבדואית בגליל בכפר שיבלי (צילום: דריג)

משלחת של מתיישבי הגולן מגייסת כספים בקרב היהודים בארה"ב

מאת שמעון וייס

משלחת של נציגי המתיישבים מהגולן משתתפת בכנס הפדרציות היהודיות הנערך בימים אלה בדנבר שבקולורדו שבארה"ב, בבו נאמו גם ראש הממשלה, יצחק רבין ומנהיג הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו.

המשלחת מהגולן כוללת שלושה תושבים, נציגי המתיישבים מהקיבוצים ומקצרין. היא עוסקת בעיקר בפעולות הסברה ושכנוע של ראשי הפדרציות היהודיות בארה"ב בחשיבות המשך השליטה הישראלית בגולן. המשלחת יצאה לכנס כחלק מפעילות ענפה שעורכים אנשי הגולן בקרב יהדות ארה"ב לגיוס תמיכה במאבקם.

המשלחת שיצאה לכנס הפדרציות, תשהה בארה"ב כשלושה שבועות, תיפגש עם ראשי הקהילות היהודיות בלוס אנג'לס, מיאמי ושיקגו ותפעל לגיוס כספים להמשך מאבקם של אנשי הגולן.

ועד ישובי הגולן ומועצת יש"ע הגבירו באחרונה את שיתוף הפעולה ביניהם בגלל החשש מפני התפתחויות פוליטיות שיחייבו נסיגה ופינוי ישובים מרמת הגולן ומיש"ע.

בין השאר נערכה בתחילת החודש בכפר הנופש כינר לחוף הכנרת ישיבה משותפת בין ראשי ועד ישובי הגולן לבין ראשי מועצת יש"ע, שבה נדונה מערכת היחסים בין תושבי הגולן לתושבי ההתנחלויות ביש"ע. כן הועלו רעיונות לשיתוף פעולה בין מועצת יש"ע לועד ישובי הגולן בעתיד הקרוב.

בסיומה של הפגישה הוחלט על הגברת שיתוף הפעולה והידוק הקשר בין הגופים. עד כה נמנעו ראשי המתיישבים בגולן משיתוף פעולה עם המתיישבים ביש"ע בחשש שיזוהו עם הימין הקיצוני, ואולם נראה כי החשש מפני הסכם עם סוריה, שיחייב נסיגה מהגולן ופינוי ישובים, הביא להחלטה בגולן לשתף פעולה עם כל גורם רציני התומך בהמשך ההתיישבות בגולן, ובכלל זה אנשי יש"ע.

דובר ועד יושבי הגולן, אורי הייטנר, מסר בתגובה כי מדובר בשיתוף פעולה רק סביב ההתיישבות בגולן והמשך שמירת הריבונות הישראלית באזור זה, ואנשי יש"ע נאותו לסייע לאנשי הגולן במאבקם זה.

שני מדענים בכירים מרוסיה יועסקו בחממה הטכנולוגית בגולן

מאת שמעון וייס

שני מדענים יהודים בכירים שעלו באחרונה מרוסיה ושהו בעבר בסיביר הצטרפו אל החממה הטכנולוגית הפועלת באזור התעשייה של קצרין ברמת הגולן. הם מצטרפים בכך אל קבוצה של כעשרים מדענים, הכבר עולים חדשים, הפועלים במסגרת החממה הטכנולוגית בגולן והמסתייעת במדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה.

שני המדענים הם ואלרי דיאמנט, בעל תואר שלישי בפיסיקה, והמהנדס קלמן גרשיבנבסקי, מומחה לחשמל ותעופה. השניים הביאו עמם את ציוד המחקר שלהם והם יצטרפו על ציודים לחממה בגולן. הם ישתתפו במחקר הקשור בהשבחת מתכות ובקידום פרויקטים המתבצעים כעת בחממה הממומנים בסיוע המדען הראשי של משרד המסחר והתעשייה. השניים גם קבעו את ביתם, עם משפחותיהם, ברמת הגולן.

רג'וב דן עם אנשי פת"ח בביקורת על פעילותו בגדה

מאת מיכל סלע

ראש שירותי הביטחון הפנימי באזור יריחו, ג'בריל רג'וב, כינס אתמול במשרדו ביריחו את אנשיו ורבים מפעילי פת"ח בגדה כדי לדון בביקורת המושמעת בימים האחרונים נגדו בכל הקשור לפעילותו בגדה.

בימים האחרונים הוכר כי בקורס של אנשי ביטחון שהתקיים ביריחו השתתפו כמה מתושבי הגדה החשודים כי היו מעורבים בחקירות של משתפי פעולה וברציחות של משתפי פעולה. יש טענות כנגד רג'וב שהוא מפעיל את אנשיו באזור הגדה מחוץ לאזור יריחו, מתחום ריב בין קבוצות פוליטיות שונות.

עוד נאמר בשם גורמי ביטחון כי פלסטינים שנעצרו בחודשים האחרונים באזור טול כרם וקלקיליה אמרו בחקירותיהם כי פעלו על פי הוראות שקיבלו מאנשיו של רג'וב.

לפני יומיים נמסר כי ישראל הגישה לרשות הפלסטינית מחאה רשמית בשל מעורבותו של רג'וב בעניינים פוליטיים וביטחוניים בגדה המערבית.

משרד התחבורה
המינהל לבטיחות בדרכים
הדלקת אורות ביום
חובה!
התקנה קובעת: על הנוהג בכל רכב (כולל ברכב פרטי) להדליק את אורות המעבר*
בדרך בין עירונית גם ביום החל מ־1 בנובמבר ועד 31 במארס:
* אורות מעבר – האורות הרגילים הלא־מסנוורים. אין לנסוע באורות חנייה בלבד.
לשכת הפרסום הממשלתית

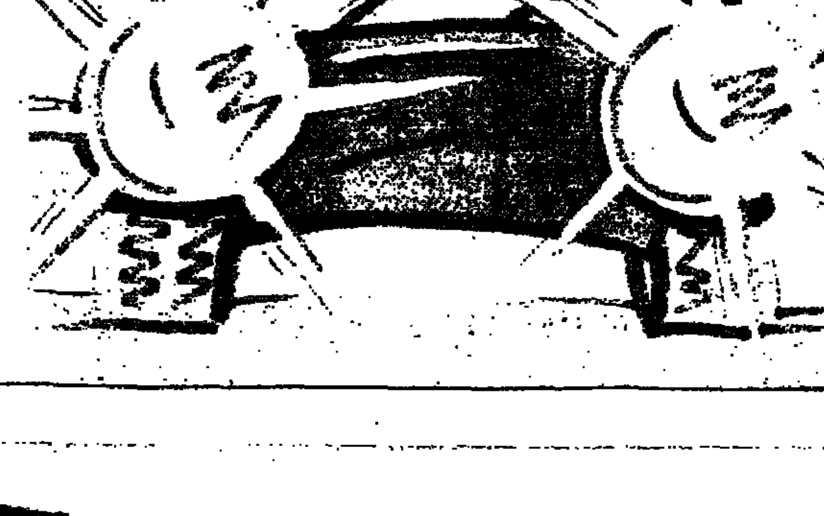

מכון גנזך

טירוני חטיבת גבעתי ערכו השבוע תרגילי ביותה בדרום הארץ (צילום: יורי ליברמן/הריץ)

סוכן ביטוח מת"א נעצר בחשד למעורבות בפרשת האזנות

מאת נתן דרומי

חוקרי היחידה לחקירות פשעים במטה הארצי בפתח תקווה עצרו תושב תל אביב בן 44 בחשד למעורבות בפרשת האזנות הסתר.

העצור הוא סוכן ביטוח שנחקר בחשד להזמנת האזנות סתר שלא כחוק בעקבות סכסוך עסקי עם חברה אחרת.

חקירתו של החשוד התקיימה אתמול ביחידה לחקירות פשעים.

נשלחה לבדיקה נפשית עקב הכאת ילדיה במחבט לניקוי שטיחים

מאת אודי שרון

תושבת קרית אתא, בת 28, נשלחה שלשום בפקודת שופט שלום בחיפה לבדיקה נפשית, לאחר שהוחשדה בהכאת ילדיה בני ה-6 וה-10 עד זוב דם בידיה ובמחבט לניקוי שטיחים.

לדברי נציג תחנת המשטרה זבולון, רס"ב חיים שרון, הזניחה האם את ילדיה, לא הצמידה מכשיר רפואי לבנה, לא הביאה את תינוקתה לביקורות רפואיות ולא שלחה את בן ה-10 לבית הספר.

הסניגור טען בבית המשפט שאין צורך לעצור את שולחתו, מאחר שילדיה נלקחו על ידי לשכת הרווחה העירונית. לדבריו, נפלה האשה קורבן להתעללות בבית המעצר המשטרתי לאחר שעצירות שפכו עליה קפה והיא נכוותה וטופלה בבית החולים רמב"ם. נציג המשטרה הכחיש את דבר ההתעללות.

בהחליטו להאריך את המעצר בשישה ימים, לצורך בדיקה נפשית, ציין השופט רפאל חרסונסקי שישנו חשד סביר לביצוע העבירות וכי "חומר הראיות מצביע שהיא חולה, כנראה, נפשית, שכן אין הסבר אחר למעשה שנעשה", כלשונו.

בולים לכבוד יום הולדתו של המלך חוסיין

(ע). שר הדואר והתחבורה של ירדן, האשם אלדבאס, מסר כי לרגל יום הולדתו של המלך חוסיין הונפקו שלושה בולים בנושא ייעול צריכת המים כצורך לאומי. את הבולים אפשר להשיג במשרדי הדואר בירדן.

תנועת המושבים תומכת בהמשך החברות בהסתדרות; המהלך – בתיאום עם התק"ם

מאת חני פורשנר ואפרים דוידי

מזכירות תנועת המושבים החליטה אתמול לתמוך בהמשך חברות חברי המושבים בהסתדרות הכללית. ההחלטה התקבלה לאחר פגישה בין המזכירות לבין יו"ר ההסתדרות, חיים רמון.

כיום מקבלת תנועת המושבים החזר מכספי המס האחיד המשולמים להסתדרות בעבור חברי תנועת המושבים. הכסף משמש למימון פעילויות בתוך התנועה המונה כ-100 אלף איש.

לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הדבר ייפסק עם יישומו של החוק. כך היתה מבוטלת החברות בהסתדרות ולא היה בה צורך.

תנועת המושבים הציבה שני תנאים להמשך החברות: הכרה של הנהגת ההסתדרות בתנועת המושבים כארגון המייצג את חברי המושבים וגבייה אחת בלבד של מס הארגון מחברי המושבים. חברי מושבים המועסקים במקומות עבודה מאורגנים ישלמו מס זה במקום עבודתם, ואלה המתפרנסים מחקלאות ישלמו אותו דרך הארגונים החקלאיים.

ההחלטה שהתקבלה בישיבה אתמול קובעת כי ההסתדרות ותנועת המושבים יקיימו משא ומתן כדי לקבוע את סל השירותים לחברי המושבים". סל זה, שיינתן בחלקו על ידי התנועה, ימומן ממס הארגון שייגבה באחת משתי הדרכים שנכנו. ההסתדרות התחייבה לתמוך בהסיבת בני המושבים ותגביר את פעילותה בה. היא תמשיך לתמוך בפעולותיה של הרשות לתרבות וכן בפעילותן של חברות המושבים בבעמת.

בפגישה יצא רמון נגד אופן פעולת המרכז החקלאי. "לא נסכים להיות צינור להעברת כספים אל המרכז החקלאי בלי להיות מעורבים בתכנים ובדרך הניהול הציבורית", אמר רמון. דובר תנועת המושבים, שמואל אלגרבלי, מסר כי "כל מהלך נבע משיתוף פעולה הדוק ותיאום עמדות בין מזכיר התנועה הקיבוצית המאוחדת, אריק רייכמן, ושלום שמחון". עוד הוא אמר כי "רייכמן ושמחון גיבשו עמדה משותפת לקראת דיוני התנועה עם הנהגת ההסתדרות".

חיילי צה"ל לא ישנים מספיק

מאת און לוי

פקודות המטה הכללי בנושא שינה אינן נאכפות במידה נאותה – כך קובע נציב קבילות חיילים, האלוף במילואים אהרון דורון, בעקבות בדיקה שערך משרדו בנושא. האלוף דורון שיגר מכתב בנושא זה לראש אגף כח האדם בצה"ל, ובחיל הרפואה הופק לאחרונה סרט הסברה למפקדים בנושא.

במכתב ששיגר נציב קבילות החיילים לראש אגף כח האדם, האלוף יורם יאיר, הוא קובע כי פקודות המטה הכללית, הקובעת כי יש לאפשר לחיילים שש שעות שינה רצופות בלילה, אינה נאכפת בבסיסים רבים, ובעיקר בבסיסי הטירונות. בראיון לעיתון במחנה אמר דורון "הדרך ללחום בתופעה בטירונות המקובלים די נכשלה ואני יודע שחיילים לא ישנים".

לדבריו "נתקלנו בנושא גם בביקורים שקיימנו ביחידות. הרבה חיילים לא קובלים על זה כי הם חושבים שכך צריך להיות. החייל רואה שגם המפקדים שלו לא ישנים, הוא יודע שבסוף הטירונות הוא ייצא מזה. גם אין לו זמן לשבת ולכתוב מכתב קבילה – אם יש לו זמן, הוא ישן. הוא לא כל־כך יודע איך לפנות, עד שהמכתב יגיע ועד שתגיע תשובה הטירונות תיגמר".

בתגובה לממצאיו שיגר כאמור נציב קבילות החיילים מכתב בנושא גם לראש אגף כח האדם, וכן הוא ממליץ לנקוט בצעדים פיקודיים מתאימים על מנת למנוע הישנות התופעה בעתיד. בנוסף הפיק חיל הרפואה ומחלקת הבטיחות במטה הכללי סרט הסברה בנושא שיוקרן בפני המפקדים.

הנהלת "רבינטקס" בבית שאן הציבה עשרות שומרים ליד שערי המפעל

העובדים השביתו את המפעל בתגובה לפיטורי שני חברי הוועד; מועצת פועלי בית שאן הכריזה סכסוך עבודה במפעל

מאת יצחק מרידור

הנהלת מפעל "רבינטקס" בבית שאן הציבה אתמול עשרות שומרים מחברת האבטחה של בני טל ליד שערי המפעל. עובדי המפעל השביתו יום קודם לכן את העבודה בתגובה לפיטורי יו"ר הוועד וחבר ועד נוסף.

נציגי התקשורת, עיתונאים וצלמים, שהגיעו למפעל, סולקו משם על ידי השומרים, לפי הוראת ההנהלה. מזכירות מועצת פועלי בית שאן, שהתכנסה לישיבת חירום, החליטה על הכרזת סכסוך עבודה ב"רבינטקס".

פיני קבלו, מזכיר מועצת פועלי בית שאן, סיפר אמש בשיחה עם "דבר" על התרשמותו ממראה השומרים: "כולם גברים חזקים ומגודלים, לובשי מדים, היוצרים אווירה מאיימת בעצם נוכחותם. אל תשכח שהמדובר בשומרים של בני טל, האיש שהיה מעורב בזמנו במהומות הקשות ב'סולתם', שהיו מלוות בהצבת כלבים מול העובדים השובתים. הסתכלתי עליהם ושאלתי את עצמי: איפה הם השאירו הפעם את הכלבים? ומתי יביאו אותם גם למפעל 'רבינטקס'?".

קבלו דחה את טענת הנהלת המפעל, שהודיעה על פיטורי השניים לא קשורה בבחירתם כחברי ועד, אלא "מסיבות של משמעת": "שנים לא היה במפעל הזה ועד עובדים, וביום שחברי הוועד החדש הגיעו לעבודה, כשבידיהם אישור מועצת הפועלים על בחירתם, הם פוטרו בו במקום".

יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ח"כ יוסי כץ, הודיע אתמול שבדעתו לקיים בוועדת העבודה דיון בפרשת "רבינטקס".

מזכיר האיגוד המקצועי במועצת פועלי בית שאן אמר אמש שאם המאבק ב"רבינטקס" יימשך, תבקש מועצת הפועלים מהוועד הפועל של ההסתדרות להעמיד לרשות השובתים כספים מקרן השביתה.

משפט פעילי בנק"י – ביום א'

חד"ש תקיים משמרת מחאה בתל אביב לסילוק משתפי פעולה מהגליל

מאת כתב "דבר"

פעילי חד"ש יקיימו היום בצהריים משמרת מחאה מול משרד הביטחון בתל אביב, בדרישה "לסלק את משתפי הפעולה מהיישובים הערביים ולשחרר את כל העצורים". למשמרת המחאה תבוא גם חברי בנק"י (ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי).

דובר בנק"י, עומר חמרי, מסר כי "הסיבה למשמרת המחאה היא היד החופשית שנותנים המשטרה והשב"כ למשתפי הפעולה, העושים ככל העולה על רוחם ואף מעזים לבצע מעשים נפשעים נגד חברות וחברי תנועתנו בנצרת וביישובים ערביים אחרים".

עוד מסר חמרי כי ביום ראשון הקרוב ייפתח בבית משפט השלום בנצרת משפטם של חמישה מנהיגי בנק"י, "בעוון התפקיד שמילאו במסגרת המאבק שמנהלת האוכלוסייה הערבית נגד יישוב משת"פים ביישובים הערביים בארץ". חמרי האשים את המשטרה ואת שירותי הביטחון בכך ש"האווירה החדשה של עידן השלום טרם חדרה לשורותיהם. ממשלת ישראל מתעלמת מדרישת האוכלוסייה הערבית, על כל מגזריה, להוציא מקרבה את המשת"פים. אנו מתנגדים בתוקף להפיכת היישובים הערביים לסל האשפה של הכיבוש – כפי שעיריית תל־אביב סירבה לכך, אין לכפות על האוכלוסייה הערבית בישראל לשלם את מחיר הכיבוש ופשעיו".

רשות השיפוט החליטה לדחות את הדיון בשינויים בוועדי פועלים ערביים בהסתדרות

מאת אפרים דוידי

רשות השיפוט הארצית של ההסתדרות החליטה אמש כי לא יהיו בשלב זה שינויים בהרכב ועדי העובדים הערביים, כפי שביקש לעשות יו"ר בית נבחרי ההסתדרות, ח"כ רן כהן. זאת, בעקבות עתירה סיעת העבודה בהסתדרות ביום רביעי, באמצעות יועצה המשפטי עו"ד אהוד שגב, נגד מינוי אנשי רם למזכירי מועצות הפועלים ללא בחירות, ונגד ח"כ רן כהן, יו"ר בית נבחרי ההסתדרות שביקש לכנס את בית הנבחרים כדי לדון בשינוי תקנון מועצת הפועלים שיאפשר, כאמור, מינוי מזכירי מועצות הפועלים ללא בחירות.

בהחלטת רשות השיפוט נאמר: "המשיבים מתחייבים להימנע מלהפעיל או לבצע החלטות שנתקבלו בכל העניינים שהם נשוא העתירה דלעיל, עד לדיון הבא של רשות השיפוט ביום שלישי ה-22 לחודש זה".

יצוין כי בהודעה שפרסמה דוברת ההסתדרות, רחל בלושטיין, בעקבות החלטה זו נאמר כי "רשות השיפוט הארצית של ההסתדרות קיבלה את בקשתו של יו"ר בית הנבחרים, שיוצג על־ידי לשכת היועץ המשפטי בהסתדרות, לדחות את הדיון בהוצאת צו מניעה לכינוס מליאת ועדי הפועלים שהוגש על־ידי סיעת העבודה".

עוד הודיעה הדוברת כי "בכך נענתה רשות השיפוט לבקשת נציגי היועץ המשפטי בהסתדרות". העותרים, סיעת העבודה, הביעו שביעות רצון מההחלטה. יו"ר הסיעה בהסתדרות, חיים הברפלד, אמר: "אני מקווה, כי בעקבות החלטת רשות השיפוט יתעשת ח"כ כהן משכרון הכוח ויבין כי ההסתדרות היא מוסד דמוקרטי שיש לנהלו על פי החוק והסדר, לפני כל אינטרס [illegible] פוליטי".

הצעה להפוך הטלוויזיה החינוכית לתאגיד התקבלה בקריאה טרומית

מאת אביבה זלצמן

הכנסת קיבלה השבוע בקריאה טרומית הצעת חוק של ח"כ אברהם פורז, לפיה תהפוך הטלוויזיה החינוכית לתאגיד, לצורך ביצוע השידורים בערוץ השני.

על־פי החוק, יהיו לתאגיד יו"ר, מנכ"ל וחברי מועצת התאגיד, שיהיו אישי ציבור בעלי רקע תרבותי הולם, ניסיון וידע בתחומי התמחותם. מועצת התאגיד תפקח באופן שוטף על ביצוע השידורים, ותחליט בכל עניין שיראה לה דרוש לביצוע תפקידיה.

לטלוויזיה החינוכית יש כיום זיכיון לשדר שביעית מזמן השידורים בערוץ 2, זיכיון המאפשר לה מכירת פרסומת והתקשרויות מסחריות אחרות. אולם מבחינה משפטית, הטלוויזיה החינוכית היא יחידת סמך של משרד החינוך והתרבות ועובדיה הם עובדי מדינה. לדעת ח"כ פורז, "אין זה ראוי שיחידה ממשלתית תעסוק בפעילות מסחרית".

הצעת החוק של פורז אומרת, כי במקביל להפיכת חלק מהטלוויזיה החינוכית לתאגיד, ניתן יהיה להפעיל אותה במתכונת הנוכחית בכל הנוגע לשידורים בערוץ הראשון. יש להניח, כי במרוצת הזמן יהפכו כל עובדי הטלוויזיה החינוכית לעובדי התאגיד, אולם מי שירצה בכך יוכל להמשיך ולהיות עובד מדינה. יצוין, כי הצעה להפוך את הטלוויזיה החינוכית כולה לתאגיד, אושרה בזמנו בוועדת שרים לענייני חקיקה.

משלחות של ישראל וארה"ב מגבשות אמנה לסיוע משפטי

מאת נתן דרומי

משלחות ישראל לארה"ב פתחו השבוע בירושלים במשא ומתן על הכנת אמנה לסיוע משפטי בין שתי המדינות בעניינים פליליים.

עד היום אין לישראל הסכם עם ארה"ב המסדיר את הסיוע המשפטי בין שתי המדינות בעניינים פליליים. כאשר האמריקאים ביקשו לחקור בישראל אנשים בקשר לעבירות שבוצעו בארה"ב, נערכו הסכמים מיוחדים, והושגה הבנה בקשר לכל מקרה בנפרד. כך היה בפרשת פולארד, כשארה"ב ביקשה לחקור בישראל עדים בקשר לעבירות הריגול של פולארד, או בתיק השוחד של רמי דותן, כשארה"ב ביקשה לחקור בישראל עדים שהיו מעורבים בפרשה. ישראל נקטה גישה דומה בקשר לפרשות אחרות, אף מעולם לא הוסדר הנוהל בצורה רשמית.

המו"מ להסדרת האמנה, החל, לאחר שהוסכם עליו בפגישה בין שר המשפטים פרופסור דוד ליבאי לבין שרת המשפטים האמריקאית, ג'נט רינו. האמנה העתידית תעסוק בדרכים לשיתוף פעולה באיסוף הראיות הפליליות, גביית העדויות, זיהוי אנשים או חפצים, המצאת מסמכים מטעם בתי המשפט, העברת אנשים לחקירה למדינה האחרת, ביצוע חיפושים ותפיסות והחרמה של רכוש, גביית קנסות ועוד.

לישראל הגיעה משלחת שמורכבת מנציגים של המחלקה הבין־לאומית של משרד המשפטים, בראשות מלי וולף, ושל המחלקה המשפטית של משרד החוץ בראשות רוברט הארים.

המשלחת הישראלית למו"מ כוללת את פרקליטות המדינה, דורית ביניש, ונציגים במשרד המשפטים, משרד החוץ ומשטרת ישראל.

תרום דם ותציל חיי אדם

שפע ברכות
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכת תנופה ופיתוח
י.מ. עיני
תעשיות מתכת בע"מ

ברכות חמות
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכת בניה ופיתוח
ויסמן
חברה לבנין בע"מ. חולון
טל. 03-882555-5045522
הבונה את מדורגי המצודה באזור

L&S
מיטב הברכות
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
המשך שגשוג ופריחה
ליימן שליסל בע"מ
יבוא ושיווק ממתקים ומזון
אזור התעשיה החדש אזור
טל. 03-5567655 פקס. 03-5567658

למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכה שגשוג והצלחה
המעמיס בע"מ
עבודות עפר ופיתוח
טל. 03-5569728

למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
ברכת חברים!
סובארו אזור

שפע ברכות
לאזור
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
עלו והצליחו
נשר בטחון בע"מ
03-5592542

מ. זלינגר ושות'
ניהול וכלכלת בניה בע"מ
תכנון - תאום - פיקוח
למר עמוס ברקוביץ
שפע ברכות
ממנהלי פרויקט הבניה והפיתוח

ברכות
בניה והשקעות בע"מ
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
ליום הולדתה ה-45
מרן מאיר

מוסך מינו ברדה
פחחות וצביעת רכב
שפע ברכות
לאזור
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
אתכם לאורך כל הדרך

ברכות
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
המשך שיתוף פעולה פורה

אפעל
ברכות חמות
למר עמוס ברקוביץ
לרגל מינויו ליו"ר המועצה המקומית ראש-אפעל
שא ברכה והרבה הצלחה

ש. אל. בד קל בע"מ
S. AL. SAD KAL LTD.
לאזור לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכת בניה ושגשוג
ש.אל ציוד טכני בע"מ
משאבות, שסתומים, אינסטלציה, הסקה
טל. 03-5566363 פקס. 03-5566474

ברכות חמות
למועצה המקומית אזור
ולראש המועצה מר אמנון זך
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכה שגשוג והצלחה
מצוות אולמי היכלי הנסיכה
טל. 03-5568529

שבח הנדסה בע"מ
שפע ברכות
לאזור
לרגל חגיגות 45 שנים להיווסדה
שאו ברכת תנופה ופיתוח

טל סחר
מיטב הברכות
למר עמוס ברקוביץ
לרגל מינויו ליו"ר המועצה המקומית ראש-אפעל

ר"מ אירלנד התפטר לאחר שערוריה פוליטית בעקבות מינויו של שופט עליון

חשש לקשיים בהקמת קואליציה חדשה ובתהליך השלום בצפון אירלנד; ג'רי אדאמס, מנהיג השין פיין, בביקור ראשון בלונדון מאשים את ג'ון מייג'ור בעיכוב התהליך

דאבלין (א.פ.) – שבועות ספורים לאחר שהריעו לו כגיבור בינלאומי על חלקו בהבאת הפסקת האש של האר.אי.איי., אלברט ריינולדס התפטר אתמול במרכז שערוריה ציבורית לגבי הדרך בה ניהל את ענייני ארצו.

"בחיים...אי אפשר תמיד לנצח," אמר ריינולדס תמוה הסבר לנציגי בית הנבחרים שהקשיבו לנאומו בדממה מתוחה לפני שהצביעו אי אמון בממשלת הקואליציה שלו ששלטה באירלנד 22 חודשים. במשך נאומו, ריינולדס היה קרוב לדמעות מספר פעמים.

כל המפלגות הסכימו שריינולדס היה חייב להתפטר בגלל שהטעה את בית הנבחרים, הדליף, לגבי מינויו של הארי וולאהאן כשופט עליון למרות רשלנותו של זה במקרה של כומר שניצל מינית ילדים.

וולאהאן, שנשבע למשרתו הרמה לפני שלושה ימים, הודיע אתמול שגם הוא יתפטר, למרות התקפות "הבלתי צודקות" נגדו.

התפטרותו של ריינולדס הותירה את הנבחרים המומים, ואת הממשלה בפני דרך קשה לקראת התאוששות, כמו גם את הסיכויים לתקומות בתהליך השלום בצפון אירלנד בספק.

שרים בריטיים ואירים עמלו במשך חודשים להכנת מסמך מסגרת כדי להתחיל שיחות בין מפלגתיות בצפון אירלנד. שין פיין, הזרוע הפוליטית של האר.אי.איי., הצטרף לאחרונה לתהליך דרך פרוייקט שריינולדס עצמו יזם, פורום לשיחות שלום בטירת דאבלין.

כל המאמצים האלו מוטלים כעת בספק לאחר אחד מהשבועות המוזרים ביותר ב־72 שנותיה של המדינה האירית.

"אנחנו חיים בימים יוצאי דופן. כל מה שקרה השבוע לא קרה מעולם," אמר גרארד הון, מומחה אירי לענייני חוקה בטריניטי קולג' בדאבלין.

מפלגת הלייבור התנגדה למינויו של וולאהאן כיוון שהוא כומר שמרני המתנגד להפלה, ובגלל שהוא התעלם במשך שבעה חודשים מבקשה צפון אירית להסגיר את הכומר ברנדן סמית. סמית חזר לאירלנד לאחר שקיבל הוראה מקרדינל דאלי להתחיל לרצות את עונש ארבע שנות המאסר שנגזר עליו.

נציגי הלייבור עזבו את ישיבת הממשלה בסערה ביום ו' בשבוע שעבר אך ריינולדס המשיך עם מינויו של השופט, ואז החל בסדרה של התנצלויות, בתחילה האשים את הלייבור בהגזמה, לאחר מכן את השופט בהתנגדות ולבסוף את עצמו.

גישושים ראשוניים החלו מייד לאחר הודעתו כדי לנסות ולהרכיב קואליציה חדשה. הרכב הפרלמנט הוא כזה שאף מפלגה לא מסוגלת להרכיב קואליציה ללא תמיכתה של מפלגת הלייבור בת 32 הנציגים.

פיינה פייל, המפלגה הגדולה ביותר, נפגשה אתמול לשיחה פרטית עם ריינולדס בכדי להתחיל בתהליך לבחירת מנהיג חדש. המועמד הרציני ביותר הוא שר האוצר ברטי אהרן, שישב לשמאלו של ריינולדס בעת נאומו. אך אהרן עשוי שלא להיות מקובל על הלייבור בגלל קרבתו לריינולדס.

המרירות שבין המפלגות השונות מביאה לכך שסביר יותר שתערכנה בחירות חדשות בקרוב.

לונדון – מנהיג השין פיין ג'רי אדאמס, שכיהן במשך שתי קדנציות כחבר בבית הנבחרים הבריטי מבלי שנכנס דרך דלתותיו, הופיע פה אתמול והאשים את בריטניה בעיכוב תהליך השלום.

הופעתו בלבד, שהיתה מוכרזת כלא חוקית לפני חודש, מהווה סימן עד כמה התקדם תהליך השלום בצפון אירלנד. ג'ון מייג'ור, ראש ממשלת בריטניה, הסיר את הצו שאסר על ריינולדס מלהכנס לבריטניה באוקטובר, שבעה שבועות לאחר שהאר.אי.איי. הכריז על הפסקת אש ועל סיום המאבק האלים נגד השלטון הבריטי בצפון אירלנד.

בביקורו הראשון בלונדון מאז הופסק החרם נגדו ונגד ארגונו, אמר אדאמס שהוא היה יכול להדגיש "אחוות גדולה" עבור בית המחוקקים הבריטי אם זה יסיים את השלטון הבריטי בצפון אירלנד.

במסיבת עיתונאים שנערכה בבית הנבחרים מר אדאמס האשים את מייג'ור בעיכוב התהליך. "הוא (מייג'ור) כבר הסכים לדבר עם השי פיין. מדוע העיכוב? מדוע להעמיס כל כך הרבה בתח על התהליך הכל כך עדין? אין בזה הגיון", אמר.

אלברט ריינולדס, ראש הממשלה לשעבר של אירלנד שהתפטר אתמול (צילום ארכיון: א.פ.)

הסרבים הפציצו "אזורים בטוחים"; נאט"ו מזהירה מפני הפרת הסכמים

סרייבו (א.פ.) – הסרבים בבוסניה הפציצו שני אזורים בשליטת האו"ם אתמול, דבר שגרר אחריו אזהרות מצד האו"ם אך ללא תגובה ממשית אחרת.

כוחות ממשלה מוסלמים כותרו בצפון מערב בוסניה על ידי כוחות סרבים וכוחות מוסלמים מורדים.

דובר האו"ם הראב גורמלן אמר כי בפעם הראשונה הצטרפו כוחות קרואטיים לכוחות מוסלמיים מורדים שחצו את הגבול לתוך מובלעת ביהאץ'.

"הם הביאו איתם טנקים וארטילריה כבדה", מסר גורמלן. פקידי האו"ם חזרו על אזהרותיהם כי הצטרפות קרואטית לקרבות עלולה לגרור עימה הצטרפות צבא קרואטיה ולהביא לסחרור בלתי ניתן לעצירה של הסכסוך בבלקן.

הקרבות בצפון מערב בוסניה התמקדו סביב העיר ביהאץ' וליקה קלודסה, מעוז לשעבר של המורד המוסלמי פיקרט אבדיק. כוחותיו של אבדיק הובסו באוגוסט על ידי כוחות הממשלה אך כעת החלו להשיב מלחמה שערה.

הסרבים הבוסנים הפציצו את סרייבו ופרבריה ואת העיר הצפונית מורחית טולה, שניהם אזורים שסומנו על ידי האו"ם כמחוץ לתחום הלחימה. אזור דומה הוכרז סביב ביהאץ' אך לא דווחו קרבות משם.

על פי החלטות מועצת הביטחון של האו"ם, כל התקפה על איזור כזה תגרור אחריה התערבות אווירית של נאט"ו.

הקרואטים הסרבים חצו את הגבול הבוסני אתמול לתוך ביהאץ' לאחר שכוחותיו של אבדיק פתחו במתקפה.

דובר האו"ם בזאגרב, פול ריזלי, דיווח על אש פגזים עזה והפגזות טנקים על העיר וליקה קלדוסה אתמול בבוקר.

ריזלי מסר כי כוחותיו של אבדיק כבשו מספר כפרים באזור. נמסר כי כוחות אבדיק הקיפו את העיר אך עדיין לא כבשו אותה. פקידי או"ם מסרו כי יתכנו התערבויות אווירית אם יופרו הסכמים לגבי בטיחותם של האזורים סביב ביהאץ'.

אין עדיין כל דיווחים על מספר הקורבנות בהתלקחות האחרונה סביב מובלעת ביהאץ'. הבוסנים איבדו בשבוע האחרון את מירב ההישגים של השבועות האחרונים באיזור.

מטח פגזים נורה לעבר סרייבו וזעזע את העיר בשעות הצהריים. גורמלן מסר כי במטח נורו גם טילים מונחים, דבר המהווה הפרה ברורה של החרם נגד נשק כבד סביב סרייבו.

מיליון וחצי ילדים נהרגו במלחמות בעשור האחרון

לונדון (עיר). – המלחמות גרמו בעשור האחרון למותם של 1,500,000 ילדים, מלאוס ועד סומליה, ולפציעתם של 4 מיליון, מסר שלשום אירגון הסיוע הבינלאומי "הצילו את הילדים".

מיליונים באנוס, ראו כיצד הוריהם נרצחים, נותרו ללא קורת או נאלצו להפוך בעצמם לחיילים, נאמר בדו"ח המצייר תמונה מעוררת אימה של המלחמות ברחבי העולם.

עוד נאמר בדו"ח, כי יותר מארבעה מיליון ילדים הפכו לנכים, התעוורו, נותרו קטועי גפיים או פגועי מוח, ויותר מ־12 מיליון נותרו ללא קורת גג. "תשעה מכל־10 בני אדם שנהרגו או נפצעו במלחמות הם אזרחים, רבים בהם נשים וילדים", נכתב.

ילדים הופכים לעיתים קרובות לקורבנות חפים מפשע, שנקלעים לארועים שאינם מסוגלים להבין. "בעשור האחרון, מתו בעולם כולו כמיליון וחצי ילדים מוות אלים, וארבעה מיליון נפגעו לצמיתות מפצצות, קליעים, מוקשים, נשק כימי ואף מפגיעה בחרב", צויין בדו"ח.

עוד נאמר כי מאות אלפי ילדים אולצו להפוך לחיילים. לעיתים קרובות נחטפו ואומנו להרוג, ועוד כ־10 מיליון נושאים בנפשם את צלקות המלחמה.

טרי וייט, שליחו לשעבר של הארכיבישוף מקנטרברי, ובן ערובה לשעבר בביירות, שסייע בהכנת הדו"ח, הטיל את האשמה על הסחר בנשק.

הדו"ח אינו מתייחס לנושא זה, אולם הוא מזכיר את המוקשים כאחד הגורמים העיקריים לפציעות קשות ביותר, ובמספרים גדולים.

"במקרה שאירע בלאוס, מתו ילדה קטנה ואחיה, שיצאו לרעות בקר. היא ראתה חפץ שנראה כבדור - שהיה למעשה מוקש, והשליכה אותו לעבר אחיה. הוא לא הצליח לתפוס אותו, והמוקש התפוצץ. הוא מת במקום, הילדה מתה כעבור יומיים מפצעיה", אמר וייט.

אחד המקרים המזעזעים ביותר שציטט האירגון, אירע בסודאן, בה 250,000 ילדים - על פי הערכות, מתו מסיבות הקשורות למלחמה, מאז החלו הקרבות בדרום המדינה לפני 11 שנה. כמו כן, נפלו ילדים רבים קורבן לאונס ולהתעללות. הדו"ח מספר על מקרה של יתומה אנגולית בת 12, ושמה מריה, שנאנסה במהלך המלחמה והרתה. לאחר מסע מפרך של 320 ק"מ, היא ילדה פג. "התינוק מת כעבור שבועיים. מריה מתה שבוע לאחר מכן, מחולי ומתת־תזונה", צויין.

הדו"ח מציין כי כתוצאה מהמלחמה, נותרו ילדים רבים פגועים נפשית לכל ימי חייהם.

"רצח אלים או פציעה חמורה של הורים, אחים, ידידים וסתם בני אדם בידי חיילים, או כתוצאה ממוקשים, הכאות קשות ואונס, הן כמה מהתופעות הזוועתיות שילדים עדים להם במהלך סכסוכים. התמונות רודפות אותם שנים רבות", צויין בדו"ח.

המסמך מספר על ילדה קטנה ושמה אודיווה, שנמצאה בתוך ערימת גופות ברואנדה. עובדי הסיוע העריכו את גילה בשנתיים והעניקו לה שם חדש, כי הילדה אינה מדברת. "היא איננה משחקת עם ילדים אחרים, וטרם הצליחו ליצור קשר עם אף אחד מהעובדים", מוסיף הדו"ח.

קואליציה קומוניסטית הנתמכת על ידי סין זכתה בבחירות בנפאל

קטמנדו (א.פ.) – תוצאות ראשונות של הבחירות בנפאל מורות על כך שהקואליציה הקומוניסטית מוליכה בתוצאות, וככל הנראה תרכיב את ממשלת נפאל הבאה אם תצליח לשמור על עמדתה הנוכחית.

התוצאות הפתיעו רבים לאחר העברה שרוב הממשלות הקומוניסטיות סביב העולם איבדו את כוחן.

99 מחברי בית הנבחרים, קרוב למחצית מ־205 המושבים, כבר נבחרו, ומתוכם 54 הם קומוניסטים, 30 הם חברי המפלגה השלטת, מפלגת הקונגרס הנפאלי, 11 מושבים נוספים נתפסו על ידי המפלגה המונארכית ומפלגות עצמאיות זכו בארבעת המושבים הנותרים.

הבחירות נערכו ביום ג' והתוצאות הסופיות לא תגענה עד לשבוע הבא, כיוון שחלק מאזורי הבחירה מבודדים ומכיוון שוועדת הבחירות המרכזית קראה לערוך בחירות חוזרות ב־64 תחנות הצבעה ב־33 אזורים בהם אלימות הפרה את מהלך הבחירות.

הקומוניסטים, הזוכים בתמיכה אידיאולוגית משכנתם סין, הבטיחו רפורמות נרחבות בחלוקת האדמה, צעד בהם מעוניינים חוואים קטנים רבים בנפאל, בעיקר בקטמנדו, בהם זכתה הקואליציה הקומוניסטית בכל שבעת המושבים האפשריים.

דגלים אדומים התנופפו אתמול מעל גגות הבתים בקטמנדו ובערים השכנות פאטאן ובאקטפור, מרכזי הכוח של הקואליציה הקומוניסטית.

אוהדי הנציגים הקומוניסטים המנצחים סימנו את מצחיהם בפסים אדומים, זכר למסורת עתיקת יומין שכיבדה בצורה זו את לוחמי האומה.

בנפאל יכולים פוליטיקאים להתמודד על שני מקומות ולערוך בחירות נוספות לאחר מהם אם הם זוכים בשניהם. זה מה שקרה לראש הממשלה גיריג'ה פראסאד קוירלה, שזכה בשני מקומות בהביסו בשניהם מועמדים קומוניסטים.

מאמאן אדיקארי, יו"ר המפלגה הקומוניסטית של נפאל, זכה גם הוא בשני המקומות עליהם התמודד בעיר הבירה.

עובדה זו והתוצאות האחרות הביאו להערתו האופטימית של מכיר המפלגה מאראוו קומר לומר: "אנו מלאים תקווה שנזכה ברוב גדול בבית הנבחרים".

מפלגת הקונגרס הנפאלית זכתה בבחירות ב־1991, שהיו הראשונות לאחר 31 שנים בהם המלך ביראנדרה שלט שלטון ללא מצרים בנפאל. כעת הוא משמש כראש מדינה סמלי בדמוקרטיה החדשה.

אך בעיות כלכליות ומרד של 36 נציגי בית הנבחרים הכריחו את ממשלתו של קוירלה להתפטר ולקרוא לבחירות מוקדמות, 18 חודשים לפני המועד המתוכנן.

ממשלת קוירלה איבדה את אמון הציבור בגלל אי יכולתה להביא לשינויים כלכליים ולהביא לרגיעה במתחים בין המפלגות השונות.

ממשלת דרא"פ אישרה חוק שישיב לשחורים אדמות שנגזלו מהם בתקופת האפרטהייד

אלכסנדרה, דרום אפריקה (סוכנויות הידיעות) – הנשיא נלסון מנדלה חתם אתמול על חוק ראשון למתן פיצויים לנפגעי האפרטהייד בדרום אפריקה להשבת אדמות שנלקחו בכח מהשחורים.

החוק קובע כי יש להקים ועדה ובית משפט מיוחדים לענייני נדל"ן, כדי לברוק תלונות - של אנשים פרטיים ושל קהילות - מהם נשדדו אדמותיהם מאז 1913. אז פורסם החוק המפלה הראשון שהעניק למיעוט הלבן את הבעלות על 87 אחוז משטחי דרום אפריקה. גירושים של אוכלוסיות שלמות פגעו ב־3.5 מיליון שחורים בתקופת האפארטהייד בין 1960 ל־1983. מנדלה הדגיש כי מטרת החוק היא להביא ל"החזרה ממשית" של אדמות לאלה שאדמות נשדדו מהם.

הוא הודה כי זו בעיה רגישה וכי היא מעוררת בקרב החקלאים הלבנים פחד מפני אובדן אדמותיהם, אך הוא ציין כי לא זאת הכוונה. אפשר יהיה להשיב רכוש "בלי לשלול מהאנשים את חוותם. אין סיבה לדאגה בקרב החקלאים", הבטיח מנדלה.

השר לענייני אדמות, דרק האנקון, אמר מצידו כי בעיקר ידאגו להסדרים ידידותיים וכי לא יהיו הפקעות חובה של אדמות.

החוק מעניק לבית המשפט המיוחד את האפשרות לחלק מחדש את האדמות, או לשלם פיצוי פיננסי.

זכרון בשקית פלסטיק

שרה נוג' מחזיקה מזכרת מרירה בארנקה. ידיעה מהעיתון מלפני 19 שנה, עטופה בפלסטיק, המתארת את מאבקה לזכות בשליטה בביתה.

"אני מחזיקה את זה כדי שהילדים שלי והנכדים שלי ידעו בדיוק מה קרה", אמרה במוללה את שקית הפלסטיק המכילה את הסיפור על הדרך שבה שלטונות האפרטהייד גזלו ממנה את אדמתה והכריחה אותה לשלם שכר דירה כדי לגור בקוטג' בו נולדה.

גברת נוג' בת 79 מקווה שכעת תוכל לעשות יותר מאשר רק להזכר. תחת החוק החדש עליו חתם מנדלה אתמול, שחורים יכולים לקבל מחדש רכוש שנגזל מהם בזמן שלטון האפרטהייד.

חוק האדמה החדש נחשב להישג החוקתי הראשון שנועד כדי לשנות את נזקי האפרטהייד לאחר נצחונה של מפלגת הקונגרס האפריקאי הלאומי בבחירות הראשונות באפריל.

הוא נועד כדי לבטל מספר חוקים קודמים, החל מהחוק של 1913 שקרא לכך ששחורים יוכלו להיות בעלי רכוש רק בעשרה אחוז משטחה של דרום אפריקה. חוק מאוחר יותר מ־1966 עזר לאפרטהייד להשליט את סגנון שלטונו בכך שקבע איכן מותר לכל אדם לגור, לעבוד וללמוד על פי צבע עורו.

חוק זה הוביל לסלוקם בכוח של אלפי משפחות של שחורים, הודים ומעורבים ממקום מגוריהם ברחבי דרום אפריקה. החוק היה אמור לסלק את כל השחורים מאלכסנדרה, ישוב של צריפים ובתים ישנים בתוכה גרה גברת נוג' מוקפת בוילות של אחד מהאזורים העשירים הלבנים ביוהנסבורג.

היא נזכרה אתמול במראות של תושבים שחורים שסולקו לגור במאוטו בדרום יוהנסבורג. אך היא ומספר אחרים הצליחו להתחמק מידה של משטרת האפרטהייד בזכות עקשנותם ומספרם.

"כאשר הם באו לרחוב שלנו, אנחנו נלחמנו," אמרה. "אמרנו להם 'אנחנו לא הולכים לשום מקום.'"

גברת נוג' זכתה בנצחון חלקי ב־1975 כאשר בית משפט אפשר לה להשאר בביתה אך הורה לה לוותר על בעלותה על הנכס אותו ירשה מהוריה, ולהתחיל לשלם עליו שכר דירה לשלטון המקומי.

אלמנה מאז 1971, היא גם איבדה את הזכות להשכיר בית סמוך נוסף שהיה שייך למשפחתה ואשר שימש כמקור ההכנסה העיקרי לה ולמשפחתה בת חמש הנפשות.

לאחר שהפכה לדיירת, גרבת נוג' הוציאה את ילדיה מבית הספר כיוון שלא יכלה יותר לעמוד בתשלומים. היא החלה לעבוד בבית חולים כעוזרת והצליחה בכל זאת לגדל את ילדיה, שכעת הם מבוגרים וגרים במקומות אחרים.

החקיקה מ־1966 בוטלה ב־1991 אך השפעתה המשיכה. הלבנים שמהווים 13 אחוז מאוכלוסיית דרום אפריקה, מחזיקים בבעלותם יותר מ־85 אחוז מאדמות המדינה.

תחת החוק החדש יוכלו שחורים להגיש תביעות לאדמה ורכוש שנלקח מהם באופן לא חוקי.

חקיקה זו מהווה תסיסה בקרב הלבנים בדרום אפריקה החוששים כי רכושם ילקח מהם ללא שיזכו לפיצוי הולם.

ממשלת זימבאבווי הסמוכה העבירה חוקים המאפשרים לממשלה לקחת אדמה מלבנים ללא פיצוי או פיצוי קטן מאד. הלבנים בדרום אפריקה חוששים מצעדים דומים.

מנדלה אמר אתמול כי הוא מתכוון לפצות את אלו שיכלו להוכיח שאדמה היתה אכן שייכת להם. "ניתן לעשות זאת מבלי לסלק אנשים מאדמתם", אמר. "אין מקום לדאגה השוררת כרגע בקרב האוכלוסיה הלבנה".

12 שנות מאסר למרגל המזרח גרמני "טופז" שפעל במטה נאט"ו

דיסלדורף (ע.–א.פ.פ.). – פקיד גרמני בכיר לשעבר במטה נאט"ו בבריסל, שהואשם בריגול לטובת הגוש הסובייטי, תוך שימוש בשם הצופן "טופז", נדון אתמול ל־12 שנות מאסר על ידי בית משפט בדיסלדורף, בעוון בגידה.

בית המשפט הרשיע את ריינר רופ, בן 49, על שהעביר מסמכים סודיים של הברית האטלנטית למשטר הקומוניסטי המזרח גרמני, בין 1977 ל־1989.

אשתו אן־כריסטין, בת 46, בעלת אזרחות בריטית, הורשעה בשותפות לעבירת בגידה, ונדונה למאסר על תנאי של שנה ו־10 חודשים.

היה זה אחד ממשפטי הריגול הסנסציוניים ביותר בגרמניה.

נשיא בית המשפט קלאוס וגנר אמר כי רופ יצר סכנה ל"נזקים חמורים ביותר" למערב גרמניה ולבעלות בריתה על ידי פעילות הריגול שלו.

הוא ציין כי הוא סיפק למזרח גרמניה בקביעות מסמכים סודיים, רובם לגבי התיכנון הצבאי של נאט"ו.

במקרה של מלחמה, הוסיף השופט, היה המידע של רופ מעניק לאויבי גרמניה בברית ורשה "יתרון מכריע הרסני". הוא הוסיף כי לולא נגמרה המלחמה הקרה, היה רופ ראוי למאסר עולם.

התביעה דרשה לגזור לרופ 15 שנות מאסר, אך השופטים לקחו בחשבון את הודאתו המלאה של המרגל.

המורדים באנגולה השעו השתתפותם בשיחות השלום

לואנדה, אנגולה (א.פ.) – מורדי 'אוניטה' השעו את השתתפותם בשיחות השלום אתמול, והאשימו את הממשלה בהפרת הסכם הפסקת האש. הממשלה טענה כי כל הקרבות נפסקו.

המורדים עזבו את השיחות בלואסקה, זאמביה, וחידשו את דרישתם להתערבות מיידית של משקיפי האו"ם כדי לפקח על הפסקת האש שאמורה היתה להתחיל שלשום.

הפסקת האש היתה הצעד הראשון לקראת סיום מלחמת האזרחים שנמשכה מזה 19 שנים והיתה אמורה להוליך לחתימת הסכם שלום מורחיים בלואסקה על ידי הנשיא חוזה אדוארדו דוס סאנטוס ומנהיג המורדים חונס סאבימבי.

בהצהרה שפרסמו נציגי המורדים בליסבון, הם האשימו את ממשלת אנגולה בהמשך "המתקפות התוקפניות ברחבי הארץ ובהתעלמות ברורה מהסכם שביתת הנשק".

חרסית אינסטלציה סניטרית בע"מ JACOB DELAFON
יהד הסדנאות 7, א.ת. הרצליה טל. 09-501183 פקס. 09-571522
ברכות חמות
לרשת סופר קרמיק (2000)
ולמנכ"ל מר בני בורנשטיין
לרגל פתיחת הסניף החדש בחיפה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

גיאות
מיטב הברכות!
לרשת סופר קרמיק (2000)
ולמנכ"ל מר בני בורנשטיין
לרגל פתיחת הסניף החדש בחיפה
שאו ברכה והרבה הצלחה

AQUATOP כיורי איכות
damixa ברזי
JOVEL כיורי נירוסטה
לרשת סופר קרמיק (2000)
ולמנכ"ל מר בני בורנשטיין
שפע ברכות
לרגל פתיחת הסניף החדש בחיפה
GOME גומא
TRADE SERVICES (1981) LTD. שר' תי סחר (1981) בע"מ
09-5604967 פקס 09-376994
06-373148 פקס 06-376994

שפע ברכות
לרשת סופר קרמיק (2000)
ולמנכ"ל מר בני בורנשטיין
לרגל פתיחת הסניף החדש בחיפה

תקד אינווסטמנטס בע"מ
("החברה")
נמסרת בזאת הודעה על פי סעיף 325 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968, בדבר תיקון טעות סופר שנפלה בתשקיף החברה מיום 8.11.94 כדלקמן:
בסעיף 2.3.6 בתשקיף (בעמוד 7) בפיסקה העשירית בעמוד ימחקו המילים "2 מניות בנות 1 ש"ח ע.נ." וירשם במקומן "מניה אחת בת 1 ש"ח ע.נ.".

נהג! קח חייל בדרך הביתה

חברת החשמל לישראל בע"מ
חייג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל־אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-428333
אילת	07-372191	פתח־תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון־לציון	03-9632488
באר־שבע	057-462666	רחובות	08-371388
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

תרום דם והצל חיי אדם

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של
בתנו ואחותי היקרה
חנה הורביץ ע"ה
בת ראובן שיבלחט"א
ההלויה תתקיים היום, יום שישי ט"ו בכסלו תשנ"ה, 18.11.94
בשעה 12.00 בצהרים, בבית העלמין ירקון (כביש תוצה שומרון)
נפגשים בבית העלמין
יושבים שבעה ברח' ברזיל 2
רמת אביב – תל אביב
המשפחה המתאבלת

קבלת מודעות אבל
דבר
177-022-9977
מכבדים כרטיסי אשראי
לוח ומסחריות
24 שעות ביממה
בחיוג חינם

לחברנו
רז רונן
איתך באבלך במות
אביך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף מאה שערים

למשפחת פרת
רחלי, אורי ולמשפחה
משתתפים באבלכם במות
האב
אליעזר הן (לוסיק) ז"ל
בית מחניים

קבלת מודעות אבל
177-022-88 55

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780 ,5605731 ,5605591
רם ובערב 03-5032969 ,5010597 ,5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

משלוח עגבניות שהגיע מירדן נפסל בגלל איכות לקויה

מאת כתבנו הכלכלי

נציג משרד החקלאות בגשר שייח' חסיין מסר, כי אתמול הגיע משלוח העגבניות לגשר (20 טון), אך נציג משרד החקלאות הירדני בגשר לא התיר את כניסת המשלוח, מפאת הרמה הירודה של העגבניות.
הנציג והיבואן נקראו לרחבה הירדנית, לבדיקת דוגמה ממשלוח העגבניות. טיב העגבניות אכן נמצא ירוד.
העגבניות נמצאו פגועות מבחינה מכנית, ובחלק ממקומות הפגיעה יש התפתחות של תפסיר (פטריה), שאריות של חומרי הדברה בכמות בולטת, חול ואדמה. נציג משרד החקלאות הישראלי מצא לנכון שמשלוח העגבניות אכן ברמה ירודה, ואף מיון העגבניות לקה בחסר (גדולות וקטנות יחדיו).
ייתכן יבוא עגבניות נוסף ביום ראשון הקרוב.

מחיר העגבניות בשוק הסיטונאי הגיע ל־10 ש"ח.

בורסה / איתן יעקבסון

מדד המשתנים צנח לרמה של 170.5 נקודות

המסחר בשוק המניות נפתח אתמול במגמה מעורבת. עם פתיחת המסחר במשתנים התפתחה מגמה של עליות מתונות, אולם לקראת אמצע המסחר הן התמתנו ועד מהרה החלה להתפתח מגמה של ירידות, שהלכו והתחזקו עד לסיום המסחר.

הירידות נגרמו בשל לחץ מכירות של קרנות נאמנות, מנהלי תיקים ומשקיעים פרטיים. קרנות נאמנות שמתמחות במניות המעו"ף ספגו פדיונות, ולקראת סיום המסחר גברה נכונות הקנייה של גופים מוסדיים.
מדד המשתנים נקבע בסיום המסחר על 170.56, בירידה של 2.76%. מדד המעו"ף נקבע בסיום המסחר על 174.67, בירידה של 3.56%.
צניחת מדד המעו"ף גרמה לזינוק מטאורי של עשרות ואף מאות אחוזים בכמה מקרים במחירי אופציות ה"פוט". לקראת סיום המסחר בזירת המעו"ף התמתנו במקצת העליות באופציות ה"פוט", עקב התפתחות ציפיות לתיקון טכני קל ביום ראשון, לאחר שהירידות בשוק הוסברו כ"תגובת יתר" של השוק.
בכר"מ נרשמה מגמה מעורבת. בכר"מ מתחילה להסתמן התייצבות לאחר שמדד הכר"מ ירד לרמה של 150 נקודות.
במניות המשתנים נוצרה רמת מחירים נוחה, העשויה להזמין קונים למניות בחברות שמעניינות להשקעה.
בשוק אגרות החוב הצמודות לדולר נרשמו עליות מתונות, אולם לא ניכרה פעילות מיוחדת בעקבות הדיבורים על פיחות אפשרי בשער השקל בתקופה הנראית לעין.
המק"מים הארוכים נסחרו בעליות קלות והתשואות ירדו לרמה של 16%־16.6%.

אלוני: הודעת הרשות הד־2 על מועדי המכרזים לרדיו האזורי חסרת בסיס

מאת אביבה ולצמן

שרת התקשורת, שולמית אלוני, מוחה על הודעת הרשות השנייה כי המכרזים לשבע תחנות רדיו אזוריות, בשבעה אזורים, יפורסמו ב־25 בנובמבר השנה, וטוענת כי זו "הודעה תמוהה וחסרת בסיס". במשרדה של השרה מציינים כי "פרסום המכרזים מחייב אישור השרה על התקנות, בהתאם לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, ואילו השרה אלוני תשהה בחו"ל עד ה־2 בדצמבר. מה שתמוה עוד יותר, שראשי הרשות השנייה ידעו זאת ואף סיכמו עם השרה שהמכרזים יתפרסמו מיד אחרי שובה".
ברשות השנייה ביקשו שלא להגיב על הדברים.

ח"כ אברהם פורז, יו"ר הוועדה המיוחדת לענייני הרשות השנייה, אמר אתמול כי אם מועצת הרשות השנייה לא תוציא מכרז לתחנת רדיו בערבית, הוא ייאלץ "להסדיר את הנושא באמצעות חקיקה בכנסת". ח"כ פורז ציין, כי "מועצת הרשות השנייה, כמו כל גוף שידור אחר, צריכה להיות עצמאית בשיקוליה ולא לפעול תחת לחץ פוליטי מכל סוג שהוא, אבל נושא של תחנת רדיו בערבית הוא עניין עקרוני ולא עניין פוליטי".

מי יטהר את מי השתייה (5) / דן הלוי

טבריה במשל

פרשת סינון מי השתייה של טבריה נראית בהיבטים מסוימים כהעתק, בממדים מוקטנים, של סיפור סינון מי המוביל.
טבריה שותה מי כינרת. הבורה בסינונם נובע מאותו הטעם שבסינון מי המוביל. כיוון שלטבריה משמש האגם כ"מאגר מים פרטי", שאינו תלוי במערכת הארצית של המוביל, אין היא תלויה גם במקורות כספק מים.
משתי סיבות אלה, כנראה, נבחרה טבריה כ"שפן ניסיון" לרעיון מעניין, בדרך למימוש החלטת ממשלה בדבר הפיכת מפעלי המים המקומיים לתאגידים.
החברה למשק וכלכלה בשלטון המקומי ועיריית טבריה ערכו מיכרז להקמת מכון לסינון מי השתייה בעיר, והפעלתו במשך 15 שנה. הרעיון הוא, שההשקעה בהקמת המכון (המוערכת בין 7 ל־10 מיליוני דולרים) תמומן בידי החברה המבצעת, ובתמורה יימסרו לידיה מי השתייה של העיר במצבם הגולמי.
החברה תמכור את המים המסוננים לחברת מים עירונית סגורה המוקמת בטבריה, ובכך תחזיר לעצמה את ההשקעה. חברת המים עצמה תתפקד כחברה סגורה בע"מ, ותהיה ספקית המים לתושבי העיר.
משמעותו המהפכנית של ניסיון זה, שיורץ לראשונה בטבריה, היא, אם כן, הפרטת אספקת המים ברשויות המקומיות.
ראינו לעיל מדוע נחוץ ניסיון זה למשק המים הארצי, הסובל מריכוזיות יתר. ראינו גם, שהוא מנוגד לחלוטין ל"אימפריאליזם של מקורות", ולמגמתה לרכז בידיה את מירב השליטה במשק המים.
ובכן, מה עלה בגורלו של נסיון ההפרטה?

"חברת המים הלאומית" זוכה במיכרז להפרטתם...

הוועדה הטכנית שהכינה את המיכרז העריכה, כי מחיר קוב מים צריך להגיע ל־41.6 אגורות. ארבע קבוצות ניגשו למיכרז.
חברת מקורות הגישה את ההצעה הזולה ביותר, ובאוגוסט השנה הוכרזה כזוכה. היא הציעה למכור את המים המסוננים לחברה העירונית לאספקת המים ב־33 אגורות בלבד!
הצעות יתר הקבוצות:
- קבוצת משאבים אקולוגיים ביחד עם ביי ווטר הציעה 41.4 אג' לקוב.
- קבוצת TES (חברה ישראלית בבעלות מליבו ומועלים השקעות) ופיאן אבר פיאצמי האיטלקית הציעה מחיר של 80 אג' לקוב.
- קבוצת אמרוטים ביחד עם הג'נרל הצרפתית ועם תהיל הציעה 85 אג' לקוב.

אלא שהקבוצה שהגיעה למקום השני במיכרז (משאבים אקולוגיים וביי ווטר) עתרה לבית המשפט, והשיגה צו מניעה כנגד התקשרות בעלי המיכרז עם מקורות לצורך ביצוע המפעל. בדצמבר יתקיים דיון בעתירה, ועד אז הפרויקט תקוע.

אחת הטענות שהעלו העותרים היתה, כי המחיר הבלתי סביר שהציעה מקורות "סובסד" באמצעות כספי ציבור, בדרך ישירה או עקיפה. טענה אחרת היא, כי מקורות — חברה ממשלתית, שהיקף פעילותה כל ארצי והיא ממומנת בתקציבי ממשלה — מנועה בתוקף הסכם עם הממשלה מלהשתתף במיכרז מעין זה ישירות.
אותו הסכם, טענו העותרים, מחייב לעשות זאת אך ורק באמצעות חברה אחות הפועלת בתקציב סגור, כדי למנוע מניפולציות מסוג זו שעליה רומזת הטענה על סבסוד עקיף בתקציבי ממשלה.
כאמור, העניין מצוי בדיון בבית המשפט. כדי לא לעבור על כללי הסוביודיצה, רק נמליץ לקוראים להיזכר בטענות מכתבה קודמת בסדרה זו, על הסיה שיטתית בהערכת עלויות הסינון המרכזי של מי המוביל...

הנכסים של "מקורות"

ביקשתי לקבל את תגובת דוברת מקורות, יעל שוהם, על השאלה: איך תצליח מקורות לסנן את מי השתייה בטבריה בעלות של כ־25% אחוז פחות מהאומדן, שעשתה הוועדה הטכנית שהכינה את המיכרז?
שוהם: "אנחנו חברה גדולה ומנוסה, עם מאגר גדול של אנשי מקצוע ומומחים. לא פלא שלחברות פרטיות קשה להתמודד בנכסים אלה של מקורות. נוסף על כך, מבוססת הצעתנו למיכרז על טכנולוגיה שונה — סינון בגרביטציה — שהיא זולה יותר, וכנראה אינה עומדת לרשות הקבוצות המתחרות".
וכמו בתגובה לשאלה מתבקשת, שנמנעתי מלשאול, הוסיפה: "לעובדה שמקורות היא חברה ממשלתית אין כל קשר לעלות המים שהצענו לעיריית טבריה. פעילותנו מתוקצבת בקפדנות ובפירוט רב. כל הוצאה מיועדת לתכלית ספציפית, שלא ניתן לשחק בה, וכך היא גם נרשמת בספרים".
מי אנחנו, צרכני מים פשוטים, שנחלוק על קביעה זו?

לקוראים

צודק מי שיתרשם, כי הוצאת מפעלי מים למיכרז היא שיטה שאינה חביבה על מקורות, ושגם בנציבות המים מתקשים להתמודד עימם (נציב המים עצמו התלונן באוזני, כי חוק המכרזים "עושה לו את המוות").
בפרק זה ראינו, עם זאת, שמקורות היא חברה רבת תושייה, היודעת להסתגל למצבים חדשים. מסתבר שאחת הדרכים לטפל במכרזים אומרת: "אם אינך יכול לנצח את השיטה, הצטרף אליה".
בכתבה האחרונה בסדרה זו נחזור לסיפור העיקרי — סינון מי המוביל הארצי — ונלמד על דרכים נוספות שהונהגו במקורות לצורך טיפול במצבים מאיימים.
(הכתבה החמישית בסדרה)

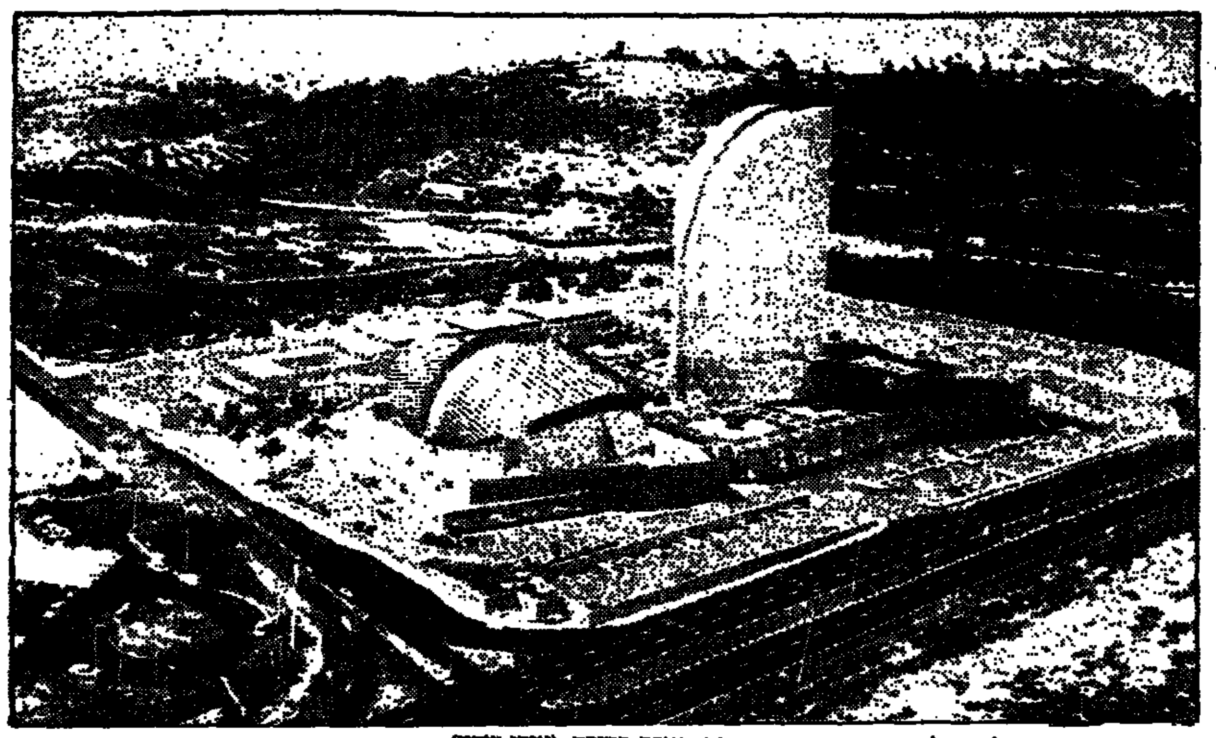
זהו הדגם המרכז הבין לאומי לתערוכות, כנסים ועסקים שיוקם בחיפה. (אודי שרון)

הרשויות המקומיות מאיימות לעכב בנייתן של 50 אלף דירות חדשות

מאת כתבנו הכלכלי

הרשויות מקומיות בכל רחבי הארץ מאיימות לעכב, כבר בימים הקרובים, מתן היתרי בנייה ל־50 אלף דירות חדשות. צעד זה, העלול לגרום לשיתוק מיידי של הבנייה למגורים, יינקט ע"י ידי ערים המוגדרות כנטולות מענק ממשלתי, עד שהממשלה תכבד את ההסכמים התקציביים הקיימים בין מרכז השלטון המקומי והממשלה.
ההחלטה לעצור את כל הליכי הבנייה למגורים נתקבלה בכינוס חירום של ראשי הערים נטולות המענק, שהתקיים בתל אביב. בכינוס השתתפו יו"ר מרכז השלטון המקומי, עדי אלדר, מנכ"ל המרכז, גיורא רונטל ופורום ראשי הערים נטולות המענק בראשות ראש עיריית ראשון לציון, מאיר ניצן.
בכינוס נמסר, כי מדובר ב־24 ערים שבהם מתגוררים כ־60% מתושבי המדינה. ערים אלו אינן זוכות לקבלת מענקים ממשלתיים קבועים, כמו יתר הערים בארץ, וכתוצאה מכך נגרם להן גירעון והשירותים לאזרחים נפגעים.
ראשי הערים הציגו בכינוס הסכם החתום על ידי ראש הממשלה ושר האוצר, לפיו הממשלה תקצה משאבים לכלל הרשויות המקומיות. ראשי הערים ציינו, כי בשל הפרת ההסכם מצד הממשלה, אין להם ברירה אלא להפסיק מייד מתן שירותים ותשתיות לבנייה נוספת כדי למנוע את הגדלת הגירעון.
עוד נמסר, כי במקביל לעיכוב הליכי הבנייה, פתחו הרשויות המקומיות נטולות המענק בהליכים משפטיים נגד הממשלה. עו"ד חנן מלצר התבקש להכין בג"ץ נגד הממשלה על הפרת ההסכמים החתומים מצד ראש הממשלה ושר האוצר.
הגירעון הכספי הקיים בערים נטולות המענק מגיע למיליארד ש"ח. ראשי הרשויות אומרים, כי חלק נכבד מהגירעון מקורו בכך שהממשלה מסרבת לממן, כפי שהתחייבה, הוצאות הכרוכות בתוספת השכר ששולמו לעובדים בסקטור הציבורי.

בנה"פ: ב־88' העגבניות היו יקרות יותר

מאת דן הלוי

מסקירה שהוורדה המחלקה הכלכלית של בנק הפועלים לעורך, בעקבות פרסום "מדד העגבניות" הגבוה שלשום, עולה כי באפריל 1988 הגיע מחיר ק"ג עגבניות, במחירי אוקטובר '94, ל־12.5 ש"ח — מחיר הגבוה בכ־3 ש"ח ממחירן האסטרונומי היום.
נתונים אלה מבוססים על בחינת המחיר הריאלי של העגבניות מתחילת 1980.
הסקירה קובעת, כי מחיר הובלת תוצרת חקלאית מיובאת מחו"ל מהווה "הגנה טבעית" על התוצרת המקומית. הגנה זו, כמובן, גבוהה יותר כאשר מדובר על יבוא מאירופה (כשבמקרה זה שקל מרכיב ההובלה למחיר התוצרת באירופה), ונמוכה יותר כיבוא מן השטחים וממדינות שכנות (כירדן).
כן דוחה הסקירה טענות שנשמעו לאחרונה, כאילו מרכיב ההובלה משווה את מחיר התוצרת המיובאת למחירים הגבוהים בארץ, ולכן אין היא תורמת להורדתם. "מרגע שהעגבניות מגיעות לארץ, גדל בה היצע, והן יכולות לתרום רק להפחתת המחיר", קובעת הסקירה. "את המחיר קובע לא מקור העגבניה, אלא איכותה והכמות המוצעת".
כן צופה הסקירה, כי פתיחת השוק המקומי לייצוא בלא הגבלת כמות תהווה תקדים, והיא עשויה להביא לצמצום תנודות מחירים קיצוניות כלפי מעלה בעתיד.
נראה גם, כי לאורך זמן יגדל הקשר בין היקף הייצוא החקלאי מישראל לייבוא החקלאי אליה.

ברודט: "המדיניות המוניטרית היא שהשפיעה על האינפלציה"

(עתים) הממונה על התקציבים במשרד האוצר, דוד ברודט, אמר אתמול כי המדיניות המוניטרית של בנק ישראל היא זו שהשפיעה על האצת האינפלציה.
ברודט אמר דברים אלה בכנס של המרכז הישראלי לניהול, שהוקדש לתקציב המדינה ל־1995 במלון "הולידיי אין" בתל אביב. הוא אמר כי לא המדיניות הפיסקלית תרמה לתהליכים האינפלציוניים, אלא שגיאות שנעשו ע"י בנק ישראל במחצית השנייה של 1993 והביאו להרחבה מוניטרית במהלך 1994.
ברודט ציין, כי הוא רואה במדד אוקטובר את כל הסממנים של הסבה בתהליך האינפלציוני, בעיקר בשל ההאטה במדד הדיור. הוא העריך, כי אם מגמה זו תימשך עוד חודשיים־שלושה, האינפלציה תרד.
הממונה על התקציבים הביע אופטימיות לגבי שנת 1995, ואמר כי צפויה שנה כלכלית טובה, שבה הגידול בשכר יסתכם בכ־5 אחוז. לדבריו, סיומה של שנת 1994 עם תוצר של 75 מיליארד דולר, הוא נתון משמעותי, שמשקף את מקומה של מדינת ישראל בכלכלת העולם.
ברודט קרא שלא לתרגם את הסכמי השכר שהושגו במיגזר הציבורי, להסכמים דומים במיגזר העסקי, וטען כי ניתן לשפר את הרווחיות ואת הפריון במיגזר העסקי.

קיסר: "יש להעלות נושאים תחבורתיים לסדר היום הלאומי"

(עתים) "יש לקדם נושאים תחבורתיים לסדר היום הלאומי, לאור השינויים במזרח התיכון וכאשר ישראל הופכת לציר תחבורתי חשוב באיזור" — כך אמר אתמול שר התחבורה, ישראל קיסר, בכנס דוברי רשויות תחבורה שהתקיים במלון "הולידיי אין" בתל אביב.
בכנס השתתפו דוברי הנמלים בארץ, הרכבת, דן ואגד, ודוברי גורמי תעופה בישראל.
קיסר עמד על השינויים שתתרחשו במשרד התחבורה מאז נכנס לתפקידו, וציין כי בשנתיים האחרונות מטרת המשרד היא לקדם תוכניות פיתוח. בשנתיים אלה נחתמו 20 הסכמי תעופה עם מדינות שונות בעולם והוחל בביצוע פרויקט "נתב"ג 2000". בקרוב ייחתם הסכם התעופה עם ירדן.
שר התחבורה הדגיש את הצורך במציאת דרכי תחבורה אלטרנטיביים לרכב הפרטי, בעידן בו חל גידול של 130 אלף כלי רכב בשנה. לדבריו, מגמת המשרד היא לתת עדיפות לתחבורה הציבורית, על ידי הקצאת נתיבים לאוטובוסים ופיתוח תשתית הרכבת.
קיסר הזכיר את פרויקט מנהרות הכרמל בחיפה, שתיבנה על ידי יזם פרטי בעלות של 120 מיליון דולר. תהיה זו דוגמה להפעלת שיטת הגבייה של אגרת מעבר על ידי היזם כדי לכסות את הוצאות הבנייה, זאת לאחר שהממשלה אישרה את בניית כבישי האגרה.
עוד הוסיף כי משרדו מעודד פיתוח מערכת טיסות פנים־ארציות, שתקל על תיירים וישראלים הרוצים להגיע במהירות ממקום למקום. הוא ציין, שבארץ פועלים היום 21 מנחתי־מטוסים ומשרד התחבורה מעודד הקמת מנחתים נוספים.
מנכ"ל משרד התחבורה, דורון שורר, סקר את פיתוח הנמלים והמרינות בישראל. הוקם צוות היגוי כדי לקדם את פיתוח כל אחד מהנמלים בישראל.
לדבריו, בקרוב תעבור האחריות לביקורת הגבולות לגורמי תחבורה אזרחיים, והדבר יפתור את בעיית איוש העמדות במסופי הגבול.

שוקי ההון בעולם / ביל כספי

הבנק המרכזי של ארה"ב העלה את שערי הריבית

אתמול העלה הבנק המרכזי של ארה"ב את שערי הריבית הדולריים, אך הדבר לא סייע לדולר. הריבית לבנקים שמורות הועלתה ל־4.75 אחוזים — עלייה של 0.75 אחוזים.
החלטת הבנק המרכזי האמריקאי להעלות את שערי הריבית היתה צפויה כבר כמה ימים וזאת, ככל הנראה, אחת הסיבות לכך שהדולר לא עלה לעומת רוב המטבעות החשובים, פרט לליש"ט החלשה.
בימים האחרונים רכשו המשקיעים דולרים, מתוך ציפייה לעליית שערי הריבית, ולאחריה הם מימשו את השקעותיהם ומכרו את הדולרים שרכשו. משום כך ירד ערכו של הדולר ל־1.5600 מארק, 1.3140 פר"ש, 98.95 יינים ו־5.3554 פר"צ.
לעומת זאת, הובילה העלייה בשערי הריבית הדולריים לירידה קלה בביקוש למניות אמריקאיות הנסחרות בוול סטריט. במהלך שעות הצהריים של המסחר אתמול, ירד מדד הדאו ג'ונס ל־3,825.35 נקודות — ירידה חצי יומית של 1.01 נקודות.
היצעים הופיעו אתמול גם בשוק אגרות החוב הדולריות, ומחיר אג"ח ארוכת טווח של ארה"ב ירד ל־97.10 נקודות — ירידה של 0.13 נקודות.
גם למניות ישראליות הנסחרות בניו יורק היה היצע, והמדד שלהם ירד ל־112.13 נקודות — ירידה של 0.55 נקודות.

"בזק" בודקת הפעלת שירות חדש – "טלפון ללא קו"

מאת הדס גייפמן

חברת בזק החלה בניסוי שירות טלפוני חדש: טלפון ללא קו. השירות נועד עבור לקוחות הנמצאים באופן זמני ללא כתובת קבועה — אורחים במעבר לדיור אחר, סטודנטים, חיילים ולקוחות אחרים בעלי ניידות גבוהה, שלא ניתן להתקין עבורם טלפון.
לקוחות אלה יוכלו להזמין שירות טלפון ללא קו ולקבל מספר מנוי. המתקשרים אל מספר זה, מכל מקום בארץ ובעולם, יופנו אוטומטית אל תיבה קולית במרכזת הספרתית של החברה, ובעל התיבה יוכל "לשלוף" את ההודעות בכל עת, באמצעות חיוג קוד אישי.
השירות יוכל לסייע גם ללקוחות המפרסמים מודעות מכירה של דירות ומכוניות, או כל פרסום אחר, תוך הימנעות מהטרדה בביתם.

במקביל, בודקת החברה אפשרות להפעלת שירות דומה להעברת הודעות בפקס. בזק נמצאת כעת בשלב בדיקת הטכנולוגיה הדרושה להפעלת השירות.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

סוף לאפליה?

במדור זה עקבנו מקרוב אחר עתירתו של דייל באל־על נגד מעסיקו, בסוגיית הכרת זכויות בן־זוגו במסגרת ההסכמים הקיבוציים וההסדרים הקיימים במוביל הלאומי. באחרונה עתר בבית הדין לעבודה מרצה באוניברסיטת תל־אביב בסוגייה דומה.
אתמול הניח על שולחן הכנסת ח"כ בני טמקין ממרצ הצעת חוק לתיקון חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, המגדירה בן או בת זוג של עובד גם כבני זוג מאותו מין. טמקין הוא חבר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. בהצעת החוק שהגיש, מוצע לשנות את הגדרת בן הזוג ולציין במפורש "בן/בת זוג לרבות בן/בת זוג בני אותו מין".
באחרונה מנהלת אוניברסיטת תל־אביב מאבק נגד תביעתו של פרופ' עוזי אבן, הדורש להכיר בבן זוגו כזכאי לכל הזכויות המוענקות לבן זוג על פי חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה. בכתב ההגנה שהגישה לבית הדין האזורי לעבודה, טוענת האוניברסיטה כי יש לפרש את המונח "בן זוג" לפי "אמות המידה הנהוגות בחברה הישראלית, ולכן אין לראות בבן זוג מאותו מין בן זוג לעניין זכויות והטבות הנובעות מהדין או מחוזה העבודה".
טמקין אומר, כי הצעת החוק באה להסיר כל ספק באשר לכוונתו של המחוקק, אשר הוזיל בשעתו בחוק את איסור האפליה בעבודה גם בגלל נטייה מינית. "נראה לי כי המחוקק לא התכוון ליצור מצב בו איסור האפליה יכוון רק כלפי העובד עצמו, ואם אין הדבר ברור מלשון החוק אזי יש לתקנו למען הסר כל ספק".

הטיפה המרה במקום העבודה

הפורום למשאבי אנוש באוניברסיטת בר אילן של בית הספר למינהל עסקים, מיסודו של פרופ' אמנון כספי, מודיע את פעילותו בדיון בנושא: האם לא הגיע זמן "היציאה מהארון" — אלכוהוליזם במקומות העבודה.
המפגש בנושא בעיית השתייה במקומות ובזמן העבודה יתקיים ביום חמישי, 8 בדצמבר, בשעה 6 בערב, באולם ההרצאות בבניין ביה"ס והמחלקה לכלכלה ולמינהל ע"ש דן אברהם שבקריית האוניברסיטה ברמת גן.
בין המרצים ד"ר יצחק גרש, מנהל שירותי הרפואה בחברה, שידון "על המצב בשטח".

הסכם לפנסיונרים בסוכנות

הסתדרות הפקידים, יחד עם ארגוני העובדים והפנסיונרים בסוכנות ובהסתדרות הציונית, חתמו עם הנהלת הסוכנות על הסכם להעברת הפנסיונרים לפנסיה צמודת מדד (מדד המחירים לצרכן, כמובן). ההסכם בתוקף מ־1 באפריל 1995.
בהתאם להסכם, תכלול הפנסיה את התוספות שנקבעו בטבלת השחיקה אשר הוצעה על ידי הסוכנות — בין 20 אחוז לפנסיונר שפרש לפנסיה עד לתחילת 1985, ל־3 אחוזים למי שפרש במהלך השנה שעברה. בנוסף לכך, תינתן תוספת של 1.5 אחוז.
על פי ההסכם, יוערכו עדכוני הפנסיה בשיעור המדד אחת לשלושה חודשים. פנסיונרים שיצטרפו להסדר ההצמדה למדד עד סוף ספטמבר 1995, יקבלו מענק חד־פעמי של פנסיה חודשית אחת (לפי פנסיית אפריל 1995). הפנסיה של כל עובד אשר יפרוש מעבודתו מאפריל 1995 ואילך, תוצמד למדד.
על ההסכם חתמו המנכ"ל, משה נתיב, וחברי ההנהלה נוספים. מצד איגוד הפקידים: משה נגטר, יו"ר ארגון העובדים בסוכנות, יונה בצלאלי ונציגי ארגון הפנסיונרים: חיים פרלין, יצחק ריע ויעקב רף.

עוד תביעה ב"חיפה כימיקלים"

לפני שבועיים דיווחנו במדור זה על תביעה בבית הדין לעבודה, שהגיש מהנדס בחיפה כימיקלים נגד הנהלת החברה, בגין אובדן חוש הטעם, הריח והשמיעה.
עתה, גם מסגר בן 35 שלקה בשמיעתו תובע ממעבידו, חברת חיפה כימיקלים, 607 אלף ש"ח פיצויים, בגין הנזקים שנגרמו לו. על כך מסר כתב עיתי"ם. התביעה הוגשה בשבוע שעבר בבית המשפט המחוזי בחיפה.
התובע, המועסק בבית המלאכה שבמפעל מזה 18 שנה כמסגר, טוען באמצעות עו"ד יצחק ריינפלד, כי עבודת היותו חשוף לרעש חזק במשך שנים, גרמה לפגיעה בשמיעתו. המסגר מאשים את המעביד ברשלנות, בטענה שלא נקט באמצעי הבטיחות הנדרשים בעבודה למניעת פגיעה בשמיעה. לטענתו, בבדיקות שנערכו במפעל נמצא שמפלסי הרעש גבוהים במידה ניכרת ממפלסי הרעש המותר על־פי דין.
התובע טוען, שמשך שנים היה חשוף לרעש שמקורו בהשחזות צנרת, ריתוך ברזל ועבודות מסגרות, שגרמו לו לליקוי בשמיעה ולנכות צמיתה של 33 אחוז. טרם הוגש כתב הגנה.

מחאה בין־לאומית נגד גזר דין

גל מחאות בכל העולם עורר פסק־דין, שניתן בשבוע שעבר באינדונזיה נגד פעיל באיגודים המקצועיים. בית דין דן את מוכתר פאקפאהן, מנהיג פדרציית האיגודים המקצועיים העצמאית, לשלוש שנות מאסר בגין "התססת העובדים לשביתות ולהפגנות".
מזכ"ל הקונפדרציה הבין־לאומית של האיגודים המקצועיים החופשיים, אנזו פריזו, פירסם הודעה לפיה "גזר הדין מוכיח שוב שממשלת אינדונזיה מנסה להרשיע את כל תנועת האיגודים המקצועיים העצמאיים".
פריזו גינה את פסק הדין ואת ההתקפות הבלתי פוסקות על ועדים ואיגודים במדינה האסייתית.

"פיניציה אמריקה ישראל" תייצא זכוכית לירדן

(עתים) חברת פיניציה אמריקה־ישראל הגדילה את הייצוא בשנת 1994 פי 20 לעומת היקף הייצוא שלה בשנת 1993. בעקבות הסכם השלום מתכוונת החברה לייצא זכוכית גם לירדן.
נשיא החברה, עודד טירה, מסר כי בשנת 1994 תייצא פיניציה זכוכית שטוחה בערך של כ־36 מיליון דולר, וכי החברה תחליף זכוכית יבוא בשוק המקומי בערך של כ־18 מיליון דולר. עוד מסר, כי סך מחזור המכירות יגיע עם סיום שנת 1994 ל־54 מיליון דולר.
בשנת 1995 תייצא החברה בסכום של 42 מיליון דולר ותחליף יבוא בשוק המקומי בסכום של 20 מיליון דולר.
בחברה, הפועלת באיזור התעשייה של ציפורי, מועסקים כ־400 עובדים, בהם 200 עולים חדשים.
יעדי הייצוא העיקריים של החברה הם יוון, איטליה, אנגליה, אוסטרליה, ארה"ב וכן קפריסין, מצרים, הולנד ובלגיה.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

17.11.94		בנק ישראל		בנק הפועלים			בנק לאומי			בנק דיסקונט		
		שער יציג	שינוי בשקלים	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנקנוטים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	2.9950	-0.0040	2.9751	3.0172	3.06	2.9712	3.0131	3.06	2.9684	3.0096	3.05
בריטניה	1 ליש"ט	4.7090	-0.0092	4.6829	4.7490	4.83	4.6737	4.7396	4.80	4.6745	4.7396	4.81
גרמניה	1 מרק	1.9329	+0.0034	1.9225	1.9497	1.98	1.9188	1.9458	1.98	1.9182	1.9450	1.98
צרפת	1 פרנק	0.5629	+0.0010	0.5595	0.5675	0.58	0.5585	0.5664	0.58	0.5586	0.5664	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7246	+0.0032	1.7133	1.7375	1.76	1.7115	1.7357	1.76	1.7119	1.7358	1.76
שוויץ	1 פרנק	2.2977	+0.0059	2.2847	2.3170	2.36	2.2820	2.3142	2.35	2.2807	2.3124	2.35
שבדיה	1 כתר	0.4078	+0.0036	0.4059	0.4117	0.42	0.4048	0.4105	0.42	0.4046	0.4103	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4416	+0.0013	0.4387	0.4450	0.45	0.4382	0.4444	0.45	0.4369	0.4431	0.45
דנמרק	1 כתר	0.4946	+0.0011	0.4912	0.4982	0.51	0.4909	0.4979	0.51	0.4893	0.4961	0.50
פינלנד	1 מרק	0.6316	+0.0008	0.6264	0.6353	0.65	0.6271	0.6359	0.65	0.6258	0.6345	0.64
קנדה	1 דולר	2.1942	-0.0038	2.1786	2.2094	2.24	2.1764	2.2071	2.24	2.1717	2.2019	2.24
אוסטרליה	1 דולר	2.2584	+0.0018	2.2430	2.2748	2.33	2.2358	2.2674	2.30	2.2345	2.2656	2.30
דרום אפריקה	1 ראנד	0.8495	-0.0006	0.8436	0.8556	0.86	0.8426	0.8545	0.91	0.8430	0.8548	0.84
בלגיה	10 פרנק	0.9397	+0.0019	0.9334	0.9467	0.97	0.9326	0.9457	0.96	0.9298	0.9428	0.96
אוסטריה	10 שילינג	2.7456	+0.0043	2.7280	2.7665	2.81	2.7226	2.7610	2.80	2.7258	2.7637	2.81
איטליה	1,000 לירטות	1.8839	-0.0008	1.8729	1.8994	1.95	1.8694	1.8957	1.94	1.8689	1.8949	1.92
יפן	100 ין	3.0483	+0.0076	3.0301	3.0730	3.12	3.0257	3.0683	3.12	3.0274	3.0695	3.12
ספרד	100 פזטות	2.3301	+0.0001	2.3068	2.3394	2.43	2.3041	2.3366	2.40	2.3023	2.3343	2.37
ירדן	1 דינר	4.2679	-0.0057	-	-	4.41	-	-	4.47	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9584	-0.0057	-	-	0.91	-	-	0.90	-	-	-
ECU/אקו		3.6812	+0.0043	3.6554	3.7070	-	3.6466	3.6980	-	3.6519	3.7027	-

כלכלה וחברה

שיווק / הדס גייפמן

שקית עם ראש אוטומטי

חברת אלפק מאבן יהודה פיתחה מכונת אריזה אוטומטית ממוחשבת, המייצרת שקית אריזה שקופה עם "ראש" (HEADER) מחומר קשיח, ובו נקב לתליית השקית על זו תצוגה ברוכבי המכירה. מכונה זו עשויה להביא למהפכה בתחום שיווק מוצרים באריזות שקופות.

מבחינה שיווקית יש יתרונות לשקית שקופה שניתן לראות בה את המוצר, כאשר על "ראש" השקית רשומים הפרטים לגבי תוכן השקית. תליית השקית על זו מאפשרת תצוגה יעילה ונאה של המוצר וחיסכון בשטח מדפי המכירה.

שיטה זו מקובלת מאוד בארה"ב ובאירופה, שם משתמשים בה למוצרים עד משקל של 500 גר', בעיקר לממתקים, חטיפים, ותבלינים – בהם חשובה הסגירה האטומה וההגיינית ללא מגע יד אדם, וכן למוצרים כמו ברגים, מסמרים, כפתורים וכו'.

עד היום היה תהליך יצור השקית עם "ראש" מחולק לשני שלבים: האחד – ייצור השקית ומילויה, השני, שנעשה בצורה ידנית – חיבור ה"ראש" לשקית. שיטה זו הינה איטית ומסורבלת.

המכונה שפותחה על ידי אלפק, מייצרת את שני החלקים בו זמנית בצורה אוטומטית, ובכך חוסכת בזמן ובידיים עובדות.

הפיתוח הייחודי של המכונה מאפשר גם ייצור שרשרת של שקיות "ראש-פאק", כשהן ממולאות במוצר ומחוברות זו לזו בחירור, כך שהצרכן יכול לתלוש מהשרשרת את מספר השקיות הדרושות לו.

אלפק רשמה פטנט הן על שיטת העבודה והן על המכונה בישראל, בארה"ב ובאירופה.

מהחברה נמסר, כי חברות שונות בישראל, שעד היום נמנעו מלהשתמש בסוג אריזה זה בגלל הסרבול הידיבי בידיים עובדות, כבר מגלות עניין במכונה החדשה.

אלפק היא יצרנית מערכות שקילה ואריזה ממוחשבות, בבעלותם ובניהולם של אובן אשר ודב שושניק, ומייצאת כ־55% מתוצרת המפעל לארה"ב ולארצות אירופה המערבית והמזרחית.

שיפור תקשורתי ברוסיה

חברת איי.טי.אנד.טי הצטרפה בשבוע שעבר אל מפעילי התקשורת העיקריים של מוסקבה, רשת הטלפונים המקומית של מוסקבה (A/O Rostelemom (MGTS ו־Telmos, אשר הכריזו על פרויקט לשיפור הרשת שישתרע על פני ארבע שנים בעלות של 200 מיליון דולר.

הפרויקט מיועד להרחיב, תוך זמן קצר, את שירות הטלפון המקומי והבין־עירוני של מוסקבה, לרווחתם של תושבי העיר ועסקיה, וגם לשפר את יכולתה של המערכת לטפל בשירות הבין־לאומי.

בטקס שנערך במוסקבה נוכחו נשיא רוסיה, בוריס ילצין, שר המסחר האמריקני, רון בראון והשר הרוסי לסחר חוץ, אולג רוידוב.

על פי החוזה, תתרום AT&T מנסיונה כספק וכמפעיל רשתות מתוחכמות לשם התכנון וההתקנה של רשת טלפונים ספרתית מתקדמת, שתקל על העומס הרובץ על רשת הטלפונים המיושנת של העיר. השיפור יכלול מתגים ספרתיים וקווי תמסורת, המבוססים על סיבים אופטיים.

"שיפור הרשת של מוסקבה מהווה אחד הפרויקטים השאפתניים ומרחיקי הלכת ביותר שנערכו אי פעם ברוסיה", אמר ויקטור ואסילייב, נשיא MGTS. "הקמת הרשת, תוך פרק הזמן הקצר של ארבע שנים, תספק שירות טלפון חיוני למיגזר העסקי ולמיגזר המגורים הגדלים במהירות בעיר זו".

עם השלמתה, תתמוך הרשת ביותר מ־400 אלף מנויים חדשים. היא תטפל בתעבורה הבין־עירונית והבין־לאומית של כמיליון מנויים נוספים, ותשפר באופן ניכר את נושא השיחות הבין־לאומיות.

"אנו מרוצים מאוד מהתמיכה שקיבלנו ממשרד התקשורת הרוסי למען הפרויקט התקשורתי החדש הזה", אמר ויקטור פלסון, סגן נשיא של AT&T לתפעול ויו"ר הצוות התפעולי העולמי. "אנו גם מעריכים מאוד את מאמציהם של המזכיר בראון ושל אנשי מינהל הנשיא קלינטון לקידום עסקי ארה"ב ברוסיה.

"עם השלמת הפרויקט, אזרחי מוסקבה, אנשי העסקים שלה ומבקרים שיחוברו אל רשת חדשה זו, יהנו משירותים ספרתיים ברמה בין־לאומית, כולל גישה לרשתות תקשורת בעולם כולו".

מערכת צפייה ממוחשבת

חברת ת. מר תעשיות זכתה במרכז להתקנת מערכת צפייה ממוחשבת בפרוייקט הקו היבש במפעל נשר מלט ברמלה.

המערכת משלבת מערך מצלמות טלוויזיה במעגל סגור במערכת הבקרה הממוחשבת המוקמת במפעל, והיא מאפשרת למפעילים בחדרי הבקרה השונים להפעיל את המצלמות ישירות מהמחשבים.

המערכת, המבוססת על תוכנת "דגרד" שפותחה במחלקת מערכות הצפייה של ת. מר תעשיות, פועלת בסביבת החלונות של "מיקרוסופט", ומאפשרת שילוב תמונות טלוויזיה במעגל סגור עם תרשימי בקרה וחיוויים גרפיים המופקים באמצעות תוכנת פיקים של חברת אסקן.

המערכת מנצלת טכנולוגיות העברת אות וידאו בתדר רדיו, המושאלות מעולם הטלוויזיה בכבלים, והיא תאפשר לכל מנהל ובעל תפקיד במפעל להשתלב במערכת ולצפות בכל פעילות המפעל באמצעות מכשיר טלוויזיה רגיל שיותקן במשרדו.

היקף ההזמנה מתקרב למיליון ש"ח, והיא כוללת מצלמות וידאו וציוד נלווה, מחשבים ומסוכי וידאו.

"סאנסיפט" גדלה

חברת סאנסיפט, מקבוצת חברת המחשבים סאן, הודיעה כי ברבע שהסתיים ב־30 ביוני היא סיפקה יותר מ־110 אלף יחידות של מערכות הפעלה מבוססות יוניקס סולאריס ואנטראקטיב יוניקס – גידול של 22% לעומת הרבעון הקודם.

במהלך שנת העסקים שהסתיימה ב־30 ביוני, סיפקה סאנסיפט כ־360 אלף יחידות מערכת הפעלה יוניקס ו־100 אלף יחידות בסביבת ההפעלה הבין־פלטפורמית.

תקשורת מחשבים לאנגלים

חברת ת. מר תעשיות חתמה לאחרונה על הסכם עם חברת אג.אי.אם בהיקף רחב, במסגרתו תמכור מוצרי תקשורת מחשבים בסביבת יבמ איי.אס/400 לחברה יצרנית בתחום תקשורת מחשבים באנגליה.

מוצרי ת. מר ישלימו את קו מוצרי התקשורת של החברה הרוכשת, שתשווק אותם ללקוחותיה תחת שם המותג שלה.

ת. מר, שקיבלה מהחברה הבריטית הזמנה ראשונה בהיקף של עשרות אלפי דולרים, משווקת בעולם את מוצריה לסביבת 400/איי.אס באמצעות מערך מפיצים בגרמניה, שוויץ, הולנד, ספרד, דנמרק ועוד.

מוצרי ת. מר לסביבת איי.אס/400 כוללים כרטיסים אקטיביים, משחזרי־אות (רפיטרים) ומרכבים. כל מוצרי החברה קיבלו את אישורי יו.אל האמריקאי וסי.יו.די האירופאי.

"דאף" מנצחת במשקל כבד

קונצרן דאף סיים את ששת החודשים הראשונים של 1994 ברווח נקי של כ־40 מיליון גילדן, לעומת כשני מיליון גילדן בתקופה המקבילה אשתקד.

קונצרן דאף ההולנדי סיים את מחצית שנת 1994 ברווח נקי של כ־40 מיליון גילדן (כ־23 מיליון דולר), לעומת רווח של כשני מיליון גילדן (1.1 מיליון דולר) בתקופה המקבילה אשתקד.

מחזור המכירות לתקופה זו עומד על כ־925 מיליון גילדן (532 מיליון דולר), לעומת 367 מיליון גילדן (210 מיליון דולר) בתקופה המקבילה.

נתונים אלה הינם תוצאה של גידול משמעותי במכירות וייעול המערך הלוגיסטי.

בתקופה הנסקרת גדל פלח השוק של דאף בשוק המערב אירופי, ועמד על 6.8% למשאיות קלות במשקל שבעה טון ו־7.3% למשאיות במשקל של עד 15 טון. בין השאר, גדל פלח השוק של דאף בבריטניה במחצית הראשונה של 94 ל־24%, שהם כ־20 אלף משאיות.

בהולנד מחזיקה דאף ב־12.7% משוק המשאיות עם היקף מכירות של כ־5,300 משאיות. כן גדל פלח השוק של הקונצרן גם בצרפת, אוסטריה, ספרד וסקנדינביה. למרות תקופת השפל הארוכה במכירות משאיות באירופה, הצליח הקונצרן להגדיל משמעותית את מכירותיו ואחיזתו בפלח שוק בכל קטגוריות המשקל המוצעות בשוק האירופאי.

מועצת המנהלים של קונצרן דאף, הנמצא בבעלות ממשלת הולנד (49%), אישרה את תוכנית ההשקעות הכוללת פיתוח סדרה חדשה של משאיות קלות המיועדות לשוק האירופי. המשאית תיכלל בקטגוריית משקל של 11־15 טון ותכלול אפשרות לנשיאת מטען כבד.

המשאית החדשה, שבפיתוחה מושקעים כ־25 מיליון לירה, תוצג לשוק בסתיו 1995.

מיכה חריש, שר התמ"ס עורך סיור בדוכנים המוצגים ע"י תעשייני יו"ש במסגרת ביתנו משרד התמ"ס, בוועידת ירושלים לעסקים (צילום: ...) יו"ר אגודת אנשי העסקים הירדנים, חמדי אלטבאע, קיבל אגרת מראש הממשלה, ד"ר עבד אלסלאם אלמג'אלי, שבה מסר לו על הסכמתה העקרונית של הממשלה שהסקטור הפרטי יקים ערי תעשייה.

הממשלה החליטה להקים ועדה מחברי אגודת אנשי העסקים, מוסד ערי התעשייה המוסד הירדני להשקעות, ולהטיל עליה לעיין בעניין, לפתחו ולקבוע את הסייגים לו. כן החליטה הממשלה להרחיב את חלקו של הסקטור הפרטי בהון של מוסד ערי התעשייה.

90 אחוז מהעולים החדשים מועסקים כפועלי ייצור

מאת הדס גייפמן

כ־65 אלף עולים חדשים נקלטו בתעשייה ב־4.5 השנים האחרונות. כך מסר יורם בליזובסקי, מנכ"ל התאחדות התעשיינים, בהסתמך על תוצאות סקר קליטת עולים בתעשייה, שנערך על ידי אגף הכלכלה של ההתאחדות.

מהסקר, שהקיף כ־550 מפעלים, עולה כי כשליש מהעולים מועסקים במפעלי המתכת, המכונות והחשמל, כ־21% במפעלי הטקסטיל וההלבשה וכ־18% מהעולים מועסקים בענף המזון.

מספר העולים המועסקים בתעשייה מהווה 18% מסך כל המועסקים. המפעלים במרכז הארץ מעסיקים כ־54% מהעולים, בצפון הארץ מועסקים 31% מהעולים וכארבעה אחוזים מועסקים באיזור ירושלים.

כ־20% מהעולים המועסקים בתעשייה הינם בעלי השכלה אקדמית, אולם כ־90% מהעולים מועסקים כפועלי ייצור, חמישה אחוזים מועסקים במקצועות טכניים וחופשיים ואילו במקצועות האקדמיים מועסקים כארבעה אחוזים מהעולים בלבד.

עם זאת, ציין בליזובסקי, כי תוצאות הסקר מצביעות על ירידה מסוימת בשיעור הנקלטים שלא בהתאם לכישוריהם.

עוד עולה, כי כ־82% מהמפעלים מדווחים שהשתלבותם המקצועית של העולים הינה טובה עד מצוינת, וכ־69% מדווחים על השתלבות חברתית טובה עד מצוינת.

ההסתדרות פותחת סדנאות תעסוקה לחיילים משוחררים

מאת כתבנו הכלכלי

המחלקה לצעירים בהסתדרות, בראשות נוגה בוטנסקי, החלה לטפל בחיילים משוחררים בשני מישורים: מישור מקומי, במסגרתו יפעלו מועצות הפועלים המקומיות למתן מידע חיוני בתחומי התעסוקה והלימודים, ובמישור הארצי.

"כיום אין לחייל המשוחרר מוקד מקומי, המקנה לו ידע וכלים להתמודד עם היציאה לאזרחות ולהשתלב במהירות בשוק העבודה, והמבוכה אצל החייל המשוחרר היא רבה", אמרה בוטנסקי.

ייחודה של התכנית הן במגוון הנושאים הנלמדים והן בליווי וייעוץ אישי לו זוכה החייל במהלך הקורס ולאחריו מנציג מועצת הפועלים המקומית.

בסדנאות ישולבו מפגשים עם מעסיקים, סיורים במפעלים ומשחקי סימולציה. הסדנה תתקיים במשך שישה שבועות, ותכלול 12 מפגשים בני 4 יחידות אקדמאיות. "ב־95' בכוונתנו לקיים 20 סדנאות", אמרה בוטנסקי.

המישור השני יופעל בשיתוף משרד הביטחון, ובמסגרתו יתקיימו שלושה ימי עיון בתאריך 21־23 בנובמבר

ישתתפו: אנשי אקדמיה ממרכז ההרשמה באוניברסיטאות, משפטנים ומומחים לניהול וכח אדם.

"מוטורולה" תקים מערכת טלפונים סלולרית בירדן ולבנון

מאת כתבנו הכלכלי

החטיבה הבין־לאומית לציוד סלולרי של מוטורולה חתמה על חוזים לאספקת ציוד דיגיטלי GSM לירדן ולבנון.

בהתאם לחוזה שנחתם עם מוביל מלפון סרוויסס (JMTS) בירדן, בשווי 13 מיליון דולר, מוטורולה תתכנן ותתקין ברבת עמון רבתי רשת טלפונים סלולרית לאומית בשיטת GSM, שתהיה מוכנה לשימוש מסחרי במחצית 1995 ותספק שירות ליותר מ־8,000 מנויים של JMTS.

בלבנון תתקין מוטורולה את הרשת הסלולרית הלאומית, כחלק מחוזה בסך 20 מיליון דולר בין סימנס לליבנסל.

מוטורולה תבצע את התקנת הרשת בשלושה שלבים, כשהראשון יסתיים במחצית מארס 1995 ויספק שירות ל־30 אלף מנויים בביירות רבתי. לאחר סיום כל שלבי ההתקנה, צפויה הרשת לספק שירות ל־150 אלף מנויים.

מוטורולה זכתה ביותר מ־30 חוזים בין־לאומיים לאספקת ציוד־תשתית סלולרי בשיטת GSM, ביניהם שבעה חוזים בארצות המזרח התיכון.

בשבוע הבא ייערכו בחיפה עצרות מחאה נגד האבטלה

מאת אודי שרון

ראשי ההסתדרות במרחב חיפה, וועדי עובדים וראשי רשויות מקומיות, יערכו ביום שני הבא אסיפות הסברה בכל מקומות העבודה באיזור, בהשתתפות עשרות אלפי עובדים, בעקבות המשבר החמור במצב התעסוקה.

יו"ר ההסתדרות במרחב, ברוך זליץ, מסר שציבור העובדים מתכוון בדרך זו למחות על האבטלה הגואה במרחב, נגד מה שהוא מכנה "אוזלת היד שמגלה ממשלת ישראל בפתיחת מקומות עבודה חדשים" וגם נגד הפיטורים המתוכננים הצפויים ברפא"ל, בעקבות הפיכתה לחברה ממשלתית.

האסיפות יתקיימו גם במחאה על הכוונה לפטר עובדים בתע"ש חיפה, נגד הפגיעה בעובדי חברות הדלק פז, סונול ודלק ונגד הפרטת מספנות ישראל.

האסיפות יתקיימו בין השעות 10־12 בצהריים, ובמסגרתן ייערכו שלוש עצרות מרכזיות ושתי תהלוכות. בשעה 10 תתקיים עצרת ברחבת הכניסה למפעל רפא"ל. בשעה 11 יתקיימו עצרת ותהלוכה ברחבת הכניסה למספנות ישראל ובשעה 12 – עצרת ותהלוכה ברחבת הכניסה למפעל תע"ש.

מזכיר ההסתדרות בב"ש מאיים בסכסוך עבודה נגד קופ"ח

זאת בעקבות ההחלטה לפטר 41 עובדי מעבדה ב"סורוקה"

מאת אמיר רוזנבליט

מזכיר ההסתדרות במרחב באר שבע, מאיר בביוף, מאיים בהכרזת סכסוך עבודה נגד הנהלת קופת חולים הכללית ובית החולים "סורוקה", בעקבות ההחלטה לפטר 41 עובדי מעבדה בבית החולים.

בביוף הודיע, כי הוא עומד לכנס בשבוע הבא את מזכירות מועצת הפועלים, ולקיים דיון נוקב בנושא הצמצומים הדרסטיים הצפויים בבית החולים היחיד המשרת את אוכלוסיית הנגב.

"עובדי המעבדות ב'סורוקה', בהם רופאים מוכשרים, נדרשים להסכים לפיטורי 41 מאנשי הצוות, המהווים כ־30 אחוז מסך כל המפוטרים של עובדי המעבדות בקופת חולים הכללית. הדיספרופורציה הזו זועקת לשמיים ומהווה סטירת לחי לנגב בכלל ולבאר שבע בפרט", אמר בביוף.

"אנחנו, כנציגי העובדים, נדרוש מהנהלת קופת החולים ובית החולים להופיע בפני מזכירות מועצת הפועלים ובסיכומו של הדיון, אם לא תינתן התחייבות מפורשת מהנהלת הקופה ומהנהלת בית החולים שמתכונת הפיטורים הנוכחית והשערורייתית תשונה בצורה דרסטית, נכריז על סכסוך עבודה ונפתח במאבק חריף במוסדות קופ"ח, המדברת על חיזוק 'סורוקה', אבל בפועל עושה את ההיפך", אמר.

בביוף מסר, כי ביום שני השבוע נועד נציגי עובדי המעבדות ב"סורוקה" עימו ועם מזכיר הסתדרות הביולוגים והביוכימאים, אשר גולדשלגר, לישיבה סוערת שארכה כשעתיים.

במהלך הישיבה, הופיע מנהל כוח האדם בבית החולים, צבי ארז, שציין כי הוא מבין ללבם של העובדים וכי למעשה מהלך הצמצומים נכפה על הנהלת בית החולים על ידי הנהלת קופת חולים הכללית.

מדברי נציגי הנהלת בית החולים עולה, כי למועמדים לפיטורים ניתנה ההזדמנות לפרוש מרצון עד 1 במרץ 1995 ומי שלא יעשה כן עד אז, יפוטר על ידי ההנהלה, על פי הוראה שהתקבלה מהנהלת קופת החולים הכללית.

"תעריפי החשמל ירדו ריאלית ב־4.7% ב־12 החודשים האחרונים"

מאת כתבנו הכלכלי

תעריפי החשמל במשק ירדו ב־12 החודשים האחרונים בשיעור ריאלי של 4.7 אחוז.

נתון זה כלול במסמך שהפיץ יו"ר מועצת המנהלים של חברת החשמל, עדי אמוראי, בין חברי ועדת הכספים של הדירקטוריון, העומדים להתכנס מחר לישיבה, על מנת לאשר את הדוחות הכספיים של החברה לרבע השלישי של 1994.

במסמך מציין אמוראי, כי תעריפי החשמל עלו בשנה האחרונה בשיעור של 8.4 אחוז, בעוד מדד המחירים לצרכן עלה בתקופה זו בשיעור של 13.8 אחוז. לפיכך, נרשמה בתקופה זו ירידה ריאלית של 4.7 אחוז בתעריפי החשמל במשק.

עוד מציין אמוראי, כי מקורה של ירידה זו בהוזלה ריאלית בשיעור של 2 אחוזים בתעריף החשמל במשק, כמתחייב מהמלצות ועדת פוגל, וכתוצאה מירידת מחירי הדלקים.

גידול של 5% במכירת מכוניות חדשות באירופה

מאת אריה ארד

מכירת מכוניות חדשות באירופה גדלה ב־5 אחוזים בתשעת החודשים הראשונים של השנה, בהשוואה לאותה התקופה אשתקד והסתכמה ב־8.6 מיליון כלי־רכב – מדיע כתב־העת הגרמני המהימן לעינייני רכב, "אוטו מוטור אונד ספורט". דגמי קונצרן פולקסווגן מוסיפים לתפוס את נתח השוק הגדול ביותר.

הגידול התלול ביותר במכירות חל בספרד – 21.1 אחוז, ובשוק זה נמכרו 690 אלף כלי־רכב. בבריטניה גדלו המכירות ב־9.5 אחוזים והסתכמו ב־1.6 מיליון כלי־רכב. המכירות עלו גם בשוקים צרפת, הולנד, בלגיה ושוויץ. באיטליה ירדו המכירות ב־7.5 אחוזים ובאוסטריה ב־5 אחוזים. אולם בשוק הרכב הגדול ביותר באירופה, בשוק הגרמני, ניכרת דריכה במקום עם מגמת ירידה. המכירות בגרמניה פחתו ב־0.4 אחוז.

אשר לחלקם של היצרנים במכירות, בראש עומדים דגמי פולקסווגן, אודי, סיאט והסקודה – עם 15.9%, ואחריו מוטורס עם 12.9%, קבוצת פורד עם 12.8%, פז"ו עם 12%, כל היפניות יחד (באירופה מוכללות מיכסות, קווטות, על רכב מתוצרת יפן) עם 11.1%, רנו עם 10.8%, פיאט עם 10.6%, ב.מ.וו./רובר עם 6.6%, מרצדס עם 3.6% וולבו עם 1.7%.

בולטת ירידתה הלא־צפויה של פיאט למקום השביעי ועלייתה הצפויה של ג'נרל מוטורס למקום השני לפני פורד־סיטרואן, פסרד, היפנים ורנו. נוצר הרושם, שהשיפור המסחרי, שנגזרה מכנה, לא עמדו בציפיות שתלו בהן ראשי פיאט. גם ירידת חלקם של היפנים נובעת מהתחזקות הין, אבל גם תודות לשיפור אמינותם וגימורם של האירופיות תוך שמירה, לפחות, על מקצת מהמאפיינים הלאומיים שלהן.

קרנות נאמנות

נכון ליום 17.11.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	12145.98	12061.46	-180.87	-1.48%
אביקה	1558.58	1528.68	-23.87	-1.53%
אביר	151.37	150.45	-1.20	-0.79%
אגוז	794.30	779.09	-0.55	-0.07%
אגס	322.82	316.59	-0.02	-0.01%
אדום	798.76	784.12	-15.43	-1.93%
אירגרין	85.27	83.59	-0.53	-0.63%
אירגרין שקילה	102.52	102.04	-0.14	-0.14%
אופיר	412.28	409.71	-0.65	-0.16%
אוצר אג מדינה	108.44	106.43	-0.16	-0.15%
אוצר גמישה	66.85	65.69	-0.65	-0.98%
אוצר מניות	73.86	72.59	-0.94	-1.27%
אור	770.28	765.39	-3.23	-0.42%
אור־לי	954.53	947.61	-2.79	-0.29%
אורין	160.64	157.54	-0.05	-0.03%
ארין	2883.17	2826.88	-7.61	-0.27%
אחריות אגח מד	305.09	300.72	-0.46	-0.15%
אחריות גמישה	403.53	395.74	-5.01	-1.25%
אחריות מניות	267.05	261.72	-5.42	-2.03%
אחריות נדליך	203.73	199.15	-3.09	-1.53%
אחריות נפט ומח	162.59	159.15	3.00	1.92%
אחריות	135.29	132.69	-0.26	-0.20%
אחריות מטח אגח	91.42	90.17	0.07	0.08%
אחריות השקעות חוץ	58.31	57.13	-1.11	-1.91%
אטלס פקן.	90.73	89.70	-0.58	-0.64%
אילן 5	157.38	153.30	-0.64	-0.42%
אילנות 90	166.36	165.09	-1.38	-0.83%
אילנות בטוחה	105.08	104.45	-0.14	-0.13%
אילנות גלובוס	80.17	78.41	-0.32	-0.41%
אילנות כרם	136.27	133.65	-1.39	-1.03%
אילנות מעוף	125.00	124.39	-4.34	-3.36%
אילנות פיננסים	62.19	60.94	-0.22	-0.36%
אילנות שחקים	51.06	50.13	-0.49	-0.96%
אילנות תקשורת	56.38	55.26	-1.00	-1.79%
אינקס גמישה	95.19	93.29	-0.75	-0.80%
איתן	230.74	229.28	-1.74	-0.75%
אלון	1548.06	1518.00	-0.12	-0.01%
אלונות ביטוח	61.42	60.28	-1.03	-1.69%
אלמוג	322.59	320.58	-0.79	-0.25%
אמינא נדלן מניב	82.73	81.08	-0.51	-0.62%
אמירים קרן סאמות	89.91	89.19	0.21	0.24%
אנליסט אג חברו	205.49	201.41	-0.22	-0.11%
אנליסט אג מדינ	297.54	293.26	-0.53	-0.18%
אנליסט אירופה	117.07	114.20	-0.88	-0.77%
אנליסט גמישה	500.75	486.03	-3.90	-0.79%
אנליסט מניות	764.07	744.00	-7.86	-1.05%
אנליסט תעשיות	236.25	230.04	-2.43	-1.05%
אסף	171.29	169.34	-0.98	-0.58%
אפיקים אגח	200.03	195.53	-0.18	-0.09%
אפיקים גמישה	132.35	129.66	-0.55	-0.42%
אפיקים חו"ל	120.63	117.64	-0.41	-0.35%
אפיקים מניות	206.52	202.43	-2.78	-1.36%
אפסילון 36	72.15	71.18	-0.69	-0.96%
אפסילון אג חברות	104.07	102.75	2.42	2.42%
אפסילון אג מד	143.97	142.16	-0.30	-0.21%
אפסילון מניות	150.92	148.93	-1.65	-1.09%
ארז	234.80	233.17	-4.05	-1.71%
אש	589.60	577.56	-3.07	-0.53%
אשל	529.97	519.70	-0.84	-0.16%
אתגר	106.97	106.29	-2.58	-2.37%
אתרוג	746.27	731.71	-3.81	-0.52%
בדולח	622.30	618.51	-17.33	-2.72%
בונד	131.90	130.00	-0.36	-0.25%
בורסיון גמישה	67.44	66.89	-0.44	-0.66%
בטוחה 30 פלוס	125.03	125.92	-1.32	-1.04%
בטוחה אגח מדינה	1690.46	1667.22	-2.55	-0.15%
בטוחה אגח	2228.66	2199.25	-0.86	-0.04%
בטוחה גמישה	2026.94	1997.73	-15.29	-0.76%
בטוחה חו"ל	116.61	113.87	0.02	0.01%
בטוחה מניות	3427.56	3376.17	-56.17	-1.64%
בלוך־ריטשטיין גמישה	109.26	107.33	-	0.00%
בסט	135.85	134.01	-0.34	-0.25%
ברין	152.60	151.53	-1.90	-1.23%
בריש	2233.56	2190.02	-10.78	-0.49%
בריאות	55.87	55.02	-0.51	-0.91%
ברק	1630.42	1517.45	-12.01	-0.66%
גביש	4702.31	4615.06	-32.67	-0.70%
גבע	301.53	297.41	-1.06	-0.36%
גורן	[illegible]	469.49	-2.98	-0.61%
גיא	471.13	464.66	-0.41	-0.09%
גל	74.39	73.38	-1.33	-1.77%
דובדבן	1756.56	1744.41	-36.51	-2.07%
דוברת שרם אגח	111.00	109.20	0.07	0.06%
דוברת שרם גמיש	115.56	112.78	-0.70	-0.62%
דוברת שרם כרים	87.14	85.33	-0.63	-0.73%
דוברת שרם מניות	70.62	[illegible]	-1.06	-1.51%
דוכס	168.02	166.97	0.01	0.01%
דולב	665.93	661.26	0.44	0.07%
דולר	182.85	180.46	-0.19	-0.10%
דיתן	741.64	730.30	-0.12	-0.02%
דקל	1976.90	1939.03	-32.26	-1.64%
הדס	1566.96	1551.72	-13.97	-0.89%
הון פקן	66.30	65.55	-1.20	-1.79%
היק	[illegible]	111.00	-0.11	-0.10%
הייטק 92	190.57	186.79	-1.78	-0.93%
הידבל	153.75	152.12	-2.40	-1.55%
הילה	369.58	366.66	0.14	0.04%
המרה	844.26	834.90	-5.95	-0.71%
הראינרלביא	166.46	164.22	-0.79	-0.46%
זוהר	351.79	347.96	-1.04	-0.30%
זיו	435.35	429.34	-0.77	-0.25%
זינגר ברנע פיינשל	63.63	62.00	0.43	0.52%
זיק	329.51	321.55	-4.04	-1.24%
זלר אבלגון מטר	96.24	95.47	-0.11	-0.21%
חיל	194.08	159.43	-0.19	-0.10%
חליפין	326.30	326.30	0.30	0.09%
חלמיש	240.95	235.26	-0.68	-0.25%
חץ	365.56	364.95	0.27	0.07%
טופז	312.57	306.23	-0.66	-0.21%
טל	13050.09	12866.73	-178.05	-1.36%
כנרי	95.26	[illegible]	-0.60	-0.63%
טרנט 5	135.06	132.99	-0.42	-0.32%
יבול	511.02	[illegible]	-1.59	-0.31%
ירלים	799.63	784.69	-13.10	-1.69%
יזמה	166.00	164.57	-2.69	-0.54%
ילר אגח מדינה	103.69	101.92	-0.13	-0.13%
יסודית	2260.40	2215.76	-49.26	-2.17%
יעד	156.00	[illegible]	-0.19	-0.10%
יעד גמישה	72.98	72.23	-0.36	-0.49%
יער	73.03	72.30	-0.24	-0.33%
יערה	400.00	397.33	-	0.00%
ישראל אמריקה	123.99	121.14	-0.36	-0.30%
ליבה	123.81	121.95	-2.59	-2.06%
כמיקל פקן	74.03	73.56	-1.02	-1.36%
כללי אגח מד	341.56	335.11	-1.01	-0.30%
כללי אייל 50	103.02	101.49	-1.11	-1.06%
כללי אייל 25	146.57	145.27	-5.22	-3.46%
כללי אייל אג	142.97	[illegible]	-0.16	-0.11%
כללי גמישה	935.62	916.90	-9.71	-1.03%
כללי זמינה	105.36	[illegible]	0.12	0.11%
להקאנגליה	[illegible]	109.25	0.75	0.69%
להקאנפה	[illegible]	[illegible]	-4.70	-2.23%
להקאנקיר 5	621.20	[illegible]	-14.10	-2.29%
להקיכיכאט	524.62	[illegible]	-5.65	-1.62%
להקזמיר	559.03	555.37	-8.15	-1.37%
להקיחותה	430.49	[illegible]	-0.34	-0.08%
להקישקד	[illegible]	[illegible]	-0.14	-0.12%
להקיכחל	295.19	[illegible]	-0.59	-0.22%
להקיסלעית	[illegible]	127.59	-1.70	-1.35%
להקיספנית	455.24	[illegible]	-2.02	-0.06%
להקיעפרוני	405.76	406.25	-1.66	-0.41%
להקיציפית	502.39	501.17	-3.63	-0.72%
להקיקוסמוס	107.61	[illegible]	-0.19	-0.19%
להקירום	72.90	72.26	-0.69	-0.95%
להקישנטונג	68.25	67.66	-0.73	-1.06%

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
להקישתף	151.18	150.24	-0.41	-0.27%
להקישלדג	173.19	172.76	-0.59	-0.34%
להקישקסי	135.46	134.63	-0.63	-0.47%
להקיתור	[illegible]	[illegible]	-7.19	-2.74%
להקיתיירות	55.76	55.41	-1.12	-2.00%
למשקיע	372.15	364.00	-1.38	-0.37%
לפיד	1290.23	1265.23	-13.16	-1.03%
לשם	1077.10	1065.02	-2.54	-0.24%
מבחר	397.91	394.10	0.15	0.04%
מבטח	1210.02	1198.21	-0.17	-0.01%
מבנה	286.11	283.64	-2.63	-0.92%
מבריק	206.61	202.11	-2.55	-1.24%
מגד	680.50	675.20	0.11	0.02%
מגדל זהב מניות	55.26	54.10	0.19	0.35%
מגדן	1390.73	1377.43	-0.63	-0.04%
מגזר פיננסי	70.02	69.34	-	0.00%
מד דיקלה	103.40	102.40	-0.76	-0.73%
מד מעוף	126.41	122.49	-4.40	-3.33%
מונדיאל	116.95	113.46	-0.17	-0.15%
מור	1071.17	1060.90	-13.55	-1.26%
מוריה 5	127.51	126.42	-1.36	-1.06%
מזון	88.35	87.06	-0.81	-0.92%
מזרחי אייל	73.85	73.40	-0.99	-1.34%
מזרחי אייל אגח	76.27	75.90	-1.07	-1.39%
מטח	172.70	169.27	-1.55	-0.91%
מיטב אגח מד	3482.40	3451.62	-1.15	-0.03%
מיטב אופציות	47.56	46.98	-0.15	-0.32%
מיטב גמישה	1556.61	1541.03	-12.34	-0.67%
מיטב מטרה	217.13	215.19	-0.23	-0.11%
מיטב מניות	153.41	151.58	-0.48	-0.32%
מימד	312.39	309.41	-0.19	-0.06%
מירב	107.92	107.38	-0.10	-0.09%
מכלול	509.17	499.76	-8.41	-1.66%
מלכריית	203.30	202.04	-2.37	-1.16%
מסוף	157.29	185.48	-0.34	-0.18%
מסוף	121.42	119.17	-1.84	-1.52%
מעגל	62.79	0.00		
מעופים	2301.60	2279.08	-1.53	-0.07%
מעופים גמישה 50	105.54	103.63	-0.28	-0.27%
מעיין	1031.01	1021.11	-0.12	-0.01%
מעלה מעוף נרץ	120.14	119.39	-4.15	-3.35%
מפתן	83.66	82.86	0.20	0.24%
מקשה	877.57	869.81	0.32	0.04%
מרווח	448.05	443.88	0.51	0.12%
מרום אג קו אגח	104.41	102.88	0.11	0.11%
מרום	4319.78	4277.38	-1.12	-0.03%
מרכזית אגח מדינה	96.93	96.15	0.04	0.04%
מרכזית מניות	59.12	58.64	-0.55	-0.93%
מרכזית מעוף	119.07	118.79	-4.13	-3.36%
מרץ	331.16	325.09	-5.92	-1.77%
משאבי טבע	60.17	59.00	0.51	0.86%
משותנים	224.14	223.41	-4.48	-1.96%
נגה	570.63	562.73	-3.33	-0.59%
נוף	294.05	281.93	-3.15	-1.11%
נחשון	77.73	0.00	-	-
נטיף	1352.61	1337.12	-30.33	-2.22%
נילי	754.17	743.55	-10.32	-1.37%
נסיכה קונטיננטל	51.51	51.17	-0.57	-1.10%
סך	195.42	194.79	-1.04	-0.53%
סשואה אגח חברות	123.74	122.82	-0.33	-0.27%
סגולה	257.05	252.26	-0.34	-0.13%
סיגמא גמישה	82.10	81.18	-0.11	-0.14%
סיון	151.09	148.95	-1.85	-1.23%
סימפון אגח	117.24	115.08	0.04	0.03%
סלע	987.99	979.28	-1.90	-0.19%
סער	135.56	134.63	-2.03	-1.48%
ספנות אגח ק	106.26	105.82	0.19	0.18%
ספנות קרן מניות	64.23	63.97	-1.33	-2.05%
עדיף	99.91	99.31	-0.41	-0.41%
עומר	151.60	150.64	-1.68	-1.11%
עידית	2985.04	2950.84	-13.76	-0.46%
עמדה 10	121.86	120.47	-1.54	-1.26%
עמדה אמריקאית	64.82	63.81	-0.35	-0.55%
עמדה יצוא	61.43	60.69	-1.10	-1.77%
עמדה כוללת	160.46	155.65	-0.80	-0.50%
עמדה מעוף	132.66	131.52	-4.65	-3.42%
עמדה משולבת	177.93	176.61	-2.05	-1.15%
עמינל אגח	93.10	92.32	0.21	0.23%
ענבל	130.92	130.59	0.03	0.02%
ענבר	133.75	131.24	-0.18	-0.14%
ערמון	154.33	151.35	0.04	0.03%
פיא	5521.07	5417.06	[illegible]	-1.03%
פיא 2000	56.63	55.43	-0.45	-0.80%
פיא זניק	51.65	50.86	-0.33	-0.65%
פיא מעוף	123.03	122.26	-4.27	-3.36%
פיא עולמית	72.17	70.59	-0.35	-0.39%
פיא פריים	96.50	95.05	-0.22	-0.23%
פיננסי אג חו"ל	96.35	95.43	-0.12	-0.13%
פיל	212.97	210.37	0.27	0.13%
פנתר	406.15	402.66	-2.15	-0.53%
פסגות 50	199.05	196.75	-2.85	-1.42%
פסגות גמיש	392.93	390.29	-3.78	-0.96%
פסגות חו"ל	96.66	94.25	-0.34	-0.36%
פסגות יציב	401.03	396.49	-1.41	-0.35%
פסגות כל חודש	102.61	100.73	-0.59	-0.57%
פסגות כל רגע	139.63	139.47	0.08	0.06%
פסגות לייט	206.06	204.35	-4.74	-2.27%
פסגות מבט לשלום	82.83	82.27	-1.41	-1.68%
פסגות מדד	363.00	375.94	-0.21	-0.06%
פסגות מטרה	376.17	366.46	-0.32	-0.09%
פסגות מלבר	322.93	320.08	-0.05	-0.02%
פסגות מניות	543.46	531.26	-4.90	-0.91%
פסגות משולבת	415.39	410.65	-1.55	-0.38%
פסגות עולם	119.69	117.36	-0.44	-0.37%
פסגות על קרן	59.40	58.18	-1.33	-2.22%
פסגות פיקוס	65.33	64.14	-0.86	1.35%
פסגות תאגידים	372.54	365.72	-1.02	-0.28%
פריצה	87.06	83.19	-0.35	-0.42%
צבר	223.39	221.87	-1.24	-0.56%
ציק	263.65	262.34	-0.78	-0.30%
ציון מיזאבים ברמו	55.74	55.16	-1.39	-1.55%
צמיד	3301.87	3240.53	-9.53	-0.29%
צמיחה אגח מד	1423.39	1414.87	-3.45	-0.24%
צמיחה גמישה	2166.96	2153.09	-16.87	-0.78%
צמיחה יצוא	167.39	166.36	-2.36	-1.41%
צמיחה מניות	422.72	420.06	-6.21	-1.46%
קלע	595.45	592.49	-7.95	-1.32%
קפיטל חו"ל	96.03	94.59	0.02	0.02%
קפיטל מניות	69.96	68.97	-1.55	-2.18%
קשת	312.19	310.22	0.21	0.07%
ריאן	136.62	135.69	-0.15	-0.11%
רימון	345.41	344.66	0.19	0.06%
רעם 90	230.95	226.23	1.93	0.66%
רשף	368.12	364.59	0.23	0.06%
שביט	486.65	483.62	0.01	0.00%
שחר	163.37	162.23	0.11	0.07%
שירה	1799.60	1786.41	-13.88	-0.77%
שניירה קס	96.22	0.00	-	-
שמיר	1062.06	1052.59	-5.07	-0.48%
שסק	632.56	620.31	-8.56	-1.36%
שפע	166.91	165.26	-0.56	-0.31%
שקד	255.46	250.59	0.03	0.01%
תאנה	1045.43	1036.53	-7.96	-0.76%
תבל	893.29	881.60	-2.41	-0.27%
תדהר	2167.57	2136.41	-9.84	-0.45%
תכנון ותקשורת	77.60	75.65	-0.39	-0.51%
תמיד	112.46	112.03	-2.13	-1.91%
תמריץ	69.09	65.66	-0.59	-0.84%
תניפה	280.06	279.35	-2.35	-0.23%
תפוח	777.40	775.51	-1.47	-0.17%
תפית	514.56	510.99	-0.62	-0.12%
תרשיש	151.37	149.55	-0.40	-0.27%
תשרי	1369.02	1360.03	-4.62	-0.34%

* השינוי יחושב לפי מחיר הפדיון

בורסה

משתנים נכון ליום 17.11.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.נ.	ת.כ.
קרדן השק 5	415	-4	-1.10	-2400.00	-9720.00
אגן	4016	-103	-2.25	-1320.00	-53146.50
מגן נפט 5	5352	0	0.00	0.00	0.00
מבטח שמיר	1112	0	0.00	1060.00	12016.60
מלל	388	0	0.00	300.00	1164.00
מליבו 5	813	0	0.00	0.00	0.00
עארא	2882	-160	-5.52	-840.00	-24654.00
משוב	251	-4	-1.17	-6400.00	-16096.00
נחלת	5474	-14	-0.02	-0.00	-0.00
פריקלאס	2025	-73	-3.35	-2580.00	-52719.60
כלכלית ים	1183	-62	-5.50	-10540.00	-124076.40
בלוס שיש	204	0	0.00	0.00	0.00
פוסידון	1015	-1	-0.07	-11000.00	-11132.00
קווי אשראי	163	2	1.12	19200.00	31492.00
כלל ביטוח	1163	0	0.00	5580.00	65375.10
מבני תעשיה	398	-13	-3.32	-8960.00	-35932.00
בזק	551	-26	-4.45	-93400.00	-514665.00
ישרמקו יהש	57	0.5	10.00	1572000.00	89640.00
אקרשטין תעש	461	-51	-10.00	-17400.00	-80214.00
ממן	771	-24	-3.30	-160.00	-1233.60
תגל יהש	9	0	0.05	125000.00	11592.00
אבנק יהש	15	33	2.22	85000.00	13662.00
רב בריח	1029	-16	-1.15	-3510.00	-36339.60
יער	602	0	0.00	0.00	0.00
פורמולה	1042	-3	-0.02	-1600.00	-15782.00
אורמת	668	-35	-5.50	-1200.00	-82560.00
אבנר יהש	62	0	0.00	0.00	0.00
גרנית	443	-13	-2.27	-8700.00	-38643.30
כיל	262	-8	-3.30	-176000.00	-462605.00
כיתן	1099	10	1.10	5400.00	56614.60
אסם	1841	-47	-2.25	-2250.00	-42596.25
מכתשים	1388	-50	-3.35	-5200.00	-72396.00
אגיס	2124	11	0.05	0.00	0.00
אורמדיוהשק	2046	45	2.22	400.00	8246.50
נסיונל	1218	-22	-1.17	-3200.00	-39708.00
שקם	159.5	0.5	0.02	3000.00	4830.00
חברהלישר 1	22902	-1079	-4.45	-324.00	-74239.36
חברהלישר 5	22255	-927	-4.40	-75.00	-17319.90
רמוזין	3493	9	0.02	24.00	8421.60
מישור התוף	475	-6	-1.12	-3240.00	-15112.90
יואל	132	2.5	1.17	31500.00	42120.00
אריח	446	2	0.05	0.00	0.00
איטונג	859	6	0.07	3200.00	27651.20
ליפשיר 1	239	1	0.02	600.00	1452.00
בינלאומי 1	30923	-631	-2.20	-65.00	-20139.25
בינלאומי 5	29548	-758	-2.25	-54.00	-15710.76
לאומי	317	0	0.80	500.00	1600.00
פת תעש מבכ	27700	69	0.02	10.00	2797.75
כלל תעשיות	1795	-65	-3.35	-18000.00	-327666.40
אפריקה 01	352617	-26591	-7.75	-26.10	-94171.73
אפריקה 1	346070	0	0.00	0.40	1356.60
הכשרת ישוב	1006	-64	-6.60	-22680.00	-234153.40
קרור 5	1977	-61	-3.30	-1740.00	-34461.00
סבע	76529	-1165	-1.15	-564.00	-436019.68
ים המלח	721	-34	-4.45	-10650.00	-77370.00
נייר חדרה	13179	-621	-4.45	-1212.00	-163205.16
דלק	8063	-186	-2.22	-1860.00	-151275.40
דסקונט השק	18369	-967	-5.50	-1554.00	-291522.86
נפטא	620	12	2.20	6800.00	42260.00
סיבון ויל	436	0	0.00	440.00	1918.40
משכן	29992	149	0.05	18.00	5425.38
כור	23520	-603	-2.25	-4546.00	-1090714.32
פועלים	405	-5	-1.12	-19040.00	-77465.60
טפחות רב	191559	0	0.00	40.00	76638.19
מהדרין	12893	-97	-0.07	-190.00	-24567.30
פריון	10694	-443	-4.40	-336.00	-35949.72
כבלים	1364	-14	-1.10	-900.00	-12102.00
אלקו	8659	-268	-3.30	-224.00	-19547.04
פועלים השק	7638	-216	-2.27	-945.00	-72612.30
נכסים בנין	21723	-500	-2.22	-322.00	-70423.08
אוסיף	8517	308	3.37	36.00	2944.08
יצוא	1609	4	0.02	240.00	3912.60
כלל סחר	931	-21	-2.22	-9000.00	-83796.00
אורים	3975	68	1.17	600.00	23826.00
כללישראל 1	7882	-393	-4.47	-3528.00	-283675.92
אידיבי אחז	999	-53	-5.50	-40500.00	-414730.50
עלית 5	1443	-56	-3.37	-1300.00	-18723.00
אלרון	7701	-218	-2.27	-225.00	-17375.40
תאפ	1056	-22	-2.20	-3050.00	-32656.40
פולגת ב	373	12	3.32	0.00	0.00
פטפורס	128	7.5	6.62	15200.00	19545.00
פטרוכימים	1169	-36	-3.30	-6000.00	-71421.60
פיבי	40761	-1045	-2.25	-164.50	-67914.74
אלביט	19734	-822	-4.40	-1255.00	-257975.56
אורדן	355	-4	-1.10	-2800.00	-9940.00
ספנות בנק	2170	-126	-5.55	-1700.00	-37736.50
שופרסל	4667	-169	-3.35	-5025.00	-240160.25
אידיבי פתח	56820	-2368	-4.40	-627.50	-362249.43
מקר	10778	339	3.32	0.00	0.00
ואת 5	311	1	0.02	3900.00	12060.00
סממי	1499	-7	-0.05	-2465.00	-37343.90
כללאלקטרוניק	27057	-1424	-5.50	-711.00	-195393.11
כהן פיתוח	692	22	3.32	600.00	6183.50
תבואר 5	2049	30	1.15	0.00	0.00
גרנית אגב	111	1	0.07	28600.00	31690.00
שקם ברקן 4	123.5	0.5	0.05	0.00	0.00
יואל אג 2	92.5	0	0.02	0.00	0.00
טבע אג 5	423	-3	-0.07	-12300.00	-52593.00
כור אפ	6652	33	0.05	150.00	11955.54
כור אג 1	108	0	0.00	7280.00	7876.00

אזהרה לקוראים

בערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה להביא ולעדכן את נתוני הבורסה הבאים לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים כעצה בייעוץ או בהמלצה על ידי המשתמש בנתונים נעשית על אחריותו. כל המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

בולים / א. לינדנבאום

"שבוע הבול" – בחנוכה

מספר אירועים בולאיים יציינו השנה את שבוע הבול 1994. התאחדות הבולאים מקיימת כנס ארצי מיוחד, אגודת סוחרי הבולים תקיים בלב דיזנגוף בזר בולאי, והשירות הבולאי מנפיק בולים חדשים. הפריטים הבולאיים שלהלן יופיעו ביום ראשון 27.11.94, מלבד תווית הביול שתופיע ביום שני 28.11.94. בסה"כ יופיעו 3 בולי תחבורה, בול 100 שנה למשפט דרייפוס, בול חנוכה ובול יום הבולאות. נוסף לבולים יופיעו:

תווית ביול למכונת קלוסנדורף – תג המולד 94; מעטפות הדפס; גלוית נוף מבוילת; דף מזכרת לציון שבוע הבול העברי; חותמות אירוע לציון הופעת הבולים ותווית הביול; דפית אוסף מס' 70.

כנס בולאים תשנ"ה

הכנס השנתי השמיני של בולאי ישראל תשנ"ה–1994 ייערך השנה ביום ג', ב' חנוכה 29 בנובמבר 1994.

מארח הכנס הוא המוזיאון לתולדות הדואר והבולאות במסגרת מוזיאון "ארץ ישראל" רמת-אביב. לכנס מוזמנים חברי התאחדות בולאי ישראל שעמדו בכל התחייבויותיהם כלפי אגודתם – תמורת 40 ש"ח דמי השתתפות בהוצאות ארגון הכנס. בני משפחה מלווים ומעוניינים בבולאות מקרב הקהל הרחב – יוכלו להשתתף בכנס תמורת 65 ש"ח.

להלן תוכנית היום:

10"9.30 – התכנסות והרשמה.

10.00"10.15 – דברי ברכה – מר עמוס מרחזים – יו"ר מועצת המנהלים רשות הדואר, מר רן לוין – מנכ"ל רשות הדואר, מר ינון ביילין – מנש"ב.

10.15"10.30 – דברי פתיחה וסיכום השנה הבולאית – יו"ר התאחדות בולאי ישראל – עו"ד אלי ובר.

10.30"11.00 – שיפורים בשירותי הדואר – רשות הדואר – מר דב שפר.

11.00"11.30 – על קשרי הדואר הנפתחים עם מדינות ערב – רשות הדואר – קשרי חוץ גב' פני אדרי.

11.30"12.30 – "בולאות מסורתית בלבוש מודרני" – פאנל – ד"ר אדי לייבו ומר שבתאי יעקב.

12.30"14.00 – ארוחת צהריים חגיגית.

14.00"14.30 – הכרזת תוצאות תחרות הבול היפה והחותמת המוצלחת לשנת 1994.

14.30"16.00 – "הפיתוח" באוסף לפי נושאים – הרצאת אורח באנגלית – מר דלוויג מהוועדה התימאטית של איגוד הבולאות העולמי – פ.י.פ.

16.00"16.30 – סיום וחלוקת דפי מזכרת למשתתפים.

במשך הכנס תופעל במקום נקודת מכירה של השירות הבולאי ותוטבע חותמת האירוע של הכנס.

בולים למרילין מונרו

עושה רושם שמי שלא ינפיק בולי דיוקן לזכרה של שחקנית הקולנוע הידועה מרילין מונרו, לא יהיה "אפ טו דייט". עשרות בולים עם דיוקנה כבר הופיעו במספר מדינות והיד עוד נטויה... בימים אלה הופיעו במדינת האיים הקאריביים דומיניקה גיליון בן 9 בולים עם תשעה חיוכים שונים של מרילין מונרו, לא תמיד דומים לחיוכים המקוריים שלה, ובמקביל שתי גיליוניות זיכרון, אף הן עם תמונות הכוכבת ההוליבודית הבלתי נשכחת.

מרילין נולדה כנורמה ג'יין מורטנסן בלוס אנג'לס, ב־1926, והתחנכה בבתי יתומים שונים. את ראשית דרכה עשתה כדוגמנית עירום ובשנות ה־40 החלה להופיע בתפקידים משניים בסרטי מטרו גולדווין מאייר. במהרה הפכה לסמל המין ההוליבודי והחלה לתפקד בסרטים מפורסמים, ביניהם "חמים וטעים", "ניאגרה" וכו'. היא התפרסמה גם בנישואיה – לשחקן הבייסבול ג'ו ד'אמג'יו ומאוחר יותר למחזאי בעל פרס פוליצר – ארתור מילר. לאחר מותה אף פורסם הרומן החשאי שהיה לה עם נשיא ארה"ב – ג'ון קנדי גם מותה עורר סנסציה – באוגוסט 1962 והיא רק בת 36. כידוע שמה קץ לחייה בבליעת כדורי שינה.

אספני יודאיקה משייכים את בולי מרילין מונרו לאוספיהם וזאת משום שהיא גיורת אמיתית, לאחר שהתגיירה עם נישואיה למחזאי היהודי ארתור מילר.

70 להרצליה

הרצליה מציינת עתה מלאות 70 שנה לייסודה ובין השאר יזמו בעירייה מבצע בולאי מרשים שיהווה מזכרת לכל בתי האב בעיר.

בהשראת השירות הבולאי הונפק דף

מזכרת בולאי והוטבעה חותמת אירוע מיוחדת שמלווה או. דף המזכרת התגיגי. הדף סוקר את תולדות העיר בכתב ובאיורים צבעוניים.

הדף הבולאי הונפק במהדורה גדולה, אולי מן הגדולות שהיו עד כה, אבל הוא מהווה תיעוד נאה לכל בתי האב בעיר.

ראש העיר אלי לנדאו מברך בצידו האחורי של הדף את תושבי העיר ומציין קוים בהתפתחותה, מיום היווסדה ב־23 בנובמבר 1924. בהרצליה חיים כיום כ־100,000 תושבים ושטחה משתרע על כ־26 אלף דונם.

לנשיא אלייב

עם פירוקה של ברית-המועצות ועצמאותן של 15 הרפובליקות הסובייטיות לשעבר, קיבלנו מכתב מארה"ב, מכתובת לא מוכרת לנו, המבשר על עצמאותה של אחת הרפובליקות והקשה לסקור את בוליה ובכך לעזור לרפובליקה העניה שאין ביכולתה אפילו לפרסם את בוליה...

מסתבר שעדיין יש שם קשיים כלכליים עצומים, אבל סוחרים במערב מעורבים יותר ויותר בבעשה ברפובליקות השונות, עד כדי כך, שבולי אזרבידז'אן למשל, מודפסים עתה בבית הדפוס המפורסם ביותר בלונדון. מציירים אותם בארה"ב והם מופצים בכל העולם. כך גם ברפובליקות האחרות, אם כי מעטפות המגיעות עלינו, למשל, מאוקראינה, מודפסות על נייר אריזה פשוט ביותר...

הבולים האחרונים של אזרבידז'אן הוקדשו לנשיא היידר אלייב (גיליונית זיכרון) ואניות אזרבידז'אן ידועות. בגיליון הספינות 5 אניות שונות המופיעות שלוש פעמים בגיליון. כל בול הוא בן 50 מאנאט (מטבע אזרבידז'אני).

מפליא שבבולים הכיתוב הוא בשפה האזרבידז'אנית בלבד.

בית לחם בבולי קריסמס

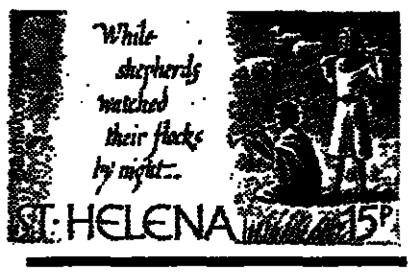

בולי חג המולד מופיעים השנה בהרבה מדינות ולעתים עם הציון בית לחם, שהוא כידוע משייך אותם גם ליודאיקה. בדרך כלל מופיעים בבולים אלה שלושת הקדושים – ישו, מרים ויוסף, או מיני מלאכים וקדושים אחרים.

מדליות / א. לינדנבאום

שבט דן במדליית סלבדור דאלי

המדליה החמישית בסידרת המדליות של י"ב שבטי ישראל, על פי יצירותיו של סלבדור דאלי, היא מדליית שבט דן. זו מדליה צבעונית מאד עשויה על פי הדפס משי צבעוני, כשבמרכזה מופיע נחש גדול-ממדים העולה ומתפתל מן הדרך, ומעליו סוס מכונף נמלט על נפשו. כך אייר דאלי את ברכת יעקב לפי ספר בראשית, מ"ט 17. "יהי דן נחש עלי דרך, שפיפון עלי אורח, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור".

המדליה החדשה היא אובלית כמו קודמיה בסידרת שבטי ישראל. בצדה השני מופיעה יצירה אחרת של דאלי, שחוזרת גם במדליות הקודמות, תעתיק של תבליט בשם "הורה מסביב למנורה". זהו איור מתוך הציורים המכונים "עליה" (צד זה הוא משותף לכל 12 מדליות הסידרה).

החברה הממשלתית למדליות עשתה גם הפעם גימיק מסחרי שכנראה מוכיח את עצמו. הפעם ניתנת האפשרות להזמין את שבט דן יחד עם מדליית שבט יהודה, שתופיע אחרי זה במחיר מיוחד, ולהבטיח בכך מספר סידורי זהה לשתי המדליות באותה מתכת.

המדליות שיצאו עד־כה בסידרת שבטי ישראל, משל סלבדור דאלי, הן: זבולון, ראובן, יוסף ונפתלי ובאמור, זאת שהופיעה הפעם, עם שבט דן.

המדליה הוטבעה במיטבעת קרצ'מר בירושלים לפי מבלטים של תרהר רגו. בהיקף הוטבע שם וסמל המדינה, תכולת המתכת ומספר סידורי.

הוטבעו מדליות זהב, 18 קרט בגובה 45 מ"מ וברוחב 36 מ"מ במשקל 41.46 גרם (כמות מרבית 650 מדליות).

מדליית כסף בגובה 60 מ"מ וברוחב 48 מ"מ, במשקל 105 גרם (מהדורה מרבית היא בת 1,250). מדליית ארד/טומבק היא בגובה 75 מ"מ וברוחב 60 מ"מ, 140 גרם(מהדורה מרבית היא בסך 2250 מדליות). כמו כן מוצע זוג מדליות "דן ויהודה" בזהב, כנ"ל בכסף וכנ"ל בארד, כשכל זה במספר סודר זהה.

מנויים, או קונים אחרים שירכשו סידרה של שש המדליות הראשונות, יקבלו את המדליות בקופסא מהודרת מיוחדת לאחסון והצגה של כל שש המדליות.

אגב, סלבדור דאלי, שיצירותיו מוצגות עתה במדליות ישראל, הוא אמן לא יהודי ראשון שנבחר למדליות ישראל. אחריו נבחר רמברנדט, שיצירתו "עקדת יצחק" הוטבעה גם היא השנה במצלמה.

למדליות דאלי ראשונות נוספת, שכן אלה מדליות אובליות, הראשונות בישראל.

הליטוגראפיות הצבעוניות של דאלי, שהוקדשו לשבטי ישראל והנפקו ע"י האמן כבר בשנות ה־70. את המנורה בעלת שבעת הקנים צייר לכבוד 25 שנה למדינת ישראל. סביב המנורה יהודים רוקדים והיצירה היא מציורי "עליה" של דאלי.

לא מובנת הסיבה שמדליות י"ב השבטים לא מופיעות לפי המניין המופיע בספר בראשית

מכתבים למדור

להערת מר מישקינסקי מאוניברסיטת ת"א בקשר למדורנו תחת הכותרת "כיתוב רוסי שגוי": נראה שהצדיק עמנו, שכן המלה PAPA באה לציין את המלה "אבא" בצרפתית ולא ברוסית. המלה NANA מיותרת כאן, לדעתנו, כי אין לה כל משמעות. במקומה היתה צריכה להיות המלה הרוסית-קירילית NANA, שפירושה "אבא".

ברידג' / ארנונה שפאן

פוטנציאל

כשם שבכל גרעין טמון ה"פוטנציאל" של העץ, ובכל זרע טמון הפוטנציאל של האדם המתפתח ממנו, כך, כנראה, בכל יד שמחולקת טמון פוטנציאל החוזה הסופי, הבעייה היא לגלות אותו, ולכן לפני שתקראו את משחק היד, נבקשכם לגלות את "פוטנציאל" הסלם הטמון ביד הבאה.

צפון:
♠ 10 9 6
♥ 7
♦ A Q J 5 3
♣ A 8 5

מערב:
♠ K Q J 5 2
♥ Q J 6
♦ 7 6 4
♣ 4 2

מזרח:
♠ 8 7
♥ 9 8 5 4 2
♦ K 10 8 2
♣ K 6

דרום:
♠ A 4 3
♥ A K 10 3
♦ 9
♣ Q J 9 7 3

מחלק: צפון
פגיעים: כולם
ההכרזה:

צפון	מזרח	דרום	מערב
1 דיאמונד	---	2 קלאב	---
3 קלאב	---	3 הארט	---
4 קלאב	---	4 ספייד	כפל
5 הארט	---	6 קלאב	---
---	---		

מערב הוביל במלך ספייד, האם גיליתם, בקלפים פתוחים, את הדרך לביצוע חוזה של 6 קלאב. אם כן, כל הכבוד; אם לא, המשיכו וקראו:

היד חולקה באליפות האביב של צפון אמריקה ובדרום צפון ישבו האמן – וג'קובי, שניהם שחקנים בעלי שם. האמן ראה שכדי לבצע את החוזה הוא זקוק להרבה מזל, הוא זכה בלקיחה עם האלוף ספייד, המשיך באלוף ומלך הארט, כשהוא משליך ספייד מהדומם, אח"כ שיחק את האלוף דיאמונד ומלכה דיאמונד, מזרח כיסה במלך והאמן חתך בידו המשיך בשלישית הארט, שנחתכה בדומם, והעשירית שבידו הוגבהה. לכרוז היתה הרגשה (מוצדקת) שהמלך קלאב נמצא בידי מזרח (משום שאם העקיפה בקלאב מצליחה הרי החוזה מבוצע בקלות), הוא המשיך באלוף קלאב, בנסיך דיאמונד (השליך ספייד מידו) והדיאמונד נוסף נחתך בידו, כשמערב משליך ספייד. עתה שיחק הכרוז את ה־10 הארט, מערב חייב לחתוך, אם לא יחתוך, ישליך הכרוז את הספייד האחרון מהדומם, מערב חתך והכרוז חתך מעליו. הכרוז נמצא בדומם, הוא שיחק את הדיאמונד האחרון, מזרח יכול לחתוך במלך קלאב, אולם בכל מקרה, אם יחתוך או לא, ישליך הכרוז את הספייד האחרון מידו ויבצע את החוזה.

האם במבט ראשון הייתם מאמינים שביד זו טמון פוטנציאל של סלם?

חירום

תורנות בתי מרקחת

תל-אביב
פאר-מרקט – יהודה הימית 61, יפו – 6822973
בני – דיזנגוף 174 – 5222386
ירושלים
שטראוס א' – אביגדורי 3 – 706660
חיפה
מגן דוד – גאולה 13 – 625205
פתח-תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת-גן – בני-ברק
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת-גן – 7511874
בת-ים – חולון
קופ"ח – קרשי קהיר 20 בת-ים – 598881
חורי – סוקולוב 70 חולון – 5042433

ליום שבת 19.11.94

תורנות בתי מרקחת

תל-אביב
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461
לב העיר – אחד העם 69 – 5603862
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461 מוצ"ש
לב העיר – אחד העם 69 – 5603862 מוצ"ש
סופרפארם – איינשטיין 40 רמת-אביב – 6413730 – מוצ"ש (עד 24.00)
ירושלים
הרצל – יפו 36 – 255059
כנפי נשרים – הר הצופים – 869744 – מוצ"ש
חיפה
הגיתה – הגיתה 22 – 231905
פתח-תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת-גן – בני-ברק
עמית – בן גוריון 130 רמת-גן – 6722954
בת-ים – חולון
גני בת-ים – הנביאים 3 בת-ים – 5515671

טיפול נמרץ לב

- לב 1 – שירות 24 שעות – 03"5618791
- שח"ל – 03"5625555
- נטל"י – 03- 5757788 ,177-022-4224

ניידת טיפול נמרץ

- אשדוד 08"551333
- בית-שאן 06"587223
- בת-ים 03"5511111
- הרצליה 09"541333
- חדרה 06"322333
- חיפה 04"512233/4
- טבריה 06"790111
- ירושלים 02"523133
- כפר-סבא 09"33222
- כרמיאל 04"988555
- מגדל העמק 06"540062
- מעלות 04"979333
- נהריה 04"823333
- נצרת 06"573335
- נתניה 09"623333
- עכו 04"912333
- עפולה 06"593334
- פתח-תקוה 03"9311111
- קריון 03"344442
- קרית-ביאליק 04"761062
- קרית-שמונה 06"944333
- ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
- רחובות 08"451333
- שדרות 051"897074
- תל-אביב 03"5460111

מרפאות שיניים

תל-אביב
- דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03"285822
- טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515", 5201432/1 03. 24ש'. גם בשבת וחג.
- טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל-אביב. עד חצות (כולל שישי-שבת). 03"5436696.

- תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כיכר המדינה) טל' 254397, 03"452173; יהודה המכבי, איתורית 03"5449911, מנוי 4318.
- יפו: יפת 99, 09.00"13.00, 16.00"02.00, טל' 864256.
- גבעתיים: ויצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743.
- ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02"253767.
- בי"ח משגב לדך – טל' 02"633708, 08.00"16.00, ד' 08.00"19.00.
- בת-ים: מרפאת שיניים לטיפולי חרום – קניון בת-ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

נפגעי אלימות

- סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819" 03. י-ם 02"514455. חיפה 04"382611. אילת 059"31977.
- ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08"550506 – 24 שעות – 02"514111 – 07"376310.
- מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30"12.00, 16.00"19.00, טל' 057"74907.
- אור אדום – למען נפגעי אלימות שוטרים והתעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03"663162/3.
- נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'-ה', 9"16, 03"231675, 03"235922.
- מבוגרים אנונימיים (מב.איי.), מידע תמיכה וסיוע 24 ש'. 03"5131046.
- זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04"322003, 04"256417, 03"378572.
- האגודה להגנת הילד: 03"6961070, 03"6956763.
- האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041, קו גברים 6850036.

חתבורה

- קוי אוטובוס "דן" טל': 5614444.
- "אגד" – טל': 03"5375555.
- זמני נחיתת מטוסים. תקליט: 03"9731111.
- מודיעין נמל התעופה: 03"9712484.
- רכבת זמני נסיעה ותעריפים באמצעות "טלמסר" טלפונים: 03"5652200, 04"303133.

עזרה רפואית ונפשית

- ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03"5461111, לילדים ולנוער 03"6961113, י-ם 02"610303. ק"ו ברוסית 02"661122. חיפה 04"672222/3. ק"ו ברוסית 04"672223. נתניה 09"625110. ק"ו ברוסית 09"828755. ב"ש 07"281128. ק"ו ברוסית 07"275871. סניף הגליל 04"9988410. כ"ס, 09"974555. חדרה 06"346789. ק"ו ברוסית 06"343269.
- המרכז להתנדבות בישראל, 03"5614144 לקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
- מגם, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'-ה' 09.00"14.00. 03"829970.
- אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש. 5400474", 03"5400672.
- יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03"226027, 04"229488, 04"922222, 02"243358, אילת 09"76366. לחייל 222732, מ־17 עד 24.
- "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ג' 8.00"13.00, ד' ה' 16.30"19.00.
- "אל-סם" – רח' פקיעין 7, ימים א'-ה'. 16.00"20.00. טל. 5463587, 54620276, 02"663902, 02"663828.
- הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים ולקרוביהם. 03"614576, 03"566380. ת.ד. 33602 ת"א.
- אלי, אלימות כלפי ילדים. 03"430879, 03"261070. מ־08.00 עד 22.00.
- "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים, וקרוביהם. 03"292797. ימי א', ג', ה' ב־19.30 עד 23.30.
- קופת-חולים – מוקד מידע רפואי. א'-ה': 08.00"20.00, ו': 08.00"15.00. טל' 03"433300.
- מד"א – שירות רופאים לביקורי-בית, בתחנות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
- חרד מיון פרטי תורן, טר"ם. קהילת סלוניקי 9 (ליד כיכר) ת"א, 499978.
- אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03"319845, 03"202951, 03"319281.
- אלכוהולי"ם (24 שעות) 03"721161.
- אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02"830092, 02"630524.
- "קשב לקשיש", א.ג.ל.י. 03"299089. א'-ה' 09.30"14.00.
- אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'-ה' 16.00–20.00, טל' 5493244.
- נשים במצוקה. קו אדום 09"505720.
- ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03"621515.
- "יד שרה" – שיקום החולה. י-ם 02"244242; ת"א 03"812304; חיפה 04"381704.
- "תהל"ה" – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים: טל. 09"587779.
- תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02"435516.

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

לב"י
עם חיילי צה"ל
קרן לב"י מציינת 15 שנה לפעילותה

לציון האירוע עורכת קרן לב"י בחג החנוכה מבצע התרמה ארצי בשיטת "הדיוור הישיר" המופנה לכל המגזר העסקי במדינת ישראל.

כל עסק, חברה ועצמאי יקבל השבוע מעטפת חלון ובתוכה טופס התרמה ומעטפת החזר מבויילת.

אנא פיתחו את המעטפה ואת ליבכם למען הקרן לביטחון ישראל.

חג אורים שמח

היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (אורים) 17, הקריה, תל-אביב 61734
טל. 6875183, 03-5695610

נהג!
בכתות מהירות והרבה זהירות
תרדה

מכבי תל אביב

בעריכת: ניסן פרידמן

תעודת השליש הראשון

שבע קבוצות לוטשות עיניים לעבר תואר אלופת השליש הראשון: המובילה בני יהודה, שתלויה בעיקר בעצמה, וגם בתוצאה שתשיג התאומה שלה לפיסגה, הפועל ת"א, שתתארח אצל האלופה, המסוגלת תיאורטית להעפיל לפיסגה ● שתי מועמדות לתואר ייפגשו בנגב: הפועל ב"ש תארח את בית"ר ירושלים ● גם מכבי ת"א והפועל פ"ת בעמדת זינוק למקום הראשון

ספירה מלאי

מאת משה קטמן

אחרי ה־0:2 המחמיא נגד אורביג'אן (וה־1:2 האולימפי), חוזרים כדורגלני הנבחרות שלנו לשיגרת הליגה, אם כי ממתין להם בסוף השבוע מחזור הסיום של השליש הראשון – המחזור ה־10 מתוך 30 מחזורי העונה.

במוצ"ש יחולקו תעודות השליש הראשון לעונת 1994/95, ורבים לוטשים עיניים לתארים השונים ולציונים הגבוהים.

שבע קבוצות מסוגלות לכבוש את פיסגת הטבלה בסיום המחזור ולזכות בתואר "אלופת השליש הראשון".

● **בני יהודה**, מוליכת הטבלה, תתארח את מכבי נתניה, שעברה זעזועים רבים במשך השבוע החולף.

המנג'ר החדש של נתניה, עודד מכנס, מינה למאמן (תחתיו של ויקו חדד המפוטר) את שלומי אדרעי. ביחד שמכנס, אחד הכוכבים הגדולים ביותר של נתניה בכל הזמנים ו"מלך השערים" של הליגה הישראלית בכל הזמנים, ינגן כינור ראשון בניהול המקצועי של הקבוצה.

נתניה מגיעה למשחק עם מוליכת הטבלה, כשבמאזנה 6 הפסדים וללא נקודת חוץ. אמנם, המשחק מתקיים באיצטדיון הביתי של נתניה, אך בני יהודה עדיין ללא הפסד חוץ העונה. למעשה, את ההפסדה היחידי בליגה נחלה בביתה מרגלי מכבי ת"א.

● **הפועל ת"א**, השניה בדירוג, יוצאת למשחק חוץ קשה נגד האלופה מכבי חיפה. מזה 7 שנים לא ניצחו האדומים מת"א בחיפה וב־7 המשחקים האחרונים לא ניצחה הפועל בכלל את מכבי חיפה.

לעומת זאת, הפועל ת"א בראש טבלת משחקי החוץ עם 9 נקודות והקבוצה לא נוצחה ב־5 משחקיה האחרונים, כולל בנצחון נאה בגביע הטוטו בשכונת התקוה.

אכן, זה יהיה קרב מענין בין הצעירים השאפתנים של משה סיני, לבין הכוכבים הבינלאומיים של גיורא שפיגל, שרובם שיחקו השבוע בנבחרות הלאומיות.

עוד מפגש פיקנטי יהיה בין חלוצה החדש של הפועל ת"א, מאיר מליקה, לבין הבלם הרוסי של מכבי חיפה, רומן פץ. מליקה שבר את רגלו של פץ בשנה שעברה. לאחרונה חזר פץ לפעילות, אחרי תקופת החלמה ממושכת והשבוע רכשה הפועל את מליקה מבית"ר ירושלים, בדיוק למפגש עם מכבי חיפה.

המעניין, לאחר 50 שנה שוב בהפועל משחק מליקה. אז היה זה הסבא של מאיר, שהיה שוער הפועל בשנות ה־40. מאיר עצמו גדל במכבי ת"א.

● **הפועל באר שבע** תארח את בית"ר ירושלים, המצויה בתנופה גדולה בעידן יוסי מזרחי ורשמה 7 נצחונות רצופים בליגה ובגביע הטוטו.

בעונה שעברה ניצחו הבית"רים פעמיים בבאר שבע, וכל 12 המפגשים האחרונים בין שתי הקבוצות המרתקות הללו, הוכרעו.

חלק גדול ממפגשים אלה נגמרו בנצחונות חוץ, כך שלא נופתע משום תוצאה במשחק מחר.

● **מכבי ת"א** תארח באיצטדיון בלומפילד את הפועל חיפה. בלומפילד יהיה הבית הזמני של המכבים, כיוון שמשטח הדשא באיצטדיון רמת־גן עובר טיפול "הכן מגרש לחורף".

זה יהיה המשחק המרכזי בבלומפילד, אחרי ההצגה המוקדמת בין בית"ר ת"א ומכבי הרצליה, סוגרת הטבלה הלאומית, בשעה 15.00.

מכבי הרצליה נוצחה בכל חמשת משחקי החוץ שלה העונה. המשחקים האחרונים בין שתי הקבוצות נערכו בליגה הארצית לפני 14 שנה, כשבית"ר ניצחה 0:1 בביתה וסיימה ב־0:0 בהרצליה.

להרכב בית"ר חזר הקשר של נבחרת אורביג'אן, שאהין דנאייב.

בשעה 17.00 יעלו על כר הדשא מכבי ת"א והפועל חיפה למפגש הלאומי ה־65 ביניהן. יצויין גם, כי מזה 15 שנה שהפועל חיפה לא ניצחה את ירידתה במשחק חוץ, ואשתקד ניצחו המכבים 3 פעמים ובסך הכל בהפרש שערים מרהים – 2:13.

מהרכב חיפה ייעדר ראובן עטר הפצוע, אך מקווים כי הכושר המצויין שהציג טל בנין בנבחרת, יחזור על עצמו מחר.

● **הפועל פתח־תקוה** תארח את הפועל צפרירים חולון, שמעולם לא ניצחה בפ"ת את יריבתה.

החולונים עדיין ללא נצחון חוץ ולפתח־תקואים 4 נצחונות בית.

השוער החולוני אלכסנדר לידיקוב ספג השבוע שני שערים מרגלי הרזי ורהנסל, כששיחק נגד ישראל במדי נבחרת אורביג'אן.

● **מכבי עירוני אשדוד** תארח הפועל עירוני ראשון לציון, במשחק שישודר בשידור חי בערוץ 2, בשעה 18.00.

זה יהיה מפגש לאומי ראשון ומסקרן בין שתי הקבוצות. לאשדוד 5 הפסדים רצופים, כולל בגביע הטוטו, בהם ספג בוני גינצבורג 5 שלישיות שערים.

הראשונים לא ניצחו ב־7 משחקים, כולל שני משחקי גביע הטוטו. בסך הכל מדובר בשתי קבוצות המצויות בתקופה לא טובה.

● **מכבי פתח־תקוה** תארח כבר היום (המשחק היחידי ביום שישי) את הפועל בית־שאן, במפגש לאומי ראשון ביניהן.

המחותן הראשי יהיה מאמן בית־שאן, אלישע לוי, שלבש בעבר גם את מדי מכבי פ"ת.

פ"ת לא ניצחה בליגה מזה 8 משחקים והידרדרה לאיזור התחתית, אם כי צברה 4 נצחונות בגביע הטוטו. מכבי פ"ת היא, למעשה, הקבוצה היחידה שצברה 100% בגביע הטוטו.

בסוף השבוע

הליגה הלאומית

- ● בית"ר ת"א – מכבי הרצליה
- ● מכבי פ"ת – הפועל בית־שאן
- ● מכבי ת"א – הפועל חיפה
- ● באר־שבע – בית"ר ירושלים
- ● עירוני אשדוד – עירוני ראש"ל
- ● מכבי נתניה – בני יהודה
- ● מכבי חיפה – הפועל ת"א
- ● הפועל פ"ת – צפרירים חולון.

הליגה הארצית

- ● מכבי קרית גת – מכבי יפו
- ● הכח ר"ג – שמשון ת"א
- ● מכבי יבנה – הפועל חדרה
- ● הפועל בת־ים – הפועל אשדוד
- ● הפועל טייבה – נס ציונה
- ● הפועל ירושלים – כפר־סבא
- ● הפועל אשקלון – הפועל ר"ג
- ● הפועל לוד – קרית שמונה

איל ברקוביץ' חוזר לליגה

האחים גדי ואלון ברומר מהאולימפית לליגה

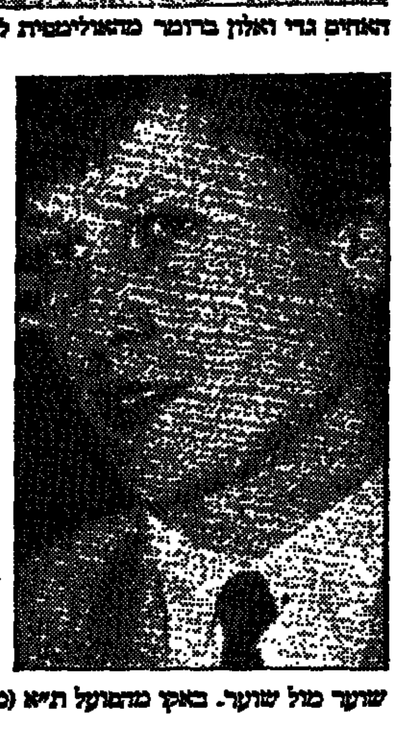

שוער מול שוער. באקו מהפועל ת"א (מימין) ודוד כהן ממכבי חיפה

ארגנטינה בכושר טוב

נבחרת הכדורגל של ארגנטינה גברה על צ'ילה 0:3 במשחק ידידותי שנערך בסנטייגו. את השערים הבקיעו ראמברט (5) אספינה (24) ואסקודרו (78).

זה היה משחק הבכורה של הארגנטינים תחת שרביטו של דניאל פאסרלה.

הליגה הלאומית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. בני־יהודה ת"א	9	5	3	1	9—18	9	18
2. הפועל תל־אביב	9	5	3	1	10—17	7	18
3. בית"ר ירושלים	9	5	2	2	8—16	8	17
4. מכבי תל־אביב	9	5	1	3	9—16	7	16
5. הפועל באר־שבע	9	4	4	1	11—17	6	16
6. הפועל פתח־תקוה	9	5	1	3	13—15	2	16
7. מכבי חיפה	9	4	3	2	12—16	4	15
8. הפועל בית־שאן	9	3	3	3	14—9	−5	12
9. ראשון לציון	9	3	2	4	9—10	−1	11
10. בית"ר תל־אביב	9	3	2	4	13—9	−4	11
11. מכבי עירוני אשדוד	9	3	1	5	16—10	−6	10
12. מכבי נתניה	9	3	0	6	19—13	−6	9
13. הפועל חיפה	9	2	2	5	14—15	1	8
14. מכבי פתח־תקוה	9	1	5	3	14—11	−3	8
15. צפרירים חולון	9	2	1	6	19—12	−7	7
16. מכבי הרצליה	9	1	3	5	21—8	−13	6

הליגה הארצית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי יפו	8	5	2	1	5—13	8	17
2. הפועל חדרה	8	4	2	2	9—15	6	14
3. הפועל כפר־סבא	8	4	2	2	10—15	5	14
4. מכבי קרית גת	8	4	2	2	12—17	5	14
5. הפועל אשדוד	8	3	3	2	11—13	2	12
6. הכח רמת־גן	8	3	2	2	11—14	3	11
7. הפועל טייבה	8	2	5	1	8—9	1	11
8. מכבי יבנה	8	3	2	3	10—10	0	11
9. הפועל ירושלים	8	2	4	2	14—19	5	10
10. הפועל לוד	8	3	1	4	15—11	−4	10
—. הפועל אשקלון	8	3	1	4	15—11	−4	10
12. הפועל רמת־גן	8	2	3	3	15—11	−4	9
13. ס.ב. נס־ציונה	8	2	2	4	14—7	−7	8
14. הפועל ק. שמונה	8	2	2	4	16—8	−8	8
15. שמשון תל־אביב	8	1	4	3	10—6	−4	7
16. הפועל בת־ים	8	1	3	4	14—9	−5	6

פורטל מחיפה

פגישה מחודשת בין מליקה לפץ

שבת על קו חיפה–תל־אביב ● מכבי חיפה מארחת את הפועל ת"א ומכבי ת"א מארחת את הפועל חיפה ● אני לא צריך להגיד מה אני מבקש בשני המשחקים החשובים האלה

לפעמים בחיים יש צירופי מקרים נורא מוזרים. אחד מהם יתרחש מחר באיצטדיון קרית־אליעזר. מי היה מאמין שרומן פץ ומאיר מליקה ייפגשו שוב בצורה כזאת, דווקא כאן, בזירת "הפשע".

נכון, הם עשו סולחה וחזרו לשחק, כי כך דורשת הרוח הספורטיבית, אבל אני חושש שהקהל הירוק של מכבי חיפה לא שכח למליקה את הפגיעה הגסה בפץ.

אז לבש מליקה את מדי מכבי ת"א והשבית לחודשים ארוכים את הבלם הנפלא של מכבי חיפה. היעדרו של מליקה מהגנת מכבי חיפה, היתה אחת הסיבות להידרדרות הקבוצה במחזורים הראשונים של העונה.

פץ הוא אחד השחקנים הנערצים עלי בליגה הישראלית. קודם יש לו פיגורה של ספורטאי. גבוה, רזה, חזק. כמו שצריך להיראות שחקן בפירסום לכדורגל. אבל הוא גם שחקן גדול. משחק בשקט, אף פעם לא רואים עליו פאניקה. תמיד נראה שהוא שולט במצב ונותן המון בטחון לשחקנים סביבו.

אני מקווה שהפציעה לא גרעה אפילו במיליגרם מהיכולת המצויינת שלו.

והנה, מחר באיצטדיון קרית־אליעזר תתמודד מכבי חיפה נגד הפועל ת"א. עד לפני כמה ימים הכל היה בסדר. אלה שתי יריבות גדולות ומושבעות, אבל רק על כר הדשא. נכון, ב־1986 "גנבה" הפועל ת"א אליפות שלישית רצופה ממכבי חיפה בדיוק 5 דקות לסיום העונה, אבל זהו ספורט, אפילו אם אומרים שהשער של גילי לנדאו (דרך אגב, מבישול של משה סיני, שהיום הוא מנג'ר הקבוצה) היה מגביל פאסיבי.

אבל, פתאום החתימה הפועל ת"א את מאיר מליקה, והמשחק הראשון שלו במדים האדומים צפוי להיות מחר. אני מתאר לעצמי שביציע של האוהדים השרופים לא ישירו לו שירי אהבה, אבל אני מקווה, שהכל יעבור בשלום ובצורה ספורטיבית.

חוץ מזה, במכבי חיפה זוכרים להפועל ת"א את הנצחון הגדול בדרבי על מכבי ת"א, 2:4. בינתיים, עד שהמצב בשטח ישתנה, בחיפה חושבים שמכבי ת"א היא היריבה העיקרית במירוץ לאליפות, בדיוק כפי שבמכבי ת"א עדיין רועדים ממכבי חיפה.

● **ראובן עטר** (כבר אמרתי לכם מה אני חושב על השחקן הגדול הזה) לא ישחק מחר במדי הפועל חיפה נגד מכבי ת"א.

ואם הזכרתי קודם שבחיפה חוששים ממכבי ת"א, תבינו שכל העיר עומדת מאחורי הפועל חיפה בשבת הזאת. כמובן, שאוהדי הפועל רוצים לראות סוף־סוף נצחון, הפעם מצטרפים אליהם גם אוהדי מכבי חיפה.

קונצנזוס של שבת.

שמחתי לראות את טל בנין בנבחרת ישראל. הוא נתן הצגה, כמו שהוא יודע. הלוואי שישחק כך מחר. בכלל ההגנה של רובי שפירא חייבים לפרוץ שמרות ואין הזדמנות יותר טובה מאשר משחק חוץ בבלומפילד נגד מכבי ת"א.

אז, בואו נאחל בהצלחה לשתי הקבוצות החיפניות מול שתי הקבוצות התל־אביביות.

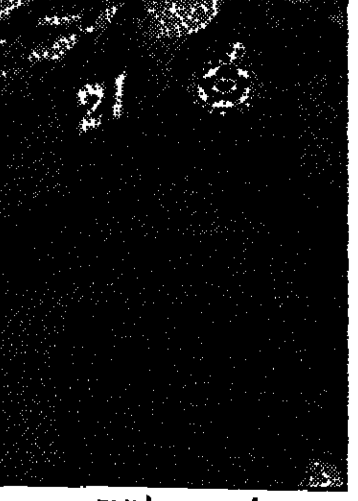

מאיר מליקה חוזר לחיפה

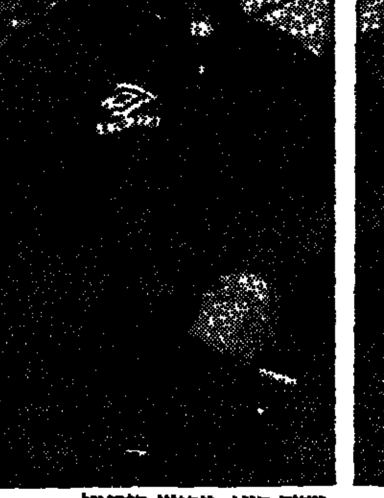

משה סיני. ממגש מיקנבי

ה"תותחנים" מכוונים לעבר גרובלאר

ליגות אירופה

ברוס גרובלאר יוכה מחר באבטחה מיוחדת בהופעת הבכורה שלו במדי סאות'המפטון. גרובלאר קיבל רשות לשחק במדי קבוצתו שתארח בביתה את ארסנל הלונדונית.

גרובלאר הגיע אתמול בחזרה לאנגליה לאחר שהופיע בשבוע שעבר במדי נבחרת זימבאבווה ונמסר כי יעמד לחקירה במהלך השבוע הבא.

יתר המשחקים: קובנטרי – נוריץ'; איפסוויץ' – בלקבורן; מנצ'סטר יונייטד – קריסטאל פאלאס; נוטינגהאם – צ'לסי; ק.פ.ר – לידס; שפילד ונסדיי – וסטהאם; סוטהאם – אסטון וילה; וימבלדון – ניוקאסל. לסטר – מנצ'סטר סיטי (יום ראשון); אברטון – ליברפול (יום שני).

● **סקוטלנד:** דאנדי יונייטד – הארטס; היברניאן – מאדרוול; קילמרנוק – סלטיק; פטריק – אברדין; ריינג'רס – פאלקירק.

● **ספרד:** שחקני נבחרת ספרד שגברו שלשום על דנמרק בקדם אליפות אירופה חוזרים מחר למאבקי הליגה ובמוקד מאבקן של ארבעה קבוצות על הפיסגה. ריאל מדריד תתארח אצל ולנסיה. ברצלונה ולה קורוניה קיבלו יריבות קלות מהתחתית. דפורטיבו תצא לאוביידו, ברצלונה תפגש עם ויאדוליד וסרגוסה תארח את אלבסטה.

● **איטליה:** בהופעת הבכורה שלו במדי מילאן (ביום ראשון) ינסה אלסנדרו מלי, להחזיר את קבוצתו החדשה לדרך המלך, ודווקא ב"דרבי" העירוני נגד אינטר. כשני מפגשיהן העונה ניצחה אינטר פעמיים 1:2 הפעם יש למילאן הזדמנות לנקום. המוליכה פארמה תפגשו במשחק בית קשה את פוג'ה בעוד סמפדוריה עם רוד חוליט שחזר תארח את טורינו.

● **גרמניה:** באיירן מינכן מאמינה כי בחירתו של ה"קייזר" בקנבאואר ליור המועדון יחזיר את הקבוצה לדרך הנצחונות כבר מחר נגד קרלסרוהה. המוליכה דורטמונד ללא קרל היינץ רידלה תפגוש את פרייבורג המפתיעה בעוד ורדר ברמן השניה תתארח אצל אורדינגן.

● **צרפת:** המוליכה נאנט הסובלת מפציעות, תפגוש בסוף השבוע את העולה החדשה באסטיה. האלופה פסז' דרמן תתארח אצל סנט. אטיין ללא כמה מכוכביה ביניהם ריקרדו, ג'ינולה וולארד. קאן וליון יצאו לשמחקי חוץ קשים. קאן תשחק נגד מונאקו וליון אצל שטרסבורג.

● **ברזיל:** קבוצת סאו פאולו שכתה לנצחון כפול תוך יממה. קודם היא ניצחה את ספורטינג קריסטאל מפרו 1:3 בסיבוב השני של גביע קונמבול ומיד אחר כך גברה באליפות ברזיל על גרמיו באותה תוצאה.

סאמפראס חזר לתמונה

בטורניר המאסטרס בטניס, הנערך בפרנקפורט, גבר המדורג מס. 1 בעולם, פיט סאמפראס מארה"ב, על השוודי שטפן אדברג 6:4, 3:6, 6:7.

עתה יש לכל אחד מהם נצחון והפסד במסגרת הבית המוקדם, המכונה הבית הלבן.

בראש הבית ניצב הגרמני בוריס בקר עם 2 נצחונות ובמקום הרביעי מדורג הקרואטי גוראן איוואניסביץ', שלחובתו 2 הפסדים.

גורל שני הכרטיסים לחצי הגמר יוכרע היום בשני משחקי המחזור השלישי:

בוריס בקר נגד שטפן אדברג ופיט סאמפראס נגד איוואניסביץ'.

● **אנדרה אגאסי** בדרך לחצי הגמר. המדורג מס. 2 בעולם ממשיך להפגין כושר מצויין ונתן אתמול עוד הצהרת כוונות ברורה, כשגבר על בן ארצו, האמריקאי מייקל צ'אנג 4:6, 4:6.

● **בטורניר לנשים** ניצחה קונצ'יטה מרטינז מספרד את נטליה זוורבה מבילורוסיה 6:2, 2:6, 4:6 ותשחק ברבע הגמר נגד דאמה מיפן.

מרי פירס מצרפת ניצחה את אמנדה קוצר מדרום אפריקה 7:5, 3:6, 3:6 ותשחק נגד ספפי גראף.

האמריקנית דייבנפורט גברה על אנקה הובר מגרמניה 2:6, 3:6 ותשחק נגד יאנה נובוטנה מצ'כיה.

גרובלאר תושאל על ידי המשטרה בשובו מזימבאבואה

השוער ברוס גרובלאר תושאל על ידי המשטרה, החוקרת האשמות, כי קיבל כסף כדי להטות משחקים בליגת הכדורגל הבריטית העליונה, שעות ספורות לאחר שחזר אתמול מזימבאבואה לבריטניה.

גרובלאר הצליח לחמוק מהמוני עיתונאים וצלמים שהמתינו לו בנמל התעופה גאטוויק. אולם כאשר הגיע להתאמן עם חבריו בקבוצת סאותהמפטון מצא שם השוער המצליח ביותר בקודות הכדורגל האנגלי שוטרים, שהמתינו כדי לתשאל אותו.

גרובלאר, שוער נבחרת זימבאבווה, "שיתף פעולה במלוא המידה", מסרה המשטרה אחרי תישאול שנמשך דקות ספורות בלבד. בשבת עומד גרובלאר לעמוד בשער קבוצתו, במשחק נגד ארסנל.

הפרשה פרצה לאחר שהשבועון הסנסציוני "סאן" פירסם בשבוע שעבר האשמות, לפיהן קיבל גרובלאר, שוער ליברפול לשעבר, שוחד בסך 65,000 דולר, כדי שליברפול תפסיד במשחקה מול ניוקאסל בנובמבר 1993. ליברפול אכן הפסידה אז 3:0.

שייט פורמולה 1 יחבר את עקבה ואילת

תחרות שייט מסוג פורמולה 1, האירוע הראשון המתקיים בין אילת לעקבה, מאז חתימת הסכם השלום תתקיים ביום חמישי. הסירות המשתתפות בתחרות תהיינה למעשה, הראשונות שחוצות את הגבול הימי בין שתי המדינות באופן חופשי.

מארגני התחרות, הינם עיריית אילת והנהלת מלון אקווה מרין בעקבה והיא תקרא, "עקבה־אילת אינטרנשיונל BOAT RACING".

הסירות תצאנה מעקבה, תגענה עד פתח המרינה באילת ותחזורנה לעקבה.

בתחרות ישתתפו כ־30 סירות מהירות מסוג פורמולה 1. המשתתפים בתחרות יגיעו אליה מ־12 מדינות ובהן:

אנגליה, בלגיה, הולנד, צרפת, גרמניה, איטליה וספרד. בראש חבר השופטים הבינלאומי יעמוד שופט צרפתי.

בתום התחרות יתקיים מפגש יאכטות מעקבה בלב המפרץ.

הושעה חוזהו של גאליס

קבוצת פאנתנייקוס אתונה היוונית השעתה אתמול את חוזהו של כוכבה ניק גאליס לאחר שהכדורסלן סירב לשחק בקבוצה מאז מהצית אוקטובר.

"ניק גאליס לא ישחק בארבעה חודשים הקרובים", נאמר בדיווח רישמי של הקבוצה.

400 מתחרים מ־10 מדינות

טריאתלון אילת

מאת משה כהן

400 אתלטים מעשר מדינות יטלו חלק בתחרות הטריאתלון שתתקיים בשבת באילת, בפעם השמינית ברציפות, בארגון ובמימון מלונות "ישרוטל".

לתחרות המהווה את אליפות ישראל הבין לאומית הפתוחה יגיעו כמאה משתתפים מחו"ל, ביניהם שניים מהמובילים בעולם, אלופי אשתקד, ברנארד אוליבר משוויץ וג'ני דה בושר מבלגיה, אשר יגיעו לאילת במטרה להגן על תוארם.

משתתפים בולטים נוספים מחו"ל אשר כבר הבטיחו את השתתפותם הם ריצ'ארד הובסון מאנגליה ולותר לורד מגרמניה, שהשנה היה בין חמשת הראשונים בתחרות "איש הברזל" בהוואי.

בין האתלטים הישראלים יהיה עיקר המאבק בין אילן ברסלר, עידו מאור, הראל וילברמן, יניב עצמון ואמיר בכר.

בין הנשים מועמדת לנצח בנבי אשל, אלופת אשתקד.

המנצח בין הישראלים יסע לאליפות העולם שתתקיים בשבוע הבא בנירודילנה.

רשת מלונות "ישרוטל" תעניק פרסים בסך כולל של 55,000 ש"ח לזוכים אשר יתמודדו בשחיה (1.5 ק"מ), רכיבה על אופניים (40 ק"מ) וריצה (10 ק"מ).

פרס כספי מיוחד בסך 2,000 ש"ח נתרם ע"י יואב כספי למנצחים צעירים מתחת לגיל 20.

מורד פורש מן הזירה

איגרוף

כאשר זכה מייקל מורד בתואר העולמי באיגרוף במשקל כבד, בחודש אפריל שעבר, הכריז כי הוא מתכונן לשמור עליו לאורך תקופה ארוכה.

אולם הפסדו ב־5 בחודש לג'ורג' פורמן בן ה־46 שינה להלוטין את המחשבה של מורד האמעול הצהיר, כי הוא פורש מהזירה לאחר 36 קרבות בלבד עם מאזן של 35 נצחונות לעומת הפסד בודד.

נידחתה המקצוענות בארה"ב

התאחדות הכדורגל של ארה"ב דחתה את ליגת המקצוענות בארה"ב לשנת 1996.

כדורעפניות קובה זכו בטורניר ארבע הגדולות בעולם (הסופר העולמי), לאחר שניצחו במשחק הגמר בטוקיו את בראזיל 1:3.

רוסיה תפסה את המקום השלישי, בנצחון על יפאן המארחת 1:3.

סימן שהתבגרנו

שבוע גדול לכדורגל הישראלי: נבחרת הנערים ניצחה את אוקראינה 0:3, האולימפית (ניצחון 1:2) והבוגרת (ניצחון 0:2) עברו בצורה יפה את הנבחרות האזוריות ● אם לפני שנה נכנסנו בחיל ובערדה לבית הספר האירופי ושילמנו שכר לימוד יקר, הרי שהשנה אנו ראויים לקבל תעודת בגרות

כדורגל
מאת **ניסן פרידמן**

היינו כחולמים. שבוע כזה לא ידע הספורט הישראלי מזה שנים רבות. רק לפני שנה היינו שקועים בדיכאון ודיברנו על המחיר שמשלם הכדורגל הישראלי בכניסה לבית הספר הגבוה באירופה, והנה, שבוע של שלושה נצחונות רצופים בכל הגילאים.

זה התחיל עם ה־0:3 המהמם של נבחרת הנערים עד גיל 16 על נבחרת אוקראינה, נמשך בנצחון של הדקה ה־90 — 1:2 על הנבחרת האולימפית של אזרביג'אן, ונגמר ב־0:2 החלק של הנבחרת הלאומית על אזרביג'אן.

אני מסתכל על טבלת הבית ובקושי מאמין. אחרי 3 משחקים צועדת ישראל ביחד עם רומניה בפיסגת הבית עם 7 נקודות לכל נבחרת. פתאום, כמו יהודי טוב, אני אומר לעצמי, כמה חבל שרוני החטיא את שער הנצחון מול סלובקיה.

אחר כך אני מבקש סליחה מרוני. איך אפשר לכעוס עליו אחרי "שער העונה" שהבקיע לרשתו של חברנו ז'ידקוב הזלוני־אורי.

איזה מהפך במעמדו של הכדורגל הישראלי באירופה. כבר לא מסתכלים אצלנו על 7 הנקודות שצברנו בשלושה משחקים (שני נצחונות ותיקו, ועדיין בלי הפסד), אלא על 2 הנקודות היחידות שלא לקחנו.

זה שהסלובקים הובילו 0:2 ואנחנו אמרנו במחצית תודה, שהשוונו ל־2:2, כבר לא מספק. יצאנו מאוכזבים שלא הצלחנו לכבוש שער נצחון במחצית השניה.

סימן שהתבגרנו.

גם לפני משחק החוץ בטרבזון, תורכיה, הצהיר המאמן שלמה שרף, כי אנחנו הולכים על נצחון. כבר לא פוחדים להצהיר, ומדברים כמו גדולים.

סימן שהתבגרנו.

הפסקנו לתרץ הפסדים של שחקן זה או אחר. הפסקנו להאשים את תנאי מזג האויר, את הגשם, את הבוץ, ולחשוב שכל הטבע שונא ישראל.

סימן שהתבגרנו.

הפסקנו לנוח על זרי דפנה של הישג אחד, ומיד אחרי שמסתיים משחק, חוגגים קצת ומתחילים להתכונן למבצע הבא. כבר לא הימים שאחרי נצחון, היינו שיכורים והתעוררנו רק אחרי שחטפנו כמה בומבות.

סימן שהתבגרנו.

טבלת בית מס. 1

1. רומניה	3	2:6	7
2. ישראל	3	3:6	7
3. פולין	3	2:2	4
4. צרפת	3	0:0	3
5. סלובקיה	3	5:4	2
6. אזרביג'אן	3	6:0	0

קדם אירופי

כל משחקי הבית הישראלי

4.9.94:	ישראל — פולין	1:2
7.9.94:	סלובקיה — צרפת	0:0
7.9.94:	רומניה — אזרביג'אן	0:3
8.10.94:	צרפת — רומניה	0:0
12.10.94:	ישראל — סלובקיה	2:2
12.10.94:	פולין — אזרביג'אן	0:1
12.11.94:	רומניה — סלובקיה	2:3
16.11.94:	פולין — צרפת	0:0
16.11.94:	אזרביג'אן — ישראל	2:0
14.12.94:	אזרביג'אן — צרפת	
14.12.94:	ישראל — רומניה	
29.3.95:	ישראל — צרפת	
29.3.95:	רומניה — פולין	
29.3.95:	סלובקיה — אזרביג'אן	
25.4.95:	פולין — ישראל	
26.4.95:	צרפת — סלובקיה	
26.4.95:	אזרביג'אן — רומניה	
7.6.95:	פולין — סלובקיה	
7.6.95:	רומניה — ישראל	
16.8.95:	צרפת — פולין	
16.8.95:	אזרביג'אן — סלובקיה	
6.9.95:	צרפת — אזרביג'אן	
6.9.95:	סלובקיה — ישראל	
6.9.95:	פולין — רומניה	
11.10.95:	רומניה — צרפת	
11.10.95:	ישראל — אזרביג'אן	
11.10.95:	סלובקיה — פולין	
15.11.95:	סלובקיה — רומניה	
15.11.95:	צרפת — ישראל	
15.11.95:	אזרביג'אן — פולין	

נערים

תיקו יספיק לישראל

נבחרת הנערים עד גיל 16 של ישראל בכדורגל זקוקה לתיקו מול גרמניה, במשחק ביניהן שיהיה במוצ"ש בבת־ים, כדי לרכוש את הכרטיס לשלב הגמר באליפות אירופה.

כך נקבע אתמול בעקבות נצחונה של נבחרת גרמניה על אוקראינה 2:4, במשחק שנערך באשדוד.

ישראל הביסה את האוקראינים 0:3 וצועדת בראש הטבלה. המשחק בשבת יכריע את גורל העולה לגמר.

1. ישראל	1	0:3	3
2. גרמניה	1	2:4	3
3. אוקראינה	2	7:2	0

עידן חדש בספורט הישראלי

תמו 7 השנים הרזות

הכדורסל הישראלי בדרך חזרה למעלה ● שלושה נצחונות נפלאים רצופים במסגרת מוקדמות אליפות אירופה מצביעים על כניסה לעידן חדש ● בהודיו של צביקה שרף גברו על תורכיה (בבית) ועל צ'כיה וספרד (בחוץ) ועלו לגמר אליפות אירופה בזכות ● הנבחרת הלאומית הפגינה משחק חכם, רוח לחימה, גיבוש ואופי ● עכשיו אנו מחכים לקיץ בכליון עיניים

כדורסל
מאת **משה כהן**

לאחר שבע שנים רזות, נפתח עידן חדש בכדורסל הישראלי, הפעם עידן הרבה יותר "שמן" ויש לקוות שהוא ימשך לפחות שבע שנים. ההצלחה המדהימה של נבחרת ישראל בטורניר הקדם אירופי הצילה את כבוד שחקני הכחול־לבן, שמניותיהם ירדו פלאים בעקבות הכשלונות המתפירים של מרבית הנציגות שלנו בזירה האירופית.

אומנם כולנו מורגלים להצלחות בגביעי אירופה השונים לקבוצות, אבל עם כל הכבוד למכבי ת"א, הרי שאת הכדורסל הישראלי מייצג נבחרת ישראל, שפרט למתאזרח אחד, בנויה על טהרת השחקנים ילידי הארץ.

■■■

● שבע השנים הרזות של הנבחרת הלאומית החלו בספטמבר 87 בעיר הבולגרית הציורית, פלבאן. ישראל הגיעה לשם לטורניר שאמור היה להיות פורמאלי, בעקבות נשירתה לדרג ב' באליפות אירופה שנערכה בפיראוס שלושה חודשים קודם לכן.

לאחר הכשלון בפיראוס הודח צביקה שרף מתפקיד המאמן הלאומי ואת מקומו תפס משה ויינקרנץ, שנחשב למאמן צעיר ומצליח.

ויינקרנץ לא נטל סיכונים מיותרים, כאשר החליט להחזיר לנבחרת את מיקי ברקוביץ שערב האליפות בפיראוס פרש בטריקת דלת בטענה שהוא אינו מקבל מספיק דקות משחק.

בטורניר נטלו חלק נבחרות פינלנד, בולגריה, נורבגיה וכמובן שישראל, כאשר שתי הראשונות זוכות לשוב לדרג א' האירופי.

בפתיחת המשחק מול פינלנד הכל נראה שגרתי. ישראל שיחקה בהליכה והוליכה ביתרון של 15 נקודות, אבל מהפך פיני מדהים ואיבוד עשתונות במחנה הישראלי הביאו לנצחון פיני סנסציוני.

■■■

● במחנה הישראלי הוכו בהלם. אומנם כעבור יממה גברה ישראל על בולגריה, אבל הכל היה אבוד כיוון שלמשחק האחרון בטורניר התייצבו נבחרות בולגריה ופינלנד והיה ברור שנצחון בולגרי עד חמש נקודות הפרש יעניק את כרטיסי העליה לבולגריה ולפינלנד וכך אכן קרה, כאשר בשתי דקות הסיום לא קלעו שתי הנבחרות אפילו סל אחד.

סיקרתי את אותו טורניר אומלל. במחנה הישראלי נראו המומים ובארץ הוקמו ועדות בדיקה. לתפקיד המאמן הלאומי מונה רלף קליין ופרט לכמה הישגים חולפים, כמו הזכיה בשנת 88 בטורניר חג המולד בפאריס, לאחר נצחון על יוגוסלאוויה הגדולה, או הנצחון הביתי על ברה"מ לפני התפרקותה, לא ראינו הרבה.

טבלת בית ד' האירופי

1. ספרד	5	447:507	11
2. ישראל	5	483:528	11
3. תורכיה	5	500:474	7
4. צ'כיה	5	565:486	7

קפטן דורון ג'מצ'י

תומר שטיינהאואר. על הגובה

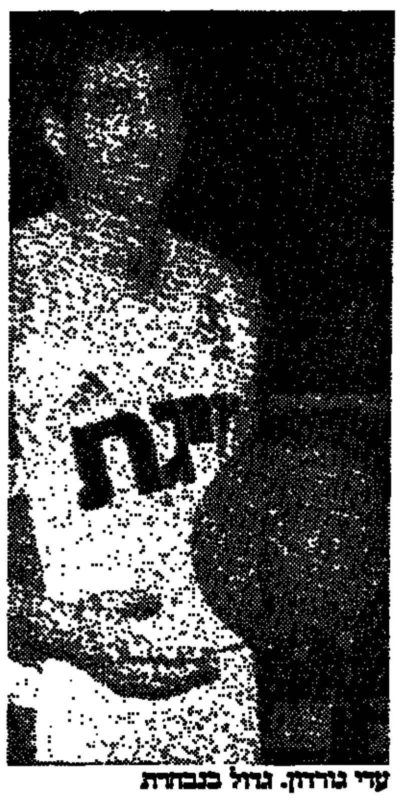
עדי גורדון. גדול בנבחרת

אומנם ישראל נטלה חלק באליפות אירופה האחרונה שנערכה בגרמניה, אבל היא עפה כבר בתום הסיבוב הראשון.

מעבר לכשלונות המקצועיים, חסרה הנבחרת הלאומית מוטיבאציה ואין ספור מאמרים נכתבו על נצחון הדולר הירוק.

■■■

● לטורניר הקדם אירופי הנוכחי התייצבה ישראל ללא יומרות מיוחדות. ההגרלה זימנה לה את ספרד החזקה, צ'כיה החסונה ותורכיה השאפתנית. "הכל פתוח" הגיבו באיגוד הכדורסל לאחר ההגרלה.

אולם, כבר עם פתיחת משחקי הבית, לפני כשנה, התברר עד כמה השתנו דברים בכדורסל הישראלי, שספק רב אם קברניטי איגוד הכדורסל חלמו עליהם אפילו בחלומותיהם הוורודים ביותר.

ישראל פתחה את הטורניר עם נצחון חוץ בהר הגעש התורכי, תוך ניצול הרכב חסר של התורכים. מתברר שהנצחון הפיח רוח חדשה בנבחרת הלאומית מול צ'כיה ראינו שחקנים שאפתנים ולוחמים, שלא התקשו לנצח בהיכל הספורט ביד אליהו.

המשחק השלישי הפגיש את ישראל מול ספרד החזקה, שלפני שנה עדיין היתה גדולה עלינו ובזכות שחקניה הוותיקים היא הצליחה לנצח בהפרש של עשר נקודות בהיכל הספורט ביד אליהו.

אף אחד לא לקח ללב את ההפסד וכולם חשו שבעצם השחקנים עשו את שלהם בסיבוב הראשון של המשחקים.

■■■

פתיחת העונה הנוכחית לא בישרה טובות לכדורסל הישראלי. מצוקה כספית חריפה של מרבית הקבוצות וכשלונות צורבים בזירה האירופית, החזירו אותנו שנים ארוכות לאחור.

לאחר התבוסות הקשות של קבוצות צמרת כמו מכבי ראשון לציון והפועל גליל־עליון, נותר לחובבי הכדורסל הישראלי רק קש הצלה אחד: הנבחרת הלאומית.

ואכן, אותם שחקנים שלא הצליחו בזירה האירופית נלחמו על כבודם המקצועי. כבר במשחק הביתי מול תורכיה ראינו "נמרים" מתרוצצים על כל פינה ברצפת הפראקט של יד אליהו ובעידוד הקהל הרב, הם העניקו לנו נצחון חשוב.

הנצחון היה חשוב לא רק בגלל העובדה שהוא הבטיח לישראל כמעט סופית את הכרטיס לאליפות אירופה, אלא בעיקר בגלל האופן בו הוא הושג. השחקנים לחמו, אפילו יותר מאשר בקבוצותיהם ועובדה זו היתה לדעתי לא פחות חשובה מאשר עצם הנצחון.

כעבור יממה יצאה ישראל למשחקי הגומלין בצ'כיה ובספרד, במטרה לא להפסיד בהפרש גבוה יותר מ־20 נקודות מול הצ'כים.

הפתיחה הישראלית בצ'כיה היתה קשה ביותר וכעבור שלוש דקות הוליכו המארחים ביתרון מדהים של 0:9.

אז גילינו תכונה חיובית נוספת בנבחרת הישראלית של שנת 94: אופי של מנצחים. דורון ג'מצ'י וחבריו לא נשברו ותוך כדי הצגת משחק שאפתני ואחראי הם חזרו להיות יריב שקול ובסיום הם אף ניצחו.

■■■

● למשחקה השלישי בספרד התייצבה ישראל ללא דורון שפר, ששב למכללת קונטיקט. אולם, גם מול הקהל הספרדי הקנאי, לא התרגשו חניכיו של צביקה שרף יותר על המידה והם הדהימו בנצחון בהפרש של חמש נקודות. יש לי הרגשה שעם יותר אמונה הם אולי היו מנצחים בהפרש גבוה יותר מעשר נקודות, עובדה שהיתה מעניקה להם את ראשות הבית המוקדם.

במשחק זה ניסו הספרדים לשוב פעם אחר פעם לתמונה, אבל בכל פעם צץ כוכב אחר שעשה להם את החיים קשים ובלתי אפשריים ובסיום אפילו לולו סאיינז, מאמנה הוותיק של ספרד, הסיר בפני הישראלים את הכובע.

■■■

עיון ביכולת השחקנים בכל שלושת המשחקים מלמדת, שלצביקה שרף יש צוות מאוזן. מתחת לסלים צובר תומר שטיינהאואר בטחון והוא מתחיל להיכנס לנעליו הגדולות של לבאן מרסר, שבמשך שנים היווה את חוט השדרה של הנבחרת.

הפתעה נעימה היווה עופר פליישר, שאומנם לא גילה יכולת טכנית גבוהה, אבל לחימתו חסרת הפשרות סייעה רבות לחבריו.

לצביקה שרף יש שלושה מובילי כדור מהמובילים באירופה:

עדי גורדון, גיא גודס, דורון שפר ולעיתים אפילו עודד קטש הצעיר, מובילי כדור שכל מאמן היא חולם עליהם.

גם עם שחקני החוץ אין לשרף בעיות מיוחדות. עם דורון ג'מצ'י וברד ליף המנוסים והוא בהחלט יכול לישון טוב בלילה.

מילה טובה מגיעה גם לשרף, שנחשב באירופה לאחד מהמאמנים המנוסים במשחקים בין לאומיים. שרף הצליח ללכד את הצוות המאוזן ליחידה מגובשת, שכבר פורשת את השטרות.

ההישג המצויין בטורניר הקדם אירופי הביא אותנו לעידן חדש ויש לקוות שבאתונה נמשיך להצגת מהנבחרת שהעלתה את מניותיו של הכדורסל הישראלי.

ברד ליף: תרם מניסיונו העשיר

מבט נוסף/ אהרן להב

גורדון סחף את חבריו לנצחון מרשים בספרד

ערב גדול לספורט הישראלי, שעה קלה אחרי נצחון החוץ של נבחרת הכדורגל שלנו על אזרבייג'אן בתורכיה — בא הנתחון המתוק של נבחרת הכדורסל הישראלית על ספרד 78:83, אמנם לא ביותר מעשר נקודות שהיה מנת חלקנו ביד אליהו, אבל הישג נפלא של נבחרת לאומית על טהרת הכחול־לבן. בלי תיגבור של שחומי־עור מתאזרחים אמריקאים. הכל תוצרת עצמית, נפלאים.

גם הטלוויזיה שלנו עבדה שעות נוספות. אחרי שהערוץ הראשון סיים להכניס לסלון שלי את משחק הכדורגל עברתי במהירות לערוץ הספורט 5 . העולם נראה כל כך קטן וישראל בתוכה כמו גדולה; ומה עוד שעדי גורדון הרכז האתלט בעל הכישרון הפנטסטי בהולכת כדור, קריאת המשחק ובעיקר יד הזהב שלו בהשחלות שלשות — עשה לנו את הלילה.

הרבה שנים לא ניצחנו את נבחרת ספרד על אדמתה. המשחק אמש בעיר האסקה שפך אור מחודש על הכדורסל שלנו. המאמן צביקה שרף ממשיך להוכיח, כי אפשר גם אחרת, לא צריך להצטדק אחרי כל הפסד, למצוא תירוצים. כשמנצחים אז גם הראיונות נשמעים אחרת ומדברים כבר מגבוה על הצמרת האירופית.

המחצית הראשונה, מבחינתה של ישראל היתה הרבה יותר טובה מהשניה. הכחולים לבנים ירדו עם הפרש חיובי של 11 נקודות ועם תקווה גדולה לאלף את הספרדים. אבל המסע הארוך שהתחיל עם תורכיה בבית והמשיך עם צ'כיה בחוץ ולבסוף בזירה הספרדית החזקה נתן אותותיו בשחקנינו. העייפות נשקפה מהם. דורון שפר חסר מאד ליציבות, ג'מצ'י לא היה במיטבו ודווקא הרכזים גורדון וגודס בשיתוף ברד ליף עשו את העבודה המרתקת בדקות הקריטיות, כאשר הספרדים התקרבו מאד לשוויון ולסיכון הנצחון.

סולאר, פרננדס, פראן, בוש, והדירנאו אורנגה, מאד רצו למחוק את החיוכים של שחקנינו ככל שקרבו המחוגים לשניות הסיום, אבל כשנבחרת משחקת עם שירה חזקה ומוטיבציה נחושה — יש עתיד לכדורסל הישראלי גם, כפי ששחק בשבועיים האחרונים.

הניקס ניצחו בלוס אנג'לס

אן.בי.איי

רבע שני מצויין של פטריק יואינג וג'ון סטארקס הספיק כי להוביל את הניו־יורק ניקס לנצחון בלוס־אנג'לס על הלייקרס 89:110.

יואינג קלע 17 מ־22 מתוך 22 נקודותיו במחצית הראשונה אותה סיימו הניקס ביתרון 36:53. סדריק קאבלוס 19 ואלדן קמפבל 16 הידבו לקלוע ללייקרס. ניקולס ויידים היה הקלע הבולט במגרש עם 27 נקודות לניקס.

בבוסטון רשמו די בראון ודומיניק וילקינס רבע שלישי מלהיב וסחפו את הסלטיקס לנצחון 93:120 על הסופרסוניקס מסיאטל. בראון קלע ברבע זה 10 מ־15 נקודותיו ווילקינס תשע מסך 29 נקודותיו ברבע בו קלעו הסלטיקס ב־75 אחוזי הצלחה. דינו ראדג'ה קלע 28 לבוסטון.

בפילדלפיה הוליך ג'ף מלון שלקע 31 נקודות את הסיקסרס לנצחון 96:109 על מיאמי היט. ראנה באורס 24 נקודות ו־10 אסיסטים היה הבולט אצל המנצחים.

בסן אנטוניו הטביע ויל פרדו עשירית השניה מהסיום והעניק לשיקגו בולס נצחון חוץ על הספרס. שון אליוט ואוורי ג'ונסון קלעו 15 כ"א למפסידים.

בפיניקס רשם דני מנינג מאזן של 22 נקודות ו־10 כדורים חוזרים ודן מארלי הוסיף 19 נקודות כדי להוליך את ה"שמשות" לנצחון 90:105 על מינסוטה. פיניקס לא נוצחה מעולם ע"י ה"זאבים" ומאזנה במשחקים נגדם עומד על 0:21. דוניאל מרשל, חברו לקבוצה של דורון שפר בעונה שעברה בקונטיקט קלע 30 נקודות וקטף 13 ריבאונדים אך לא מנע הפסד נוסף של קבוצתו.

כרטיסים למשחקים האולימפיים יימכרו החל ב־1 במאי 1995

מכירת הכרטיסים למשחקים האולימפיים שיתקיימו ב־1996 באטלנטה תתחיל ב־1 במאי 1995, מסרו ביום שלישי מקורות בוועד המארגן.

יותר מ־11 מיליון כרטיסים יוצאו למכירה באותו תאריך, מסרו המקורות.

כרטיס לטקס הפתיחה יעלה 600 דולר בעוד שמחירי הכרטיסים לתחרויות האתלטיקה, "מלכת האולימפיאדה", יעלו בין 6 ל־250 דולר.

בכל תחום ספורטיבי תתקיים לפחות תחרות אחת בה יוצאו למכירה כרטיסים במחיר מירבי של 25 דולר.

ההודעה הרישמית על תחילת המכירה תעשה בשבוע הבא, כאשר יופץ הקטלוג שיפרט את מחירי הכרטיסים ל־271 התחרויות במשחקים.

גזית אינק.

חברה זרה הרשומה בפנמה

הודעה על תיקון טעות סופר בתשקיף מיום 14.11.94 לפי סעיף 25ג' לחוק ניירות ערך, התשכ"ח־1968

1. במקום הכתוב בעמוד א־8, יבואו הסעיפים דלהלן:
1.11 ריכוז נתונים למניה על ניירות הערך המוצעים (ר' סעיף 7.10 לתשקיף)
1.11.1 ההון העצמי המותאם של המנפיקה לתאריך התשקיף, מבלי להתחשב בתוצאות העסקיות אחרי 30.6.94, הסתכם ב־10,217 אלפי $ (בלתי מבוקר), המהווים כ־1.558$ ל־1$ ע.נ. הון מניות (מחושב על בסיס הון מניות של 6,557,074 מניות בנות 1$), מבלי להתחשב בתוצאות העסקיות לאחר 30.6.94 ובדילול מלא ולפני ההנפקה לציבור – 32,650 אלפי $, המהווים כ־2.329$ ל־1$ ע.נ. הון מניות.
1.11.2 ההון העצמי המותאם של המנפיקה לאחר ההנפקה בהנחה של מימוש מיידי, בהתחשב בתמורה נטו בגין ניירות הערך המונפקים על פי תשקיף זה, ומבלי להתחשב בתוצאות העסקיות לאחר 30.6.94, מגיע לכ־36,692 אלפי $ המהווים כ־2.287$ ל־1$ ע.נ. הון מניות.
1.11.3 הרווח (הפסד) הנקי המותאם למניה בגין כל 1$ ע.נ. לתקופה של שישה חודשים שנסתיימה ביום 30.6.94 (בלתי מבוקר), היה 0.061$ (0.036$ בדילול מלא); (0.06)$ לתקופת שנים עשר החודשים שהסתיימו ביום 31.12.93; (0.13)$ לתקופת שנים עשר החודשים שהסתיימו ביום 31.12.92; (0.12)$ לתקופת ששת החודשים שהסתיימו ב־31.12.91 ו־0.03 $ לתקופת שנים עשר החודשים שהסתיימו ב־30.6.91.
1.11.4 הערך הכלכלי של כתב אופציה (סדרה 1) המוצע לעובדים הוא כ־2.51 ש"ח (251%), הערך הכלכלי האמור, מבוסס על נוסחת החישוב שנקבעה בהנחיות הבורסה לגבי שווי של כתב אופציה של חברה רשומה בבורסה, בהתבסס על מחיר המניה ביום 11.11.94 – 4.77 ש"ח (477%) כשסטיית התקן השבועית של המניה בבורסה הינה 8.15%.
1.12 חברה זרה
המנפיקה הינה חברה זרה הרשומה בפנמה. לענין מניות המנפיקה – ר' סעיף 8.12 ו־8.13 לתשקיף; לענין הגנת זכויות המיעוט במנפיקה – ר' סעיף 8.17.5 לתשקיף; לענין תחולת פקודת החברות בישראל ואכיפת פסקי־דין זרים בפנמה – ר' סעיף 8.16 לתשקיף; לענין השוואת הדין הפנמי לדין הישראלי – ר' סעיף 8.18 לתשקיף.
על־פי היתר הפיקוח על המטבע, התשל"ח־1978, אסור לתושב ישראלי להחזיק בלמעלה מ־5% מהונה המונפק של החברה, אלא על־פי היתר אישי.
2. בעמ' ג־3, בסעיף 3.8.2 (ה) (2) (א) בשורה הרביעית אחרי המילים "במחירים שלי" במקום: "860 ש"ח, 870 ש"ח וכו'", צ"ל: "850 ש"ח, 860 ש"ח וכו'".
3. בעמ' ג־7, בסעיף 3.12 בסוף הפסקה הראשונה במקום: "5צ" צ"ל: "6 ש"ח צמוד לשער הבסיס של הדולר, שהינו 3 ש"ח".
4. בעמ' ו־6 בטור שער – בשורה הרביעית מלמטה צ"ל: 550 ובשורה האחרונה 618.
5. בעמ' ז־13, בסעיף 7.10.1 בשורה החמישית במקום: "36,692" צ"ל: "32,650".
6. בעמ' ח־4, בסעיף 8.10 פסקה רביעית בשורה השניה במקום: "14.11.94" צ"ל "13.11.94".
7. בעמ' ח־29, בסעיף 8.19.2 במקום: "אישור דירקטוריון הבורסה" יבוא: "רשם דירקטוריון הבורסה לפניו את הודעת החברה בדבר".
בעמ' י־22, בטבלה, בטור הימני של מס' המניות צ"ל: 1,014,470 (במקום 1,014,447).
8. בעמ' י־28, בסעיף 10.5.3, בעמודה השלישית מימין בתוך הסוגריים הגדולים במקום: "85,767" צ"ל: "85,656", ובטורים השני והשלישי מימין, המספר 11,744 צ"ל בתוך סוגריים.
9. בעמ' י־48, בסעיף 10.6.33 בשורה השלישית במקום: "30.6.94" צ"ל: "13.1.94".
10. בטבלה שבעמ' י־49, ישתנה שיעור האחזקות בהון ובשליטה כדלקמן (בשמות בעלי הענין אין כל שינוי):

בעל הענין	שיעור (באחוזים) הון	שליטה
"המנפיקה"	17.95	28.16
"ידנבאר"	17.95	28.16
ציבור	64.10	43.68

11. בעמ' יב־1, מול "חיים כצנר" במקום 87.50 צ"ל "8750".

גזית אינק.

מכו[illegible]

זעם בגל"ץ בעקבות השעיית גיל עומר ועדי טלמור מהתחנה

מאת אביבה זלצמן

סערה בגלי־צה"ל בעקבות החלטת ראש אכ"א להשעות את מנהל האקטואליה גיל עומר ואת השדר והעורך עדי טלמור, שניהם אזרחים עובדי צה"ל. השניים הועמדו לדין בשל פרסום ידיעה על מותם של שלושה קצינים בפיגוע בנצרים, ללא אישור צנזורה או דובר צה"ל, כנהוג בידיעות צבאיות.

בקרב העיתונאים האזרחיים בגלי צה"ל שורר זעם רב על רודך הטיפול בפרשה. עיתונאים בכירים בתחנה אמרו בתגובה לעונש שהוטל על השניים, כי "מדובר באירוע שיצא מכל פרופורציה. מישהו ביקש לסגור חשבון ישן עם גל"צ".

גיל עומר עצמו החליט לקחת חופשה של מספר ימים כדי לשקול את צעדיו.

בעיית שידור חדשות ערוץ 2 בגל"צ

היועץ המשפטי של רשות השידור יכין חוות דעת על המשמעות המעשית של סעיף 48 בחוק רשות השידור, שמכפיף את התוכניות הלא־צבאיות של גל"ץ לרשות השידור. הוועד המנהל של רשות השידור החליט על כך השבוע, בעקבות החלטת גל"ץ לשדר את חדשות ערוץ 2 במקום את "מבט".

יו"ר הרשות, עו"ד מיכה יינון, אמר כי העברת חדשות ערוץ 2 במקום "מבט" יצרה סבך משפטי, משום ששידורי החדשות של גל"ץ כפופים לוועד המנהל וזה אינו יכול להיות באופן מעשי אחראי על חדשות ערוץ 2.

מנכ"ל רשות השידור, מרדכי קירשנבאום, אמר כי הטלוויזיה הישראלית אינה צד בוויכוח זה, והדיון הוא בעיקר בשאלה משפטית ציבורית הקשורה לסמכות הוועד המנהל. "איננו באים למנוע את חדשות ערוץ 2 בגל"ץ. ואין לנו בעיה להפיץ את מבט ברשת א' או ברשת ב' של קול ישראל, כפי שזה נעשה היום".

יו"ר ועדת גל"ץ במליאת רשות השידור, עו"ד יחיאל גוטמן, אמר כי הוועדה שהוא עומד בראשה "רשאית להחליט אם לאשר או לפסול את שידורי החדשות של ערוץ 2 בגל"ץ". גוטמן אף אמר כי יעלה לדיון בוועדה את חוקיות השעיית אזרחים עובדי גל"ץ על ידי הצבא.

משה שלונסקי, מפקד גל"ץ, אמר בתגובה להחלטת הוועד המנהל, כי גם גל"ץ יפנו ליועצים משפטיים שלהם כדי לבדוק את הסוגיה.

צוות "גרינפיס" מגיע היום לפעילות בישראל

מאת דורון שורם

היום תגיע לישראל אוניית הדגל של ארגון איכות הסביבה העולמי "גרינפיס". הספינה, הנקראת "דיינבאו ווריור" (לוחמי הקשת בענן), מגיעה לנמל חיפה ישירות מביירות.

בסוף השבוע האחרון, ברוכה לכאן, ביצעה ספינת "גרינפיס" פעולות מחאה בתורכיה. אנשיה כבלו את עצמם בשלשלאות לשערי חברת החשמל התורכית והפגינו נגד הכוונה להקים בתורכיה תחנת כוח גרעינית תוך שימוש בטכנולוגיה מיושנת ומסוכנת. 40 מחברי הארגון ותומכיהם נעצרו ושוחררו לאחר כמה שעות.

זהו ביקורה השני של ספינת "גרינפיס" בישראל. בביקורה הראשון, לפני כשנה, זכו אנשי הארגון לקבלת פנים נלהבת מהישראלים. יותר מ־5,000 איש ביקרו על הספינה ביום עגינתה בחיפה.

"ביקור ההיכרות של השנה שעברה הוכיח לנו מעל לכל ספק, שהקהל הישראלי מעוניין בהגנה על הסביבה", אומר ד"ר מריו דמטו, מתאם פעולות "גרינפיס" בים התיכון. "השנה באנו מתוך מגמה להרחיב את פעילותנו בישראל. לשם כך הבאנו על סיפון האונייה צוות מומחים מורחב, המצפה להחליף דעות עם פעילי איכות הסביבה ומקבלי החלטות בישראל".

ספינת "גרינפיס" משייטת בים התיכון זה שלושה חודשים. צוות הספינה מבצע פעולות מחאה סביבתיות: ביניהן הפריעה לדייג בלתי חוקי הפוגע בדולפינים ומניעת סחר בפסולת רעילה, וכן פעילות חינוכית להגברת המודעות לאיכות הסביבה.

נפתח קו חירום לנפגעי חקירת רצח חולה האיידס ישעיהו דמנר

התקבלו 10 תלונות של הומוסקסואלים על יחס מעליב של החוקרים; "על פי צורת החקירה, יש למשטרה 'רשימה ורודה'"

מאת אודי שודן

האגודה לשמירת זכויות הפרט בחיפה מפעילה בימים אלה קו חירום – 672665־04 – אליו יוכל לטלפן כל מי שנפגע מחקירת המשטרה בפרשת רצח המרצה חולה האיידס ישעיהו דמנר. ניתן לטלפן בין 7 ל־9 בערב מיום ראשון עד חמישי.

אתמול נערכה הפגנה מול משרדי מאגר חוקרים של משטרת מרחב חיפה, החוקרים את הרצח. את ההפגנה אירגנו מטה זכויות האזרח של צעירי מר"צ והאגודה לשמירת זכויות הפרט. 10 פעילים נשאו כרזות בגנות צורת החקירה לה זכו, לדבריהם, הומוסקסואלים שזומנו למסור עדות בפני צוות החוקר. באגודה לזכויות האזרח נתקבלו עד כה 10 תלונות של הומוסקסואלים, על יחס משפיל שקיבלו מהחוקרים.

ניב סבר, מרכז המטה של צעירי מר"צ, ואייל פרידלנדר, יו"ר הסניף החיפאי של האגודה לשמירת זכויות הפרט, העלו ארבע דרישות מהמשטרה: "להפסיק מיד את ההשפלות, הביזוי והאיומים על הנחקרים ההומוסקסואלים; להשמיד את טביעות אצבעות הידיים והרגליים שנלקחו מהם שלא כחוק; להפסיק לזמן לחקירה אנשים רק בגלל שהם הומוסקסואלים; ולהשמיד מאגר המידע שיש למשטרה המכונה 'הרשימה הוורודה'".

"מתוך עדויות שהגיעו אלינו מנחקרים, ומדרך ניהול החקירה, אין לנו ספק שרשימה כזו אכן קיימת, למרות הכחשת המשטרה", אמר סבר. לשאלה, מדוע איש מהנחקרים לא השתתף בהפגנה, השיב סבר: "רוב הנחקרים עדיין מסתתרים בארון".

פרידלנדר: "פרשת רצח דמנר גרמה לתסיסה ומרירות בקרב חברי הקהילה ההומוסקסואלית בכל הארץ. אנחנו מרגישים נרדפים. כשביקשנו ממפקד משטרת מרחב חיפה, תנ"ץ יעקב בורובסקי, ששוטרים לא יטרידו הומוסקסואלים בגן הזיכרון בעיר, הוא אמר שהשוטרים לא מבקשים להטריד אלא רק להגן על ההומוסקסואלים מפני נרקומנים ועוד עבריינים שמסתובבים בגן הזה".

יו"ר מטה זכויות האזרח של צעירי מר"צ אמר כי בכוונתם לבקש מח"כ דדי צוקר, יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת, להציע "חוק שיאסור על המשטרה לחקור נחקרים רק בגלל נטייתם המינית".

השעשועון ״תשע בריבוע״ של הטלוויזיה הכללית חוזר. בשנות ה־70 הנחה אותו אורי זוהר, שבינתיים הפך כידוע לרב, וכעת ינחה את התוכנית הבדרן אייל גפן. בהקלטת התוכנית הראשונה השתתפה פנינה רוזנבלום, שבין השאר עזרה למנחה לקנח את אפו

ניסתה להטביע את בנה בן ה־7 חודשים

(ע).־ משטרת ירושלים עצרה לחקירה שלשום בערב תושבת העיר בת כ־34 בחשד שניסתה להטביע את בנה, בן 7 חודשים. האשה מתגוררת עם בעלה בשכונה בדרום העיר. מאז הלידה לקתה האשה בדיכאון שלאחר לידה.

לפני כשלושה שבועות, כאשר רחצה את בנה, ניסתה האשה, מסיבות שאינן ברורות, להטביע את בנה באמבטיה. כשהחל התינוק להכחיל, הוציאה אותו האם מהמים וקראה לעזרת בעלה.

האב ביצע החייאה בתינוק והזעיק ניידת טיפול נמרץ של מגן דוד אדום, שפינתה את התינוק לבית החולים הדסה עין־כרם. לאחר יום אשפוז שוחרר התינוק. לאחר האירוע לקח האב את התינוק לטיפולו.

בית החולים הדסה עין־כרם מסר למשטרה על המקרה ונפתחה חקירה. כאמור, נעצרה האם שלשום בערב והודתה במעשה. ממשטרת מחוז ירושלים נמסר, כי לאחר התייעצות עם מומחים, הוחלט לשחררה בערבות של כ־50 אלף ש"ח, הפקדת דרכון ותנאי שלא תראה את בנה אלא בנוכחותו של בוגר בן משפחה. כמו כן פנתה המשטרה לבית משפט השלום בירושלים בבקשה שיוצא לאם צו הסתכלות.

משפט יו"ר הסוכנות

ראש מחלקת שליחים: הזהרתי את דיניץ שלא ייקח את אשתו לחו"ל

לדבריו, הוצאות של בכירים בסוכנות נרשמו תמיד כהוצאות מוסדיות

(ע).־ חקירתו של עד התביעה אורי אילש, ראש מחלקת השליחים בסוכנות היהודית, נמשכה גם אתמול במשפטו של שמחה דיניץ. אילש אמר אתמול בעדותו, כי הדגיש בפני דיניץ שנסיעה עם אשתו לחו"ל מאושרת במסגרת תפקידו רק אחת לשלוש שנים.

בעניין ההוצאות בכרטיסי האשראי אמר אילש: "הוצאות של בכירים בסוכנות נרשמו כהוצאות מוסדיות, אם לא יהיו מנהלים שהן צרכים פרטיים". התובע, עו"ד שמעון דולן, המשיך לטעון בעקבות דברים אלה, כי קיים טשטוש בין הוצאות מוסדיות להוצאות פרטיות, ולכן קשה לומר איזו מתוך הוצאותיו של דיניץ היתה בתפקיד ואיזו לא.

התובע הציג שורה של מסמכים המוכיחים, לטענתו, כי הסוכנות אישרה הוצאות של דיניץ גם כאשר הן לא היו מוגדרות כהוצאות בתפקיד. דוגמה לכך הביא עו"ד דולן בעזרת טופס דמי אש"ל שמילא דיניץ באוגוסט 92'. אף כי בתקופה זו היה דיניץ בחופשה, הוא חייב בטופס את הסוכנות לשלם עבור מניות שלקח משרה התקופה האליה.

אילש הגיב: "מר דיניץ, גם כשהוא בחופשה, הוא עדיין יו"ר הסוכנות, ואם הוא מנהיג שקיים פגישות עבודה במהלך חופשתו, הוא זכאי לתשלום עבור הוצאותיו". בשלב זה התרגש העד: "בהתחשבות שערכנו עם דיניץ לא נכנסנו לנעליו. פשוט היינו שאם מדובר בהוצאה באמצעות כרטיס אשראי מוסדי או בהוצאה של גזברות הסוכנות, זו הוצאה בתפקיד. שאני אגיד איזו הוצאה נעשית בתפקיד ואיזו לא?"

אוסף קללות עתיקות נמצאו בבאר בקיסריה

(עיר).־ ארכיאולוגים חשפו קובץ של קללות עתיקות במעמקי באר בקיסריה. נראה כי אוסף הקללות הוסתר בידי הרומאים, ומטרתן היתה לגרום מזל רע לאויביהם, לפני 1,500 שנים.

אוסף לוחיות העופרת שעליהן חרוטות הקללות נמצא באתר חפירה שליד היישוב הרומאי העתיק בקיסריה.

קתרין גליסון ממוזיאון אוניברסיטת פנסילבניה, שהיתה אחראית לחפירות, אמרה כי נראה שרוב הקללות היו אמורות לפעול כ"שיקוי קסמים". הלוחות עם הקללות יועברו לפיענוח בידי מדענים בינואר.

נאשמי משפט דרעי דורשים שיותר להם להקליט את דיוני המשפט

(ע).־ הנאשמים במשפט דרעי ופרקליטיהם עתרו לבג"ץ בבקשה שיאפשר להם לבצע הקלטות פנימיות של דיוני המשפט.

העתירה הוגשה נגד שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים שיושבים בדין, יעקב צמח, מוסיה ארד ומרים נאור, שדחו בחודש שעבר את הבקשה להקליט את דיוני המשפט. העותרים, אריה דרעי, משה ואריה וינברג, יום טוב רובין, ועורכי דינם דן אבי־יצחק, נבות תל־צור, פנינה דבורין וגלעד בלוי, ביקשו מבג"ץ להוציא צו ביניים שיתיר להם להקליט את הדיונים עד למתן פסק דין סופי בעתירה.

הם טוענים כי הפרוטוקול המוקלד ע"י קלדניות במהלך המשפט מגיע אליהם רק בערב יום הדיונים, ולפעמים אף למחרת בבוקר. האינטנסיביות של המשפט, המתנהל ארבעה ימים בשבוע, מחייבת אותם להתכונן כל ערב ליום הדיונים הבא. לדבריהם במצב הנוכחי אין להם זמן להתכונן כראוי לדיונים.

הם מזכירים בעתירה מקרה בו נעדר עו"ד דן אבי יצחק מהדיון בשל מחלה, והשופטים דחו אז את בקשת דרעי לבטל את הישיבה, בשל העדרות סניגורו. במקרה כזה אין תחליף להקלטת הדיון, ויש לה ערך רב לסניגור שנעדר מהדיון.

העותרים מזכירים גם מקרה שמחשב ביהמ"ש נפל וקטע שלם מאות העדויות נמחק. הקטע שוחזר, אבל עד לשיחזורו אבד זמן יקר לביהמ"ש.

שודד בנק איים עם אקדח פלסטיק – ונמלט מהפקידים הזועמים שזיהו זאת

(ע).־ אלמוני ניסה לשדוד סניף בנק ברחוב אורלוזורוב בתל אביב אתמול בצהריים בעזרת אקדח צעצוע. למזלו הרע של השודד, הבחינו שניים מפקידי הבנק כי הוא מאיים עליהם עם כלי שעשוי מפלסטיק ולא מתכת.

השודד, עם קסדת אופנוע שכיסתה על חלקים גדולים מראשו ופניו, ניגש לאחד הפקידים ואמר בשקט: "זה שוד, תן לי כסף". הפקיד העיר אוזניו במשטרה, כי זיהה אקדח צעצוע, ולכן התעשת במהירות ואמר לשודד: "אין לי כסף בשבילך".

השודד לא הרפה, עבר אל הפקיד השני וחזר על דרישתו. אלא שגם הפקיד הזה לא נרתע והשיב: "אין לי כסף".

מעדויות שנמסרו למשטרה עולה, כי בדיוק באותו רגע יצא מנהל הסניף מחדרו והתקרב אל השודד, שהסתובב ונמלט בריצה. מנהל הסניף ואחד העובדים מיהרו בעקבותיו, אך האיש היה מהיר מהם ונעלם באחד הרחובות באיזור.

משטרת מרחב הירקון הזעיקה למקום ניידות סיור ובילוש ערכו סריקות ברחובות באיזור, בעזרת תיאור לבושו והצבע האדום של הקסדה שחבש לראשו, אך לא מצאו איש.

כנופיית פורצים נחשפה באשדוד

מאת רוני ברזילי

חוקרי משטרת אשדוד חשפו אתמול כנופיה של ארבעה צעירים תושבי העיר, שהתמחתה בפריצות לבתי עסק ומכירת הרכוש הגנוב לתושבי הבעת עזה.

בין החשודים גם יורם ליברטי וצ'לי עוזרי, העצורים בפרשת גניבת 20 כלי נשק מבסיס צאלים ומכירתם לפעילי החמאס. שני החשודים האחרים, אברהם בהלקר ויורם נאוקר, נעצרו אתמול בהוראת שופט בית משפט השלום באשדוד לעשרה ימים, לאחר שהודו ושיחזרו 16 מעשי פריצה לבתי עסק וגניבת רכוש בעשרות אלפי שקלים.

ב"ה

זמני הדלקת נרות

מיום ט"ז בכסלו תשנ"ה פרשת וישלח

כניסה		יציאה	
ירושלים	4.02	ירושלים	5.16
תל־אביב	4.20	תל־אביב	5.18
חיפה	4.10	חיפה	5.15

סקר דולפינים ראשון ייערך מחר, לאורך חופי חיפה ועכו

מאת דורון שורם

סקר ימי ראשון של דולפינים בארץ ייערך מחר בצפון הארץ ביוזמת החברה להגנת הטבע.

בחופי ישראל חיה אוכלוסייה מגוונת של דולפינים, בעיקר מסוג ים תיכוני הדולפין מצוי. למרכז למחקר ולסיוע ליונקים ימיים, שהוקם על ידי החברה להגנת הטבע, מגיעים דיווחים שוטפים על דולפינים כנראו לאורך חופי הארץ. מדי פעם מגיע לחוף דולפין פצוע או מת.

עם זאת, עד היום לא נערך כל מחקר מסודר על הדולפינים בחופי בארץ ולשום גורם אין נתונים מדויקים על תפוצתם, הזמתם, נדידתם וכדומה. נתונים אלה חסרים בכל האגן המזרחי והדרומי של הים התיכון. בחופים הצפוניים, לעומת זאת, נערכים מדי פעם סקרים על הדולפינים.

בחברה להגנת הטבע אומרים, כי מידע מסוג זה הכרחי לכל תוכנית עתידית לשיקום אוכלוסיית הדולפינים בים התיכון.

סקר הדולפינים, שייערך מחר בחופי מפרץ חיפה ועכו, מבוצע על־ידי החברה להגנת הטבע, רשות שמורות הטבע, אוניברסיטת חיפה והארגון "גרינפיס". בסקר ישתתפו ארבע סירות, ביניהן שתיים של "גרינפיס".

סקר זה הוא הראשון בסדרה של סקרים שייערכו מהים ומהאוויר במטרה לקבל תמונת מצב אמיתית על הדולפינים לחופי ישראל.

אמפייר נכסים

רח' אורה 3, רמת-גן ת.ד. 10623 מיקוד 52005
טל. 03-6700820, 03-6700819 פקס. 03-6701145

נדל"ן

מסחרי - מגורים

* מגרשים חקלאיים ברחבי הארץ
* בנינים בגוש דן
* דירות ברחבי רמת-גן

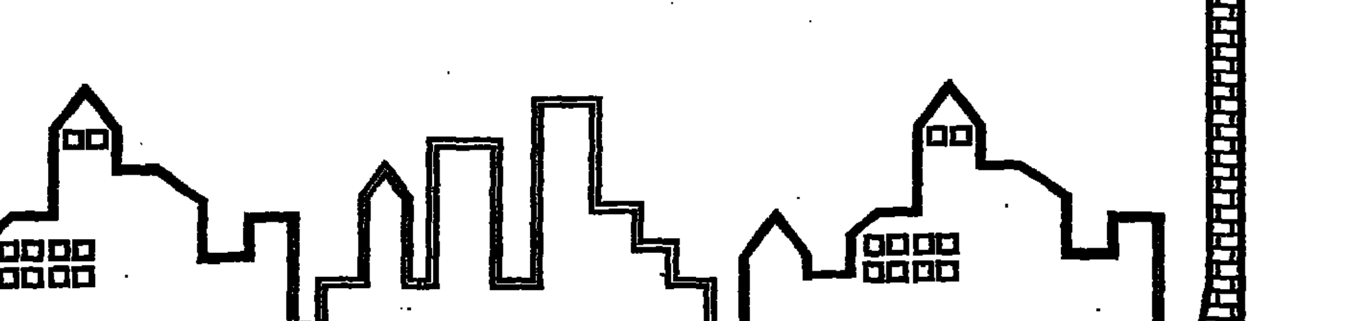

מערכת: איילת דרימלר, אילנה ארבל

בין יריחו לאשדוד

שלמה גינוסר

האם תתמנו על הסכמי אוסלו וקהיר עם מנהיג רופס או שעל ההסכמים האלה עובר עכשיו גל מחלות ילדות? התשובה היא כנראה: גם וגם. והשאלה אשר מכוחה המציאות תישאר ללא תשובה היא: האם מנהיג פלסטיני בשיעור קומה גדול יותר מזה של ערפאת היה מתגבר על מחלות הילדות האלה.

הסובלנות והעריכות המתבקשות מהצד הישראלי להסכם עם אש"ף, הכוללות גם הבנה למצוקותיו של ערפאת, הן החלק שלנו בעיסקת החבילה עם הפלסטינים. החלק הפלסטיני כולל בראש וראשונה מאמץ כן לשכנועה של דעת הקהל הישראלית – המחייבת עקרונית את תהליך השלום – שנעשה מאמץ אמיתי להתנקת גילויי האיבה לישראל. מבחינה זאת, בשבוע האחרון חלה נסיגה מכוערת למדי בצד הפלסטיני. "פליטת הפה" של ערפאת בחגיגות "יום העצמאות" הפלסטיני על "האוייב הישראלי" השתלבה היטב בהתלהמות הווקאלית של מקהלת שירותי הביטחון של ג'יבריל ראג'וב ביריחו (חיפה, חיפה, אשדוד, אשדוד). זה מעצבן. זה מחייב להעמיד את האוייב הפלסטיני... (אופס! פליטת פה) את ראשי הרשות הפלסטינית על מקומם ולקרוא אותם לסדר.

אבל, בסופו של דבר, נקודת המוצא של ההתייחסות לזחוחות הדעת של היושבדאש, המנופף בעליצות כזאת מעל לראשו בזנב הכפייה שלו כאילו היה תרנגול כפרות להבדיל, כמו גם לדברי ההסתה בטקס הסיום של קורס אנשי הביטחון ביריחו היא אחת: שיקלול תהליך השלום מול האלטרנטיבה.

אין בעיות למי שגורס שיש לסגת מתהליך השלום ולמי שמציג קבלות על גילויי איבה מתמשכים של בעלי הברית הפלסטינים שלנו. מי שגורס שיש לקטוע את התהליך כולו, כבר חתם ממילא על עתידה של "ארץ־ישראל הגדולה" כמדינת מבצר קטנה, חמושה עד שיניה, מנודה מדינית ומתבוססת בשלולית של משטמת עד, מעין בוסניה נצחית של המזרח התיכון. חזון ספרטני סהרורי על עתיד של יאוש תהומי המלווה בקטרי הלקוח מהארסנל הלאומי של שנות ה־80: "העולם כולו נגדנו". ממש אלטרנטיבה.

תהליך השלום, לעומת זאת, אינו נעדר יסודות של הימור. בתהליך הזה ישראל נעה בדרך התחתחים אבל בכיוון ההפוך מפי התהום. הפרטנרים הפלסטינים שלנו לא נבחרו אחרי שעמדו בהצטיינות במבחנים קפדניים באהבת ישראל. הם נכפו עלינו, כפי שאנחנו נכפינו עליהם, בהצטלבות היסטורית של מיפגש אינטרסים. הם לא יכולים להגשים חלק משאיפותיהם הלאומיות בלי שלום איתנו. אנחנו לא יכולים להגשים לפחות חלק משאיפותינו לשלום כולל בלי הסכם איתם. עד כאן דומה שיש בסיס להבנה בין רוב הישראלים לרוב הפלסטינים. מכאן ואילך, עניינים שכסגנון מקבלים מימדים של מדיניות.

סגנון מנהיגותו של ערפאת לובש נופך מעשי. ערפאת הוא שורד מקצועי. אפילו הכרעתו האסטרטגית בעד הסכם עם ישראל, הכרעה שאינה נעדרת אומץ, יש בה יסוד ברור של הישרדות. מנהיגותו לוקה בבכיינות, בהפגנות־יתר של מצוקותיו, בהיעדר נחישות ובאי־דיוק מדאיג בהבנת שבירותם של הסכמי אוסלו וקהיר. אם הוא לא ישנה כיוון, ייתכן שהוא ישרוד פיסית אבל תהליך השלום ייפגע קשות. מומחים בעלי ניסיון במגעים עם אש"ף טוענים שבשכבת המנהיגות מתחת לערפאת יש בהחלט אישים רציניים הרבה יותר ממנו, אלא שהכריזמה שלו מטילה עליהם צל עבה. חבל. כי תרגילי ההישרדות האישית של ערפאת צריכים לעניין את הפלסטינים התומכים בהמשך תהליך השלום פחות מהישרדותם של הסכמי אוסלו וקהיר.

קריאתו של ערפאת בעזה לשחרור אדמת פלסטין מידי ה"אוייב הישראלי" כמו גם גיוס מבוקשים לשורות שירות הביטחון של ראג'וב ביריחו מגוחכים יותר משהם מדאיגים. אם ככה חושבים אנשי אש"ף לבלום את החמאס והג'יהאד האיסלאמי הם ייפגעו בשתי חזיתות, לא רק באחת: גם בחזית הקיצוניות הפלסטינית (כי בנצחון הקיצוניות הוא גם הסוף שלהם) וגם בחזית על דעת הקהל הישראלית. סגנון עזה של ערפאת וסגנון יריחו של ראג'וב סוללים את הדרך למגרש שבו יתמודדו בעתיד הלא רחוק הימין הישראלי הקיצוני עם החמאס והג'יהאד האיסלאמי. לזכר כל אתמולינו ולתפארת המזרח התיכון הישן.

מצוקותיהם של הפלסטינים בשטחי האוטונומיה הן אמיתיות וישראל צריכה, לטובתה, לעשות את שביכולתה לעשות כדי להקל עליהם. אבל אם תגובתה של הנהגת אש"ף נעה בין יבבות לבין הסתת והפרות הסכמים, לא תועיל שום אהדה ישראלית.

הקריאות "חיפה, חיפה; בית שאן, בית שאן; אשדוד, אשדוד" מפיותיהם של מי שאמורים להגן על הסכמי אוסלו וקהיר הן בלבול מטופש בין שלשום למחר, בין חלום למציאות חדשה. בחולות אשדוד כבר נחשפו בעבר לא מעט שלדים. יש שם מקום למכביר גם לשלדי חלומות השיבה של הפלסטינים. שלא יהלכו עלינו אימים. ■

למה המצב כל־כך טוב/רע?

איך ניתן להסביר את הפער בין המציאות האובייקטיבית הטובה לבין מצב הרוח הלאומי השפוף? מבין ההסברים השונים, התיאוריה על החסך היחסי נראית המתאימה ביותר. יש עדיין זמן לפתור את הבעיה. אבל הזמן הולך ואוזל במהירות

יורם פרי

תופעה מוזרה מתרחשת באחרונה בעולם הפוליטי שלנו. כל מי שעיניו בראשו, ולבו אינו גובר על מוחו, חייב להודות: מעולם לא היה מצבנו כל־כך טוב. מצבה האסטרטגי של ישראל – יחסי הכוחות בינינו לבין צבאות ערב, מעולם לא היה נוח כל־כך כפי שהוא עכשיו. על מצבה המדיני של ישראל מגוחך להתפלמס. שלום עם מצרים, ועם ירדן, זה השלום שכל־כך נכספנו אליו, ויחסים דיפלומטיים ברמה זו או אחרת עם מדינות המאגרב ומדינות המפרץ, ומשלחות ישראליות למדינות מוסלמיות רחוקות, ושגרירויות הנפתחות בפינות שונות של העולם, כל אלה מדברים בעד עצמם. גם מצבנו הכלכלי, כפי שהאינדיקטורים הכלכליים מראים, מצויין, על אף שיעורי האינפלציה.

ומצד שני, מצב הרוח מזופת. תחושת אי־ביטחון אישי, אי־נחת כלכלי. מי שעוקב אחר התקשורת, ובעיקר אחר זו המשודרת, יכול להבחין במה שקראו פעם בארה"ב "דיזאומליין", אי־שביעות רצון ובמיוחד אי־אמון במימשל. למה זה קורה? איך ניתן להסביר את הפער בין המציאות האובייקטיבית הטובה לבין מצב הרוח הלאומי השפוף?

למושיק תאומים, מי שמצוי שנים רבות על הדופק הציבורי וליד אוזנו ולבו של פרס, יש הסבר פרסונאלי מעניין: הכל תלוי בהתנהגותו של הקברניט. רבין, הוא אומר, נמצא במעמד כזה, שהציבור יילך אחריו בכל אשר יעשה. מעולם לא היה בישראל ראש ממשלה שנהנה מתמיכה פוטנציאלית גבוהה כל־כך של הציבור כמו רבין. אם יחליט להחזיר תמורת הסכם שלום אפילו את פתח־תקוה יזכה ברוב.

אז מדוע אי הנחת? מכיוון שרבין אינו משדר ביטחון במהלכי הממשלה. הוא המבקר הראשי של השרים, הוא תוקף את חברי הכנסת, הוא בא בטענות אל הפקידות. הוא מקדם את מדיניות השלום, אך מפעם לפעם נעצר ומשדר תחושות שאינו משוכנע בהצלחת המהלך. אם רק יפגין ביטחון עצמי, ישבח את ממשלתו ואת הפקידות, פשוט יתחיל לעשות יחסי ציבור למדיניות שלו, ישנה בקלות את מצב הרוח הלאומי.

מי שמפקפק בהסברים אישיים ומעדיף ניתוחים מבניים, יכול להציג הסבר אחר: המדובר בתופעה מוכרת של משבר אמצע־הקדנציה. בבחירות המשנה בבריטניה, למשל, ובערכות באמצע הקדנציה, תמיד מפסידים מועמדי מפלגת השלטון. כך גם במקומות אחרים בעולם. ככל שנתקרב לבחירות, אם לא יתרחש דבר מה בלתי צפוי, יעשו הבוחרים את החשבון הכולל ויראו שבסך הכל הממשלה הזאת עשתה למענם דברים גדולים. לא צריך להתרגש מדעת הקהל המשתנה.

במסדרונות הכוח בירושלים יש תוספת להסבר הזה. בסופו של דבר, הרי לממשלת רבין היה מלכתחילה רוב קטן מאוד, והיא משקפת את הכמעט־תיקו בדעת הקהל. צעקות האופוזיציה, ובעיקר הניפוח של אמצעי התקשורת מחזקים את הדיזאומליין. בעבר עמדנו בפני אירועי טרור חמורים יותר, אבל עכשיו מתחרים שני עיתוני הערב ושני ערוצי הטלוויזיה מי יציג תמונה יותר קודרת. לכן נדמה לציבור, המושפע לרעה, שמצב הביטחון החמיר, בעוד שבמציאות ההיפך הוא הנכון.

אבל את הסיבות העמוקות יותר יש לחפש בכל זאת במישור הכלכלי, שהרי ממשלת העבודה־מרצ מנופפת מיומה הראשון בסיסמה שינוי סדר־העדיפויות הלאומי, כלומר לא רק ותרכוזת בהשגת השלום, אלא שיפור המצב הכלכלי־חברתי. וכאן יש בעיה. מזה חודשים לא מעטים מתריע השר משה שחל, בין היותר מוכשרים בחברי הממשלה, ומי שחש היטב את הדופק הציבורי, בשיחות פנימיות בצמרת המימשל, על כך שצריך להיענות לתביעות הציבור בתחום הכלכלי. בדיון האחרון שנערך בממשלה על התקציב הנוסף ביטא דברים ברוח מפורשת יותר. האינפלציה ומחירי הדיור הגבוהים הם רק שני אספקטים של מדיניות כלכלית פגומה של משרד האוצר. שחל מעריך ששר האוצר, מי שצריך לשלב שיקולים כלכליים עם ראיית עולם פוליטית, מושפע יתר על המידה מראייתם הצר־מימדית של אנשי המקצוע במשרדו, ואינו משמש כמנהיג כלכלי אלא נציגם בממשלה. באמתחתו של שחל אף שורה של הצעות מעשיות וטוב היתה עושה הממשלה אם היתה מאמצת אפילו את חלקן.

הסקרים התקופתיים שמציג קלמן גאייר בפני ראש הממשלה ממקדים את נקודת התורפה של התמיכה בממשלה בעולים, בעיקר מרוסיה, ובשכבות הנמוכות: שתי קבוצות שערב הבחירות האחרונות עברו לתמוך ב"עבודה". לגבי העולים החדשים, לא יעזרו ההסברים – אכן יש מידה רבה של צדק באי־הנחת שלהם, הנובע ממצב אובייקטיבי. תמיד הרי ידענו שלא קל להיות עולה חדש.

האמת היא שיש גם צדק בביקורת השכבות הנמוכות על מדיניות הממשלה. לאלה יש תחושה, שהם לא זכו לתמיכה ולאהדה שציפו לה ממפלגת העבודה ומרצ. האחרונה מצטיירת מאוד נכבסה לממשלה יותר ויותר כמפלגת יאפים, קולה החברתי של מפ"ם אינו נשמע, ההסתדרות, שעל־אף חולשותיה והסתגנותיה נתפסה בעבר כמגינה על העובדים, ספגה מפלה תדמיתית אנושה על־ידי מנהיגיה החדשים, ואלה טרם עשו פעולה אחת כדי לשקם את מעמדה הציבורי כמי שדואגת לחלשים. מתוך הממשלה עצמה נשמעים קולות שה"עבודה" היא מפלגתם של העשירים, ואנשים המבקשים לפעול באזורים בעייתיים, כמו מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אינם מצליחים להתגבר על הבירוקרטיה של פקידי האוצר.

אבל המצב מסובך יותר ולכן מחייב גם הסבר מורכב יותר. שמעתי אותו מהסוציולוג פרופ' אפרים יער, שנזקק לתיאוריה הישנה והמוכרת בדבר הציפיות העולות והחסך היחסי. בני־אדם נעשים מתוסכלים, אומרת תיאוריה זו בצורה מקוצרת ומפושטת, כאשר הציפיות שלהם להיטיב את מצבם אינן מתממשות. אבל התסכול נעשה גבוה במיוחד כאשר מעמיק הפער בין הציפיות הסובייקטיביות המרקיעות לבין מימושן החלקי במציאות.

מה שקרה בשנתיים האחרונות הוא שיפור דרמטי ברמת החיים של כולנו. יש היום במדינה הרבה מאוד אנשים שיש להם הרבה מאוד כסף. די לראות את מספר המכוניות האמריקאיות היקרות המשייטות בכבישי הארץ. אורחים מחו"ל המתארים את התרשמויות שלהם מהארץ מציינים לפני הכל את העובדה שהישראלים חיים טוב, שהפרוספריטי הכלכלי חוגג.

אין זה נכון שהשתפר מצבו של מיעוט קטן והרוב, כפי שלימדנו מרקס, סובל. הרוב הגדול של אוכלוסיית המדינה חי היום טוב יותר מכפי שחי לפני חמש או שלוש שנים. אלא שחלק גדול מאוד מן הציבור לא הצליח להתאים את אורח חייו לגובה הציפיות שהיו לו. וכך, על־אף שהמצב האובייקטיבי נעשה טוב יותר, התחושה הסובייקטיבית נעשתה גרועה יותר, התסכול לא נחלש אלא דווקא התריף. כל אחד מסתכל על דשא השכן. אמנם קניתי השנה מכונית שניה, אבל היא משומשת ואילו לשכן שלי יש שתי מכוניות ממודל יותר חדש. אמנם הצלחתי לעזור לבני לקנות דירה, דבר שרק לפני שנתיים לא חלמתי שאוכל לעשות, אבל מכר שלי נכנס השנה לגור בוילה באיזור יוקרתי. נכון, השנה נסענו פעמיים לחו"ל, אבל חברים היו במלון עם יותר כוכבים והוציאו יותר כסף לקניות. וכך הלאה וכך הלאה.

כמו בעניין העוני כך גם בתיאוריה על החסך היחסי, הדגש על המלה השניה. החסך אינו מושג אבסולוטי אלא יחסי. העלייה המתמדת ברמת החיים אינה יכולה לפתור את הבעיה כי הציפיות הממשיכות לעלות ואינן מולישות את תחושת החסך. יש אפוא צורך בפתרון אינטליגנטי יותר. לכמה אנשים יש פתרונות כאלה, ויש גם מספיק זמן כדי להפעיל אותם כדי שישפיעו על הקלפיות בבחירות הבאות. עדיין, לא לאורך ימים. ■

"קוקטייל" ו"סטייל" לעניים

דוד פדהצור

השמאל מוטרד יותר מההתנכרות לאחר הפלסטיני מאשר לאחר הישראלי. עניי עזה קרובים ללבו יותר מאשר עניי מצפה־רמון. אם המצוקה והעוני הם הורי הטרור בעזה, הם עלולים לחולל גם כאן תסיסה ומהומות, כפי שכבר אירע בעבר

מעולם לא היה "עגבניה", שירם של יהודה קרני ויואל אנגל, כל־כך אקטואלי כמו בימים האלה:

"הוי! הוי! הוי!
ארצנו עניה,
זמרי נשמת כל חי
שירת עגבניה".

מאז נכתב והושר השיר התעשרה "ארצנו" והתברכה בכל פרי האדמה. רק החקלאות, פאר היצירה הישראלית, נעשתה עניה יותר – והעגבניה יקרה יותר. שוב אין העגבניה "נשקפת מחמיצה ומסלט ומקציצה", כדבר השיר, והכל רוצים "רק, רק, רק / רק עגבניה".

גם העגבניה נפלה קורבן לכוחות השוק. לא היה צריך להיות כלכלן בשביל לחזות את קריסתו של מערך הייצור החקלאי, בעקבות ביטול מדיניות התכנון המרכזי. די היה לצפות בטלוויזיה ולראות איך מתחסלים בזה אחר זה ענפי חקלאות בשל חוסר רווחיות ואיך צומח פרולטריון חקלאי. גם להדיוטות היה ברור, כי בלי הבטחת מחיר מינימום לתוצרת חקלאית ובלי סבסוד ממשלתי, לא ישתלם לעבוד את האדמה.

אפילו חקלאות מודרנית במדינה תעשייתית – כתב הכלכלן האמריקאי ג'ון קנת גלבריית – אינה יכולה להתאים את עצמה ביעילות לשינויים הקיצוניים במחירים. גם מדינות עם חקלאות מפותחות שוכנעו בצורך בתכנון ממשלתי ובכינון מערכת של פיקוח על המחירים. הבטחת המחיר והתכנון היו תמריץ להגדלת ההשקעות בטכנולוגיה חקלאית ולעלייה בייצור. אצלנו יצא שכר הקיצוץ בסובסידיות בהפסד לחקלאות, למשק ולצרכנים.

לא רק החקלאות והחקלאים נפלו קורבן לכוחות השוק. הנתונים על הגידול בממדי העוני הם המחשה עצובה לתוצאותיו של "המשחק הכלכלי", כהגדרתו של שר האוצר. לא ידוע מה מספרם של העניים בישובים החקלאים, היהודיים והערביים, מפני שהנתונים מתייחסים רק לשכירים עירונים. אילו נכלל גם המגזר החקלאי בדו"ח על העוני, היה מתברר שמעגל העוני מתרחב עוד יותר וכי הפערים הכלכליים והחברתיים מעמיקים.

היה אפשר להתנחם בהאטה היחסית בקצב הגידול בממדי העוני, אלמלא הסכנה להשתרשותו של עוני חברתי, שהוא נחלתם גם של שכירים שהם מעל ל"קו העוני". החברה הישראלית מתקטבת יותר ויותר בין עושר פרטי ראוותני לבין מצוקה וניוון חברתי. מבחינה זאת, דוהרת ישראל בעקבות אמריקה.

מה שאיבחן מיכאל הרינגטון, לפני 30 שנה, ב"אמריקה האחרת", מתגשם גם בישראל. גם כאן עצם התפתחותה של החברה מצמיחה "אותו סוג חדש של עיוורון לגבי העוני. העניים נשמטים והולכים מעצם תודעתה ומנסיון חייה של האומה... מי שחי בשכונת־הגנים נקל לו להאמין, כי חברתנו היא לאמיתו של דבר חברת השפע... לפרקים זוכה עוני זה לפרסום מכתבה עיתונאית מזוויעה על מעשה רצח בידי כנופיה, אך בדרך־כלל אין הוא מדריך את מנוחתם של רווחות המעמד הבינוני... מצפונם של העשירים הוא קורבן השפע. חייהם של העניים הם קורבנותיה של מצוקה גופנית ורוחנית". כך באמריקה של 1963 וכך בישראל של 1994.

מול "ישראל האחרת" העניה, מתהוללת ישראל השבעה והמרוצה שאינה מתחשבת בקיומם של האחרים וסולדת מסולידריות חברתית. בבואתה של חברת השפע הישראלית משתקפת ממדורי הצרכנות הנוצצת בעיתונים, המכוונים לאלה שמעולם לא היה להם טוב יותר. גם הטלוויזיה הממלכתית, הערוץ הראשון, נרתמה לחיזור אחרי העשירים ב"קוקטייל" מנקר עיניים לעניים. "סטייל" של הערוץ השני מכניס את הצופים ב"יראת קודש" לוילה של נובוריש ישראלי, לצפות בתצוגת־אופנה פרטית של שמלות באלפי שקלים (או דולרים) ולשזוף עיניים בארוחה לשניים תמורת 520 ש"ח. ללא ספק, שתי תוכניות משפחתיות המיועדות למסעודה משדרות ושכונתיה.

לאיזון הנתונים על העוני, משתבח שר האוצר בנתונים ובהישגים כלכליים המצביעים על עלייה מתמדת בצמיחה וברמת החיים. את המחיר של השגשוג המלאכותי והשפע המדומה הזה משלמים אלה שאינם נהנים ממנו. לעומת מאות אלפי ישראלים הפושטים על הקניונים ועל יעדי טיולים בחו"ל, יש מאות אלפי ישראלים מעל ל"קו העוני" ומתחתיו המתקשים להתקיים בכבוד. לפיתחה של ישראל רובצת סכנה של התפוררות חברתית, שמאפייניה הם התרחבותו של מעגל העוני והתגברותו של אינדיבידואליזם גס, ממש כמו באמריקה.

השמאל מוטרד יותר מההתנכרות לאחר הפלסטיני מאשר לאחר הישראלי. עניי עזה קרובים ללבו יותר מאשר עניי מצפה־רמון. אם המצוקה והעוני הם הורי הטרור בעזה, הם עלולים לחולל גם כאן תסיסה ומהומות, כפי שכבר אירע בעבר. השדולה החברתית בכנסת מנהלת קרב מאסף, ההסתדרות החדשה מתפרקת מכל מחוייבות חברתית והחדשנים של מפלגת העבודה מדברים על "סוציאליזם של שוק", או על "קפיטליזם סוציאליסטי".

הדיון שנערך השבוע בכנסת על דו"ח העוני לא היה שונה מזה שנערך בשנה שעברה. הרבה דיבורים ודמגוגיה, מעט תכלית. לאופטימיסטים לא נותר אלא להצטרף לתקוותה של שרת העבודה והרווחה, שתוכניתה לצמצום ממדי העוני תתממש בחלקה בשנה הבאה ובאופן מלא בשנת 1996. שאם לא כן, תשלם מפלגת העבודה את המחיר של כלכלה בריאה בחברה חולה.

תהיה זו תעודת עניות לממשלה הזאת, ובעיקר למפלגת העבודה, אם תתייצב בפני הבוחר עשירה בנתונים כלכליים ודלה במעשים לרווחתם של החלשים והנזקקים. שינוי סדרי העדיפויות שאין בו מענה לנקודות תורפה ולמוקדי מצוקה כלכלית וחברתית רק יחזק את התחושה שהממשלה היא ממשלתם של המבוססים והשבעים.

"מזרח תיכון חדש" לא יושיע את "ישראל האחרת". אם השלום לא יהיה שלום והכלכלה לא תהיה נכונה באמת, לא קשה לנחש מה יהיו תוצאות הבחירות הבאות. ■

של מי המדד הזה לעזאזל?

לזי מורב

קיימת קבוצה לא גדולה, אבל מגובשת וקולנית, שלגביה מדד שנתי של 14.5 אחוז, לעומת מדד של 11.2 אחוז ב־'93, מהווה עילה לשינוי המדיניות הכלכלית מצמיחה ותעסוקה מלאה למיתון ואבטלה

"תראו אותי", אמר שר האוצר לעם ישראל באמצעות הטלוויזיה, "כשאני הייתי ילד לא אכלתי עגבניות ותראו איך אני נראה היום". הכוונה של אברהם שוחט היתה ללא ספק טובה. אני, שר האוצר של מדינת ישראל, נראה טוב – כלומר סובל מעודף משקל. אלא שהעניין יצא קצת נלעג בימים אלה של שיגעון למזון בריאות, דיאטות מכל המינים ופריחת מכוני ההרזיה והכושר.

למעשה מנהל שר האוצר מדיניות כלכלית נכונה בבסיסה עם סטיות סבירות כדי לרצות גורמים רבי עוצמה. בשני הפרמטרים המרכזיים של המדיניות הכלכלית – הצמיחה והתעסוקה – יש למדיניות הכלכלית של שוחט ושל הממשלה כולה הישגים מרשימים ביותר.

האבטלה נמצאת בנסיגה מהירה ומתמדת זה שנתיים והיא ירדה לכ־7 אחוזים לעומת כ־11 אחוז בשנת '92. אלה המתבשמים בהישגי המדיניות הכלכלית של אותה שנה (שנת הליכוד) ומציינים את ירידתה של האינפלציה, לראשונה מזה 23 שנה, לרמה חד־ספרתית (9.4 אחוזים), שוכחים תמיד לציין את המחיר הכבד ששילמו החברה והמשק הישראליים עבור הישג מפוקפק זה.

הפרמטר האחר, המרשים אולי יותר, הוא הצמיחה המהירה, ומותר אפילו לומר המדהימה, של התוצר המקומי הגולמי שיגיע השנה לרמה של 7.5 אחוזים. מנתונים שפורסמו אתמול עולה שהתוצר ברבע השלישי של '94 גדל ב־8.1 אחוזים והתוצר העסקי נסק לגובה מסחרר של 15.8 אחוז. בתשעת החודשים הראשונים של השנה עלה התוצר העסקי ב־8.8 אחוזים.

נתונים אלה מדברים בעד עצמם והם מהווים תעודת כבוד למדיניות הכלכלית של הממשלה כולה ולשר האוצר אישית. אולם כמה עננים קודרים מעיבים על השמש הזורחת של ההצלחות. חלק מעבים אלה מהווה איום אמיתי וחלקם אינו אלא בבחינת הולוגרמה ומציאות מדומה שאינטרסנטים בעלי כוונות רעות עומדים מאחוריהן.

קיימת בישראל קבוצה לא גדולה, אבל מגובשת וקולנית, שלגביה מדד שנתי של 14.5 אחוז, לעומת מדד של 11.2 אחוז ב־'93 (הפרש של 3.3 אחוזים), מהווה עילה לשינוי המדיניות הכלכלית מצמיחה ותעסוקה מלאה למיתון ואבטלה. חלק אומר זאת בגלוי ומציע לבצע מיתון מבוקר ומכוון. האחרים מסתתרים מאחורי המלצות להעלאה דראסטית של הריבית השקלית במשק, עיקור תוספת היוקר ושחיקת שכר העובדים.

צריך להיות ברור שלאימוץ מדיניות מיתונית כיום יהיו השלכות כלכליות וחברתיות חמורות. לא רק קליטת העלייה תיפגע, אלא גם תהליך השלום, הבנוי במידה רבה על צמיחה כלכלית מהירה, עלול להיפגע קשות ואפילו להיעצר.

נכון ששר האוצר עשה שגיאות לא מעטות. אימוץ גישת "כלכלת השוק" ביחס לייצור החקלאי היא שגיאה אופיינית, מיותרת וטפשית. על־ידי הבטחת מחיר מינימום לחקלאים המייצרים יכול היה האוצר להשיג רמה גבוהה של תכנון בשיווק ירקות ופירות טריים לשוק הישראלי. בויכוח הזה, שבו מייצג שוחט את עמדת פקידיו באוצר, צודק שר החקלאות, יעקב צור, לאורך כל החזית. חבל שזה עלה למשק במחיר כבד כל־כך עקב העלייה התלולה במחירי העגבניות, הכרוב והחצילים.

בתחום אחר, שעליו מופקד בנק ישראל, מעדיף שוחט לא להיכנס לעימות חזיתי. הכוונה לריבית השקלית החופשית ולשער החליפין כלפי הדולר. בנק ישראל, משיקולים שלו, רואה בריבית כמכשיר לגיטימי להאטת הפעילות במשק. אף אחד לא למד את הלקח של הריבית המטורפת ששררה בישראל במחצית השנייה של 1995, כאשר הונהגה התוכנית לייצוב המשק, ריבית שהגיעה לרמה של 100 אחוז ריאלית. במקום להבריא את המשק הישראלי גרמה ריבית זו במישרין ובעקיפין להתמוטטות משק העובדים שפעל ללא הון עצמי, לשקיעת הקיבוצים בחובות אדירים ולרווחי הון אדירים לקבוצה קטנה של אנשי עסקים.

ריבית גבוהה היא אנטי־תמריץ לצמיחה. ואסור לתת לתומכי המיתון לשכנע אותנו שהאוצר איבד את שליטתו על המחירים. לא רק מפני שכוונתם אינה רצויה, אלא קודם כל מכיוון שאין זה נכון. העגבניות מהערבה, מהחממות, מירדן ומעזה ישובו לשווקים. מדד מחירי הדיור, שהיה הגורם המרכזי להאצה האינפלציונית במחצית הראשונה של '94, נמצא כבר ארבעה חודשים ברמה נמוכה מזו של המדד הכללי.

פירוש הדבר, שאם המוצרים והשירותים האחרים שבסל יחזרו לתקנם יפעל מדד הדיור להורדת המדד הכללי במקום להעלאתו. במלים אחרות, האינפלציה "הנוראית", המכה בנו ללא רחם, עתידה גם ללא שימוש בתרופות חריפות לחזור למסלולה הנורמלי, סביב 10 אחוזים ברמה שנתית. וכל ההשוואות למדינות אירופה, שבהן יש אינפלציה של 3 אחוזים השנה, הן עורבא פרח ואחיזת עיניים. להן אין מחויבות לקליטת עולים ומשחרורי צבא ולהגנה על הסכמי השלום השבירים.

הקושי העיקרי של המדיניות הכלכלית נעוץ בירידה הנמשכת ביצוא הישראלי לחו"ל. כאן אין חוכמות. הקפאת שער החליפין של השקל ביחס לדולר פגעה פגיעה קשה ברווחיות היצוא למדינות שבהן התמורה צמודה לדולר. התעקשות של בנק ישראל לא לפחת את השקל גורמת לירידת היצוא ולגידול המדאיג בגירעון במאזן התשלומים של ישראל.

שר האוצר והממשלה אינם יכולים להתנער מאחריותם לקטעים אלה של המדיניות הכלכלית. התמונה בעיקרה חיובית ואפילו ורודה משהו, אך מעיבים עליה צללים. אלא שאת הסכנות האורבות ניתן לנטרל. לשם כך צריך רק אומץ לב אישי ופוליטי כדי לצאת למאבק מול אלה המפחידים את יורדי הכסף כדי ליצור את ענני הסערה. בכל מקרה יאלץ שר האוצר להילחם בהם, אם יבקש להמשיך ולדבוק במדיניות הצמיחה שלו. עדיף לכן לצאת למלחמה נגדם כבר עתה. ■

יש כולירה ויש כולירה

דניאל בן־סימון

הכל מלים

הכולירה שפוקדת את עזה הגיעה ביום שלישי אל אולם הכנסת. חברי־כנסת מימין ומשמאל עלו לדוכן כדי להשמיע הגיגים על המחלה הנוראה שמכה בתושבי עזה. שמונת הדוברים דיברו אמנם על כולירה אך לא בהכרח על העזתית. למעט נעמי חזן ממרצ, שביקשה להציג את תמונת המחלה, העדיפו שאר החברים לתפוס טרמפ על הכולירה כדי לחסל חשבונות פוליטיים. התברר שהכולירה על־פי התפיסה של הפרלמנט הישראלי, אינה עניין מדיציני בלבד. יש כולירה פוליטית וכולירה מפלגתית ויש גם "חתיכת כולירה".

אלכס גולדפרב היה אחד הדוברים. יממה קודם לכן, הוא חש נפגע מן הדברים שהוא שמע על ההסכם הנרקם בין סיעתו ובין "העבודה" לקראת הצטרפות לקואליציה. "אתם פועלים כמו זונות פוליטיות", הטיחה בו ובחברו גונן שגב לימור ליבנת. גולדפרב שכח לרגע מהכולירה והתפנה להשיב לליבנת: "אותם חברים שדיברו על זנות, כדאי להם לשים לב היטב לדברים וגם להסתכל פנימה לתוך עצמם. ובזה אני מגיע לכולירה האמיתית".

משה פלד מצומת ניצל אף הוא את הכולירה לצרכיו הפרטיים. "למגיפת הכולירה בעזה, מעבר לפן הבריאותי שלה, יש פן נוסף: גם לכולירה קשר לפוליטיקה. אינני מתכוון כרגע לסיעת ייעוד בלבד, זאת כולירה בפני עצמה..."

טאלב א־סאנע ממד"ע הרחיק לכת יותר מכולם. לאורך כל נאומו, הוא לא הזכיר את הכולירה בעזה ולו פעם אחת. תחת זאת, הוא שב ושינן באוזני חברי הכנסת אותה רטוריקה של הכיבוש. שום מילה על הסכנה הבריאותית בעזה ועל הדרכים לטפל בה. תרופה אחת לכל התחלואים היתה בפיה: הפוליטית בלבד.

אברהם הירשזון מהליכוד הקדיש את כל נאומו למחיר המאמיר של העגבניה. שר האוצר שהאזין לדברים לא הבין מה הקשר בין כולירה ובין מחיר העגבניה. להירשזון היתה תשובה: "אני רוצה להגיד לך, אדוני שר האוצר, אתה נראה לא טוב. אם היית אוכל עגבניות ומלפפונים, אולי היית נראה יותר טוב. אולי היית שוקל פחות". למען ההגינות יצויין שגם להירשזון לא היה מזיק צימצום בממדי גופו.

מנע מפנטז על מונרכיה

על דוד מנע נמאסו כל הטקסים המלכותיים שמופקים מלשכת ראש הממשלה. כל אימת שהוא מדליק רדיו או טלוויזיה, הוא נתקל בראש הממשלה כשהוא מלווה במלך, נסיך או ראש מדינה. ביום רביעי השבוע, הוא שיגר פנייה ליושב־ראש הכנסת שבח וייס, שבה הוא דורש ממנו לשקול בחיוב הקמת מלכות בישראל.

כך כותב מנע בפנייתו, "באחרונה ביקרו בארצנו כמה מלכים ונסיכים. במקביל מתחיל משרד ראש הממשלה לקבל צביון קיסרי בעובדה שהחלטות מבצעיות מתקבלות ברוח־כלל על דעתו של ראש הממשלה בלבד ורשימת המוזמנים לאירועים נעשית על־פי קריטריון אחד בלבד: הקירבה לראש הממשלה. ראש הממשלה מתנהג כמו מלך מרוקו ועובדה שהוא לקח עימו לוועידת קזבלנקה רק משרתים ועוזרים".

מנע מסיים את פנייתו בשאלה: "מה דעת ראש הממשלה להקים מלכות בארץ?"

שילנסקי. מיליון סליחות לא יכפרו. צילום: יצחק הררי

סמנטיקה סביב השואה

נשיא אוסטריה, תומס קלסטיל, בא עם פמליה גדולה למישכן הכנסת. הוא התקבל בכבוד רב כיאה לראשי מדינות שמתארחים בבית הנבחרים הישראלי. דב שילנסקי, ניצול שואה, התלבט קשות בטרם החליט לשבת באולם ולהאזין לנאומו של האורח. כאשר נודעה לאוזנו השמועה שנשיא אוסטריה מתכוון להשמיע בקשת סליחה ומחילה מהעם היהודי, הוא נכנס לאולם המליאה.

הנשיא האוסטרי דיבר ודיבר וכאשר הגיע לעניין הסליחה, הוא ביכר לנסח זאת בצורה עקיפה. "שום בקשת סליחה לא תוכל למחוק אי־פעם מהזיכרון את כאבה של השואה. בשמה של הרפובליקה האוסטרית, הנני מרכין את ראשי ביראת כבוד עמוקה בפני הקורבנות של מעשי הימים ההם".

זה היה הניסוח שיצא מפיו של הנשיא האורח. שבח וייס, ניצול שואה בעצמו, הביע סיפוק רב מהניסוח. "זו בקשת סליחה לכל דבר", הוא הגיב למחרת. "הנאום שלו היה חם וידידותי אף יותר משל נשיא פולין לך ואלנסה". וייס הוסיף שחשוב להבין שהניסוח של הנשיא האוסטרי עמד למבחן גם בפני דעת הקהל האוסטרית ורק כך צריך לבחון את הדברים.

דב שילנסקי, קודמו בתפקיד של וייס, לא אהב את הניסוח ומיאן לראות בו בקשת סליחה. מיד לאחר הנאום הוציא הודעה לעיתונות. "אני מצטער שנשיא אוסטריה לא ביקש סליחה ישירות מהעם היהודי", כתב שילנסקי, "אפילו היה מבקש מיליון סליחות, זה לא יכול היה לכפר על שיתוף הפעולה של האוסטרים עם הנאצים. עלינו לזכור שגם היטלר וגם אייכמן באו מאוסטריה והאוסטרים קיבלו את היטלר בהמוניהם בשמחה וחגיגיות רבה".

לא אישי, רק פרסונאלי
לא סתם שטחים, אלא טריטוריאליים

המסע לסילוקו של ח"כ יוסף עזרן משורות ש"ס ממשיך במלוא עוזו. בראשית השבוע, התכנסו שוב חברי ועדת הכנסת כדי לדון בדרישת ש"ס. שלמה בניזרי, יושב־ראש הסיעה, הסביר באריכות את מניעי הדרישה. עזרן השיב לעומתו שמדובר במסע נקמני שנועד לסלקו מהמערכת הפוליטית. "אל תיתנו יד למהלך הזה", התחנן עזרן בפני חברי הוועדה.

בניזרי חש איינותות. לשאלת אחד מחברי הוועדה שביקש לדעת אם מדובר במסע נקמה נגד עזרן, השיב בניזרי: "חלילה, זה לא אישי, זה רק פרסונאלי". חברי הוועדה התקשו לכבוש את צחוקם.

באותו יום התראיין דדי צוקר לערוץ הטלוויזיה המקומי של ירושלים. המראיינת, צעירה נאה, חקרה את צוקר מול המצלמה, ביחס לדעותיו על השלום עם הפלסטינים. "למען השלום, אני מוכן להחזיר שטחים", פסק צוקר בנחרצות. המראיינת: "ותהיה מוכן להחזיר גם שטחים טריטוריאליים למען השלום?". צוקר הורקף במקומו ולשונו נאלמה. לשאלה כזו, אף אחד לא הכין אותו.

התענוג הנוסף

משפט השבוע שייך לדב שילנסקי. זה קרה ביום רביעי במהלך תשובת סגן שר החוץ יוסי ביילין לשאלה של אביגדור קהלני: מדוע אין ישראל מתנגדת לביקור ערפאת באושוויץ? ביילין השיב שזו תהיה טעות לעשות כך והוסיף שהוא מייחל לכך שמנהיגים ערבים נוספים יפקדו את מתנות הריכוז כדי להבין מה עבר על העם היהודי.

שילנסקי לא אהב את הדברים. הוא שיסע את ביילין והטיח לעברו: "שר החוץ פרס מעניק לערפאת תענוגות רבים וכעת הוא נותן לו תענוג נוסף כדי לראות את שיטותיו האפלות של היטלר, המורה שלו ורוצח היהודים, כדי שהוא (ערפאת) יוכל להשלים את מה שהיטלר לא גמר". ■

העבודה, הליכוד ואמנסטי

אמיר נוימן

רק צירוף מקרים הביא את שתי המפלגות הגדולות, שנתיים לפני הבחירות, לעסוק בבעיה פנימית דומה להפליא – בעיית ההנהגה. בשתיהן מדובר בקרעים פנימיים סבוכים, שהמניעים האישיים והפוליטיים משמשים בהם בערבוביה. בליכוד מדובר לכאורה בריב על רקע אישי מובהק, אבל השלכותיו של הריב הזה הן פוליטיות במובן הרחב ביותר של הפוליטיקה, והן הולכות ממרכז הליכוד ועד לפאתי שלומי או דימונה, מן השטחים ועד לשאלת העוני. במפלגת העבודה מדובר בקרע פוליטי לכאורה, אבל גם שם קשה להבחין היכן מסתיימת היריבות בתפיסות עולם ומתחילה היריבות האישית. בשתי המפלגות מתערבבות הסיבות והנסיבות אל תוך פרספקטיבה אחת ויחידה – הבחירות הבאות.

לוי. יוזמה טראנס־אטלנטית. צילום: יצחק הררי

השבוע נפגשו שני מושאי המריבות ליד שולחן אחד במזנון הכנסת. פגישה לא שגרתית, יש לומר, שכן למרות המכנה המשותף, אין ביניהם כימיה יתירה. מן השולחן הסמוך קפץ לעומתם פרשן פוליטי חובב תרחישי בחירות, נוסח מי יתמודד עם מי. בסופו של דבר אולי תתמודדו זה מול זה ב־96'? ספק הציע־ספק שאל. לא־לא, השיב חבר הכנסת דוד לוי – רמון לא יתמודד בבחירות הבאות. יו"ר ההסתדרות לא סתר גם הפעם את ההערכה הזאת. לא כדאי לקפוץ למסקנות מרחיקות לכת שנתיים לפני המועד הקובע, אבל ראוי לזכור שלוי שלל את האפשרות שרמון יתמודד, אך לא סתר את האפשרות שהוא עצמו יעמוד לבחירה.

המהלכים הנרקמים באחרונה סביבו נושאים בחובם פוטנציאל ליצירת מוקד כוח טראנס־מפלגתי ובמעט טראנס־אטלנטי, אם מביאים בחשבון את העובדה שחופי מרוקו נושקים לא רק לים התיכון אלא גם לאוקיאנוס. החוטים, מכל מקום, מובילים עד לרבאט וקזבלנקה, אף שלוי הדיר רגליו מן ההילולה הכלכלית שהתחוללה שם לא מכבר. בימים האחרונים עשה שר החוץ לשעבר תפנית משמעותית ממדיניותו בעבר והסכים להכביס את ראשו לפוליטיקה העל־מפלגתית של יוצאי מרוקו בישראל ובעולם. התפנית הזאת טומנת בחובה השלכות רבות, ובכלל זה גם על הבחירות ב־96'.

התפתחויות אלה בסביבתו של דוד לוי אינן מפרות בינתיים את זחיחות הדעת האופפת באחרונה את יו"ר הליכוד נתניהו. לכאורה יש לו סיבות טובות להיות מרוצה היום לנוכח סקרי הבחירות המבטיחים והמשבר העמוק במחנה היריב, אבל לא לאורך זמן. השסע הפנימי במחנהו לא הצטמצם גם לאחר מאמצי התיווך וההתנצלות המביכה והיריבות שבינו לבין לוי רחוקה עוד יותר מפתרון. אם יעלו יפה מהלכיהם של לוי ומקורביו – והסיכויים לכך הפעם טובים משהיו בעבר – ימצא נתניהו את עצמו ניצב בשתי חזיתות, מבית ומחוץ או מחוץ ומחוץ (אם לוי יחליט לפרוש מהליכוד).

לא נולדו אתמול

לפני כשבועיים נפגשו בכנסת חבריו של רמון (ביילין, מסאלחה, מירום ובורג) עם מזכ"ל העבודה נסים זווילי בלשכת שר החוץ שמעון פרס שעשה אותה שעה בקזבלנקה. בין השאר דיברו שם על התוכנית לתירפיה המפלגתית, ה"אמנסטי" שבמסגרתו יוצע גם לרמון ולחבריו לשוב הביתה. בינתיים מדובר בגישושים ראשוניים, שנועדו לברר את סיכויי ההיענות של רמון להצעות החנינה ולסלול את הדרך לוועדת גולדשמידט, שעליה הוטל לשרטט את מתכונת החנינה.

רמון החליף הלצות עם חבריו הנחפזים ללשכת פרס. גם הוא וגם הם נהנים מן החיזור הזה, שכולם יודעים, כי יימשך עוד חודשים רבים. בעבודה מבקשים לקבוע את אוקטובר 95' כמועד הקובע לשובם של כל החברים הביתה, אבל קשה להאמין שמישהו בונה תוכנית עבודה רצינית על ההנחה שבבוא הזמן ייענה רמון לחנינה הנדיבה הזאת ויתמודד בפריימריס בין אורי אור לאלי דיין.

יש במפלגת העבודה רבים שהתמקמו כבר במארבי בטן, ממתינים לרגע שבו יופיעו חיים רמון, עמיר פרץ ושמוליק אביטל במירוץ לפריימריס. טעם הנקמה ממתיק את שנתם. אלא שאתמול לא היה יומם הראשון של רמון וחבריו בפוליטיקה הישראלית, ועל כן, אם מישהו מוכן להמר עכשיו על מה שיקרה במפלגת העבודה בראשית 96', מוטב שיהמר על כך שבפריימריס 96' יהיה רמון צופה סביל מבחוץ, למעט עזרה פה ושם לחברים המתמודדים בפנים.

ערב הבחירות לכנסת, כשתתחוור תמונת המערכה ויתבררו יחסי הכוחות בין מחנה השמאל ומחנה הימין ויחסי הכוחות בתוך מחנה השמאל, יידונו שוב האפשרויות: הליכה לבחירות בכמה ראשים, מערך בין כל הגורמים או איחוד בין העבודה לקבוצת רמון.

אם וכאשר יגשו הצדדים לשיחות על איחוד, יגיע יו"ר ההסתדרות עם רשימת דרישות ובהן הקצאת מקומות ברשימה. למשל, מקום מס' 2 או 3 לעצמו, מקום נוסף בעשירייה הראשונה ועוד כמה בעשיריות הבאות. ואם נדמה למישהו, כי העבודה תתקשה לבלוע צפרדע כזאת – הרי שבמצבה היום מדובר במחיר זול למדי.

משבר מנהיגות

מפלגת העבודה המצבלמת היום עם תהליך שלום הנתקל בקשיים ועם דימוי חברתי־כלכלי גרוע, מתקשה לאזור כוח ולהתמודד על אהדת הציבור הרחב. אובדן מאחזיה בהסתדרות שיבש את ההיערכות הבסיסית והמסורתית שלה במשך עשרות שנים, והיערכות מחודשת אינה עניין של מה בכך. מדובר בתשתית פוליטית הקורסת לרוחב כל מגזריה המסורתיים של תנועת העבודה כולה: ההסתדרות, הקיבוצים והמושבים. תהליך הקריסה החל אמנם לפני יותר מעשור שנים, אבל רק בשנתיים האחרונות הולכות ומתחוורות משמעויותיה הפוליטיות של קריסה זאת. הדיונים הקשים והמבולבלים המתקיימים באחרונה באופן תכוף למדי בלשכת מפלגת העבודה ובסיעתה מוכיחים, כי ההבנה בדבר המציאות החדשה לא התגבשה עדיין בצמרת העבודה והדרך לגיבוש כלים ומושגים חדשים לקראת הבחירות הבאות עוד ארוכה.

תוכנית הרה־ארגון של מרכז העבודה היא צעד חיובי בכיוון זה, משום שהיא מתאימה את התשתית המפלגתית למציאות החדשה, מכווצת את המנגנון ומנסה להתמודד עם התכתיבים החדשים.

בשנות ה־70 היה משקל מכריע למפלגה, לתפיסת העולם ולמנהיגות – ממש בסדר זה, אומר מתאם פעולות העבודה אופיר פינס, אחד מחברי הצוות שגיבש את התוכנית ומנסה ליישם אותה. היום השתנה סדר השיקולים – קודם כל מנהיגות, אחר־כך תפיסת עולם ורק במקום השלישי מפלגה. מפלגת העבודה נוכחה סופית בשינוי הזה בעת מערכת הבחירות להסתדרות, כאשר קראה לאוהדיה – "מפלגה־מפלגה" אך אלה השיבו לה ב"רמון־רמון". פעם היית נולד לתוך מפא"י ומת במפא"י ואילו היום יש ניידות גבוהה בין המפלגות. גם הפריימריס הוכיחו זאת מעל לכל ספק. על כן, אומר פינס, יש צורך לפתח מנהיגות עתידית אולי יותר מאשר תשתית מפלגתית. במסגרת השינוי מחפשת מפלגת העבודה צעירים בני 16־25 בעלי פוטנציאל מנהיגותי. כאלה שיהיו פרס ורבין בעוד כמה עשורים, אומר פינס. הכוונה היא ליצור מסגרת של קורס ארוך בן שנתיים־שלוש, עם מיטב המומחים בארץ. שווה לנו להשקיע בזה כסף, הוא אומר.

נתניהו. זהירות בטרם עת. צילום: חנוך גרייניצקי/ ישראל סאן

הגענו למסקנה, שאי־אפשר לנהל את כל המפלגה בשלט־רחוק מבית המפלגה ברחוב הירקון ומוכרחים לעבוד באופן מבוזר. העבודה מתכוונת לפיכך לחלק את הארץ לחמישה אזורים ולהעמיד בראשם מנהלים בעלי סמכויות נרחבות. כל מנהל איזור כזה יטפל בקשרים עם הרשויות שבאזורו – יעמוד בקשר עם ההסתדרות, הקיבוצים, המושבים וסניפי המפלגה. הוא שיאתר מועמדים לראשי הרשויות המקומיות, יפתור סכסוכים בסניפים ויעסוק בפעילויות הסברה מקומיות.

עתה עוסק הצוות בראשות הגזבר משה כהן ופינס בביצוע עצמו. סעיפים אחדים בתוכנית עוברים בקלות. סעיפים אחרים נתקלים בקשיים מובנים – המנגנון, זה לא פלא, אינו ממהר להתעדכן ולהסתגל. בכל מקרה, התהליך יימשך עוד חודשים אחדים, ובסופו יתכן שמפלגת העבודה תהיה מסוגלת לתפקד באורח יעיל יותר. ועם זאת, עד שיוכשרו המנהיגים הצעירים בקורס הקדטים של העבודה, יחלפו שנים, וקשה לראות כיצד תתמודד העבודה עם משבר המנהיגות הפוקד אותה בעת שרוב מנהיגיה עסוקים בענייני הממשלה ומסוכסכים זה עם זה.

זווילי. תירפיה מפלגתית. צילום: דוד פאר/ יפמא

בעת הקמת הממשלה, התגאו שרי העבודה ביחסים התקינים ביניהם לעומת יחסי האיבה ששררו בין שרי הליכוד. מקץ שנתיים הדברים נראים אחרת – אין שבוע ללא התנצחות בין שר האוצר לבין שר המסחר והתעשייה או בין שר האוצר לשרת העבודה או בין ראש הממשלה לשר הכלכלה או בין שר האוצר לשר החקלאות וחזור חלילה. ■

נורית תם, אבי לוי והסטטיסטיקה של תאונות הדרכים

יעל פישביין

נורית תם נהרגה בתאונת דרכים בשבוע שעבר. אשה צעירה בת 28 עם נשמה מיוחדת, יפה, עדינה, נקיה, ללא שמץ של זיוף, שעמדה עדיין על סיפם של החיים. תוהה, בודקת, מחפשת דרך לשרוד בעולם הקשה הזה, בלי להיהרס. בשעות הבוקר המוקדמות של יום רביעי, היא שבה הביתה מבילוי בפאב ירושלמי במכונית של חברים. לא הרחק מבית הוריה, איבדה הנהגת, מסיבה שעדיין לא התבררה עד תום, את השליטה על ההגה, המכונית התנגשה בעמוד ונורית שישבה מאחור נפגעה אנושות בראשה. הובהלה לבית־חולים הדסה עין כרם ויומיים אחר־כך בבוקר יום שישי נפטרה.

באותה שעה ממש שבה אירעה התאונה, לא הרחק מביתו, הובהל אביה של נורית שלא ידע דבר על התאונה, לבית־חולים אחר כשהוא נתון בהתקף לב קשה. האב, איש בריא בן 65, שמשלושת ילדי המשפחה היה קרוב יותר לנורית, נפטר ביום חמישי, הבת ביום שישי. הלוויות נערכו זו אחר זו ושניהם, האב והבת נטמנו זה ליד זו בבית הקברות בירושלים, מותירים אחריהם חורים שחורים של כאב ואובדן, אצל בני המשפחה, חברים ומכרים. נורית היתה בת בית אצלנו. רק לפני שבועיים ישבנו כולנו ביחד בבית קפה בגשם סוחף, נוגים מהחום ומהחברותא, אוכלים, צוחלים ומדברים על החיים, מתבהלים מדי פעם מרעש הרעמים ומבוהק הברקים ונורית בעיניה השחורות, צוחקת ולא מפסיקה לומר כמה נפלאים בעיניה הרגעים האלה.

עד שזה לא נוגע בך, המוות בתאונות דרכים הוא מספר בסטטיסטיקה. כשהוא מכה קרוב, המוות הזה מעורר זעם על שלמדנו לחיות איתו, על שהחברה הישראלית אינה עושה די כדי למנוע אותו. המחשבה שאולי ניתן היה למנוע את המוות של נורית, אינה מרפה מאיתנו. בארה"ב מחייבים את בעלי הבארים לרשום את שמם של הנהגים היושבים בבאר ולהימנע מלהגיש להם משקאות חריפים. אם הם אינם עושים כך, ניתן לתבוע אותם בבית המשפט במקרה של תאונת דרכים שבה מעורב מישהו שישב בבאר שלהם. הרישום משמש אמצעי הרתעה ומניעה מנהיגה תחת השפעת אלכוהול. החוק הזה קיים שם כבר עשר שנים ומשום מה איש אינו חושב לאמץ אותו אצלנו, למרות ריבוי תאונות הדרכים שאלכוהול נמצא ברקע שלהן. נהגת המכונית בה נסעה נורית טוענת שהיא לא שתתה ושהסיבה לאובדן השליטה נעוץ בכתם שמן שהיה על הכביש. בכל זאת, הלב ממאן, אולי ניתן היה למנוע.

התחושה המעיקה שלא עושים די לחנך ולמנוע תאונות דרכים רובצת על ליבה של הניה לוי, עוזרת מנהל מינהל החינוך בתל־אביב, כבר יותר משנה. בן הזקונים שלה אבי נהרג לפני שנה ושבועיים עם עוד שלושה מחבריו, דניאל, מוש ועידן בתאונת הערבה. הארבעה חזרו מקורס צלילה באילת עליזים ושמחים וצילמו את עצמם בווידיאו במכונית עד כ־20 דקות לפני ההתנגשות החזיתית שלהם במשאית שבאה ממול. בסרט רואים את החברים מאיצים במוש הנהג שיסע מהר יותר, שלא יפחד מהמשטרה. הוא כנראה נכנע ללחץ הקבוצתי, שהרג את כולם.

בעשור האחרון בין 1982 ל־1992 נהרגו בארץ כ־4,500 בני־אדם וקרוב ל־39,000 נפצעו קשה. בשבוע האחרון בלבד נהרגו עשרה בני־אדם. באורח בלתי מובן, הכל עוברים כמעט בשתיקה על הזוועה הזאת, הפוקדת אלפי משפחות, הורים, בנים, אחים, חברים

"רישיון לנהיגה הוא לפעמים רישיון להרג". צילום אילוסטרציה: ישראל הררי

שניים מההרוגים בתאונה הנוראה היו בוגרי בית הספר התיכון עירוני ה' בתל־אביב. המנהל נתמן סירקין, מוכה צער מהמוות של שניים מטובי בוגריו, החליט להגביר את החינוך למניעת תאונות דרכים בבית הספר. משרד החינוך הכיר בעירוני ה' כבית־ספר ניסויי לעניין זה והיום מתקיימות בו שפע של פעולות מניעה, שאחת מהן כוללת פגישה עם האם השכולה הניה לוי. כשהיא מדברת אל התלמידים, שוררת דממת מוות בכיתה. היא לא מטיפה ולא גוערת, רק מספרת על הכאב, על הגעגועים, על אבי שאינו מרפה ממנה לדקה, גם כשהיא נרדמת. המפגש איתה מבהיר להם יותר מאלף הסברים מדוע צריך ללמוד ברצינות הכי רבה שיש כיצד למנוע מוות בדרכים. הסרט שצילמו הארבעה במכונית מוקרן לפני התלמידים והניה מקווה שהוא יחרות במוחם כמיכוות אש ואולי הם לא ייתפסו לעולם לנהיגה במהירות מופרזת.

"רישיון לנהיגה הוא גם, בנסיבות מסויימות, רישיון להרג. מדוע לא מכשירים נהגים חדשים, לא מיומנים לנהיגה במצבי לחץ, בכביש רטוב, בהחלקה על כתם שמן? מדוע חידוש רישיון הנהיגה הוא אוטומטי ולא מחייב בדיקה?", מטיחה הניה. היא מחייבת הטלת קנסות גבוהים וחקיקה מחמירה ביותר בכל הנוגע לעבירות נהיגה, עד כדי כך שאדם ייאלץ למכור את רכבו כדי לשלמם. מדוע לא עושים את זה? "כנראה שהורגלנו שחיי אדם הם הפקר. אחרת איך אפשר להסביר את הסלחנות שבה הציבור כולו, המחוקק, המשטרה וגם המערכת המשפטית מתייחסים לרצח בדרכים?", אומרת הניה לוי.

חינוך מונע הוא עניין מורכב ועדיין נמצא אצלנו בחיתוליו. פה ושם מפתחים בתי־ספר תוכניות באופן וולונטרי. מערכת החינוך עדיין לא הפכה את הנושא ללימוד חובה למרות הסטטיסטיקה המבהילה: בעשור האחרון בין 1982 ל־1992 נהרגו בארץ כ־4,500 בני־אדם וקרוב ל־39,000 נפצעו קשה. יותר מבכל פעולות הטרור והמלחמה שהיו בתקופה הזאת. בשבוע האחרון בלבד נהרגו עשרה בני־אדם. באורח בלתי מובן, הכל עוברים כמעט בשתיקה על הזוועה הזאת, הפוקדת אלפי משפחות, הורים, בנים, אחים, חברים. העיתונות מתעסקת בנושא הזה כבדרך אגב, באיזכור, בצילום אם מזדמן, פוליטיקאים אינם נתבעים להגיב, ראשי רשויות מקומיות שבהן אירעו התאונות אינם נתפסים כחלק מהעניין.

רק כשקורית תאונה מזוויעה במיוחד, משתנה היחס ומחפשים אשמים, אבל זה קורה לעתים נדירות ביותר. מוות בתאונת דרכים הוא אלים וכואב לא פחות ממוות בפעולת טרור, אבל החברה הישראלית מתייחסת לשניהם בדרך שונה בתכלית: עם המוות האחד היא חיה באדישות ואת השני היא הופכת למסר לאומי. האחד הוא אסון של המשפחה והחברים, השני הוא אסון של החברה כולה. ואולי הפער האבסורדי הזה הוא עצמו גורם רפיון במלחמה בתאונות הדרכים. ■

המצב רופף אך לא נואש

הצבא האמריקאי תבע לכפות על ישראל הסדר, בסטייט דיפרטמנט רצו בהגבלת העלייה כדי למנוע מלחמת־התפשטות, ראש־הממשלה ושר־הביטחון ביקש תמיכה אמריקאית בפלישה תורכית־איראנית להפלת המישטר בעיראק, שליט איראן הודיע על התירותו להשגת נשק גרעיני. מסמכים שנחשפו מגלים את סודות העבר ומאששים לקחים עכשוויים

אמיר אורן

מעוקצם ומדובשם: יו"ר המטות המשולבים, גנרל טוויינינג, (משמאל) המליץ על הסדר כפוי במזרח־התיכון, אך שר־החוץ דאלס (מימין) ידע כי תומכי ישראל בקונגרס יבלמו מאמץ כזה והנשיא אייזנהאואר עודד, אך לא מיהר לקדם, ניסוח הצעה להקמת יישות פלסטינית בגדה המערבית, בחסות או"ם ובתלות כלכלית בישראל. היכולת הישראלית לתמרן בין הנשיא לבין הקונגרס לטובת סיוע מוגדל ולהדעת לחץ מדיני העילה בתקופות קודמות, אך איבדה מקצת מתוקפה בעת שמול קלינטון ורבין מתייצב ציר מתהדק ומתגבר של רפובליקאים ויהדות אמריקה (צילום: אי.פי)

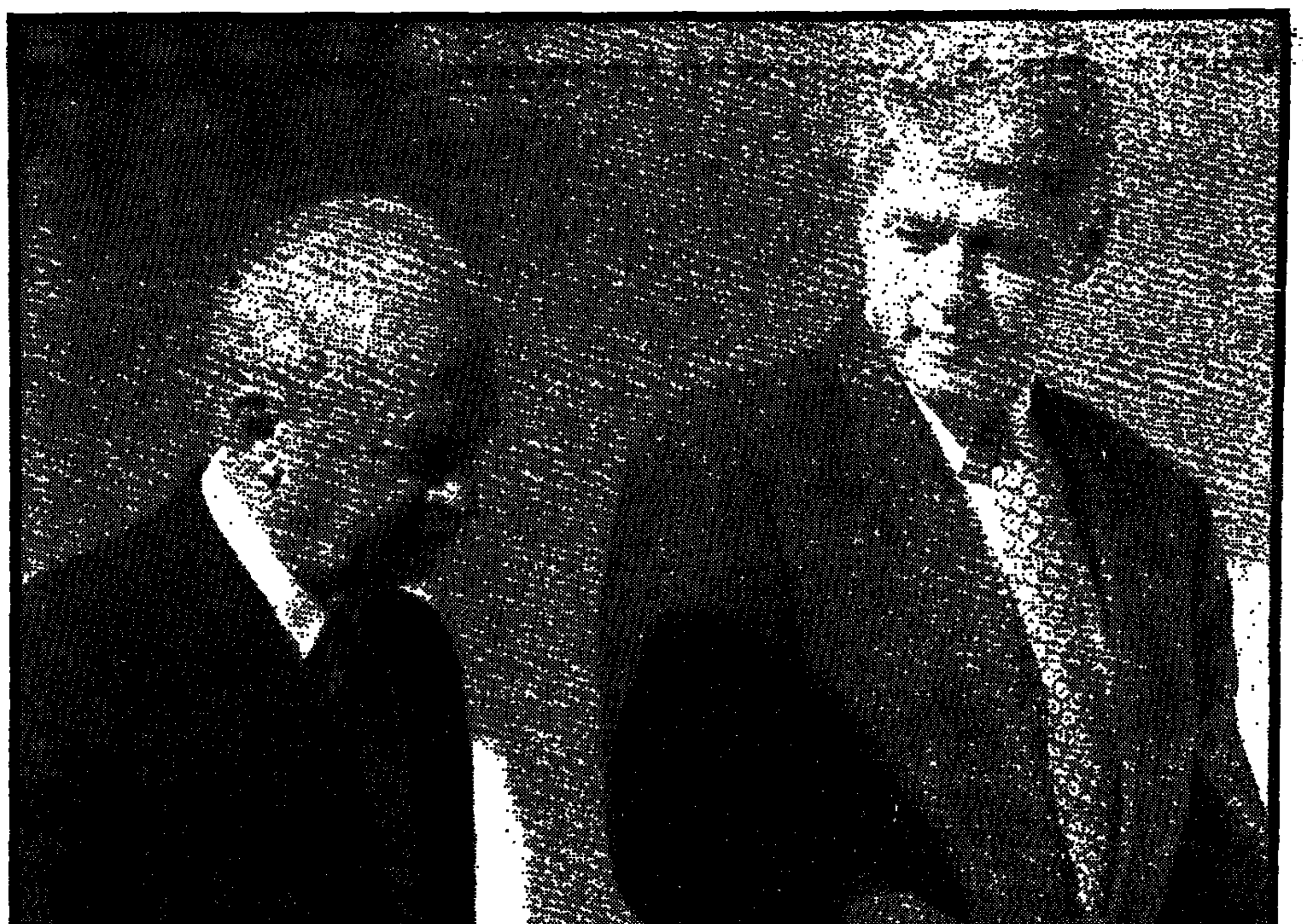

צה"ל אינו זקוק עוד לסיוע האמריקאי", לחש לאחרונה איש־צבא בכיר. "בהחלט נחוצות לנו תמיכה אמריקאית בשימור ההרתעה הישראלית, נגישה מובטחת לטכנולוגיה הצבאית המתקדמת, אבל במצבו הנוכחי של המשק הישראלי אין לנו צורך חיוני ב־1.8 מיליארדי דולר לשנה, שאותם ניתן – אם תתקבל החלטה פוליטית נחושה – להקצות ממקורות עצמיים. מאחר שהחלטה כזו אינה מסתמנת, לא תשמע הממשלה מהמטכ"ל כי הוא מוכן לוותר על הסיוע האמריקאי, מחשש שבמקום הפחתה מופגנת של התלות בוושינגטון ימצא האוצר דרך להשתלט על הסיוע הביטחוני".

בהיקפו הנוכחי, פחות (דולרים) או יותר (אינפלציה), נולד הסיוע האמריקאי במלחמת יום־הכיפורים ולא עם בריאת העולם. רק מזוויתו הצרה של ההווה מתמשך נראים מאפייני היחסים הישראליים־אמריקאיים כנצחיים. ההווה הזה, המתפוגג לתוך עתיד עמום, אין להבין ללא ידיעת הכוחות הפועלים תמיד, אם גם באיזון משתנה, על עיצוב המדיניות האמריקאית. התייצבות רוב רפובליקאי בקונגרס מול נשיא דמוקרטי אינה סטיית־תקן בתולדות המימשל האמריקאי, אלא קרובה יותר (ככוונת מנסחי החוקה) לתקן של שותפות הרשויות המחוקקת והמבצעת בשלטון. ישראל נהנתה, בסך הכל, משותפות־יריבות זו; ההנאה טרם פגה, אבל זמנה הנותר קצוב.

רוב שנותיה, העדיפה האומה האמריקאית את שליטת נבחריה הישירים (בבית־הנבחרים) או את זו של נבחרי המדינות (בסינאט, עד לפני כ־80 שנה) על שלטונו המרכזי של ראש הרשות המבצעת, הנשיא. בעיתות מלחמה והתבלטו נשיאים חזקים, כלינקולן, אך בתום המלחמה שב הקונגרס לאכוף את בכורתו, המתממשת בעיקר באמצעות הקצבות, מינויים וסמכות אישורין, יישורן או עיקומן של אמנות. הדמוקרט וילסון (שנבחר, לערך כמו קלינטון כניצול אתגר רוס פרו לג'ורג' בוש, משום פיצול בשורות הרפובליקאים בין הנשיא ויליאם הווארד טאפט לבין טדי רוזוולט, בראש כוח שלישי משמעותי) הנהיג את אמריקה לתוך מלחמת העולם הראשונה, אבל בצאתו ממנה נתקל ברוב הרפובליקאי הקשוח בסינאט, שהכשיל את ההשתתפות האמריקאית בחבר־הלאומים וחידש את הבדלנות המסורתית, שסייעה להתנפחות הקיסרויות הרודניות של רוסיה, גרמניה ויפאן. למען לא יישנה אסון שנות ה־20 וה־30, נרתם הרוב הרפובליקאי בסינאט מ־1947 ואילך, בראשות הבדלן־שהתפכח ואנדנברג, לשיתוף־פעולה עם תוכניות טרומן לשיקום אירופה ולבלימת הסובייטים. ההיבט האישי חשוב: פרנקלין רוזוולט היה שנוא על גורמים מרכזיים במפלגה הרפובליקאית ולולא מת, בהורישו את הבית הלבן לעמית־לשעבר של ואנדנברג בסינאט, טרומן, היו הרפובליקאים בוודאי מערימים מכשולים על דרכו, בהשיבם מוקדם את הרוב שאיבדו לרוזוולט בקונגרס ב־1932.

תקופת טרומן־ואנדנברג הניבה שני כללים, אחד ימי ואחד אווירי, המשמשים להדריך את מערכת היחסים נשיא־קונגרס ודמוקרטים־רפובליקאים במדיניות החוץ האמריקאית: "הפוליטיקה נעצרת על שפת הים" ו"מי שרוצה בנו בנחיתה, ישתף אותנו בהמראה". הכלל הראשון כובד רק חלקית, למזלה של ישראל, שהרי אין עוד סוגיית־חוץ כמותה הסבוכה בשיקולי־פנים. אילו גובש האינטרס הלאומי האמריקאי לפי המלצת הדרגים המקצועיים של הפקידות והקצונה, באישור הנשיא וללא התשומה הפוליטית של תומכי ישראל מול הנשיא והקונגרס גם יחד, לא היתה מדינת ישראל קמה ומשגשגת. הכלל השני הופר בשלוט אותה מפלגה, הדמוקרטית, בשתי הרשויות – ואז, בוייטנאם, היה זה מורו ורבו של קלינטון, פולברייט, שמעמדתו בראשות ועדת־החוץ בסינאט עשה לג'ונסון מה שג'סי הלמס משתוקק לעשות לקלינטון מינואר.

פולברייט וחבריו הורידו את מנהיג מפלגתם ועמיתם־לשעבר בסינאט, ג'ונסון, אך בפועל הכבידו על יורשו הרפובליקאי ניקסון, באמצעות הרוב הדמוקרטי בשני בתי הקונגרס. חקיקת סמכויות המלחמה, תולדת ההונאה הג'ונסונית של תקרית מפרץ טונקין ששימשה עילה להסלמה בוייטנאם, נועדה לכבול כל נשיא מכהן ועתידי (ואכן כולם, רפובליקאים מניקסון ועד בוש והדמוקרטים קארטר וקלינטון, חלקו על תוקפה החוקתי אך נזהרו שלא להתגרות בה). גם בלעדיה, חוק הקונגרס דיו לאסור תיקצוב ובכך למנוע פעילות של הרשות המבצעת ובכללה הצבא. בשלוט רייגן בנשיאות והרפובליקאים בסינאט, היה די ברוב הדמוקרטי בבית־הנבחרים לחקיקת "תיקון בולאנד", שאסר מימון אמריקאי של פעולות הקונטראס בניקרגואה וסופו שהוליד את המעקף שהתחבר עם מחלף הנשק תמורת בני־ערובה באיראן. הרוב הדמוקרטי בקונגרס הנוכחי, שיגווע בעוד חודש וחצי, חקק את "תיקון נאן־מיצ'ל" להפסקת מימון הפעילות הצבאית לאכיפת אמברגו הנשק על בוסניה. לפי תיקון זה אזלה הסמכות התקציבית ולפיכך גם המדינית לאכיפה, לפני שלושה ימים, מה שאילץ את קלינטון להודיע על תום המעורבות האמריקאית בה וסיבך עוד יותר את הקשרים בין הגורמים השונים השותפים לה – אם לא היה די במחלוקות בין האו"ם לבין נאט"ו, בהובלה אמריקאית, כפריה מעשיו סבילות אמריקאית (במשמעות המעשית של סירוב קברניטי הצי השישי לציית להוראות־אכיפה של פיקוד מיבצע האמברגו), המשאירה את ברית נאט"ו קצוצה ונבוכה – וכל זאת עדיין לפני השבעת הרוב הרפובליקאי.

סמכות אחרת של הקונגרס היא לזימון עדים לחקירה בשבועה. סנאטור מקארתי פרץ מטעם עיקרי אחד: מפלגתו שלטה בסינאט ובידו, כראש ועדה, היתה סמכות שאינה נתונה לנציגי המיעוט. מקובל לסמן את דעיכת מקארתי מאז התנגשותו בחקירת הצבא, שעוררה סלידה ציבורית, אבל שיאו היה נקטע בלאו הכי בתוך חודשים אחדים, בשוב הרוב בסינאט לידי הדמוקרטים. בקונגרס הבא יעמדו הרפובליקאים בפני פיתוי קשה. ראשי ועדות־הבנקאות, ד'אמאטו בסינאט וליץ' בבית־הנבחרים, להוסיף להרחיש את חקירת מעורבותו של הזוג קלינטון בפרשת ויטווטר, הפעם המושים בסמכויות המחודדות את חושי העדים, אך יתכן שלרפובליקאים מוטב להשאיר את קלינטון על אש קטנה, פן ייחלש בחקירות כאלה כדי כך שיעריך כי אין בכוחו להדוף טוענים־לכתר במפלגתו, יפרוש מהתמודדות על הנשיאות הבאה ויציב מול המועמד הרפובליקאי יריב דמוקרטי חדש, שאינו מזוהה עם קלינטון ואינו גורר עימו את מקדמיו השליליים.

התחכמות זו – ד'אמאטו, השולט על המנגנון הרפובליקאי במדינת ניו־יורק, שהבחירות המקדימות בה באביב 1996 ישפיעו רבות על ההכרעה בין המתמודדים, הוא מבעלי־בריתו של מנהיג סיעתו והמתמודד הצפוי בוב דול – אופיינית לתמורה שעברה על הקונגרס, במקביל לזו שפקדה את יחסי הנשיא עם הקונגרס, מאז הצמד וייטנאם־ווטרגייט. אין עוד שליט־על בקונגרס, יושבי־ראש תקיפים של ועדות וסיעות שהכל, בוודאי הזוטרים, סרים למשמעתם. הביזור למוקדי־כוח רבים ומתחרים מאפיין את הסינאט, את בית־הנבחרים, את המפלגות – ואת מלחמת העצמאות של המדינות (במיוחד גדולות ועתירות נציגים בקונגרס וב"חבר הבוחרים" הנשיאותי, כקליפורניה, טקסס, ניו־יורק ופלורידה) על מושליהן השאפתנים. באווירה כזו, יהיה קלינטון שותפם – הוותר בהדרגה – של דול ושל יו"ר בית־הנבחרים גינגריץ', אבל בה בעת ייאלצו דול וגינגריץ' לחלוק את כוחם עם רפובליקאים רבים אחרים, שאיש מהם, גם לא הלמס, לא יהיה אדון לתחומו, בין השאר משום ההפרדה בין ועדות ההרשאה וההקצבה בשני הבתים.

התגוששות־דרבתית כזו היא הזמנה מצויינת לקבוצות־לחץ של מיגזרים כלכליים, רעיוניים ואתניים, מהנצרות המשיחית דרך אבירי חופש הבעלות הפרטית על רובי־סער (המקלעים נאסרו בתקופת הגנגסטרים) ועד ליצרניות הנפט והטבק. במגרש זה הקדימו השתדלנים למען ישראל לשחק, אלא שקמו להם מחקים רבים, ביניהם מי שהעריצו את פיקחותם הארגונית אך משרתים מטרות הפוכות.

לאחר הפוגה קצרה, שב הגזע להוות את המשתנה המכריע בהצבעה. הרפובליקאים, שאיבדו את הדרום בהיותם מפלגתו של לינקולן, שבו וכבשו אותו, נאור ו"חדש" ככל שהוא מתיימר להיות, כאשר הדמוקרטים איבדו סופית את הפן השמרני של פרצופם והצטיירו כשבויים בידי הצד הפעלתני, המאיים, של השחורים. היהודים, חברי ברית־המשפחים המיושנת של רוזוולט, שכללה את השחורים והדרום, את הקתולים ואת האיגודים המקצועיים, מצביעים לפי השתייכותם המעמדית, לפי מידת חרדתם מהשפעת מטיפי־הדת על הרפובליקאים ולפי המדיניות כלפי ישראל. בכל התחומים האלה, למעט הנוצרי, איבדו הדמוקרטים את יתרונם על הרפובליקאים.

המאמץ הנוכחי של משרד־החוץ הישראלי, באמצעות שליחו של יוסי ביילין לשגרירות וושינגטון, הציר שלמה גור, למגע עם האיסלאם השחור הקיצוני, נסמך על הצלחת צמד זה לטפח את הקשר עם "הקונגרס הלאומי האפריקאי" בדרום־אפריקה, אבל פרחאן אינו מנדלה וחיזור של ממשלת ישראל אחר אויבי הקהילה היהודית־אמריקאית עלול להגדיל את הניכור בין השתיים.

השאלה התיפעולית היא אילו מידה ומתכונת של מעורבות אמריקאית רצויות לישראל ועתידות להתגבש בוושינגטון. מתנגדי פשרת־השלום בישראל מייחלים למעורבות סבילה, המסתפקת בהפקדת ההמחאה השנתית (גם הריבית משולשלת לכיס הישראלי) בכל 1 באוקטובר ונמנעת מלחץ מדיני להסדר. מעורבות דה־לוקס כזו אינה סבירה, כאשר התלקחות אזורית מקפיאת־נפט עודנה אפשרית וההסתערות הפנימית על תקציב מקוצץ חייבת לכרסם בסיוע־החוץ. הברירה האמיתית היא בין מעורבות פעילה – סיוע אך גם תביעה להתחשבות בשיקולים האמריקאיים – לבין תת־מעורבות, לא מעוקצם אך גם לא מדובשם.

לעוצמה הישראלית המוקרנת כלפי אמריקה תהיה השפעה מוגבלת (אם ישראל חזקה כל־כך, מדוע צריך להמשיך ולסייע לה בהיקף הנוכחי; אם אין די בצה"ל כדי לאבטח אותה, מדוע לא תתקדם להסדר עם סוריה ולבנון). התעמולה והאשליות נחקקות עם הזמן בתודעה ומפתחות חסינות מפני עובדות, במיוחד כאשר עובדות אלה נחשפות רק במאוחר. כדי להמחיש זאת, אין כסידרת המסמכים המסווגים עד לאחרונה של מדיניות־החוץ האמריקאית בעשורים הקודמים. השבוע הגיע ארצה כרך נוסף של מסמכים אלה, הדן בשלוש השנים האחרונות של מימשל אייזנהאואר (1958־1960). הוא אינו הופך את התמונה המקובלת על פניה, אך צובע אותה ביותר חדות ולעתים גם בתווים מפתיעים.

עולה ממנו, למשל, שבניגוד לראייה הישראלית של ההצלחה המסויימת במיבצע "קדש", למרות הפינוי הכפוי של סיני ועזה והופעת נאצר כמנצחן של בריטניה וצרפת, גברה בשנים האמורות הנטיה הפרו־ערבית במימשל האמריקאי. מישלב ראשי המטות של הצבא האמריקאי, בהסכמת הדרג האזרחי בפנטגון, המליץ בפני אייזנהאואר לנקוט לאלתר ב"יוזמה אמריקאית" להסדר ישראלי־ערבי מהיר. שבמסגרתו "ייקבעו גבולות ישראל" (במשתמע, פחות מקווי שביתת־הנשק של 1949, אם כי יותר מהחלטת החלוקה של 1947) ו"הפליטים יושבו־מחדש, מהם שיוחזרו לארצם במספרים מוגבלים". עמדה זו של יו"ר המטות גנרל טוויינינג ועמיתיו מזרועות האוויר, הים והיבשה גובשה במרוצת 1958 ולא נחלשה גם לאחר תהפוכות הקיץ (הפיכת קאסם בבגדאד, האיומים על המישטרים הפרו־מערביים בלבנון ובירדן). בעיצומן של תהפוכות אלה ניסה בן־גוריון לשכנע את שגרירו של אייזנהאואר כי תמיכה אמריקאית בפלישה תורכית ואיראנית לעיראק תביא לדיכוי הפיכת קאסם ותחזיר את הגלגל ההאשמי, הפרו־מערבי והאנטי־נאצרי, על כנו. בדיון פנימי אמר אייזנהאואר כי "אנו מודעים, כמובן, למגעים החשאיים של ישראל עם תורכיה, איראן ואתיופיה, אך מקפידים לשמור על דממה". השאה של איראן לא התאפק, כשנה אחר־כך, בהתייחדו עם אייזנהאואר. לפי גירסת השאה, אם כי לא זו שמסר אייזנהאואר לעוזריו, כללה הברית כוונותיו בעניין התעצמות איראן לבלימת "באריכוזם של הסובייטים בעיראק ובאפגניסטאן" גם נשק אטומי.

השפעת עמדות אלה של מנהיגי האיזור על ההתנצחות הפנימית בוושינגטון היתה שולית. חשיבות מהותית נודעה למערכת השיקולים של הקברניטים האמריקאים: מי שפטרו עצמם מתשומות פוליטיות, הגיעו בנקל למסקנות בלתי־מעשיות. ראש אגף המזרח־התיכון בסטייט דיפרטמנט, הנחשב בדרך כלל למוקד הפרו־ערביות במימשלים האמריקאיים, כתב לשר־החוץ שלו באוקטובר 1958 כי הוגן לאפיין את עמדת ראשי המטות כ"יש לפתור בעיה זו באמצעות כפיית ישראל להסתגל להשקפה הערבית במלואה".

שר־החוץ האמור היה ג'ון פוסטר דאלס, המתגלה במסמכים כמתוחכם בהרבה משניטו לציירו באותה עת (כפי שברור מהמסמכים ומהשוואה עם יורשיו גם יחד כי אייזנהאואר, שנצחונו על הבדלן טאפט במאבק על המועמדות הרפובליקאית ב־1952 מיסמר את המעורבות האמריקאית מעבר־לים, היה – לצד שני הרוזוולטים, וילסון וטרומן – מגדולי הנשיאים האמריקאים במאה הנוכחית). אם לרגע היו פקידי הסטייט דיפרטמנט צוננים ביחסם לישראל פחות מעמיתיהם הקצינים, נהגו כך בהשראת דאלס, שממנה מיהרו להתנער במותו ובבוא יורשו הרטר.

בדיונים סודיים במועצה לביטחון לאומי, בהשתתפות אייזנהאואר, סגנו ניקסון ובכירי הגופים המדיניים והביטחוניים, הסביר דאלס כי למד את לקח כשלונם של הסטייט דיפרטמנט והפנטגון להסתייג מהקמת מדינת ישראל ב־1948, מוצדקת ככל שהיתה הסתייגותם אז משיקולי מלחמת העולם השלישית שעדיין אפשר שתתצת במזרח־התיכון. "מדינת ישראל היא יקירת היהדות ברחבי העולם", אמר דאלס, "ויהדות העולם היא באמת כוח אדיר". מימשל אייזנהאואר יצא מגידרו במאמץ למתן את מדיניות ישראל ולהפגין אהדה לערבים, "אך יש נתיבים מסויימים שבהם פשוט אין יכולת לפעול, מהווית הפוליטית הפנימית". לולא כוחה של יהדות העולם, הוסיף דאלס, היו הסובייטים תומכים בגלוי בכוונת הערבים לבתר את ישראל, אך מאחר שהם נזהרים מעימות ישיר עם ישראל, מקפידות גם מדינות אחרות וביניהן כל בעלות־הברית המערביות שלא לתמוך בתביעות הערבים כלפי ישראל.

דאלס המנוסה (עוד בוועידת ורסאי היה ראש היועצים־המומחים למשלחת האמריקאית) לימד בינה את הגנרלים הפשטניים: עדיין רצויה נוסחה דוגמת זו שדאלס הציג באוגוסט 1955 – שלום שיחייב את ישראל לוויתורים בנגב – וחשוב לפעול למימושה, אך אין טעם ב"יוזמה" שתתפוגג ללא תמיכה חיצונית או פנימית. בעיית ישראל־ערב דומה לסכסוך קשמיר של הודו־פקיסטאן, הנמצא בבחינה מתמדת בסטייט דיפרטמנט: הכרח לעקוב אחר ההתפתחויות, אך אין תוחלת לפתרון־כפוי. מוטב, כמאמר הבריטים, "לדשדש"; אין היגיון בטענתו התמימה של מזכ"ל האו"ם האמרשולד, שלפיה רצוי להביא לאיחוד מדינות ערב "למען יפחת פחדן מישראל" – אחדות ערבית תביא לתחושת ביטחה ויכולת להשמיד את ישראל ותוסיף את התלות המערב־אירופית בנפט המזרח־תיכוני. "בקיצור", אמר דאלס, "המצב אמנם רופף, אך כרגע אינו נואש".

ניקסון צידד בגישת דאלס באשר לתכליתיותה של יוזמה אמריקאית, אך המליץ להתמקד בפתרון מהיר של בעיית הפליטים ובכלל זה בסיוע כספי. מנהל סוכנות המידע ג'ורג' אלן ביקש "לזרוק לדיון רעיון העשוי להישמע מזעזע: להגביל את העלייה לישראל ליהדות ארצות מצוקה". אם נאמץ מדיניות של התנגדות לעלייה אחרת, הוסיף אלן, "יהיה עלינו כמובן לסרב להעניק פטור ממס לתרומותיהם של אזרחים אמריקאים למען עלייה מאורגנת לישראל".

הרעיון כבר נשקל בסטייט דיפרטמנט, השיב דאלס, אלא שתידרש חקיקה – הקונגרס לא יתמוך בכך, או במילווה שיותנה בפיתוח לטובת "פליטים הנמצאים בישראל", להבדיל מעולים שטרם באו, בעיקר בשנת בחירות. ניקסון היה מודאג פחות. "אם המימשל ייכנס באמת למאבק בנושא זה, ננצח בקונגרס בטווח הארוך". כשלעצמו, אמר ניקסון, הוא מתנגד להענקת מילווה לישראל, אלא במסגרת "מדיניות הגירה כוללת" ישראלית חדשה.

התנגדות לעלייה נומקה בנוסח בוטה עוד יותר בדיון אחר, מפי הרטר, אז עדיין סגנו של דאלס: "לבן־גוריון תוכנית להגדיל בהרבה את אוכלוסיית ישראל, מה שיביא בהכרח להגדלת השטח, כלומר מלחמה עם שכנותיה הערביות של ישראל...ברור שיש תלות חלקית בין מידת נכונותנו לפעול לשימור עצמאות ישראל לבין מהלכי ישראל עצמה להבטחת עתידה". הערה אחרונה זו התייחסה גם למחלוקת שהתגלעה בעבודת המטה המדוקדקת במימשל בשאלת מעמדו של "שימור עצמאות ישראל" ברשימת היעדים האמריקאיים באיזור: האם לצרפו לשני היעדים הראשיים, מניעת השתלטות סובייטית על האיזור חמינת נפט מזרח־תיכוני "במחירים סבירים" למערב־אירופה, או להשאירו במעמד של יעד מישני. כשהוכרעה המחלוקת, נאלצה ישראל להמתין שנים נוספות בליגה ב', על המשמעויות המדיניות והצבאיות של סדר־הקדימות האמריקאי.

כיצד היה ניקסון נוהג אילו גבר על קנדי ב־1960? האם היה פועל כנשיא ברוח דבריו כסגן־נשיא? האמנם היה מאמץ את הצעתו של ג'ורג' אלן, בעידוד אייזנהאואר ("כל רעיון לפתרון סכסוך ישראל־ערב בהחלט ראוי לדיון"), להקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית?

ב־13 בנובמבר ניסח אלן את הצעתו במיזכר לעוזר הנשיא לביטחון לאומי, גורדון גריי. "על המימשל האמריקאי לשקול את הקמתה־המחודשת של מדינה ערבית בשטח הפלסטיני של ירדן. הגיעה העת להכיר בחוסר יכולתה של ירדן להתקיים, לחסל מקימה ולחלק את השטח שממזרח לירדן בין עיראק, סוריה ואולי גם סעודיה. כפי שציין גנרל טוויינינג, הסכנה העיקרית לחידוש מלחמת ישראל־ערב נעוצה בנסיון לכיבוש פלסטין הערבית בידי כוחות עיראק או קע"ם (איחוד מצרים וסוריה), שייתקל ללא ספק בהתנגדות צה"ל. הקמת מדינה ערבית נפרדת בפלסטין, תחת חסות או"ם ואולי גם בפיקוח משטרתי שלו, תמנע התפתחות כזו. המדינה החדשה תימצא באיחוד כלכלי עם ישראל, לפי החלטת החלוקה, ותהיה, למעשה, תלויה כלכלית בישראל... אין לפתוח מחדש את שאלת גבולות שביתת־הנשק, אלא להשאירם למיקוח עתידי, אולי בין ישראל לבין האו"ם שייצג את פלסטין הערבית. את ירושלים יש לבנאם ככל שניתן, לפחות לצורך הבטחת גישה מלאה, בפיקוח נציבות של האו"ם, למקומות הקדושים לצליינים בני כל הדתות ולמבקרים אחרים".

כידוע, לא עמדו מאחורי הצעת אלן כוחו של הצבא האמריקאי לכפות הסדר, רצונו הפוליטי של הנשיא אייזנהאואר ותמיכת הקונגרס. היישות הפלסטינית המוגבלת שהציע לא נכונה ונדרשה לחכות, בלי פירוק ירדן, עוד כמה עשורים ומלחמות. פרטי־הפרטים של השגיאות וההתמצות של ההווה, בירושלים ובוושינגטון, בדמשק ובעזה, אולי יישלפו רק בהסרת סיווגם של המסמכים, אי־מתי לאחר 2020, אבל מוקדן. ישולם מראש. ■

ריצה למרחקים ארוכים

און לוי

השבוע האחרון לא היטיב עם היחסים הנרקמים בין ישראל לאש"ף. תיפקוד והיערכות לקויה של השוטרים הפלסטינים בצומת נצרים איפשרו למתאבד מהג'יהאד האיסלאמי לגרום להרג שלושה קציני צה"ל ולפצוע עשרה ישראלים ופלסטינים. שתי תקריות ירי נוספות אירעו במהלך השבוע באיזור מחסום כיסופים ואחריהן נשמעו ההצהרות העויינות של אנשי ג'בריל רג'וב, ראש השב"כ הפלסטיני ביריחו, ברוח סיסמאות העבר.

האירוע בנצרים היה סימן נוסף למילכוד שבו מצויים ראש הממשלה יצחק רבין ויו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת. מנהיג אש"ף מנסה לגבש את שליטתו בדרכי נועם בכל האפשר, על בסיס של קונסנזוס פלסטיני ולהיפטר על־ידי כך מהאשמה כאילו הוא משמש כבידון של ממשלת ישראל נגד החמאס והג'יהאד האיסלאמי. אלא שהמציאות תופחת על פניו של ערפאת, לשתי התנועות בסיס מוצק והן חזקות מספיק כדי להוות איום של ממש על יציבות שלטונו. בציבור המוסלמי הפונדמנטליסטי שולט מיעוט מיליטנטי הנוקט פעולות אלימות כלפי ישראל כדי להחיש את יציאתה מהשטחים.

המשטרה הפלסטינית יודעת מי הפעילים של תנועות אלה ובחודשים מאז כינון הרשות הפלסטינית לא נקפה אצבע כדי להביא למעצרם. אמנם, במסגרת גלי מעצרים שבוצעו מפעם לפעם נעצרו עשרות פעילים ואולם אלה שוחררו מבלי שננקטו נגדם הליכים משפטיים כלשהם. למרות שבמשוואה הזאת, שבה לכודים שני הצדדים, הנטל וחובת ההוכחה מוטלים על ערפאת, ההערכה היא שאם הוא לא יביא לשיפור משמעותי בתהליך השלום, יאבד גם רבין את אמון הציבור הישראלי.

תת־אלוף דובי גזית, ראש ועדת התיאום והקישור הביטחונית הישראלית שתפקידה לוודא שהסכם קהיר מבוצע "כגופו וכלשונו", אומר: "אני מודע לצרכים או לבעיות הפנימיות של הצד הפלסטיני. אך הייתי רוצה שגם הם יהיו מודעים לרצוננו, למאוויים, לצרכים הפנימיים ולשאיפות שיש לנו מההסכם". תא"ל גזית נמנע מלומר מפורשות את דעתו על פעילות כוחות הביטחון הפלסטיניים. יש לדעת שגם מי שמשבח היום את פעילותם יכול בעקיפין לשרת את האופוזיציה העזתית, המפיצה כרוזים שבהם מכונה המשטרה הפלסטינית "הצד"ל של הציונים" או "הכלבים של הציונים". לכרוזים אלה השפעה רבה על הציבור בעזה.

נראה שההסכם אינו מתממש כרוחו, איזה טעם יש בהמשך מימוש חלקים מההסכם?

ההנהגה הפלסטינית חתמה איתנו על הסכם. ברור לגמרי שהאינטרס הפלסטיני הוא שההסכם הזה יצליח. לכן, עליה לעשות את הפעולות להצלחתו, הן בצד האזרחי, הן בצד הצבאי והן בצד ההצהרתי. בלי שכל הדברים האלה יעבדו ביחד, עגלת השלום לא תיסע. אם המצב הכללי בעזה לא ישתפר משמעותית, תושבי עזה ירגישו שלא קיבלו את הסחורה המצופה מהסכם השלום – והציפיות היו גבוהות מאד. כדי שציפיות אלה יתממשו, צריך לעשות את כל המאמצים בהיבט הביטחוני, האזרחי והכלכלי.

המצב עכשיו הוא מעין מעגל שבו בעקבות פיגועי טרור יש אי־שקט ביטחוני, או אי־סדר ציבורי וזה משליך ישירות על המצב הכלכלי וחיי היום־יום בשטחי האוטונומיה. אף משקיע בר־דעת לא יילך לשים את כספו באיזור שיום אחד יש בו הפגנות, כאשר יש פיגוע טרור ואחר־כך סגר. כדי ליצור אווירה כלכלית, צריך ביטחון ושקט. כדי ליצור שקט צריך לפעול בכוח יעיל, אפקטיבי ונחרץ.

> "קציני צה"ל המשרתים בשטח חשים שהמשטרה הפלסטינית עושה רבות כדי לסכל פיגועים. בסך־הכל התחושה שלנו היא שההסכם ממומש ועובד. כבר הלכנו עם הפלסטינים מרחק עצום קדימה. הבעיה היא שאינני יודע מה אורכה של הדרך, יכול להיות שמדובר בריצת מרתון" – תת־אלוף דובי גזית, ראש ועדת התיאום והקישור הביטחונית הישראלית

לאחר שנחתם ההסכם, אמרנו שצריך לתת לו זמן. בינתיים עושה רושם שהזמן עובר וההתקדמות, אם יש בזו, איטית מדי?

אנחנו עדיין בתחילתה של הדרך, אבל כבר עשינו מרחק עצום קדימה. הבעיה היא שאינני יודע מה אורכה של הדרך, יכול להיות שמדובר בריצת מרתון... היום קורים דברים ברצועה שאם לפני חצי שנה או שנה הייתי צריך לנתח את המצב, לא הייתי מאמין שהם יעברו בצורה חיובית כל־כך. יחד עם זאת, יש עוד הרבה דברים שיכולים וצריכים להיעשות. המפתח הוא יצירת אמון אצל שני הצדדים, שההסכם באמת יוכל להגשים את הציפיות ממנו. הייתי מצפה מהמשטרה הפלסטינית לא להשלים עם תופעות של פיגועי טרור, הפרות סדר וכו'.

מה הדברים החיוביים שנעשו?

לפני תשעה חודשים התלבטנו איך ייראה ההסכם ואיך יעבוד כל הגוף הזה של משרדים משותפים, סיורים משותפים, האם בכלל יהיה מול מי לשבת ולדבר. היו אז תרחישים די מחמירים, הנחות העבודה היו מאד קשות. לשמחתי, לאחר חצי שנה, נושא המשרדים והסיורים המשותפים מתפקד הרבה יותר טוב ממה שחשבנו. יש תיאום ויש רצון לפתור דברים. יחד עם זאת, אפשר להגדיר את המצב כשביר. אירוע פנימי בתוך השטח או אירוע חיצוני עלולים לערער מאד את ההסכם.

גם אנחנו וגם הפלסטינים זוכרים כל הזמן את הפגנות ההמונים שהיו בדרכם לעבודה בישראל במחסום ארז ב־17 ביולי. אף אחד לא יכול לתת ערובה שאירועים כאלה לא יחזרו וחובה על שני הצדדים לעשות את הכל שהם לא יחזרו. אירועי ארז גם אצלנו וגם אצלם השאירו צלקות שאי־אפשר להתעלם מהן.

גזית. הפלסטינים לא מבינים את עומק ההשפעה שיש לפיגועי הטרור על דעת הקהל הישראלית.
צילום: משה שי (באדיבות "מעריב")

נראה כאילו בצד הפלסטיני לא חל שיפור

קציני צה"ל המשרתים בשטח חשים שהמשטרה הפלסטינית עושה רבות כדי לסכל פיגועים. אבל לעולם לא יהיו לנו מודדים כמותיים לקבוע מה פעילות זו מצליחה למנוע. בסך־הכל התחושה שלנו היא שההסכם ממומש ועובד.

למרות דברי תא"ל גזית, הרושם הוא שבהסכם חורים גדולים ובעיות לא פשוטות. גורמי צבא בכירים אומרים, באופן לא רשמי, ששני הצדדים חושבים שבהסכם קהיר יש פגמים ושצריך לשנותו בכמה נושאים. מצד שני, אם כל צד מרגיש שהוא ויתר, אולי זה סימן שההסכם באמת מאוזן.

גזית מסרב לומר את דעתו בנושא ההסכם שנחתם: "זה ההסכם, ואנחנו מנסים לממשו על הצד הטוב ביותר, אבל אינני רוצה לצייר מצב אידילי. אני מצייר מציאות מורכבת וקשה שבתוכה צריכים לבצע הסכם כרוחו וכלשונו, וניתן לעשות זאת".

לדברי תא"ל גזית, הוועדה הביטחונית שהוא עומד בראשה מקיימת רישום להפרות שנעשו על־ידי הפלסטינים. בינתיים הוגשו להם כ־60 תלונות על הפרות של ההסכמים, חלקן חמורות חלקן פחות. הפלסטינים מצדם מנהלים אותו רישום כלפינו וגם להם יש תלונות הנידונות בוועדה.

ביום שלישי נודע על גיוסם של עשרה "מבוקשים" תושבי הגדה המערבית שחמקו מכוחות הביטחון הישראליים לשטחי האוטונומיה וגויסו לכוחות השב"כ הפלסטיני. האם ידעתם על כך?

לא ידענו על כך מראש והנושא ייבדק. אנחנו לא נכיר באלה כשוטרים או כאנשי מנגנון. אינני יודע עדיין את מי מאלה שוחררו יבקשו הפלסטינים להכניס למנגנונים. אנחנו אמורים לאשר את האנשים שעובדים אצלם ותמנע העסקתם של "מבוקשים" בעתיד.

באילו צעדים אתם יכולים לנקוט אם הפלסטינים לא ייענו לתביעותיכם?

יש בידינו כלים, אינני מתכוון לפרטם כאן.

האם הפלסטינים שפטו פעם מישהו בעקבות תלונה שלכם?

כן.

האם הם עושים מספיק?

לא. אבל צריך לנתח למה הם לא עושים מספיק, האם משום שהם לא יכולים או משום שהם לא רוצים. יכול להיות שמדובר בשילוב של שניהם. אם השלטון הפלסטיני הנוכחי לא יצליח לספק את הסחורה לציבור שלו מישהו אחר יבוא במקומו.

יש פה מעין "חיבוק דובי" של ערפאת את אנשי החמאס והג'יהאד האיסלאמי.

בחיבוק דוב אף פעם לא יודעים מי מחבק את מי. אינני חושב שהטקטיקה של ערפאת תוכיח את עצמה, מפני שהמטרות שלו שונות מאשר של ארגונים אלה. השבוע נעצרו פעילי ג'יהאד רבים ונכון לעכשיו הם עדיין עצורים.

נפל אסימון בצד השני?

אני עוד לא יכול לומר. אני מאד מקווה שכן, שהם יבינו שהם חייבים לפעול בנחרצות. פיגוע כמו זה בנצרים מכאיב לנו מאד ולא נוכל לעבור על כך לסדר היום. על הפלסטינים להבין שפיגועים כאלה מחלישים גם את סמכותם.

מה לגבי ההצהרות הלוחמניות של אנשי כוחות הביטחון?

נצטרך לבדוק מה בדיוק נאמר בטקס סיום קורס השב"כ שלהם ביריחו ביום שלישי ולהגיב בהתאם.

האם הפלסטינים מבינים אותנו היום טוב יותר?

אני מקווה שכן. אבל לפעמים נראה לי שהם לא ממש מבינים את הרצינות שלנו מהסכם השלום ואת עומק ההשפעה שיש לפיגועי הטרור על דעת הקהל הישראלית.

איזה ציון היית נותן לפלסטינים עד כה?

ישנם הרבה היבטים בביצוע של המשטרה הפלסטינית שהם עושים בהם עבודה טובה. יחד עם זה, הציפיות שלנו הן שהתוצאה תהיה הרבה יותר טובה. אין שום יכולת למדוד את הדברים בערכים כמותיים. המשטרה הפלסטינית מבצעת עבודה בשטח, לאו דווקא כדי להשביע את רצוננו, אלא יותר בשביל עצמה. אני מקווה שהם יעשו יותר מכיוון שהמצב יכול להשתנות בכל רגע. ■

רוצה רק אמריקה

קלינטון סבור כי ההצעות שישראל הניחה לפתחה של סוריה מפתות, וגם הוא אינו מבין מדוע אסד אינו מקבל אותן, לפחות את חלקן, אלא אם כן הוא אינו רוצה בשלום אמת עם ישראל, או שכל מטרת המו"מ שלו עם ישראל היא כסף אמריקאי

מוטי בסוק

ביקיץ 1992, זמן קצר לאחר שניצח בבחירות, טס ראש הממשלה יצחק רבין לארה"ב, לפגישה עם נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש. באותה תקופה נראה היה כי נצחונו של בוש בבחירות לנשיאות ודאי. אבל רבין, שהסתבך פעם (1972, כשריצ'ארד ניקסון נבחר) כשגריר ישראל בוושינגטון, במערכת בחירות אמריקאית, החליט הפעם לא לקחת צ'אנס. לבקשתו, אירגנה לו שגרירות ישראל פגישה גם עם המועמד הדמוקרטי לנשיאות ביל קלינטון. היתה זו הפעם הראשונה ששני האישים נפגשו. פגישה קצרה, בעיקרה פגישת נימוסים. ביום שני הקרוב שוב ייפגשו קלינטון ורבין, הפעם כמכרים ותיקים, שמאחוריהם עשרות שעות שיחה, חלקן בארבע עיניים. הפגישה האחרונה ביניהם התקיימה רק באחרונה, בירושלים, במהלך סיורו המזרח־תיכוני של הנשיא. אלא שהפעם השיחה בין קלינטון ורבין תתקיים באווירה אחרת. היא תעמוד, כמובן, בצל המכה הקשה שקיבל הנשיא, יחד עם מפלגתו הדמוקרטית, בבחירות הביניים.

הפגישה ביום שני נקבעה עוד לפני כמה חודשים, כשרבין החליט להיענות לפניית הקהילות היהודיות בארה"ב, לנאום בכנס השנתי שלהן בדנוור שבקולוראדו. יתכן כי אז העריכו בירושלים שרבין יבוא לבית הלבן אל נשיא מנצח. תוצאות הבחירות, כידוע, היו אחרות. במקום לראות פנים שופעות חיוכים, מלאות ביטחון, יפגוש ראש הממשלה בעוד שלושה ימים מימשל מוכה, הנהגה חסרת ביטחון, נשיא המביט בחשש אל עבר האופק הקרוב. רבין הוא אחד המנהיגים הראשונים הנפגשים עם קלינטון לאחר התבוסה. הוא ינסה לבדוק כיצד תשפיע המכה הגדולה על מדיניות הנשיא בכלל ועל מדיניות החוץ שלו בפרט, עם דגש מיוחד, כמובן, למדיניות ארה"ב במזרח־התיכון.

פגישה של ראש הממשלה עם נשיא ארה"ב היא תמיד אירוע חשוב מבחינת ישראל, גם אם רבין מגיע הפעם לארה"ב בלי סל קניות. בוושינגטון נותרים הרבה מאוד נושאים קריטיים לישראל, בכל תחומי החיים. הפעם, בעקבות תוצאות הבחירות והצהרות של מנהיגים רפובליקאים, ינסה ראש הממשלה לבדוק מה צפון העתיד לישראל בשורה של נושאים, כולל שאלת הסיוע האמריקאי השנתי הנדיב. קלינטון, בנאומו בכנסת, רק באחרונה, הבטיח כי ארה"ב תמשיך להזרים לישראל שלושה מיליארד דולר מדי שנה. 1.8 מיליארד מסכום זה הוא הסיוע הביטחוני, 1.2 הנותרים מוגדרים כסיוע האזרחי. רוב הסיוע האזרחי מוחזר אוטומטית לוושינגטון, לכיסוי חובות עבר. כשסנאטורים או חברי בית הנבחרים מדברים על קיצוץ הסיוע לישראל, הדיבורים האלה לא התחילו אתמול, הם מתכוונים לקיצוץ בסיוע האזרחי.

מאז השמיע ג'סי הלמס, המיועד לתפקיד יו"ר ועדת החוץ של הסינאט מטעם הרפובליקאים, את האני מאמין שלו בשאלת עתיד סיוע החוץ של ארה"ב, שמעה ישראל אין ספור הצהרות והבטחות, כולל של הלמס עצמו, כי הסיוע השוטף לישראל יימשך גם בעתיד. אבל ראש הממשלה יודע כי בארה"ב בכלל ובמפלגה הרפובליקאית בפרט קיימים זרמים חזקים מאוד הדורשים לקצץ גם בסיוע לישראל. הלמס מדבר על קיצוץ סיוע החוץ במשך שנים. רוברט דול, ראש סיעת הרוב הרפובליקאית בסינאט, נקב בסוף שנות ה־80, בשמה המפורש של ישראל, כשדיבר על הצורך בהקטנת התמיכה האמריקאית למדינות העולם. רבין ייפגש בשבוע הבא גם עם דול ועם בכירים אחרים במפלגה הרפובליקאית. לאחר שיחות אלה תהיה לראש הממשלה תמונה ברורה יותר ביחס לעמדת הממסד הרפובליקאי בשאלת הסיוע לישראל.

נושא זה עלה למקום בולט בסדר היום ביחסי ארה"ב עם ישראל, בעקבות בחירות הביניים, אבל כמו בכל הפגישות האחרונות בין קלינטון ורבין, גם הפעם יקדישו שני האישים חלק ניכר מזמנם לתהליך השלום. יתכן שהפעם הם גם יקבלו כמה החלטות אופרטיביות במישורים הטקטיים והאסטרטגיים. צריך גם לזכור כי המפלגה הרפובליקאית הרבה יותר זהירה ביחסיה עם הערבים, והרבה יותר סקפטית ביחס לתהליך השלום במזרח התיכון, בעיקר בנושא הישראלי־סורי והישראלי־פלסטיני, פחות בקטע הישראלי־ירדני. חלק מן המנהיגים הרפובליקאים הבולטים בשני בתי הנבחרים אינם נותנים אמון רב לא בנשיא סוריה, חאפז אל־אסד, ולא בראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת. כך, למשל, כשיגיע נושא סוריה ורשימת המדינות התומכות בטרור לדיון בסינאט ובבית הנבחרים, אין ספק כי אסד ישמע דברים מאוד קשים ומאוד לא ערבים לאוזן סורית. בנושא הסורי והפלסטיני הקונגרס החדש בהחלט עלול להתערב ולהקשות על וורן כריסטופר וצוות עוזריו.

בערוץ הסורי לא מן הנמנע כי קלינטון ורבין יקבלו החלטות אופרטיביות. שני האישים מאוכזבים מאוד ממהלכי סוריה ונשיאה בחודשים האחרונים. הדבר בא לידי ביטוי בהדלפות שבאו באחרונה מהבית הלבן ומדברים מפורשים שרבין השמיע בשבוע שעבר. דומה, כי עמדות קלינטון ורבין היום בנושא זה קרובות מאוד, סוריה אינה מרימה את הסל שזורקה לה ישראל, על־אף שהוא מלא מפירות העונה. גם קלינטון סבור כי ההצעות שישראל הניחה לפתחה של סוריה מפתות, וגם הוא אינו מבין מדוע אסד אינו מקבל אותן, לפחות את חלקן, אלא־אם כן הוא אינו רוצה בשלום אמת עם ישראל, או שכל מטרת המו"מ שלו עם ישראל היא כסף אמריקאי.

בשלב הראשון הודיעה ארה"ב כי כריסטופר דוחה את בואו למזרח־התיכון, כי סוריה לא תוצא מרשימת המדינות התומכות בטרור, כי השיחות הדו־צדדיות בין ירושלים לדמשק לא יתחדשו בדצמבר. על־אף ששר החוץ הסורי, פארוק א־שארע, העלה אפשרות כזו. יתכן מאוד שקלינטון ורבין יחליטו לעבור, בשלב הבא, למדיניות פסיבית בערוץ השלום הסורי, תוך המתנה להתפתחויות ולמידע חדש מדמשק. מהלך כזה יביא להפסקת מסעות הדילוגים האמריקאיים בין דמשק וירושלים והורדת קצב הפגישות של שגרירי סוריה וישראל בוושינגטון. אסד חושב ובעיקר מגיב לאט, כך גורסים כל האסטרולוגים. ארה"ב וישראל יתנו לו איפוא את כל הזמן שבעולם כדי לגלות גמישות גדולה יותר ובעיקר נכונות למהלכי שלום אמיצים יותר. נכון, קלינטון ורבין יודעים כי אין שלום כולל במזרח־התיכון, ואולי גם אין שלום בכלל, בלי סוריה. מאידך, הפעם הזמן בהחלט חותר נגד אסד, וגם תוצאות הבחירות בארה"ב היו רעות לנשיא סוריה. הורדת פרופיל בערוץ הסורי נוחה לרבין ברעת הקהל הישראלית, המתלבטת קשות עם הערוץ הפלסטיני.

בערוצי השלום הפלסטיני והירדני המעורבות האמריקאית היא בהחלט מוגבלת. בימים האחרונים, לאחר שכולם נרגעו מההתלהמות של הלמס, ברור כי הרפובליקאים לא ישימו מקלות בגלגלי ההבטחות של מימשל קלינטון, בעקבות השלום, לסייע כלכלית לירדן ולהעביר תרומות לרשות הפלסטינית. ואולם, עדיין נותרה פתוחה השאלה, כיצד הם ינהגו לגבי מהלכים צפויים בעתיד. אין ספק כי רבין יעלה בוושינגטון, בשיחתו עם הנשיא, את התלבטויות שלו ביחס להמשך התהליך המדיני עם הפלסטינים, גם לנוכח אוזלת היד שערפאת והרשות הפלסטינית מגלים בנושא הטרור, ולא פחות מכך לנוכח ההצהרות המיליטנטיות של ערפאת ואנשיו בשבועות האחרונים, כאילו אין שום הסכם שלום בארץ־ישראל.

ראש הממשלה נע בחודשים האחרונים בין שני קטבים. מחד, הרצון להמשיך בתהליך השלום עם הפלסטינים ככתבו וכלשונו ומאידך, חוסר האמון לנוכח התנהגותם, המביא אותם לרצון להפסיק/להשהות את השיחות לתקופת זמן בלתי מוגבלת. המטוטלת נעה מכאן לכאן בהתאם להתפתחויות. שלשום, בדרכו ללוס אנג'לס, וזעם על ההתבטאויות החדשות של ערפאת, נעה המטוטלת לעבר העמדה הניצית, לא יתקיימו בחירות בשטחים, תהליך השלום ישאר תקוע, כל עוד הפלסטינים לא ישנו את הסעיפים האנטי ישראליים באמנה שלהם.

כמו בפגישתם האחרונה בירושלים, גם הפעם בוושינגטון יעלה רבין בפני קלינטון את נושא המלחמה בפונדמנטליזם האיסלאמי, מבית מדרשה של איראן, כשהוא מנסה שוב לרתום את ארה"ב לפעולה אופרטיבית. דווקא בנושא זה עשוי רבין לזכות לסיוע מצד הרפובליקאים. ברור כי העתקת המלחמה באיראן מדרום לבנון, מעזה, מירדן, במידה מסויימת מהגדה ואפילו הריכוזים הערבים בתחומי הקו הירוק, לתוך איראן עצמה, היא יעד ישראלי אסטרטגי מובהק.

המלחמה בפונדמנטליזם הקיצוני ובאיראן היא לא רק יעד ישראלי, היא גם יעד מובהק של ידידה אחרת של ארה"ב באיזור, תורכיה, והנושא עמד במרכז שיחותיה של ראש ממשלתה, טאנסו צ'ילר, בארץ רק באחרונה. הנושא רחב בהרבה מבעיות הביטחון והטרור של ישראל. באיזור הגבול של תורכיה ואיראן עם המדינות המוסלמיות שהרכיבו בעבר את ברה"מ מתנהל בחמש השנים האחרונות קרב עיקש מאוד על נפשן של מדינות אלה. חלקן מצויד בנשק גרעיני. לארה"ב, בוודאי לא פחות ממדינות האיזור, יש אינטרס ברור במאבק זה. לדעת ישראל ותורכיה, ארה"ב לא משקיעה מספיק במלחמה הזו, ולא פחות חשוב, את המשאבים שהיא כן משקיעה היא משקיעה לעתים קרובות לא בדרך הנבונה ובוודאי שלא בדרך החכמה. ■

חשבונות היסטוריים נפרדים

אין לטשטש את הייחוד שבחשבון ההיסטורי האוסטרי־היהודי, כמו גם הגרמני־היהודי, על־ידי מחוות דיפלומטיות פרו־פלסטיניות בעת ביקור ראש מדינה אוסטרי אצלנו, ביקור הטעון משקעים רבים מהעבר הטראגי

שלמה שפיר

ביקורו של נשיא אוסטריה תומס קלסטיל השבוע אצלנו – ביקור ראשון של נשיא הרפובליקה האוסטרית במדינת ישראל – הסתיים בהצלחה, אם מביאים בחשבון את דרך התחתים של יחסי שתי המדינות בשנות השבעים והשמונים.

גם אם לא נתמלאו כל הציפיות לגבי הכרה אוסטרית מפורשת באחריות ההיסטורית של רוב אוכלוסיה למה שאירע ליהודי אוסטריה ואירופה במלחמת העולם השנייה, המשיך הנשיא בנאומו בכנסת בחשבון הנפש שבו החל לפני שנים אחדות הקנצלר הסוציאל־דמוקרטי פרנץ וראניצקי, שביקר אצלנו בקיץ 1993. היתה חשיבות מיוחדת לשמוע את הדברים מפיו של נשיא שנבחר לתפקידו כמועמד המפלגה הקתולית השמרנית, בשעה שהבחירות הכלליות האחרונות באוקטובר העידו על התחזקות ניכרת של מפלגת החירות הלאומנית ימנית בראשות הפוליטיקאי הפופוליסט הבריוטמי יורג היידר. האחרון חותר ללא ליאות להגיע לראשות הממשלה באמצעות גוש ימני עוד לפני סוף המאה.

ייתכן שלמרות המשבר ביחסי וינה־ירושלים שנגרם בעקבות המערכה של הקונגרס היהודי העולמי נגד הנשיא הקודם, קורט ולדהיים, בשל עברו המפוקפק, תרמה הפרשה להתעוררות ולהתפכחות כלשהי באוסטריה, שראתה את עצמה עד אז כקורבן הראשון של התוקפנות הנאצית. הדבר ניכר הן בזירה הפנימית כלפי יהודי אוסטריה והעבר היהודי והן ב"מתקפת התרבות" על ישראל מאז ביקור הקנצלר וראניצקי אשתקד.

אולם ספק אם קלסטיל היה זוכה להצלחה היחסית שקצר בביקורו, אלמלא שעה לאינסטינקטים הבריאים שלו – וכנראה גם לעצתו של הנשיא עזר ויצמן – ונמנע מלבקר גם אצל יו"ר אש"ף וראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת, חרף העניין שגילה משרד החוץ הישראלי בביקור זה כאמצעי לעידודו ולחיזוק מעמדו של המנהיג הפלסטיני.

מאז תקופת כהונתו של ברונו קרייסקי, הקנצלר הסוציאל־דמוקרטי בשנים 1970־1983 וגדול מדינאי הרפובליקה האוסטרית שנולדה מחדש אחרי מלחמת העולם השנייה, ניצבה וינה בראש המערכה הבין־לאומית למען הכרה בתנועה הלאומית הפלסטינית וזכותה למדינה משלה, כאשר יקיץ הקץ על הכיבוש הישראלי. היה זה ראוי בוודאי הקנצלר ממוצא יהודי, ששבע מרורים מאיתנו, להערכה מחדש מאוזנת יותר, אך לא מבחינת עוינותו ללאומיות היהודית שאותה ינק ממסורתם של סוציאל־דמוקרטים דגולים באוסטריה ובגרמניה, שכן למרות המתקפה הגוברת והולכת מצד הפוסט־ציונים, האנטי־ציונים באקדמיה שלנו רוב הישראלים עדיין אינם מוכנים לתת גט כריתות להגדרה היהודית־ציונית של המדינה.

שר החוץ האוסטרי השמרני אלויס מוק, המכהן בתפקידו הנוכחי כבר שמונה שנים, ממשיך באוריינטציה של קרייסקי כלפי המזרח התיכון, חרף הפער הרעיוני הרב בין השניים, וקרוב לוודאי שהיה תמים דעים עם עמיתיו במשרד החוץ הישראלי לגבי אי־קיפוח הצד הפלסטיני בעת ביקור נשיאו בארץ. למען האמת איש אינו חולק על זכותם של המנהיגים האוסטרים לקיים בעתיד ביקורים רשמיים גם בבירת פלסטין המדינית בעזה (עד שהפלסטינים יממשו את שאיפתם לעבור לבירה הקבועה, לאל־קודס, דהיינו לירושלים המזרחית). צדק גם שמעון פרס, כאשר בשיחות עם אורחיו עודד אותם להתגייס קודם כל לקידום השקעות אוסטריות בשטח הפלסטיני. אולם כל אלה אינם מבטלים את הייחוד שבחשבון ההיסטורי האוסטרי־היהודי (כמו גם הגרמני־היהודי), שאין לטשטשו על־ידי מחוות דיפלומטיות פרו־פלסטיניות בעת ביקור ראש מדינה אוסטרי אצלנו, ביקור הטעון משקעים רבים מהעבר הטראגי.

נשיא אוסטריה. שעה לאינסטינקטים הבריאים שלו ולעצתו של הנשיא ויצמן צילום: יצחק הררי

זאת ועוד. מן הראוי ללמוד מהפרשה ולהימנע מראש מסיבוכים דומים בעת ביקורו הממלכתי הקרוב של נשיא גרמניה החדש, רומן הרצוג, ולא להציע לו לחלוק באותה הזדמנות כבוד גם למנהיג פלסטין. בבוא היום לא נחלוק על זכותם של נשיא או קנצלר גרמניה לקיים ביקורים במדינה הפלסטינית העתידה לקום או להשתתף בטקס כינונה. ועד אז עוד יימצאו הזדמנויות להיוועד עם יו"ר אש"ף במסגרת מסעות בבירות הערביות השכנות.

אם רוצים לעזור לפלסטינים, מוטב לוותר לטובתם על האשראי השנתי שאנו מקבלים עדיין מגרמניה. הואיל וזה משמש ברובו להחזרת חובות, אולי ניתן למשוך לשם כך כספים מהערובות האמריקאיות לקליטת יהודי רוסיה, שמספר לא־מבוטל מהם ממילא נקלט בגרמניה. אפשר להמשיך בחוט מחשבה זה ולשקול את האפשרות להעביר לפלסטינים לפחות חלק מהסיוע האזרחי האמריקאי, אם ממשלת ישראל ואיפא"ק יצליחו לשכנע את השליטים הרפובליקאים החדשים בשני בתי הקונגרס להסכים לכך. אם נכונים הדברים המושמעים באחרונה אצלנו, שאנו אחת המדינות העשירות בעולם (קיומם של מאות אלפים מתחת לקו העוני אינו משנה במיוחד עובדה זו, שהרי בהרבה מדינות קפיטליסטיות קיימים כיסים גדולים של עניים ומובטלים), ויתור כזה מוצדק מבחינה מוסרית, ומבחינה מעשית הוא עשוי לסייע להפרדה מדינית ולהפגת המתיחות עם הפלסטינים, הניזונה גם מהעדר האלטרנטיבה להעסקתם הנוכחית בישראל.

מכל מקום, ההתנגדות המובעת כאן היא לשותפות ישראלית־פלסטינית בביקורים גרמניים סמליים בעלי משמעות מיוחדת נוכח ייחוד העבר היהודי־גרמני, שאין לו מקבילים במישור הערבי־הפלסטיני. שונה הדבר לגבי ביקורי עבודה של שרים בכירים או פחות בכירים, שלא להזכיר חברי פרלמנט או ראשי מפלגות האופוזיציה, שאצל רובם זה הפך לעניין של רוטינה.

אירוע נוסף הקשור בחשבון הגרמני־היהודי המיוחד הוא יובלו הקרוב של שחרור מחנה אושוויץ שהפך יותר מכל לסמל מדיניות ההשמדה הנאצית של יהודי אירופה, גם אם נספו בו לא מעטים מבני עמים אחרים. הרעיון לזמן לשם את יו"ר אש"ף יאסר ערפאת יחד עם עמיתיו, חתני פרס נובל, כדי לקרבו לתודעת השואה היהודית ולחזק באירוע כזה את ההתפייסות הישראלית־פלסטינית, [illegible], ולא חשוב מי הגה אותו.

קודם כל, במלחמת העולם השנייה, שעלתה במחיר דמים כה גבוה לעם היהודי, הפריד פער עמוק בין היהודים והתנועה הלאומית הפלסטינית והערבית בכללה, בגלל מפני תגובות עוינות של מדינות ערביות ומוסלמיות, אף הכביד על מאמצי ההצלה או לפחות שימש תירוץ למעצמות המערב שלא לעשות דבר (תזכורת לנחשול ההיסטוריוגראפי הרוויזיוניסטי המחודש אצלנו המאשים דווקא את הציונים בהפקרת יהודי אירופה).

אולם מעבר לזה, ככל שאנו פוסלים השוואות בין מה שאירע ליהודי אירופה ולערביי פלסטין, השואה שלהם היא מה שעוללו להם היהודים במלחמת 1948, בהריסת משקים בנישולם מרכושם, בהרג רבים מהם ובגירושם של מאות אלפים שכיום הפכו למיליונים. כיום נדמה שהזכרון כי הזכירה היא סוד הגאולה פועמת אצלם יותר מאשר אצלנו. גם באווירה העתידנית של "המזרח התיכון החדש" קשה עדיין להכיר בין שתי השואות.

דווקא מתוך כיבוד הלאומיות הפלסטינית, המוסיפה להיאבק עמנו על אותו חבל ארץ, מוטב להימנע ממחוות מלאכותיות וראוותניות בנוסח הביקור המשותף של הקנצלר הלמוט קוהל ונשיא ארה"ב רונלד רייגן בבית הקברות הצבאי בביטבורג ביום השנה ה־40 לסיום המלחמה במאי 1985 – אירוע שקומם בשעתו את כל יהודי אמריקה. להפגנה מחודשת של נחישות הצדדים להמשיך במימוש הסכם הישראלי־פלסטיני תספיק הופעה משותפת של רבין, פרס וערפאת בטקס הענקת פרס נובל באוסלו, ומוטב להשאיר את אושוויץ בצד. ואם בבוא היום ימצא ערפאת לנכון לבקר שם, יוכל למצוא ללא קושי הזדמנות לכך, בלי לכרוך זאת עם יובל שחרור המחנה הטעון זכרונות היסטוריים הזרים לו ולבני עמו. ■

דיוקן האמצע הישראלי

מירי פז

שני דברים כבשו אותי בספרה של גלילה רון־פדר־עמית, "יש אישה אחרת" (הוצאת מודן, 202 עמ'): בנותה של המספרת והדרך שבה היא עושה זאת – מתוך נאמנות לעצמה, לכישוריה ולמגבלותיה כבותבת. אין בכתיבתה שמינית של יומרה ולא מקצת התבוננות לטעמו של מבקר או עורך ספרותי זה או אחר, ושום התקשטות בנוצות לא לה, כמו הצהירה על עצמה: זו אני, זה מה שאני יודעת.

"יש אישה אחרת" הוא הסיפור של השכנים ממול, של המשותפים בחדר דל, שלא היה צר מלהכיל את אהבתם המתפרצת עכשיו – לפחות, לפי תחושותיה של טלילה – בווילה או בקוטג' המכילים את כל סממני ההצלחה הישראלית. כולל מעמדו ושכרו של גיורא כמנהל בנק.

הם מוקפים עדיין בחבריהם מנוער, שלמדו באותם בתי־ספר ועשו מסלול דומה לשלהם וכולם כאן דומים לכולם: כאילו הקצעו במקצועה אחת: נאורים וסובלניים לעילא, משמרים על לפיד הרעות הישנה, שבתוכה אינם פוסחים על משטמות עתיקות, מתגייסים איש לעזרת רעהו, מתרפקים על שירי תנועות הנוער, מתכנסים לערבים משעממים של שירה בציבור ומשועממים מן המוכר שהוא גם הצפוי.

טלילה מתקוממת נגד המוכר והצפוי: נגד סממני הגיל,

ב"יש אישה אחרת", של גלילה רון־פדר־עמית משתקפת תחושת ההשתייכות הישראלית המהודקת והמחושקת, טעונה בביטחה סופנית בצידקת ה"אנחנו", עד כדי ביטול מוחלט של כל מי שאינו מצוי ברדיוס המיידי "שלנו", ועד דחייה של האחר וזילזול בשונה

החברים הוותיקים מהשבט והשיכבה או המכרים החדשים שמזמנות מסיבות ליל שבת מפוהקות, כתוב בגובה עיניהם של קוראים שהניחו את "עיין ערך אהבה", למשל, אחרי הפרק הראשון או לא הטריחו את עצמם אליו בכלל.

גיבוריו הם אנשים באמצע החיים, גיל שנעשה "אופנתי" בשנים האחרונות בספרות המחקר הפסיכולוגית וכבש גם רבים ממדפי רבי־המכר של הרומן האמריקאי הקל. בספרות העברית זכה גיל האמצע ליותר כבוד, בעיצוב הנהדר של "מולכו" מאת א.ב. יהושע ופימה ב"המצב השלישי" של עמוס עוז. אבל זולת הגיל אין דבר ביניהם לבין גיבוריה של רון־פדר־עמית.

המספרת כאן היא טלילה, מורה מצטיינת המודעת לנחיתות מקצועה, אם לחייל המשרת בלבנון ולבן טיפש־עשרה שעולמו זר לחינוכה ולערכיה. היא נשואה לגיורא, חתן מצטיין בעיני הוריה: יציב, חרוץ, שאפתן ומה גם שהוא אוהב את התם והחמות. טלילה וגיורא גדלו על ערכים משותפים שמקנים בתי־ספר תיכוניים בשכונות הנכונות בירושלים ותנועות הנוער: תרומה לחברה, אהבת מולדת, מעורבות. אפילו צניעות היתה שם. הם החלו את חייהם הבגירה בחברות ובערכים של פעם, נגד האהבה שכבתה. מין מרד נעורים כנגד אובדן הנעורים.

אחד ההישגים של גלילה רון־פדר־עמית הוא שבאמצעות סיפורה האישי של טלילה ובני משפחתה וחבריה היא מצליחה לשרטט דיוקן קיבוצי מהימן של האמצע הישראלי. היא עושה זאת בהסתכלות מפוכחת מאוד, שאינה פוסחת על הסדקים והקמטוטים שבו. התיאורים שלה ישירים מאוד ובלתי מתחכמים, ואף שאין בהם שנינה רבה, הם טעונים אירוניה.

כשאחת מחברותיה, מימי, ננטשת על־ידי בעלה (צפוי ומוכר באמצע החיים), מתקוממת טלילה על הנוטש, "עמוס הנוצא". כיצד העז לעשות צעד כזה "מתוח לאף בלי להתייעץ, בלי לשאול מה האחרים חושבים, ולא איפשר לנו להעלות את הנושא לדיון קבוצתי" (ע' 31־32).

ככלות יותר מ־20 שנה נבחן עדיין כל אקט מן הוויית המוסרנית של דין התנועה או הקבוצה.

התנועה או הקבוצה הן אחד הנדבכים החשובים ביותר בזהות הישראלית, הפרטית והקיבוצית. פה אתה חייב להיות שייך או שאתה "משלנו" או שאינך. ראו כמה אנחנו יפים וחכמים וצודקים ומעורבים ומועילים ומלאי תוכן, ובעיקר "שייכים". זה מה שמשדר במעט כל משפט בספר הנוגע לקבוצת ההשתייכות. ה"אנחנו" תמיד מנצח את ה"אתם" וה"אחרים", תמיד עליון. אנחנו ש"גדלנו יחד בתנועה ושמרנו על קשר בצבא והמשכנו באוניברסיטה וחיינו כמו משפחה מורחבת" (עמ' 32)... "אנחנו, בניגוד לאחרים, איננו יושבים סתם ומרכלים. אנחנו אנשים עם תוכן, מבלים ערב עם תוכן, ותוך כדי כך מבצעים שליחות" (עמ' 119).

"אנשים עם תוכן" הוא, כנראה, צירוף ישראלי בלעדי, אבסורדי ואנכרוניסטי, המצהיר בעצם על היפוכו. כי מהו "התוכן" שממלא את לילותיהם המשמימים של "האנשים עם התוכן"? "ליל שבת אצל מיקה חן בדו־משפחתי בשכונת בית הכרם" עם "שלושה נגני כינור, עולים חדשים מרוסיה, מנעימים לנו את הערב". הנגנים ספקי "התוכן" "משלימים עם ההקשבה החלקית ומתעלמים מהפטפוטים הנמשכים. אין להם ציפיות רבות מאיתנו, ובלבד שייצאו מכאן בחצות עם הסכום שהובטח להם. אף על פי כן מיקה משתדלת להיות חביבה... ופורסת להם מהעוגה המפוארת...

"שלושת הנגנים החיוורים מעניקים לנו עוצמה מוסרית. הנה ההוכחה שנותרנו מעורבים במה שמתרחש במדינה, ואנחנו תורמים את חלקנו לקליטת העלייה. הם אמנם סיכמו מראש על מחיר עבור ההופעה, אבל אנחנו נרעיף עליהם תשרים בלי סוף. אל תראגו חבר'ה, נקלעתם לחברה טובה ובעלת עקרונות. אנחנו מוסריים ממדרגה ראשונה. אנחנו המיטב שבמיטב. אנחנו השארית. אם יניעו את כל הישראלים בבכרה, כולם ייפלו ורק אנחנו נישאר... אנחנו ניתן לכם מעל ומעבר. בתנועה לימדו אותנו להתנדב, לעזור לזולת, לעשות מעשה טוב יומי, ואנחנו לא מפנים עורף לערכים לאומיים ולאידיאלים חברתיים... רוצים תוספת? בבקשה. עוד מהעוגה. בבקשה. אתם ודאי רעבים. אתם הזולת שלנו, ועלינו לעזור לכם" (עמ' 119).

כמה ממנעמי הישראליות מנתה בשורות אלה: הפטרונות, ההתנשאות, ההתחסדות, הפאתטיות. כמה נכמרים הישראלים האלה, חדורי תחושת השליחות והתוכן, "מוסריים מעל ומעבר" בעיני עצמם וכל־כך מוסרניים. צדקנים עד אימה וספק צדקים.

תחושת ההשתייכות אינה מידה רעה, אבל זו הישראלית, המהודקת והמחושקת, טעונה בביטחה סופנית בצידקת ה"אנחנו", עד שיש בה ביטול מוחלט של כל מי שאינו מצוי ברדיוס המיידי של ה"אנחנו". דחייה של האחר וזילזול בשונה.

כשמימי, זו שננטשה, מציגה בפני החבורה את בן־זוגה החדש, די בהבזק מבט כדי לסמנו "לא משלנו". שמעון ממן שמו והוא לא היה בתנועה ולא חבש את ספסלי האוניברסיטה. לא מהמשפחה המורחבת.

הרומן של גלילה רון פדר־עמית מצוי זה השבוע השביעי בראש רשימת רבי־המכר, והוא דוחק משם את "פיתוי", הרומן הראשון של העמית רם אורן. מבין שתי ההצלחות העכשוויות של הספרות הלא־קאנונית מובנת, ועל כן נסלחת, הצלחתו של "יש אישה אחרת", שלפחות אינו ספר־נוסחה עם מינון מתוקצב היטב של חומרים מבירים (סקס וגסטרונומיה ב"פיתוי"). ■

רון־פדר־עמית. הסתכלות מפוכחת

האוונגרד והמלחמה הגדולה

דליה מנור, לונדון

תערוכה של אמנות שנוצרה לקראת, במהלך ובעקבות מלחמת העולם הראשונה, מוצגת בימים אלה בגלריית ברביקן בלונדון. בתערוכה יותר מ־200 עבודות של אמנים מכל הצדדים הלוחמים, שהם במקרים רבים גם נציגי הזרמים האמנותיים האוונגרדיים של ראשית המאה

כשאומרים באירופה "המלחמה" מתכוונים למלחמת העולם השנייה, ואילו התואר "המלחמה הגדולה" מציין דווקא את מלחמת העולם הראשונה, שבמובנים רבים היתה לא פחות נוראה מן המלחמה השנייה. בהיסטוריה היהודית מודגשת תמיד, ובצדק, מלחמת העולם השנייה, אך בהיסטוריה של עמי אירופה מלחמת העולם הראשונה היתה אירוע טראומאטי במיוחד עם יותר מ־8 מיליון חיילים הרוגים וכפול מזה מספר הפצועים, שלא לדבר על החורבן, הנזקים הכלכליים ואי־היציבות הפוליטית שבאה בעקבותיה. בחלק מן המדינות המשתתפות היה מספר הנפגעים פי שניים מאשר במלחמת העולם השנייה. ההתגייסות הנלהבת של צעירים מכל המעמדות ליציאה למלחמה – ומי שלא התגייס נאלץ לספוג את העלבון של הנשים נוצה לעברו – היתה בוודאי גורם נוסף לאכזבה ולייאוש שבאו בעקבות המלחמה. כמה מהקרבות היו פשוט טבח ובמיוחד ידוע קרב סום (Somme) הנחשב למרחץ דמים שלא היה כדוגמתו בהיסטוריה, כשבסיומו כעבור ארבעה וחצי חודשים, עם יותר ממיליון נפגעים משני הצדדים, הצליחו בעלות הברית להתקדם לתוך השטח הגרמני פחות מ־10 ק"מ.

לבריטים, שיזמו את המיתקפה בקרב הזה, יש עניין מתמשך, ויש האומרים אפילו אובססיה, לגבי מלחמת העולם הראשונה. מדי שנה בנובמבר אפשר לראות רבים העונדים על דש בגדיהם את פרח הפרג, סמל לקורבנות המלחמה ההיא, וטקס הזיכרון הרשמי לחללי כל המלחמות נערך סמוך ליום השנה לשביתת הנשק במלחמת העולם הראשונה. לבריטים יש גם עניין מיוחד בתיעוד המלחמה באמצעות יצירות אמנות והתפקיד של צייר־מלחמה רשמי היה ועודנו בעל חשיבות, למרות האמצעים הטכנולוגיים הקיימים היום לתיעוד מלחמה. לא מכבר ערכה במוזיאון המלחמה האימפריאלי תערוכת ציורים העוסקים במלחמה בבוסניה פרי מכחולו של צייר שנשלח לשם במיוחד למטרה זו. אם היום זה נראה כרעיון אנכרוניסטי ולא יותר ממאמץ לשמור על מסורת, הרי שבעבר, ובמיוחד במלחמת העולם הראשונה, העסיק הנושא אמנים אירופים רבים, בהם כאלה שהכירו את אימי המלחמה מקרוב, כחיילים בחזית.

בתערוכה של אמנות שנוצרה לקראת, במהלך ובעקבות המלחמה, המוצגת בימים אלה בגלריית ברביקן יש יותר מ־200 עבודות של אמנים מכל הצדדים הלוחמים – גרמנים וצרפתים, אוסטרים ובריטים, רוסים ואיטלקים, שהם במקרים רבים גם נציגי הזרמים האמנותיים האוונגרדיים של ראשית המאה: פוטוריזם, אקספרסיוניזם, קוביזם, מופשט. כותרת התערוכה – "האמת המרה: אמנות האוונגארד והמלחמה הגדולה" – מדגישה שמדובר על זיקה מיוחדת בין האירוע הטראומטי הזה ובין הזרמים הבולטים של האמנות המודרנית שרווחו באותה תקופה.

אוצר התערוכה, ריצ'ארד קורק, מביע בהקדמתו פליאה על כך שעד כה לא נעשה כל ניסיון לרכז ולבחון יחדיו את מערך הדימויים הבינלאומי שנוצר עקב מלחמת העולם הראשונה. למעשה אין זה כה מפתיע, שכן ההיסטוריה של האמנות, ובמיוחד של האמנות המודרנית, נוטה לדון באמנות בנפרד מהאירועים החוץ־אמנותיים, כהתפתחות פנימית של זרמים אמנותיים ביחס לזרמים אחרים. בכך יש ביטוי לשאיפה של האמנים עצמם לאוטונומיה של האמנות ולשחרורה מהמציאות הסובבת אותה. אמנם ההיסטוריה של האמנות המודרנית אינה מתעלמת לחלוטין מן המלחמה, שכן זו חוללה הרבה תמורות בפעילות האמנותית באירופה וגם קיפדה את חייהם של אמנים ויוצרים, בהם הפוטוריסט האיטלקי אומברטו בוצ'וני, האקספרסיוניסט הגרמני פרנץ מארק, המשורר והמבקר הצרפתי גיום אפולינר ועוד רבים וטובים. אך כנראה שהמגמות החדשות בהיסטוריה של האמנות, הקושרות את האמנות למערכות חברתיות ופוליטיות, עומדות ברקע התערוכה הזו והספר המלווה אותה.

אבל מלבד הכמות המרשימה כשלעצמה של יצירות שנעשו בהקשר למלחמה, התערוכה אינה באמת בוחנת את היחס בין האידיאולוגיה של האוונגרד לבין המלחמה, אולי משום שהיא ערוכה ונפרסת בצורה דידקטית על־פי שלבי התפתחות המלחמה, ולאו דווקא מנקודת מוצא אמנותית. למעט קטעים קצרים מסרטים תיעודיים, התערוכה אינה מציגה צילומים, גרפיקה או חומר תיעודי של המלחמה, ואף־על־פי־כן נראה שזוהי תערוכה על אודות המלחמה יותר מאשר על אמנות האוונגרד.

הדבר המפתיע העולה מן התערוכה הוא עד כמה הייצוג של מלחמה על־ידי אמנים מודרנים קשור באורח הדוק למודלים מסורתיים. תפיסת המלחמה במונחים מיתיים, כמו מלחמת קודש, אפוקליפסה, דוד וגוליית, מאפיינת את היצירות שנעשו עם פרוץ המלחמה, ואלו מגלות גם את הציפייה הנלהבת למלחמה ואת הגאווה הלאומית שמילאה אמנים רבים. ולא רק הפוטוריסטים האיטלקים, שגורמים מבוכה להיסטוריונים בשל גילויי ההערצה למלחמה המופיעים במניפסטים וביצירותיהם, אלא גם אמנים גרמנים כמו ארנסט ברלאך, אוטו דיקס ופרנץ מארק התייחסו בחיוב למלחמה, גם אם מאוחר יותר שינו את השקפתם. הפתעה מסויימת היא סדרת איורים של קזימיר מאלביץ', שנוצרה שנה לפני הריבוע השחור המפורסם שלו – מהביטויים הקיצוניים ביותר של המופשט המודרניסטי. אלה ציורי תעמולה מובהקים, כמובן פיגורטיביים וקריקטוריים, המציגים את העוצמה הרוסית נגד האוייב. הם מראים שהקשר בין האוונגרד הרוסי לשלטון קדם למהפכה ולא היה תוצאה של כפייה קומוניסטית. הם גם מגלים את חוש ההומור של מאלביץ' שאינו ניכר בציוריו המופשטים. אמנית רוסיה אחרת, אף היא מחשובי האוונגרד המופשט, נטליה גונצ'רובה, יצרה סדרת הדפסים בשם "הדימויים המיסטיים של מלחמה", ששורשיהם נעוצים במסורת רוסית עממית ובאמנות דתית.

מסורת האמנות הנוצרית – מתיאורי הגהינום ויום־הדין מימי הביניים, דרך תיאורי שחיטה וקורבן המבוססים על הברית החדשה ועד לתיאורי אבלות, שכול וגאולה – מספקת את המערכת הדימויית ההבעתית ליצירות רבות בתערוכה, אולי לא תמיד במודע. תופעה המצביעה על טבעו של מעשה אמנות, הנשען על יצירות אמנות קודמות לא פחות, ואולי אף יותר, מאשר על המציאות ועל ההתנסות האישית. על אף שרבים מהאמנים המשתתפים חוו את המלחמה מקרוב, רק תיאורים שעברו עיבוד, סינון והסמלה מצליחים להגיע אל מעבר לתיאור העובדתי של האירועים. ליצור מחדש את הצווחה אצל הצופה.

אוטו דיקס. "ילנס מופצצת", 1924

בעוד שבתחילת התערוכה מוצגת התייחסות בינלאומית למלחמה, הרי שבהמשך מצטמצם מימד זה מאוד והבמה נותרת בידי הבריטים והגרמנים. היעדרותם של הרוסים [illegible]ית על רקע התגייסותם למהפכה, אך מה עם הצרפתים? [illegible]יינות הצרפתית המודרנית טיפלה כה מעט [illegible]המה, [illegible]לומה ועל כל פנים הוכחה שאין לחפש תמיד [illegible]ר ישיר בין נסיבות פוליטיות, חמורות ככל שיהיו, לבין [illegible]רחשויות בשדה האמנות. האמנים הבריטיים מהשורה הראשונה של מה שנחשב לאוונגרד – פול נאש, סטנלי ספנסר, דייויד בומברג ואחרים – טיפלו בנושא לא פעם בקנה מידה מונומנטלי ובמסגרת הזמנות רשמיות של ציורי מלחמה. המוצלחים ביותר הם ציוריו של נאש, שבחר לתאר את נוראות המלחמה באמצעות הטבע – אתרי הקרבות כנופים של חורבן ומוות. שדות בוץ הרוסים, מכתשים ובורות שיצרו הפגזים, עצים כרותים ושרופים, מהווים הוכחה אילמת לפשעי המלחמה. הבחירה בטבע כקורבן יצרה הרחקה מסויימת, העברה מהתרשמות אישית רגשית לפסים יותר הגותיים, אך גם מסלקת מעל הפרק שאלות של אשמה ואחריות ישירה למלחמה.

נטליה גונצ'רובה. "דימויים מיסטיים של מלחמה", 1914

את המימד האנושי והאישי, לא פעם בצורה בוטה ביותר, מספקים האמנים הגרמנים, ויצירותיהם של אוטו דיקס, מקס בקמן, ג'ורג' גרוס ואחרים מצליחות לזעזע אפילו היום, לאחר כל־כך הרבה מראות זוועה של מלחמות. אולי משום שגרמניה הובסה במלחמה והאמנות שנוצרה בה היא ביקורתית, ואולי זה טבעה של האמנות הגרמנית שאינה נרתעת מהזוועה והכיעור. יצירות רבות עוצמה אלה מרגישות את האדם כקורבן, אזרחים כחיילים, מכל צד של החזית: פחד המוות בעת הפצצות, בתים הרוסים, התנאים הקשים מנשוא בשוחות, הרעב, הפציעות האיומות, ולאחר המלחמה ההשפלה של נכי המלחמה המתגוללים ברחובות, חסרי גפיים, חסרי תקווה ומקבצי נדבות. מזווית אחרת מטפלת קתה קולביץ, שעבודותיה חותמות את התערוכה, בקורבן אנושי. קולביץ, ששכלה את בנה הצעיר במלחמה, מציגה את כאבן של הנשים, האלמנות, האמהות השכולות, אלה שקולן אינו נשמע בין תרועות המלחמה והסבל מתמשך, גם אם אינו גלוי לעין, לאחריה. את פסל הברונזה הקט "מגדל האמהות" יצרה קולביץ ב־1937־8, בשעה שקולות המלחמה הבאה כבר ריחפו באוויר. ■

פול נאש. "יקנין רודף", 1919

מכון ... (חותמת ארכיון בכתב יד)

המסע לפתיחת השערים

ורדה צימרמן

רעידת אדמה זוטא עלולה להתרחש בוועידת אגודת הסופרים, שתתקיים על־פי המסורת בחול המועד פסח. כבר עכשיו מתכוננים, מתארגנים, מתחלקים לקבוצות, מבררים איפה עומדים החברים: תומכים או מתנגדים. הצעה לשינוי מהותי בתקנון תעלה לדיון בוועידה, שאם תתקבל, יתאפשר גם לסופרים שאינם כותבים עברית להיות חברים בארגון ששמו המלא הוא אגודת הסופרים העבריים במדינת ישראל.

נעשו כבר בעבר נסיונות להשמיט, מעשית לפחות אם לא רשמית, את המלה "עבריים" מן השם ולצרף לאגודה חברים, כותבי ערבית במיוחד. ב־1972, איים הנושא לפלג את האגודה. קרוב למחצית מן החברים בה דרשו לפתוח את שורותיה. "המחשבה היתה", נזכר יעקב בסר, היום יו"ר האגודה, "שבעקבות תהליכים מסויימים, האגודה צריכה להיות כללית. לא חד־לשונית ולא חד־לאומית, וכי כל סופר במדינת ישראל צריך להיות חבר באיגוד". בעקבות הוויכוח החריף עזבו מספר סופרים את האגודה בהם עמוס עוז, יורם קניוק ואורי ברנשטיין. עמוס עוז נשאר מחוץ לאגודה עד היום. כמו בכל מצב מן הסוג הזה, אומר בסר "קם כוח שלישי, ומצא סינתזה. אפשרות ליצור גוף ששמו היה בזמנו התאחדות סופרי ישראל, ובו יהיו מאוגדים הסופרים שאינם כותבים עברית אשר יהוו בתוכו אגודות אגודות". לאחר כ־14 שנים שונה השם, וקמה התאחדות אגודות סופרים בישראל, הכוללת 11 אגודות של כותבים בשפות שונות.

לאגודת הסופרים הודבקה מאז, ובעקבות משברים נוספים, "סטיגמה של גזענות, אפליה נגד ערבים, דבר שהוא בחלקו כנראה נכון", מציין בסר, שגם אז היה בין התומכים בפתיחות האגודה, והיום מנהל את המסע לשינוי התקנון.

בסר: צעד קדימה לביטול גטאות תרבותיים בארץ

שמיר: חלק מחיסול התרבות העברית ומדינת ישראל

"יש חברים באגודה, ואני ביניהם, שחושבים שההתאחדות לא ממלאת את תפקידה. היא מכניסה סוג מסויים של סופרים למין גטו תרבותי שמונע אינטראקציה בין הספרות והתרבות הדומיננטים במדינת ישראל, התרבות העברית, לבין תרבויות אחרות שקיימות כאן כל השנים, בגלל העובדה שאנחנו ארץ עלייה וארץ הגירה ויש אצלנו מיעוט לאומי גדול. ברגע שתרבויות אחרות חיות בגטו, במנותק מן התרבות המרכזית, נוצר אנטגוניזם עד כדי שנאה ועד כדי ביטול שלהן. אני נגד זה".

במטרה להעביר את השינוי שיאפשר כניסתם של כותבים

בוועידת אגודת הסופרים הבאה תועלה הצעה לשינוי מהותי בתקנון. לדעתו של יעקב בסר, יו"ר אגודת הסופרים, "צריכה להיות נכונות לפתיחות האגודה לסופרים שאינם כותבים עברית". הוא אופטימי ומקווה "שרוב חברי האגודה מצדדים בשינוי הזה"

בשפות אחרות הוקמה ועדת תקנון. "אנחנו מציעים שינוי שהוא בגדר פשרה. אנחנו לא משנים את שם האגודה, אבל אנו מבקשים לקבוע כי אגודת הסופרים העבריים במדינת ישראל תפתח את שעריה בפני כל סופר, בלי הבדל דת, גזע או שפה, תעשה הכל לפיתוחה של הספרות העברית וספרויות אחרות שנוצרות במדינה, תוך דגש מיוחד על הספרות הערבית, השפה השניה של מדינת ישראל", הוא מצטט. האם הערבים, למשל, בכלל מעוניינים להיות חברים באגודה?

לדעתו של בסר, "לא חשוב אם הם רוצים או לא רוצים. צריכה להיות נכונות לפתיחות האגודה. לא ערכנו משאל, אבל מתוך פגישות שלי ומתוך פניות אלי, חלק מהם בהחלט מעוניינים בכך". אין זה אומר שיאלצו לעזוב את אגודות הסופרים שלהם (יש שלוש אגודות סופרים ערבים), הם יוכלו להיות חברים בכמה אגודות, בדיוק כמו הסופרים כותבי העברית.

האם חתימת הסכם השלום עם ירדן וההסכם עם הפלסטינים היה זרז להצעת ההחלטה הזאת?

"אולי, כי הרי זה אבסורד שעושים שלום עם ירדן ועם הפלסטינים, אבל לא עם נצרת וכפר קאסם". שמה של האגודה, הוא אומר, נקבע על־פי שמות ארגונים אחרים, כמו ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים או התאחדות הצופים העבריים במדינת ישראל. "אלה שינו את שמם במשך הזמן. גם מפלגות פתחו את שעריהן בפני חברים ערבים. וזה אבסורדי שאגודת הסופרים תהיה סגורה בפני שפות אחרות", אם כי הוא מוסיף: "על־פי ההצעה קבלת החברים תיעשה בהקפדה רבה מאוד, יותר מכפי שהיא נעשית עכשיו לגבי סופרים עבריים".

לדברי בסר אין ויכוח על ההצעה, לפחות לא ויכוח חריף. אבל יש תומכים ויש מתנגדים. בגליון "מאזניים" האחרון, ירחון הספרות של האגודה, יצא אורציון ברתנא, אחד העורכים, במאמר נגד ההצעה. אחרים חוששים מהצפתה על־ידי כותבי רוסית, למשל, שישנו לחלוטין את מהותה של האגודה. בסר אופטימי ומקווה "שרוב חברי האגודה מצדדים בשינוי הזה", וכי אם יגיעו כל חברי האגודה לקלפי, בניגוד לפעמים קודמות, "יש לנו רוב מוחץ, ואם ההצעה תתקבל יהיה זה צעד אחד קדימה לביטול גטאות תרבותיים בישראל ולאינטראקציה פורייה". לדעתו של בסר גם השם צריך להשתנות "למשהו כמו אגודת סופרי ישראל", אבל "מכיוון שלא רציתי לפלג את ההצעה הרשמית לוועידה, השלמתי עם השם".

הסופר משה שמיר מתבטא בחריפות נגד ההצעה ומונה בעצם את עיקר ההתנגדויות: "הדבר הזה פירושו חיסול אגודת הסופרים העבריים כחלק מחיסול התרבות העברית ומדינת ישראל. אני חושב שלאחר להושטת היד לערפאת כבר קשה להזהיר את מי שנשאר ציוני, כי פירושו של דבר הוא מחיקת הצלם העברי מעל פרצופנו הלאומי, חיסול היסודות הכי עמוקים של עצם קיומנו הרוחני. העברית היא היסוד הבלתי ניתן לערעור של קיומנו הלאומי, לא פחות מאדמת ארץ ישראל ומעם ישראל, ועל כן מי שרוצה לחסל או למחוק את הייחוד הזה למעשה מבטא את רצונו למחוק כל ייחוד שהוא של הקיום העברי במדינת ישראל".

משרד האמנויות תומך באגודת הסופרים העבריים וגם בהתאחדות, האם ימשיכו את תמיכתם אם אכן יצא השינוי אל הפועל? ד"ר דן רונן, מנהל האגף לתרבות ולאמנות במשרד האמנויות: "הביאו לידיעתנו שהנושא עומד לעלות בוועידה של אגודת הסופרים. ההחלטה היא החלטה שלהם ואנחנו לא מתערבים. זוהי לא רק החלטה ארגונית, אלא אידיאולוגית עקרונית. מדובר באגודה שהיתה חלק מתחיית השפה העברית. התרומה של הספרות העברית לתחיית השפה היתה עצומה. אבל מדינת ישראל עוברת להיות כעם נורמלי. אנחנו נקבל את ההחלטות ונמשיך לתמוך. הכוונות לסייע תימשך כי יש לנו עניין לאפשר לסופרים לכתוב".

תמיכה כספית מן הממשלה, אם כן, תגיע בכל מקרה, ואין לזלזל בכך. הוויכוחים, שמתנהלים עתה על אש קטנה בלבד, בוודאי יתלהטו ככל שיתקרב מועד הוועידה. כל החלטה שתתקבל בציבור הזה של אנשי רוח, סופרים ומשוררים, בוודאי תעורר מחלוקת. ■

עיתונאים על הכוונת

אפרים דוידי

טועה מי שסבור שהעולם נעשה סובלני וסבלני יותר כלפי תופש העיתונות והסיקור העיתונאי. יותר ויותר עיתונאים נהרגים מכדורים שאינם תועים. אומר עת'מני, האחראי על הדסק המזרח־תיכוני של ארגון "עיתונאים ללא גבולות", שביקר השבוע בישראל, סיפר, כי "מאז תחילת השנה נרצחו באלג'יריה 16 עיתונאים ורבים אחרים נפצעו. באלג'יריה נהרגו ונרצחו אלפי אזרחים, אך מה שחמור במקרה של העיתונאים הוא שהם לא נהרגו כאשר נקלעו לקרב יריות או היו קורבנות לפיגועים המוניים, אלא נרצחו בידי מתנקשים שבאו להורגם".

וזה קורה לא רק באלג'יריה. בחבר המדינות הפכו העיתונאים למטרה ניידת. במוסקווה נרצח באחרונה עיתונאי באמצעות חבילת נפץ. ביוגוסלוויה לשעבר נהרגו עיתונאים רבים, מקומיים וזרים. בקולומביה הפכו העיתונאים למטרות מועדפות של כנופיות ברוני סמים או קבוצות הימין הקיצוני. העיתונאים החשופים ביותר הם עיתונאי השטח, ה"רפורטרים", שהם לפעמים אנונימיים לגבי קהל הקוראים אך עושים את העבודה הקשה והמסוכנת ביותר.

עיתונאים זרים ומקומיים חשופים לסכנות באזורי מתיחות. לעיתונאים המקומיים יש יתרונות על פני הזרים מבחינת סיכויי ההישרדות, אך ללאומיותו של העיתונאי אין כל משמעות מבחינת הצלף המנסה את מזלו ממרחק של כמה מאות מטרים.

בעקבות המספר ההולך וגדל של הקורבנות בקרב העיתונאים, החליטו ארגון "עיתונאים ללא גבולות" ויונסקו לפרסם את "מדריך ההישרדות לעיתונאי". המדריך יצא לאור לפני שבועיים בכמה שפות והעתקים ממנו נמסרו השבוע על־ידי עת'מני לראשי האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל. מן הראוי לתרגם מסמך זה לעברית ולהפיצו בין העיתונאים.

ארגון "עיתונאים ללא גבולות" מפעיל גם קו־חירום לעיתונאים במצוקה כל שעות היממה בכל ימות השנה בשפות אנגלית וצרפתית. מספר הטלפון של קו־החירום הוא 00־33־147777414. אל מספר טלפון זה יכולים העיתונאי, בני משפחתו, חבריו באיגוד המקצועי בארצו או בכלי התקשורת שבו הוא עובד להתקשר גוביינא מכל מקום בעולם. המטלפן חייב למסור בבירור אופי התקרית (מעצר, תאונה, היעלמות, פיגוע); שמו המלא של העיתונאי ופרטים מזהים נוספים ככל האפשר, כגון ארץ מגורים, תחום עיסוק, כתובת המערכת, קרובי משפחה, חברות באיגוד מקצועי.

בעקבות המספר ההולך וגדל של קורבנות בקרב העיתונאים, החליטו ארגון "עיתונאים ללא גבולות" ויונסקו לפרסם את "מדריך ההישרדות לעיתונאי". בחוברת שורה ארוכה של עצות, כמו איך לנוע בשטח, איך להתגבר על מוקשים ואיך להתנהג באזור תחת הפגזה ארטילרית, וכמה עצות מעשיות למקרה שאתה נופל בשבי או הופך קורבן לחטיפה

במידה ומפעילי הקו מאמתים את הפרטים הם מסוגלים לפעול במהירות להצלת חייו של העיתונאי שנמצא בסכנה בדרכים רבות, לרבות לחץ דיפלומטי.

בחוברת "מדריך ההישרדות" 40 עמודים צפופים ובהם שורה ארוכה של עצות "תעשה" ו"אל תעשה", מרגע ההחלטה לצאת "לשטח" ועד לבעיות רבות בהן עלול העיתונאי להיתקל. ביניהן: איך לנוע בשטח, איך להתגבר על מוקשים, צלפים ודרך פעולתם, התנהגות באיזור שתחת הפגזה ארטילרית, איך לצאת מהתקפת פתע של כוחות מזויינים ו"כמה עצות מעשיות במקרה שאתה נופל בשבי או הופך קורבן לחטיפה". כן, במדריך יש גם פרק נרחב העוסק בעזרה ראשונה ו"טיפים להישרדות": מים (כמה ימים אפשר להישרד ללא מים), מקורות מים ("אל תשתה מי רדיאטור"), מזון ("עדיף פאסטות, אורז ולחם על מאכלים אחרים"; "אל תפסח על ארוחות, תכריח את עצמך לאכול"), מנוחה ("באופן כללי אין לנוח או לשכב ישירות על הריצפה") ותנועה ("אל תצא לדרך במדבר ללא רזרבות מספיקות במים ובמזון – אפילו למרחקים קצרים").

בכל פרק מתפרסמים תרשימים שימושיים למדי. כמו למשל בפרק "צלפים", שבו מידע שהצטבר במשך השנים האחרונות, מידע שנאגר במחיר דם קשה ביותר – בייחוד ביוגוסלוויה לשעבר. הפרק יורד לפרטים רבים, היכולים להציל חיי אדם. כמו למשל סוגיית חרי הירייה. "הרעש שהוא פועל יוצא מירייה מתפשט לכל הכיוונים במהירות של 330 מטר לשנייה, אך הירייה עצמה עושה כ־1000 מטר בשנייה". לכן, יש לשים לב שהירייה מקדימה את הרעש ולא להיפך. במילים אחרות אין להסתמך רק על העקרון ש"אין עשן ללא אש". צלף יכול לירות ירייה בודדת מדי כמה שעות. עיתונאי המגיע לשטח, יחוש קודם כל את הפגיעה על גופו או על חפצים אחרים, בטרם ישמע את הירייה. ועוד – "צלף מיומן ממקם את נשקו בתוך החדר או החלל הפנימי ממנו הוא יורה ולא־דווקא על חלון המבנה". או: "הצלף בוחר לעצמו לעתים קרובות מקום שבו יש לו עליונות ויזואלית על כל השטח ושממנו היריות יגרמו הרוגים רבים ככל האפשר – בייחוד בשטח בנוי – כדי שקשה יהיה למצוא את מקור הירי". הצלף יורה ב"בודדת", אף פעם אינו יורה ב"צרורות".

בפרק "צלפים" כמה עצות: "חשוב היטב לפני שאתה זז, בדוק היטב איך מתנהגים תושבי המקום ואת דרכי המעבר שלהם, תנוע במהירות גם ברגלית וגם במכונית, אל תעשה פרובוקציות מול הצלף, אל תשכח שגשם, ערפל, רוח חזקה ואף עשן פוגעים ביכולת הדיוק של הצלף". במידה שיש לעבור בדרך או רחוב ובהם קיים חשש סביר לידי צלפים, ויש תחזית לגשם או ציפייה לערפל – יש להמתין. עוד נכתב בפרק: "נפגעת על־ידי צלף? שחק את המת ואל תזוז מהמקום". ועוד טיפ שאין לשכוח: "אתה נוסע בשיירה? אל תיתן לכלי רכב זר להיכנס לתוך השיירה, כולל אופנועים ואופניים. כלי רכב זר נכנס לתוך השיירה? תתרחק ממנו במהירות האפשרית".

בפרק "מחסומים" למדנו איך להעריך את הניצבים מולנו: "איך הם חמושים (נשק אוטומטי? כידונים?) האם הם צעירים (חיילים בשירות סדיר, חיילי יחידת עילית או אנשי מיליציה), איך הם לבושים (אנשי מיליציה או לובשי מדים כחיילים בכוח צבאי סדיר), האם הם שתויים... והכן את עצמך לגרוע מכל". עוד המלצות בפרק "מחסומים": "אל תעשה תנועות מהירות במחסום. תישאר רגוע וידידותי. אל תתנשא. תצטייד ב'מסמכי מעבר' של כל המיליציות – אבל תהיה זהיר ביותר בשימושם. במחסום אין להציג 'מסמכי מעבר' של מיליציה יריבה". ועוד: "אל תדבר בתוך המכונית בשפתך אל עמיתים או נוסעים. יתכן האחד מהאנשים המזויינים מבין היטב את שפתך, אל תצא מכלי הרכב, לעולם אל תכבה את המנוע, תבקש תמיד לדבר עם המפקד או האיש העומד בראש הקבוצה המזויינת במקום".

כמובן שקשה לתמצת בכמה מאות מילים את כל המידע הרב הכלול במדריך. במבוא כתבו המחברים: "קורבנות מצלף בודד או ממוקש, עצורים במחסומים או פצועים בשדה הקרב – העיתונאים משלמים מדי שנה מחיר יקר כדי למלא את חובתם להגיע למקורות המידע ולדווח. עם מותו של העיתונאי ומעבר לצער והכאב של בני משפחתו וחבריו – זהו אובדן לכל החברה. זוהי זכותם של האזרחים לדעת שיוצאת בהפסדו. ואנו יודעים שבכל הסכסוכים יש רבים הרוצים למסור אך ורק את גרסתם מהאירועים. ולא מעוניינים לאפשר להכיר את כל המציאות. השקט הוא תמיד בן־בריתו הטבעי של המשטר הרודני". ■

בוסניה. הצלף לא מבחין בלאומיותו של הכתב. צילום: אי.פי

האמברגו שלא היה

האמברגו על בוסניה לא היה אלא מס שפתיים ששילמו האמריקאים, המוסלמים ומדינות אירופה למולך הבלקני. הסידור התאים לכולם. את התגיגה הפסיק המהלך המוטעה שעשה עכשיו מימשל קלינטון, שהפך את היוצרות התקשורתיות

פזית רבינא

תוצאת הלוואי הראשונה והבולטת של נצחון הרפובליקאים בסיבוב הבחירות לקונגרס האמריקאי היא הודעתה החד־צדדית של ארה"ב על הסרת האמברגו מעל בוסניה. אפקט הדומינו הראשוני של הצהרה זו השבוע התבטא במבוכה מפליגה בנאט"ו ודיונים אידסופיים על הפער הטרנס־אטלנטי שניבע בין ארה"ב לשותפותיה האירופיות. אבל להודעה זו יש בכל זאת פן חיובי. באופן אירוני למדי, שמה ההודעה האמריקאית קץ לאחת התופעות היותר צבועות של הפוליטיקה הגלובלית: האמברגו שלא היה בבוסניה.

עד לשבוע האחרון, היה מקובל לומר, כהנחת יסוד קבועה בתיאור המצב בבוסניה, שהסרבים חמושים עד לשיניהם בעוד שהמוסלמים הם הקורבן המובל כצאן לטבח. הטיעון החוזר ונשנה היה שהאמברגו הקפיא את המאזן בצורה בלתי הוגנת לטובת הסרבים ושלל מן המוסלמים אפשרות להגן על עצמם.

בפועל, המצב היה שונה לחלוטין ולו רק בשל העובדה שהכוחות המוסלמיים החזיקו מעמד למרות התיאורים המפליגים על מצבם הנורא. למעשה, כל מי שעסק מקרוב במלחמה בבוסניה ידע שהחורים במסננת האמברגו הבוסני היו גדולים כמעט כמו המסננת עצמה. אבל העיסוק בבעיה זו לא היה פופולרי מעבר למסגרות תקשורתיות מקצועיות העוסקות בתחומים של סחר בנשק ובמודיעין. לכן, בכל פעם שהועלה הטיעון הצבוע הזה חרקו הסרבים שיניים, עד כדי ביטוי רצון מפורש מצדם להסרה רשמית של אמברגו הנשק, כדי להרוס את המכשול הזה, המחזק את תדמיתם של המוסלמים כצד הנפגע. מבחינה זו, אפשר רק לומר, שמימשל קלינטון, גם אם לא התכוון לכך, עשה בעצם שירות חיובי דווקא לסרבים.

החלק המרתק ביותר במצב החדש הזה הוא זרם המידע התקשורתי החדש, שהפך בימים האחרונים לשיטפון של נתונים. פרטים שעד היום לא היו פופולריים במיוחד מוצאים עכשיו את דרכם אל מיטב עיתוני אירופה. החלוץ מבחינה זו הוא ה"ג'יינס דיפנס" שכבר מזמן מפרסם פרטים מרתקים על שבירת האמברגו כתופעה הסדירה.

צלילה לתוך ים הפרטים מראה קודם כל שבהקשר הבוסני, כל קומבינציה עסקית אפשרית ואין שום דבר קדוש. בשנה האחרונה, על־פי פרסומים שונים, זרם נשק לבוסניה ממקורות רבים – החל מאוניה מצרית עמוסת כותנה שהסתירה תיבות נשק מתחת למעטה הלבן, דרך טיסות "עזרה הומניטארית" מאיראן, שנחתו בזאגרב עם תיבות תחמושת, ועד טיסות צ'ארטר רוסיות שהובילו נשק למוסלמים. העובדה שהממשלה הרוסית היא בת ברית מסורתית של הסרבים היתה שולית לחלוטין. עסק הוא עסק, במיוחד כשמדובר בעיסקאות נשק.

המגוון הזה של יוזמות עסקית להפרת האמברגו הנחשף עכשיו הוא תוצאה ישירה של מדיניות והתחכמות חוסר ההחלטיות שאפיינו את נאט"ו והקהיליה האירופית בשנה האחרונה. מחד, החלטה פוליטית לעזור למוסלמים ומאידך, הבנה שכל תוספת שמן למדורה בצורת משלוחי נשק למוסלמים רק מרחיקה את היום שבו יושג שקט בבלקן.

האמברגו בשנתיים האחרונות, אם כן, לא היה אלא מס שפתיים ששילמו האמריקאים, המוסלמים ומדינות אירופה למולך הבלקני. הסידור התאים לכולם. את התגיגה הפסיק המהלך המוטעה שעשה עכשיו מימשל קלינטון, שהפך את היוצרות התקשורתיות.

פול ביבר, הפרשן הצבאי של "ג'יינס", הגדיר באחרונה את תופעת האמברגו שלא היה כ"תהליך המושלם למדיניות קונסטרוקטיבית". על־פי נתונים שאסף ביבר מאפריל 1992 ועד אפריל 1994, זרמו נשק ותחמושת בשווי כולל של 660 מיליון דולר לקרואטיה, 162 מיליון לממשלה המוסלמית בבוסניה ו־476 מיליון לסרביה ולסרבים הבוסנים. נתונים אלה אינם שלמים מכיוון שהם מתייחסים לעסקאות שנחשפו בלבד ולנכונותם של ספקי נשק למסור נתונים. בפועל, הרבה יותר דולרים והרבה יותר נשק החליפו ידיים.

מאז אפריל האחרון, גברו משלוחי הנשק לממשלה המוסלמית בבוסניה באופן דרמטי. הסיבה העיקרית לכך היתה פתיחתם מחדש של הנתיבים היבשתיים המוליכים מחוף הים הקרואטי לתוך השטחים בשליטה מוסלמית בבוסניה. זאת, בחסות אמריקאית שהתפתחה ככל שהעמיקה המעורבות של ארה"ב ביצירת הפדרציה הקרואטית־מוסלמית הנוכחית.

אין צורך לטפול זאת בשמם של האמריקאים. כבר לפני כמה חודשים הודה ויקטור יאקוביץ', שגריר ארה"ב לבוסניה, שנשק אכן זורם לבוסניה. "נשק אכן מגיע כתוצאה לוואי להקמת הפדרציה, אך לא זו היתה הכוונה המקורית". ההבדל בין אז ועכשיו הוא, שמה שאמר יאקוביץ' לפני חודשים ולא נקלט בתודעה הבין־לאומית הרחבה, הפך עכשיו לנחלת הכלל.

ההערכה היא, כי מאז אפריל האחרון גדלה לא רק כמות הנשק המגיע אלא גם המגוון. בחודשים האחרונים אף הגיעו לבוסניה לפחות ארבעה תריסרים של מערכות טילים אנטי־טנקיים משוכללות מתוצרת סינית וסובייטית, לפחות 20 טילי סטינגר אמריקאיים, 20 אלף קלשניקובים או תואמיהם, וכמויות גדולות של פגזים ורימונים. המוסלמים, על־פי ביבר, גם קיבלו מן האמריקאים ציוד לראיית לילה וציוד קשר מתוחכם לשדה הקרב.

העניין הוא בכך שלמרות הציוד וההדרכה התומכים שקיבלו המוסלמים בחודשים האחרונים בחסות אמריקאית ולמרות כמה נצחונות נקודתיים, לא הוכיח הצבא המוסלמי כי יש ביכולתו לייצר נצחונות משני מצב בשדה הקרב. יתכן כי על הרקע הזה נועד הצעד האמריקאי האחרון לאפשר הכנסת טנקים לשדה הקרב הבוסני דרך קרואטיה. אם נכונה הערכה זו, צפויה הסלמה, שחברות נאט"ו האירופיות, שגם מחזיקות כוחות במסגרת האו"ם בבוסניה, חוששות ממנה מאוד. אין פלא שהשבוע התלהטו הרוחות במסדרונות הקירים בכרך־כלל של הברית הצפון אטלנטית. ■

פועלי כל העולם: אתם חולים באלצהיימר, אבל תשכחו מזה.

דבר אחר

המערכת: דני קרמן, שלמה ניצן, יאיר גרבוז, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, תרזה איזנברג, אליהו שריבר (התולה), ואבנר כץ – אלא מה.
אורח: רובי רבלין
צלם: מאיר פרטוש
סדר־צילום: ד. גרבר

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מספר 561 • 18 בנובמבר 1994 • ט"ו בכסלו תשנ"ה • מוקדש לעיראק, שכדאי לנו לקדם את היחסים איתה, כדי שתהיה עוד מדינה שנוכל לא לייבא ממנה עגבניות

הזמרת אחינועם ניני הוזמנה לשיר בפני מתי כספי

ברגע האחרון

אם ימשיכו הסקרים להצביע על עליה בפופולריות של ביבי נתניהו, לא תהיה לרבין ברירה, וגם הוא יבקש סליחה מדוד לוי

רונאלד רייגן בפניה נרגשת לעם האמריקאי:

אני רוצה שתדעו שיש לי אלצהיימר, אבל זה לא יפריע לי להמשיך לתפקד כנשיא

ישראל תבקש מארה"ב פיצויים על כל מה שהשקיעה בקלינטון

הממונה על מע"מ שנאשם בשוחד:
אני לא מבין מה רוצים ממני. בסך הכל לקחתי בטעות שוחד של 18% במקום של 17%

מפגעי מזג האוויר: **בגלל השמש נשארו מאות אלפים עם טלפון**

נס גן הירק:
החקלאים מבטיחים: השנה העגבניות יהיו גדולות במיוחד, ויהיה בהן יותר ריבה ויותר אבקת סוכר

ברגע האחרון: **ישראל תיבא לארץ כושים כדי לתת להם שוויון זכויות**

מכתבים

ד.א. יקר,
שמעתי שבברלין נערכים לשמור על המוסדות היהודיים ולהגן עליהם מפני פיגועים אפשריים. והנה רציתי להציע למממנים על הגנת היהודים במקום לגונן את כל המוסדות, דבר שיעלה בכסף רב, אפשר להעביר אותם לאחד המקומות המוכנים בגרמניה זה כבר, והם ממוגנים ומגודרים היטב, שהוכיחו את יעילותם מעל לכל ספק ועומדים ללא שימוש כבר עשרות שנים.
בברכה
י.ע. רמת־גן

אלף בית

א: קראת שכל הסנטורים היהודים שהיו בסנאט בארה"ב נבחרו מחדש?
ב: קראתי.
א: נו ומה אתה אומר על זה?
ב: מכה למתי כספי.

קרא ביום א'
כתב "דבר אחר" צפה בדרמה "קסטנר" עם קבוצה של משתפי פעולה

מדור הנצחה

א: שלום זה מחלקת הנצחת החייל?
ב: כן. מה אפשר לעזור בבקשה?
א: אני מחפש נוסח למצבה.
ב: אדוני הוא האב השכול?
א: לא, אני הדוד, אבל יש לי ייפוי כוח.
ב: משתתפת בצערך, אדוני, אנחנו מתעסקים רק עם קרובים מדרגה ראשונה, הם יותר מדי המומים בשביל להתחיל להתווכח.
א: טוב, סתם עבדתי עליך, אני האבא.
ב: תוכיח.
א: (בוכה)
ב: סוג המוות?
א: מחלה.
ב: יש לנו 'נהרג בעת מילוי תפקידו'.
א: אפשר 'נפטר' במקום 'נהרג'?
ב: אני משתתפת בצערך, אבל לא. זה הנוסח. אי אפשר לשנות.
א: האמת שזאת היתה תאונה.
ב: אם ככה, יש לנו 'נהרג בעת מילוי תפקידו'.
א: אהה...
ב: כן?
א: ואם אני אגיד לך שזאת לא היתה ממש תאונה אלא, למשל, רולטה רוסית, מה תגידי?
א: שאם ככה אז יש לנו 'נהרג בעת מילוי תפקידו'.
א: אין משהו כמו 'נקטף בשעה שכל היחידה שלו שיחקה באש'?
ב: אדוני, אני משתתפת בצערך, אבל יש לנו רק את שלושת הנוסחים שאמרתי לך. אתה יכול לבחור אחד מהם. אם לא, אנחנו נבחר בשבילך. לי אישית נראה שהשלישי הכי מתאים.
א: בסדר, שיהיה הנוסח השלישי.
ב: אני רושמת... מה היה שמו, וזכרונו לברכה?
א: רחומי. כהן רחומי.
ב: משתתפת בצערך אדוני, יש לנו רק יוסי, אורי או רוני. נראה לי שהכי קרוב בשבילך זה רוני.
א: ...
ב: אדוני?
א: ניקח דווקא אורי, כי לאח שלו קוראים אורן וזה קצת דומה.
ב: משתתפת בשמחתך אדוני, כהן זה טוב, כהן יש לנו.

צילום אילוסטרציה.
לאבנים המצולמות אין כל קשר לכתבה.

הערה: אם יש בקטע דלעיל משום פגיעה במישהו, זה רק משום שהוא כתוב בנוסח אחיד

רמי מוסלמי

"הייתי רוצה שיעזבו אותי במנוחה. זה לא עניינו של אף אחד מה אני עושה בחיים הפרטיים שלי."
אלה המלים היחידות שהואיל רמי חממי, או כפי שהוא קורא לעצמו היום, אודי מחמודי, להתרים באזני כתבתנו, רווית חממית, שחיכתה לו בסבלנות מתחת לחלון ביתו ברשות הרבים עם מכשיר הקלטה, מכשיר ציתות ושני צלמים, רק כדי להתעניין בשלומו ולשאול אותו: "נו רמי, איפה אתה? למה לא רואים אותך, לא שומעים ממך. לאן נעלמת לנו?" וגם כדי להציץ מהחלון ולבדוק לאיזה עמוד הגיע מחמודי בקוראן.
כן, כן. רמי (אודי) חממי המפורסם, שהשפיע ביצירתו על שבעה דורות של צברים בארץ ובעולם כולו, כבר לא איתנו יותר. הוא אפילו שינה את שמו לאודי מחמודי כדי שלא נוכל לזהותו. אם הצלחנו לזהותו, אם לאו – על כך יעידו המכירות שלנו.
"דבר אחר" החליט להיעתר לבקשתו המובלעת של רמי חממי ולא לעסוק בו ובהתאסלמותו.

מן הארכיון: אודי מחמודי; מן התקופה בה הוא נקרא רמי חממי, מצולם בתוך הארכיון של דבר אחר.

כה אמר רמי:

"כן השמועות נכונות!"
(בתשובה לשאלה האם הוא רכש דירה ברמת גן – 1.7.1957).

"מוחמד הוא הגדול מכולם!"
(בתגובה על ביקור בהצגת "חלום" בתיאטרון חיפה עם מוחמד בכרי בתפקיד הראשי 3.11.1981)

"אמא שלי דחפה אותי לזה!"
(בתשובה לשאלה: למה לא הלכת להיות רופא, "חדשות" 4.7.1988)

רמי? מי זה?

ביקור בכפר החורש, קיבוצו של חממי

בכפר החורש שורר שקט. בהתחלה נראה כאילו החברים מעדיפים להסתגר מאחורי דלתות הרשת ומתחת למיטות. מאוחר יותר אני קולט: חברי הקיבוץ יצאו לחופש (!) בית ההארחה סגור (!) ובחדר האוכל מגישים גולש כנפיים, מלוח מדי לטעמי. השירותים נקיים. בבית הקברות אין נפש חיה, ובתי הילדים הומים מתינוקות.
"הייתי רוצה כבר שזה ייגמר", אמר לי המזכיר, כשהוא צופה בתכנית "בשידור חי".

הוא תמיד היה חולה!

ביקור ב"מלך קינג", הפאב שבו נהג חממי לשבת

הלכנו לשדרות אליזבט פינת יאנוש קורצ'ק, לפאב המפורסם "המלך קינג". הפאב נסגר ובמקומו יש כעת בנק טפחות. מנהל הבנק לא הכיר את חממי אישית, אבל גם הוא היה נשוי. הוא איש העולם ולבוש ברישול.
"למה נסגר הפאב?" אני שואל.
"אני יודע למה? בעל הבית תמיד היה חולה, ואם אתה לא במקום, הפקידים והקופאים עולים לך על הראש".

החברים: זה נורא ואיום ואנחנו לא מוכנים לדבר

שלמה אלחסיד:
אני חושב שבדארם, בעיקר אם הוא אמן בעל שיעור קומה, יכול וחייב לעשות מה שבראש שלו ולאף אחד אין זכות להיכנס לו לתחת. בכל זאת, אם זה נכון שרמי גילה את הראש והצטרף למתאבדים של או־עדין־אל־קאסם, הייתי מנסה לדבר על זה עם אשתו.

אורי בן דן
אני לא רוצה להסיק מסקנות עד שאשמע מה חושב על כך יזהר כהן (אבאניבי) או אפרים חורי (הברברים). ברגעים קשים כאלה צריך לשמוע מה החברים חושבים. אני שמח שהוא גילח את השיער הטפשי שלו. תמיד חשבתי שיותר מתאים לו קרחת, אבל עד שהוא לא יגדל זקן אני לא מתכוון להגיב.

שירי מרגלית:
רמי תמיד היה קרוב לאיסלם ושנא את הרבנים הראשיים. לא פעם שמענו אותו אומר: "חלה אסלמה במצבי". הוא היה מקשיב לקאט סטיבנס וגלי צה"ל, ובציוריו הופיעו מדי פעם ג'ארות וכלים ערביים שונים (ראה פרט).

ללה הודה יצחקי:
רמי הוא חבר ותיק. הכרנו אותו לפני שבועיים כשנפגשנו במכבר. רמי סיפר לנו שהוא הלך לעשות קניות ולהצטרף להרי־קרישנה (באותם ימים הגיע הרי לארץ עם להקת הריקוד שלו. אנחנו עדיין לא מאמינים למה שאנחנו רגע אומרים לך לכתוב בעיתון). כשנגיע נחליט אם לפנות לרמי בקריאה נרגשת או נואשת.

אביבה תומר
רמי תמיד היה מוזר. כשהיינו קטנים רמי אהב מאד ארטיק. אחר־כך, שהלכנו לצבא, רמי הלך לנח"ל. אחרי השחרור, כשכולנו למדנו רפואה, רמי נהיה חולה, ובתקופה שכולנו הלכנו ל'פיזיקאל' אימפורמלי' רמי הלך לסינמטק. אני חושבת שעוד מוקדם לדבר עליו. הוא עוד יפתיע ויתחיל לצייר.

חושיי מלך ירדן
אין צורך לומר שנדהמתי כאשר התבשרתי כי מעל לכל ספק מכלי התקשורת הישראליים שיורדי משבצת ארון חממי, וגם את דת משה אהרון ופנה לאלהים אחרים.

אמרתם שטרומפלדור לא אמר "טוב למות בעד ארצנו."
אפשר לחיות עם זה
אמרתם שלא ייבשו ביצות
עברנו לסדר היום
אמרתם שחנה סנש בגדה בחבריה
עברנו גם את זה
רק שלא תגידו לנו עכשיו שדן בן־אמוץ לא זיין את אמא שלו!

המדור השיתופי

מחווה ישראלית הומניטארית לציבור המשת"פים:

בית קברות ענק למשת"פים ובני משפחותיהם יוקם בגדה

שר ההומאניות של ישראל בראיון ראשון ומיוחד ל"דבר־אחר":
אין טעם להקים עיירת מקלט למשת"פים מכיוון שהריבוי הטבעי השלילי לנפש אצלם גבוה במיוחד

תלונה נוספת נגד השירות למען הילד:
"ביקשנו ילד בן 12 וקיבלנו משתף פעולה בן 44"
כך מתברר מתלונתה של משפחת כרמיאל ממעלות. "כבר בפעם הראשונה שלקחתי אותו על הידיים וראיתי שיש לו זיפים, חשדתי שמשהו לא בסדר."

ברגע האחרון
שני משתפי פעולה, אב ובנו, שלא ראו זה את זה 20 שנה, נפגשו ברחוב ולא הכירו האחד את השני

מבצע משותף של משרד הביטחון ו"עמידר"
קנה משת"פ וקבל מגורון חינם

קרא מחר ב"מעריב": כתבת צבע+ תמונות צבע ← מתי כספי יעבור ניתוח להשבת עורלה

תדהמה בארץ

ביחד עם נשיא אוסטריה הגיעו לביקור בארץ שניים מנציגי הדור השלישי ל'לא היתה שואה' ושלשתם ביחד הלכו לבקר ב'אין כזה מקום יד ושם'

מכתב

שלום רב,
קראתי בעיתון שעושים אנדרטה לברוך גולדשטיין, ושאלתי היא: האם כל היהודים שנהרגו כנקמה על הטבח שעשה גולדשטיין הם לא מספיק אנדרטה לגולדשטיין.

ש.ז. לש

אם בתוך זמן סביר יהיו פיגועים על כל צעד ושעל, תהיה מדינת ישראל מוגנת כולה מפיגועים בסופו של דבר

הדבר יקרה כתוצאה ישירה מפעילותה של קהיליית המודיעין שלנו, שאי אפשר בשום אופן לספר על פעילותה, אבל ניתן בקלות יחסית לתאר את דרכי פעולתה באמצעות דיאגרמה.

בעזרת מחשב הדמייה משוכלל, גאה "דבר־אחר" להביא לקוראיו את הדיאגרמה המדוייקת והבלעדית (ראה דיאגרמה מימין).

אלף | בית

א: תגיד, למה לפני מותה חנה סנש לא אמרה 'טוב למות בעד ארצנו'?
ב: כי היא שנאה דרמה.
א: ולמה אתה מספר לי את זה?
ב: כי גם אני שונא דרמות, אבל אולי אתה אוהב.

אלף | בית

א: מה זה אלצהיימר?
ב: בן אדם שעוד חי, זכרונו לברכה.

אלף | בית

א: קראת שתלמידים פרצו לבית כנסת כדי לגנוב את קופות הצדקה?
ב: קראתי.
א: נו ומה אתה אומר על זה?
ב: שתמיד נעים לשמוע שתלמידים מבקרים בבית כנסת.

אלף | בית

א: תגיד, מקבלים תולירע מפירות השלום?
ב: לא, מירקות העונה.

אלף | בית

א: תגיד, אתה מאמין בגן עדן?
ב: לצערי הרב כן
א: למה אתה אומר 'לצערי הרב'?
ב: כי אני יודע שעד שאני אגיע לגן עדן כל המקומות הטובים כבר יהיו תפוסים במתאבדי החמאס.

אלף | בית — אחרי כמה דקות

א: תגיד, אתה לא חושב שאם הדת שלהם מצווה עליהם להתאבד אז הדת שלנו תצווה עלינו להשכים ולהרוג אותם?
ב: זה לגמרי לא בטוח. גם הדת שלנו לא כל כך הומאנית כמו שאתה חושב.

בעבור עוד כמה דקות.
שיחות עם פעיל חמאס בשטחים.
– זה נכון שאתם מאמינים שמי שנהרג למען המטרה הוא קדוש ומקומו בגן עדן?
– זה נכון מאוד.
– אז מה אתה עוד עושה בעולם הזה? אתה לא מעדיף להיות בגן עדן?
– תראה, מישהו צריך להקריב את עצמו.

בקרוב חנוכה

גורמים בכירים: אי אפשר לאטום את הגבול באופן מוחלט בפני סופגניות

מסביב לעולם בפאניקה

שלום קולגה "תגידי, זה הוא צלום האחרים?" (תשובה נזה להלוגה)

למגישי השאלות שבכנסת החלים לדעת מה אתי ובידב/ הנה לפניכם ספור צאמי זה נמשל המדובר מן הדב/ וזה הולך ככה:
[illegible]

*(ראה למעלה מימין)

שלכם א', שארית ישראל

גוברים הקולות המצודדים בהעברת ההתנחלות נצרים מרצועת עזה לרחוב דיזנגוף

בקרוב הסכם

ישראל תשחרר את השיח' יאסין ותמורת זה החמאס יפסיק את הפיגועים ברצועה לכמה ימים כדי לאפשר לישראל להזיז את נצרים בלי שזה ייראה כאילו נכנענו לחמאס.

עמותת התייר הישראלי היפה בשיתוף עם סוחרי מזכרות מפטרה הקימו דוכן ראשון מסוגו עבור מטיילים מישראל

מספר דוד כהן מבת-גלים: "קנינו מתנות בדוכן. לחמותי קנינו בריז נפלא, נראה ממש מפורק, ולהורי קנינו בקבוק וויסקי ירדני פתוח. אבל כשהגענו למלון עשו לנו חיפוש והחרימו הכל."

יחסים

מצב הכן הוכרז בקהיליית השועלים בסיביר, כשקהיליית המודיעין שלהם קיבלה את הידיעה על חנוכת בית האופרה בתל-אביב

בינלאומי

ישראל תזרים לירדן מי הפשרת שלגים משפך החרמון כדי לצנן את השלום החם בין שתי המדינות

חדש ביודאיקה

אוסף יודאיקה עתיק נגנב מביתו של האספן ר. פונדקאי

פונדקאי: אני סומך על אלהים, אבל אני יושב בבית כל שעות היום והלילה ובוכה.

אספן יודאיקה גדול מחו"ל
מעוניין לקנות
פריטי יודאיקה שונים
נא לפנות לטלפון:
060-1234567890
בכל שעות היום והלילה

בפקודה: "ארצה" קיבל הנשיא ויצמן את נשיא אוסטריה בנמל התעופה בן-גוריון בהגיעו לארץ

טורישי

אינני פוליטיקאי מהימין, או אלוף פיקוד מהשמאל, ואינני יודע אם צריך לפנות יישובים מסויימים ממקומם או לא. כל מה שאני יודע הוא, שאם צריך לפנות, יש לפנות. בתור פרגמטיסט, שום אידאולוגיה לא תזיז אותי מרעתי. צריך – צריך. אך באותה מידה של נחישות יש לומר שאם לא צריך – לא צריך. הרי לא יעלה על הדעת שמצד אחד חיילים ישמרו על ישוב שצריך לפנותו, ומצד שני לא יפנו אותו כי לא צריך. אם כך, בשביל מה שומרים עליו ומי ישמור על השומרים? וכמה אנשים עוד יירצחו לחינם כדי שאחרים לא ייהרגו לשווא? ובמלים אחרות: קודם שקובעים שצריך, צריך לבדוק היטב היטב אם צריך או לא צריך.

בתבונה רבה ובהגיון מסויים אומר שר החוץ מר פרס, שהשאלה המכרעת אינה אם צריך לפנות יישובים אלא אם יש בצורך זה כורח. כלומר, אין לשאול איך יכולה המדינה לעקור ישוב אלא איך יכול יישוב לא לעקור מדינה. אכן, אם כורח המציאות כופה עלינו לעקור ישוב כדי לשמור על כבוד צלם המדינה במקומו – שיתפנה מייד וללא דין ודברים. אבל רק אם יש בכורח זה הכרח. אם לא, אל לו לאף ישוב להתפנות, גם אם הרוב והמכריע של אזרחי המדינה יטען שכן, שכן החובה אינה פונקציה של רוב ומיעוט, אלא של הכרח, ובלבד שהכרח זה הוא פועל יוצא מאילוץ אובייקטיבי תקף, ולא מתירוץ סובייקטיבי עייף.

יש מהססים היושבים על הגדר, ממתינים שהמאורעות יגבשו את החלטתם. אלה מהווים סיכון הן ליישובים שיתפנו, בין אם יתפנו או לא יתפנו, והן למדינה, בין אם תפנה או לא תפנה, כפי שטוען באומץ לב חולני השר לאיכות פינוי הסביבה, שריד בן־דיפונה.

המהססים לעולם ישתמשו במלים מעורפלות ודו־משמעיות. הם לעולם לא יגידו לפנות או לעקור, אלא להעתיק (to copy), שפירושו להזיז ולהחזיר לאותו מקום, כך שהישוב לא ייראה כאותו ישוב עצמו אלא כהעתקו המושלם.

לא, כאן לא יועילו שעשועי מלים ערמומיות, כי המציאות ערמומית לא פחות. הפעם דרושים בהירות במקום עירפול וליטוש במקום טישטוש. זוהי שעת מבחן ויש להעמיד את השאלה עירום ועריה. והשאלה, אם כן, אינה אם צריך לפנות ישוב זה או אחר, אלא האם שומה עלינו לפנותו, ואם אין מנוס משומה זו ומהמסקנה הנובעת ממנה, שאין ברירה, כי אם יש מנוס יש ברירה, ואם יש ברירה לא צריך ואם לא צריך – לא צריך.

אליהו שרייבר (חתולי)

רבין:
על כל פעם שבגין עשה שלום עם מצרים אני עושה חמש פעמים שלום עם ירדן.

אבי אהרוני

אני הוא הפסל

למרים ושמשון חלפי

אני הוא הפסל
המפסל את שתיקתך
בידים שלך את יכולה לפסל את אלהים.

את אומרת פסל לי שיר
ואני מפסל לך זעקה

אני הוא הפסל
המפסל את יגונך ברוח הקרירה
של סתו אפר
אני הוא הפסל המפסל
ענן בענן
שקיעה בשקיעה
ואת אומרת פסל לי רוח פסל לי גשם
פסל את חיי
ואני אהיה לך לאם

★

היא תולה את
חזיונות האלהים
בתת המודע שלה

השמש היא רפסודה
מהלכת על ארבע
מעידה באטיות את קרני האפלה שלה
באזור החיה שבה
היא הולכת על חבלי מים
שאינם יודעים לחבר אותה
אל המודעות שלה

ילדה אשה
בתוך אשה
מחברת צלעות SEX
במים קרים
של אהבה סופית

מישהו נולד משהו מת

עץ נשבר חלום רעע
אמא זועקת ואדי נסדק
צפור קורעת עיר
אשליה מתנפצת לשברים
מלים תלויות על הגגות
צפור זועקת בי
רוחות נושבות בי
מישהו נולד בי משהו מת בי
שגעון מפזר על הרצפה.

אסור להיות מודע לעירום

אסור להיות מודע לעירום
שלא תפשיט אותנו הצעקה
אסור לומר נכון להיום
כדי שלא נגיע למעגלים המעתים
של קרינת השמש
פעם היו לי לחישות
שהייתי עוטף בהן אכזבות
פעם היו לי אהבות
שהיו נשלטות על ידי הזמן הפרוע
עכשיו יש לי
מה שאין לך
ולך יש מה שאין לי
כך מצאנו את עצמנו
מטילים עידמים בסמטאות ילדותנו
אסור להיות מודע לעירום
שלא תפשיט אותנו הצעקה של אמא.

אף אחד לא מקשיב לחיה

אף אחד לא מקשיב לחיה
לא העצים ולא האדמה
לא הים ולא המדבריות
אף אחד לא מקשיב לחיה
לא הבתים ולא הנחלים
לא הרחובות ולא האהבות
לא הצפרים ולא הסלעים
אפלו אלהים לא מקשיב לחיה
אז חיה מנפצת מסכות
לובשת את שמלת הכאב
והופכת באחרית הימים לחיה.

העני העשיר או גבורת האני־גיבור

על המונוגרפיה של צבי לוז "שירת אברהם חלפי"

פ. טל

פסיקתו המפורסמת של הנוגה במשוררים – "אין זכרון לראשונים וגם לאחרונים שיהיו לא יהיה להם זיכרון" (קוהלת א', י"א) – זוכה אצלנו לאחרונה לכמה עירעורים ופניות לבג"ץ של הטעם הספרותי הטוב, שאינו פרי אופנה אלא ערך. פנומן מבורך זה צבר "נקודות", אם לנקוב אך במעט מתוך הרבה עובדות בשטח, בספרה של רות קרטון־בלום על יוכבד בת־מרים, בספרה של המוטל בר־יוסף על זלדה, בספרה של חגית הלפרין על אלכסנדר פן, בספרו של אבנר הולצמן על אביגדור המאירי ובספרו של יגאל שוורץ על אהרן ראובני. המונוגראפיה של צבי לוז על שירת אברהם חלפי, שראתה אור בימים אלה בהוצאת הקיבוץ המאוחד, מצרפת איפוא לבנה חשובה לנדבך ביקורתי מתרחב ומתגבה של ריהאבילטציה ועשיית־דין־צדק למי שנדחקו בחייהם, מסיבות שונות, לשולי המערכת הספרותית וקונצנזוס הטעם (למעט אולי זלדה, שזכתה עוד בחייה ליוקרה ולפופולאריות מקץ שנים של כתיבה־למגירה, ואביגדור המאירי שזכה לפירסום לא מועט עם הופעת "השיגעון הגדול" ו"המשיח הלבן", אך נדחק לאחר־מכן לפריפריה).

נכון שהרהביליטציה הספרותית לא פסחה על חלפי, בפרט עם הופעת כל אחד מקבצי שירתו. אך זכותו הגדולה של לוז היא במיפוי הפאנוראמי – הן של שירה "מינורית" זו על רקע ה"מאז'ור" הדומינאנטי של רבותיה (המודרנה של שנות השלושים־ארבעים מאסכולת שלונסקי־אלתרמן, לפחות עד שמיטת ההגמוניה) והן בשלעצמה, ב"תחום השבת" של

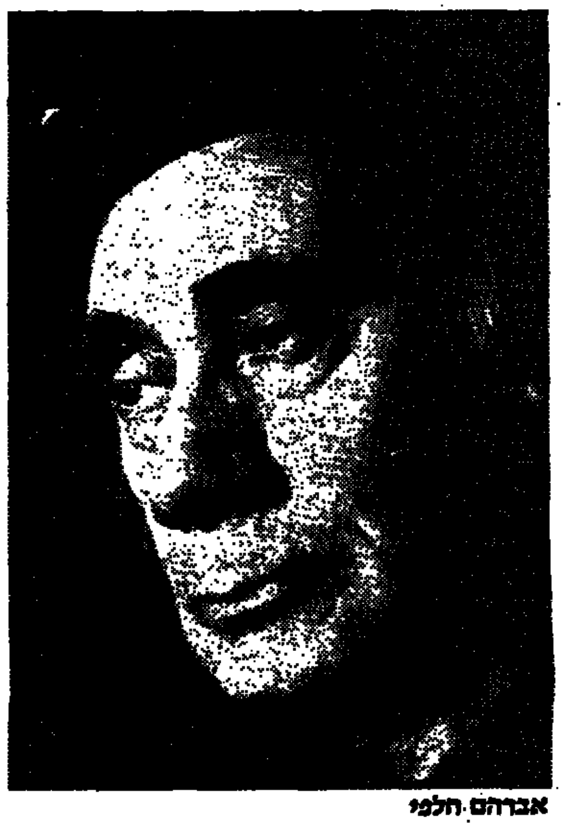
אברהם חלפי

שירה יהודית זו, תחום שלמרות תמורות־טעם־וזמן שימר בו מידת עקיבות מפליאה, תימאטית, פילוסופית ופואטית.

שיזורה האיפיונה של עקיבות הגותית־שירית זו; חשיפת צמתי־תכניה בזיקותיהם ההדדיות: העיקוב החורץ, הבלתי־נלאה, החמוש בכל כליו של אפאראט מקרו־טכסטואלי, אחר גלגוליה רבי־האנפין של גבורת האנטי־גיבור (זו הניכרת באני־על־פי־כן של "אני" יתום־מאל־ואשליות, קירקגוריאני, המבין, כי תפילת האדם אל בוראו כל־כולה היא שריקה בחושך: משהו בין קול־קורא־במדבר לריפוי־בעיסוק, אבל אינסטינקט קיומי־אותנטי) – בכך מתמצית תרומתו של לוז: להכרה, תרתי משמע, שמכבר היה חלפי ראוי לה.

וזהי גם הכרת עולמו השירי אבל גם הכרה בערכו הפואטי, שתי הכרות שלמרות שקדמו לו, ללוז, מבקרים שעסקו בו – הרי שמחקרו של לוז, בעומקו ובהיקפו, הוא ניסיון ראשון, בקאליבר כזה, לעשות להן צדק.

שלא כדן מירון, למשל, המשתית את ההיבט ההגותי של שירת חלפי על "תחושה קיומית, המבוססת על הכרה בוודאות הבלעדית של עולם האני שאין שום מציאות בטוחה מלבדו, ועם זאת נאבקת היא על עיצוב זיקה הומאנית אל זולת אנושי, ואף על יצירת קשר רליגיוזי עם אלוהות טראנסצנדנטאלית, מעין דיאלוג 'אני־אתה' בובריי" (ראה מבואו למהדורת הכינוס "שירים", הצ. הקבה"מ, 1986) – רואה לוז את מוקדה התימאטי־אידיאי של שירה זו ב"שאלה הגדולה על האלוהים, התהייה הגדולה על ישותו או אינותו, ואילו האני העני הוא תוצאה, הוא מצבו של אדם באין לו אל המשיב לו" – היינו: עולם בלי ריבון ובלי אב, כמעט בנוסח האכזיסטנציאליסטי.

עם זאת חולק לוז על כל פרשנות שירותית־מיכאניסטית, הכולאת שירה פתוחה זו במיטת־סדום של מישנה סדורה – אם מבית־מדרשו של האכזיסטנציאליזם הסארטריאני ואם של "תורת המונאדות" של לייבניץ (כפי שעשה, לדידו – למשל – יחיאל קרמי במסתו "'היש' וה'איך' בשירת אברהם חלפי", "עלי שיח", אביב תשמ"ט).

אבל מה שנשאר בעינו, כמובן, הוא טראומת אי־השלמות המובעת (של האל, העולם, האדם בכלל והאני בפרט), אשר בה רואה לוז את "עין המוקד" של בעיות, שמהן משתלשלים התימאטיקה, הפואטיקה, הטון הכללי והמראות־השתיה של שירה אחידה ולכידה זו, שכמעט לא נשתנו במרוצת חמישים שנות יצירה וסיגנה סיגנון מובהק, כבר מראשית כתיבתו של חלפי, משירת עמיתיו־לדור־ולאסכולה שמקצב התוף שלהם נבדלו צעירה יותר ויותר.

מראות־שתיה אלה (לאו דווקא בקונוטאציה הגיאוגראפית־ביאליקאית של נופי־ילדות מטביעי־חותם, כי אם יותר כ"אבן־שתיה", כבתוב במסכת יומא ב ה: "אבן היתה שם... ושתיה היתה נקראת") מתקטלגים, אליבא דלוז, לשורת־הוויות. מנגנון־מוטיבי: לילה, גשם, צל, סופה ובדידותו הקלאוסטרופובית של האני העני השר, הנמק בישימון הבטון המנוכר או בגלגל אורבאני־מודרני – המהווה, ולא אצל חלפי בלבד, מטונימיה לעולם כולו. כך, למשל, אם לנקוב בשתי דוגמאות מרבות מאד, פאריס של בודלר ב"פרחי הרע" ו"ברביאל" (שאף הוא בן פאריס) ב"אבני בוהו" של שלונסקי.

ב

הסתר־פני־האל ובדידות האני, המבריחים כמעט הרמטית את עולמו הכאוב של חלפי, ניבטים כבר מעצם שמות קבצי־שירתו (למעט אסופת המיבחר או הכינוס, "ישן וגם חדש" "שירים" כרך א' וב'): "מזווית אל זווית" (1938), "שירי האני העני" (1951), "כאלמונים בגשם" (1958), "מול כוכבים ועפר" (1962), "איתפניה ההולכים לקראתי" (1966), "בצל כל מקום" (1970), "מאשפות ידיים" (1974) ו"שירים מן הזמן החשוך" (1984). המטאפורה של "אינפני האל", איך פניו הנובלים בהכרת אין־קיומו, היא האקציה של משורר שאם להחיל היגד ביאליקאי, צופה בשמיים תוך הטלת ספק כבד "אם יש בהם אל ואם לאל בהם נתיב". אך לאקציה נספחת ריאקציה ברוח קאמי וברנר גם יחד: נכון שמצב־האדם, הגיחנית ואמפידית, חסר כל תקוה הוא, אולם דווקא משום אינותו של האל יש סיכוי יחיד בלבד למימושו – חיפושו הסיזיפי. אף במיסטיקה היהודית (וביתר־ייחוד בפרקי "הזוהר") – גם אם סמי ממנה כל אתיאיזם וכל פקפוק – נזקקים כוחות הקדושה ולעילא ל"אש המסייעת" של אנוש אנוש דלתתא: שיטה באמונתו וקיום מצוותיו את כפות־המאזניים לטובת הספירות העומדות בעימות יומיומי עם הסיטרא אחרא.

ריפרור עקיף אחר, אם כי אירוני, למיסטיציזם – עושה שירת חלפי למושג ה"צימצום" שהוא אבן־פינה בקבלה הלוריאנית. מה שניסה האר"י הקדוש לגשר בו בין פנתיאיזם של "כבודו מלא עולם" ובין קוסמוגוניה בה נברא היקום (שאינו מגוף־הבורא־עצמו) בחלל פנוי ממי שאין־הלל־פנוי־ממנו – הופך אצל חלפי למוזות־נדיבות סרקאסטית, בה מצמצם האני העני את עצמו לטובת האל. בכך מתאפשר לריבון־העולם האו־יש והאימפוטנטי לשבת על תקן של כל־יכול בלי לשעות למצוקות האדם: "אני מצמצם את עצמי/ כדי נקודה/ אלמונית – / שלא להטריד בגופי מלכויות" ("בשירים" ב', עמ' 90).

שלא כמו האני החילוני־אנתרופוצנטרי, זה של שירת עמיחי למשל, השואף "להתלכלך בבעיות העולם" עד תום – אין חלפי הרליגיוזי, רליגיוזי גם בלהט העידנא דריתחא האפיקורסי, מוחל לאלוהיו את אדישותו לגורל ברואיו: "עולם לא איכפתי – / ואלוהי כל כך. / —/ אומרים כי אלוהי כל כך./ לא איכפתי כל כך" (שם, עמ' 133).

משום כך גם "תפילות הכופר" שלו, אותו "לאו גאה" למציאות האל המסתיר את פניו ממנו, אין בהן להפריך את זקיקות האני לתפילה ולמיעונה אל איזו כתובת דיאוצנטרית. אף אם אין כל תקוה מן הדין לבקשה – בלי סיכוי, בלי היגיון, אך בלי ליאות – כרוחו של ברנר. שאם לא כן, כדברי קאמי ב"מיתוס של סיזיפוס": "קיימת בעצם רק בעיה פילוסופית רצינית אחת והיא ההתאבדות". דווקא מתוך ה־De Profundis, מתהום־הייאוש של תהילים ק"ל, בוקע שיר־המעלות, בו האל הוא, נוסף לעובדה, גם צורך. על הצורך הזה כבר עמד בין השאר איש־הגות יהודי מקופח־קדיש לא פחות מחלפי: היה זה יעקב־קלצקין (שכפר בעובדה, לא בצורך) שכתב, כי אדם הוא בוראו של האל, מתוך דחף קיומי־נפשי עמוק, ולא להיפך. במקום הדיאלוג "אני־אתה" בנוסח בובר יש איפוא אצל חלפי ייאוש מונולוגי של בקש לא־נשמע מול חרשותו של [...] לא־שומע. במרי אכזבתו מצייר האני את האל כשווה לו – גם מעניש וגם מאניש: אל עיוור, אלמוני ואביון.

הלעג הילולי על שאין אלוהים כל־יכול, כמיתוס לו (אי־יכולתו לברוא אבן שאין הוא יכול להרים, למשל) עובר כאן מכלל אקרובאטיקה ספקולאטיבית לזעם קודש: אם כוחו עולם הקב"ה, אין האל נעלה על ברואיו, כי אם דווקא בחות ממוסרים ומסיבלם: "מה רם כיסאו של העוטר את הרקיעים/ אבל אולי רמה יותר/ נמיכותי/ שראש מוכה חלום זועק מבין כתפיה" ("שירים" ב', עמ' 15). כי הנה אם בודלר אומר שכולנו קרועים בלי־הפסק במתח, מתח בין שני הקטבים בנשמת האדם: המלאך והחיה – הרי שאצל חלפי דווקא המתח הזה יתרון בו, והוא מותר האדם על האל שאולי הוא מתנשא אבל איננו מתנגמה. ברוח זו מבארת חכמת הנסתר היהודית, כידוע, על שום מה העדיף [...] על פני כל המלאכים לתפקידו של מסטרו: דווקא משום שאם מיטלטל בין יצרו ובין יוצרו, בין השמיימי והבסטיאלי, יש בו גבורה אשר אין למוצאה לעולם בין שרפי־עליון. בניגוד לאימפראטיב הקאטיגורי (ויקרא י"ט, ב): "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם" – נתבע כאן האל להיות "מענטש", בן־אדם, שהרי מגע־ידיו כאל יחיד בעולמנו, הריהו, אם מותר לשפוט את סודי־עולמו ביושר, כמנעו של פיל בחנות־חרסינה וחוסת־מצאי: "מה מרגישה חרסינה/ הנשברת פתאום לרסיסים?/ אלוהים/ היה אנושי וזהיר/ בעת שאותה תאסוף ותשים/ במקום שתשים." ("שירים" ב', עמ' 258). הנה כך, באורח מחור ופאראדוכסאלי ממחיש לנו חלפי – כאותה אימרה חסידית קולעת: "אין לב שלם כמו לב שבור" – כי אילו היה אלוהים אנושי היתה הבריאה נשכרת: "כמוך אין רחוק/ יושב שמיים/ בנצחים./ אני פונה ממך אל בני־אדם/ כי הם של העפר הזה." (שם, עמ' 77).

ג

אבל גם באותה ניבלאציה אין לב האני מתרצה או סולח, אין הוא רוצה בשיוויון אל־אדם הפוטר את הבורא מחובותיו כריבון־עולם: "אם ישך/ (אין כמוך ישך)/ אל תסתיר פנים/ בני אדם מדברים אליך/ לא אבנים" (שם, ב', עמ' 270). אנושיותו של האדם אינה קריטריון לחובות האל כ"בעל־בית" בעולם, היא תביעה להבדיל בין הנורמות. בניגוד קוטבי לספר איוב, בו תולה מחברו את אשמת תיסכולי הגיבור בקוצר כוח־המשיג האנושי ("לכן הגדתי ולא אבין נפלאות ממני ולא ארע" – שם, מ"ב, ג) תולה חלפי את אשמת יסורי האני בבורא עצמו, שעצם מעשיו, אף לולא נפלאו מהבנתנו, די בם כדי להפלילו כאל "מהרהר הירהורי מלחמות" (שם, עמ' 271).

אולם כמו קאמי, שמתהום־הייאוש של "המיתוס של סיזיפוס" חוצב לו שביב־אור ב"הדבר" (אותו raison deire עקשני, אף־על־פי־כני, הכופר בכפירה ומורד בריאליה בשמו של איזה דחף ריאלי באי־ריאליותו) ממעין האני העני של חלפי תפילה גם לאל אנונימי; אל לא־ידוע, אולי לא־קיים, אך נחוץ כאוויר לנשימה: "ולמה רגע לא אמר תפילה?/ ולמה – / אם אני בשר ודם/ וחושך כבד־תהום – / מדוע לא אמר תפילה פתאום:/ ברוך אתה איני יודע מי" ("שירים" ב', עמ' 113). או, בהיגד אחר, מוקדם יותר מבחינה כרונולוגית: "כרוע אכרע לפני דמות אלוהים/ אף אם מעיני נעלם" ("שירים" א', עמ' 253).

את הפאראדוכס הכאוב הזה מגסחת שירת חלפי בהגדרתו העצמית של האני העני כ"ירא שמים צלוף כפידה" (שם, עמ' 263), וזהות אוכסימורונית בה דרים בכפיפה אחת הצורך להציץ באותו "איקס נעלם" ביאליקאי ("גילוי וכיסוי בלשון") שהוא־הוא המוות, התוהו, הנוא – והצורך באל כל־יכול ונגיש, המסיח את הלב מקריאת־העורב של ה־Nevermore. זהו משחק ב"גרסה לי" שבו האתה הטראנסצנדנטאלי הוא פיקציה בלבד, אמנות הגותית אשר לא תלד דבר (להוציא, פה ושם, פורקן־יראי). אבל זוהי, לדידו של הצליין האתיאיסטי, תמצית ה"זה מה יש" של מי שהאל כבר מוטבע בדמו.

את התימה הזאת, זהות אלוהיו של האני, רואה לוז לא רק כתימה מרכזית אלא אף מבונה. כאן שורש תפיסת־עולמו ותפיסת־עצמו של פייטן כחלפי: כיוון שהאל אלמוני האביון ועיוור ובוודאי לא כל־יכול וכל־יודע, טבעי הוא שגם האני (שנברא בצלמו וכדמותו) כלוא בזמן ובמרחב. בזמן – בין לידה למיתה, הדו־זמן שהוא "פרידה (תחרת יום/ ותחרת לילה)"; במרחב – במגבלותיו הקסמיות של אנוש אנוש, בין "הענן שברקיעים" ו"התולעת שבעפר".

אליוט כתב שאין הבריות יכולים לשאת מציאות־יתר. אצל חלפי מגרש ה־over dose של הריאליה את האני מתוסכל־האינות (שאיננה, כמובן, כי אם השלכה לאינות־האל) לאסקייפיזם קירקסי, להיסחדעות תיאטראלי, שבהם כמו נמלט האני מצינוקיהו אל חירותן השאולה של מסיכות. כאן מצטרף, כצפוי, השותק הנוגה, הצ'אפליני שבחלפי – זה שהיכרנו שנים על בימות ישראל כאמן מופלא – אל חלפי המשורר המתרוצץ במלכודת־העצב לא "מזווית אל זווית" בלבד, אלא גם ממסיכה אל מסיכה, מזהות אל זהות. רצפת־הליצן כמשכן־כאבים לאני שבורא בגד בו (אל אימפוטנטי, אבין ועיוור, הרחוק מיומרת כל־יכול) הוא עירכת־המגן היחידה מול פרסות סוסי האפוקאליפסה, אפוקאליפסה שאין בה תוחלת לשום שיחרור משפל "המצב האנושי": "ואם ברגע של צחוק אכורי וסואן/ עת הלב ידרס בפרסות סוסים,/ לא יקום הליצן והיה למגן/ ליגון של עיניו,/ איזה אל כל־יכול או יפתור את פניו?" ("שירים" א', עמ' 139־140).

הסרקאזם השפוי של ידיעת הרלאטיבי, של הבורא ושל הנברא, ששניהם מקוללים באין־אונים ובאין־עונים, הופך את האני לנרקומאן של סם־אי־הדעת, איבוד־דעת שהוא כאיבוד־לדעת של מה שהוא מותר־האדם אבל גם עקב־אכילס מוסיף דעת מוסיף מכאוב. כך נהפך דיאלוג מונולוגי בין נברא לא־נשמע לבורא לא־שומע לאריית־הליצן"

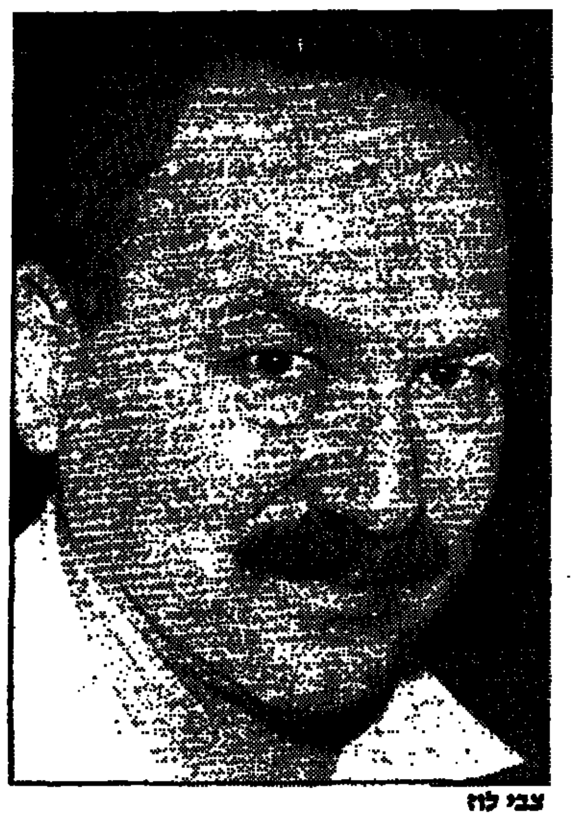
צבי לוז

מתוך "פאליאצי" לליאונקאבאלו, מול ארישות הראי בגדר־האיפור של ליצן־פייטן: "צחק עם עצמך/ אל עצמך/ כאילו ראי אתה/ איש וכוכית/ צוחק מעוסק קור הלב/ שלזכוכית/ —/ אולי אין שם/ אולי אין צל לשום דבר/ שכר אותי, שלא לדעת/ טוב לי לא להיות ידוע/ הללו את לא" ("שירים" ב', עמ' 305).

לוז מיטיב להראות איך הזמן והמוות הם שני היבטים של האל השלוכים הדדית בהגות החלפית. יחס הנצח לרגע הוא יחס המוחלט (ומה מוחלט יותר ממוות?) אל היחסי (ומה יחסי, ארעי, מחיינו?). נכון, מעיקרו אין זה חידוש בשירה העברית. כבר ביאליק, ב"מתי מדבר", מעמת את האנך הוולקאני של התפרצות־התמרדות נפיליו – עם הסטאטי־הדומם־קפוא של "ושבה הדממה כשהיתה". אבל גם נמנעותו של דיאלוג "אני־אתה" בוברי ("אתה קרא לא לי/ ולא אני לך" – שם, עמ' 23) אין בה כדי לעקור בו, בחלפי, את כיסופי המיסטיקן מלב האכזיסטנציאליסט. המסע הצלייני אל האמונה הוא מצב סיזיפי, לעולם לא נגיע אל קצה־תכליתו אך איננו יכולים שלא ללכת בו עד תום: "נופלים אין אונים/ בני אדם עמוסי אלוהים./ הולכים./ ונופלים./ הולכים." (שם, עמ' 58). גם האקט האנתרופוצנטרי של גט־כריתות לאלוהים ("עזוב אותי לעד./ אני פונה ממך אל בני־אדם." – שם, עמ' 77) אינו מחסן את האני מן הצורך העז, הכפייתי, למצוא לעצמו איזה אל שאפשר, על אף כל פיכחון ואכזבה, להאמין בו: "רק אלוהים (אם ישנו),/ רק הוא, רק הוא (שאולי איננו),/ יודע כי הלב תמיד חוזר לישנו." ("שירים" א', עמ' 325).

לוז מודד בדייקנות של חוקר־ספרות מיומן, חורץ ואך ללא אותו snoblesse oblige של מיתה מוגבה, אקדמי) את אמפליטודת מטוטלת הכפירה־אמונה־כפירה של חלפי הקורא לאל "אתה – הנצחי שאיננו" וחלפי השב ומתחנן לבוראו "ליד פנסה השבור של השמש" וחלפי המפוכח, זה שאיש לא ימכור לו כבר "לוקשים": "ולא יסופר לי שכבוד אלוהיך זוכר/ בשעה מאוחרת כזאת/ את שמך."

ד

לוז ממפה בהשקט ובביטחה את מפת תרגילי הגיוס הפואטי של חלפי בזירות ה"יתר". לא מן ההפקר זכה פייטן זה באור משלו ולא בקפיצת־דרך מטאורית גיבש לו timbre אבל מי שלא עמדו לו מרפקי השיריים לבצר לו מקום טוב באמצע בימי המודרנה הסימבוליסטית (אם בתחות אקדובר־הלשונסקי ואם כאלטרנטיבה לגלגל־האימאז' הגדול) זכה, כאותם צדיקים שמלאכתם נעשית בידי אחרים, לחיבת דור צעיר שמרד בקודמיו אבל לא בעושרו של "האני העני" של חלפי.

קירבת־עומק זו בין רוחי־השפעות וקונבנציות־טעם (בין גיל 8 ל־16 חי חלפי ברוסיה וסבבי שאופנות ה"שם" וה"אני" טבעו בו את רישומן) לא הוקל עם עלייתו, ב־1924, כשמצא במודרנה הארצישראלית את בלוק ואת יסנין מדברים ומזמרים עברית. אף אס־אס והמדרגה העמיק הקידוח אל רובד אדמי, אל תמצית ייחודה של תפיסת־עולמו שהצריכה מבע מקורי. פשטות "האני העני" לא הלמה את בגדי־התמורות של חבורת "יהודי" בארץ. תבנים ייחודיים תבעו צורות ייחודיות. דמות האל האביון, העיוף, הנודד, קובעת – אנאלוגית – את האני העני כמוהו. האני, בהתאם למצבו הקיומי, קובע תורת־שיר "עניה", מסכנית וכמעט אסקטית. אין הצניעות ב"ביגוד השירי" עדות לדמיון דל או לעוניה של הנאהרונבה. מי שכתב "צער לך וצער לי./ על כך מעידות העיניים./ בואי, אשה, ביום זה אווילי/ לאורחות־צעירים" – אה " – אני שונאת, אני שונאת./ הו, כליל שובאתת שבמותך" אינו בור בקאלאמבור ממש כשם שמי ששר "מלוכסנת העיר" על בתיה./ חי אני בה/ בצידם השמאלי של חיי" איננו קטלא־קניא בלשון פיגוראטיבית. אלא שחלפי לא ביקש להיות שלונסקי־זוטר או אלתרמן־מישנה או אפילו תת־לאה גולדברג. דווקא הוא, ה"עני", היה אמביציוזי הרבה יותר: הוא רצה להיות חלפי מס' 1, וזכה – לאושרו ולעושרו.

במחקרו ממקם לוז גם פנים אחרות בשירת המשורר (ריעות והאהבה, הדי הימים ושירה ארס־פואטית), באותה מערכת לכידה להפליא, הגותית ופיוטית, סביבה מתארגן עולמו של חלפי. הוא עושה עבודה פרטנית מאוד אך לרגע לא טריוויאלית, יבשה ומשעממת. זהו ספר העומד במיבחן הכפול של איש־מקצוע ושל layman האוהב שירה אך אינו קורא כתב־ורסומים.

כשם שבעידן ניבול־הפה ודילות־הארוס (בעיתונינו הצהובים, צהובים זה לזה והצהובים על־פי טיבם; על מירקעינו המתחרים בגילוי קישטרונות מתוצרת והלגאריה; בקומפוזט־מודרניזם הלוקאלי־אנאלי־באנאלי, והסבר, כי כל in בהכרח הוא גם insight ופבולה ובלטריסטית בהכרח היא ספרות יפה) – כשם שבעידן זה "אהבה" היא מילה גסה, ומי שמתכוון לה מסתכן באנאכרוניזם – כך גם ביקורת שתכליתה להפיץ איכות, לטפח טעם, בציבור הצרכני תת־תרבות ורואה, כי המלך עירום אך מוזהר מלומר, היא נדך קונפורמיזם יותר נדך־קונפורמי מכל נדך־קונפורמה שבאופנה, גם אם דברה נאמר בשקט (וספר זה של חלפי יש בו שקט חזק מאוד). הופעתו באקלים תרבותי מותצן ומיוהצ'ן של צרכנות־צרחנות במקום קשב, בקריית־ספר ישראלית של כותניות במקום [...], איננה רק אקט של כבוד לשירה אלא גם של כבוד לביקורת: ביקורת־אמת על שירת־אמת המראה, כי לא ברעש ה' כי אם ברוח. רוח שאין בה rating אבל יש בה integrating; רוח שאין לה צורך ברמקול, כי יש לה קול; רוח שקול הדממה הדקה גובר בה על כל אמפליפאייר ואיננה נצרכת לפארק־הירקון על מנת להקיף מרחבי־ה:

יש אדם אומר שירו בשקט
בין חלון, כתלים, ודלת מרבעת.
מצר־דלים תחתיו
ומרחב־יה הדעת.

(אברהם חלפי: "מזווית אל זווית").

קרן אלקלעי־גוט

תרגם: דרור אבנד־דוד

צהריים

עכשיו צהרים ואני חושבת עליך
מגיח ברגע זה מתוך חלום של בקר
ואני זוכרת איך חשבתי פעם
שאהבנו לא בגופים שונים
אלא ברקמה אחת
ואיך נפרדנו בערב ההוא
ונשקתי אותך
והעור שלי אמר
שאתגעגע אליך
והעור שלך
לא רצה
להתיחס

באין מטפורה

הנושא המטונימי יכול להיות
כל דבר לדעתי אני רוצה לעקב
באינסוף דרכים כיצד
התאוה
כובשת יצור חי
עד שכל המטרות
נשכחות ו
אפלו הזהות
מתפרקת
בפני
הרצונות
הרצונות
הרצנ
זת

אהדה לשטן

אפלו אתה, נסיכי, עור לפעמים,
מתגורר באותה אפלה עמקה –
ומשכנע שרשע קל ממש כמו אנוכיות,
שמישהו כמוני יתענג על
מין הבדידות שלך, שיטעמו לו
אותם ימים של פתוי, אותם לילות במטה משמימה.
מה אמרו? יש בך תכונה כל כך גברית –
וכאשר נפגשנו אותו לילה בצמת
הלכתי לצדך מעט, מתבוננת בפתולים
שבמקל ההליכה שלך, משתוקקת לשכך
את כל הכאבים בעולמך. חשבתי
לערסל אותך, כמו תלמיד מיסר,
בחיקי השופע – אפלו לא שמעתי
את כל הצעותיך בנוגע לחכמה
כתמורה לנשמתי.
גם כאשר שלפת את החוזה,
ללא צל של ספק שאחתם, לא ממש
הקשבתי, מכשפת באותו כאב
שבעיניך, אותה הזדקקות למשהו טוב –
האם אוכל לכנות זאת – אהבה?

האם מה שה"הגנה" עשתה לאצ"ל אפשר לעשות לחמאס?

אייל כפכפי

יהודה לפידות, "הסזון" – ציד אחים, מכון ז'בוטינסקי בישראל, תל־אביב 1994, עמ' 288.

זה כמעט סמלי, שבימים בהם ממשלת ישראל תובעת מערפאת לקצץ את החמאס, מופיע ספר על ה"סזון". מה שרבין וחבריו יודעים ש"ההגנה" עשתה לאצ"ל הם יודעים שאפשר לעשות לחמאס. זה לא פחות סמלי שהספר מופיע בדיוק כאשר הישראלים מתאבלים על הרוגי הטרור החמאסי הרצחני.

ספרו של לפידות הוא דבר בעיתו. ראשית הוא מתעד מפי חברים את ה"סזון", עניין חשוב כשלעצמו, אם כי חבל שלא כלל עדויות על הלשנות של האצ"ל נגד הלח"י והסתפק ברמז דק וקצר ש"אנשי לח"י האשימו גם את האצ"ל בהסגרת חבריהם לבולשת הבריטית וחשדו במיוחד בישראל פריצקר, אשר שימש ב־1941 מפקד שירות הידיעות של האצ"ל. הוא עמד אז בקשר עם המודיעין הבריטי, במסגרת שיתוף־הפעולה של האצ"ל עם הבריטים במלחמתם בגרמנים. דינו נגזר למוות והוא נורה ונהרג בליל שבת, 3.9.43 לא הרחק מביתו שברחוב פרץ חיות בתל־אביב". עמ' 36.

השפה הנקייה שבה משתמש המחבר ביחס לרצח פריצקר, מבכירי האצ"ל, לעומת תיאורי האימים של החקירות והעינויים מטעם ה"הגנה", מבטאת את גישתו החד־צדדית. סוף סוף גם העינויים של אנשי ה"הגנה" בדרך כלל השאירו אנשים בחיים. לא בקלות כזאת דנו איש במשפט צבאי למוות, ואם יעשו זאת פעם יהודר המשפט בהיסטוריה ב"פרשות" חוזרות ונשנות. לא כך לגבי ישראל פריצקר, ש"נהרג".

המחבר מציג את ה"הגנה" כעסק פרטי של הסתדרות העובדים ושל "השמאל", ומסתמך על ביטויים יוצאי דופן של בן־גוריון שהציע פעם או פעמיים פרישה מההסתדרות הציונית כדי להציג את ה"הגנה" וההסתדרות כחבורת פורשים שמאלנית פאציפיסטית ואת האצ"ל כמחנה הלאומי.

על־פי שיטה זו הלוחמים היהודים שיצאו מהגדר במאורעות 1936 – 1939 במדיניות של לחימה יזומה היו רק אנשי האצ"ל, בעוד שחברי ה"הגנה" הבליגו. מטיעון זה הוא עובר לטיעון הבא, שכאילו לא היה הבדל בין מעשי התגובה של ה"הגנה" למעשי התגובה של האצ"ל כי גם חברי ה"הגנה" פגעו בנשים וילדים. אין צורך לומר, שווינגייט לא זכה להיזכר, לא פלגות הלילה המיוחדות וגם לא "הנודדת" והפו"ש.

"האצ"ל לא התכוון אלא להפגין בפעולות אלו את האמת הפשוטה: על טרור יש להשיב בטרור". והוא גם טען, ש"הערבים אכן הוכו בהלם – לראשונה נוכחו לדעת כי רצח יהודים עלול להמיט אסון על הערבים עצמם". המחבר מנסה להוכיח שה"הגנה" נקטה בפעולות דומות לאלו של האצ"ל ומאריך לצטט שברי פסוקים על פעולות של ה"הגנה" שפגעו גם בחפים מפשע, כדי להוכיח את התזה שלו, שה"הגנה" הבינה, אם כי רק לאחר האצ"ל, שיש להגיב בטרור יהודי מול טרור ערבי.

אבל המחבר לא אומר מה בדיוק עשה האצ"ל בטרור שלו. כדי להדגים זאת נטלנו ספר אחר של האצ"ל, "דברי הימים למלחמת השחרור", שמחבריו, יעקב עמרמי ומנחם מלצקי, היו כנראה יותר גאים במעשיהם מאשר יהודה לפידות. הם מדווחים על התקפות אוטובוסים ערביים, יריות על ערבים

יהודה לפידות

ברחוב, אבל הרלוונטיים ביותר לענייננו הם מטעני התבלה: בשישה ביולי 1938 הניח איש האצ"ל מטען תבלה בשוק הירקות של חיפה. 18 ערבים נהרגו, 38 נפצעו קשה. ב־8.7.38 הונחו מטעני תבלה בשוק ערבי בירושלים 10 ערבים נהרגו 31 נפצעו. ב־26.7.38 הונחו מטעני תבלה בשוק הערבי בחיפה 27 ערבים נהרגו, 46 נפצעו. ב־26.8.38 הונח מטען תבלה בשוק ביפו. נהרגו 24 ערבים, ו־35 נפצעו. ב־18.5.39 מטענים הונחו בקולנוע "רקס" בירושלים. 5 ערבים נהרגו ו־18 נפצעו. 78 ערבים נהרגו ו־24 נפצעו כתוצאה ממטען תבלה בשוק הירקות בחיפה. לו היה מפרט את מעשי הטרור של האצ"ל לא היה יכול להציג אותם כדומים במשהו למעשי ה"הגנה".

אלה רק מעשי הטרור הבולטים. לפניהם ואחריהם היו עשרות מקרים של יריות סתם על ערבים ברחוב, עד שפעם ירו על יהודי שדמה במלבושו לערבי... המחבר מפרש את ההתנכלות של ה"הגנה" לאצ"ל כמונעת על־ידי תאוות השלטון בלבד, שה"הגנה" כינתה אותה "מרות" בטענה, שהלוחמים היהודים חייבים לסור למרות ההנהגה המדינית, ולהימנע מלגנוב את הנשק ממחסני ה"הגנה". כשגנבו האצ"ל נשק מה"הגנה" ספגו מכות, חקירות, בהטליות למרי.

בעקבות הכרזת המרד מטעם האצ"ל נגד הבריטים ב־1 בפברואר 1994, החלו פיצוצי המוסדות הממשלתיים הבריטיים בארץ. בתגובה החליטה הסוכנות לנסות למנוע בכוח את האלימות נגד הבריטים, אבל היא לא החליטה על כך מייד. אליהו גולומב הזהיר את הלח"י אזהרות חוזרות ונשנות, עד ש"באוקטובר, לפני הרצח של הלורד מוין, הודיעו אנשי לח"י לגולומב שאנחנו מוכנים להפסקת הפעולה ונשתדל להשפיע גם על אנשי האצ"ל, וזאת ללא תנאים". מפקד הלח"י פרידמן־ילין, הסביר לאחר רצח הלורד מוין, שההבטחה היתה רק ביחס לארץ.

והם רצחו את הלורד מוין במצרים...

מעניין תיאור הפגישות של משה דיין ביוזמתו עם אנשי האצ"ל, כולל בגין, שהביע נכונות להעמיד עצמו לשירות בן־גוריון, בתנאי שבן־גוריון יעמיד עצמו בראש הוועד לשיחרור לאומי. משה סנה קיבל הוראה מבן־גוריון להיפגש עם בגין וגם סנה שמע מבגין את אותה ההתחייבות לעמוד לשירות בן־גוריון. ב־31.10.44 נפגשו סנה וגולומב עם בגין. גולומב העביר לבגין את דרישת מלצ"ם שיפסיקו את הטרור נגד הבריטים.

ב־6.11.44 רצחו אליהו חכים ואליהו בית צורי בקהיר את הלורד מוין, שר תושב של ממשלת בריטניה במזרח התיכון. הלח"י לא הודיעו לאצ"ל שהם ביצעו את המעשה גם לאחר שהודיעו עליו ברדיו. לאצ"ל היה ברור מייד שיפעלו נגדם והם רגזו מאוד על הלח"י. בן־גוריון תבע בפירוש שיתוף־פעולה עם הבריטים, כי זה לא נורא אם הטרוריסטים היהודים יישבו בבית־הסוהר. יותר טוב מאשר יבצעו רציחות בשם העם היהודי. "לנו יש אינטרס יותר גדול ויותר חיוני בביעור הטירור מאשר לממשלה האנגלית".

לקיים שיתוף־פעולה עם הבריטים נגד יהודים, ואפילו טרוריסטים, זה לא היה פשוט. משה סנה סירב לרתום לכך את ה"הגנה", כי אנשי הימין בוודאי יתנגדו לכך. לכן הוחלט, שמתנדבים יעשו זאת. גוייסו מתנדבים. כ־250 אנשי פלמ"ח ו"הפועל" ועשרות אנשי הש"י. המחבר הגיע למסקנה שכ־1000 איש הוסגרו. על־פי ספר "תולדות ה"הגנה"" נאסרו 300. הספר מוסר כיצד יגאל אלון פרש מה"סזון", לאחר שהתברר לו שימסרו את החטופים לבריטים, בעוד שהוא רצה בפעולה עצמאית. הספר מתאר באריכות את פעולות הבילוש המעצר וההלשנה לבריטים על אנשי האצ"ל. לא תמיד היו העוצרים בלתי־אנושיים. לאשת אחד מאנשי האצ"ל נמסר סכום כסף למחיה לאחר שטענה, שבעלה המפרנס השאיר אותה ללא אמצעי קיום. אבל מדווח גם על חיפושים ומכות עמ' 186 – 187, והתעלפויות עמ' 111 ו־118. המזעזעת ביותר היתה חטיפת אליעזר תבין, ראש המשי, המודיעין של האצ"ל וה"משפט" שערכו לו וביום הוצאתו להורג, כאיום שיביא להוראה מצידו. אחר כך עברו למניעת שינה וגם היכו אותו ושברו את שיניו, תלו אותו, קשרו אותו למיטה מבלי לתת לו אפשרות לעשות צרכיו והוא שכב חודש בתוך צרכיו כשעכברושים מטיילים עליו. אחד משומריו ביקש סליחתו והודיע לו, כי הוא התנגד כל הזמן לטיפול האכזרי בו. תבין שוחרר רק עם הקמת תנועת המרי.

בעת מלחמת העולם נגד הנאצים, אפשר להניח, שאילו היה היישוב מתקומם יחד עם האצ"ל, היו הבריטים מטפלים בו, כבבוגד, התוקע סכין בגבם בעת המלחמה בהיטלר. האצ"ל והלח"י לא גרמו לכך, הן משום שהיו מיעוט והן משום שהרוב רדף אותם. העובדה שהתחוללה אז מלחמת עולם בקושי נזכרת בספר, למרות הבלטת השואה. למשל המחבר מראה איך סותר בן־גוריון את עצמו כשהוא מצדד בפעולות תנועת המרי בעוד שקודם התנגד לטרור, וזאת מבלי להזכיר, שההתנגדות לטרור אנטי־בריטי מצד בן־גוריון היתה בזמן מלחמת העולם כשהבריטים לחמו נגד היטלר. עמ' 157.

המחבר מפריך את טענת פרידמן־ילין, שהלח"י איים על גולומב בטרור נגד ה"הגנה" אם יפנה את ה"סזון" גם אל הלח"י. למעשה התחייב פרידמן־ילין להפסיק את הטרור ולאחר ההלם של רצח מוין הלח"י הפסיק את הטרור. ההתחייבות שנתן פרידמן־ילין לגולומב שיימנע מפעולות עוררה את התנגדות אלדד שייב.

הקמת תנועת המרי בעקבות האכזבה מהבריטים שלא שינו את מדיניות הספר הלבן גם לאחר המלחמה, נעשתה בהוראה ישירה של בן־גוריון לראש המפקדה הארצית של ה"הגנה", משה סנה. המחבר מטשטש את ההבדלים במגנון הפעולות של ה"הגנה" שהשתדלה למנוע פגיעה בחיי אדם בעת הפעולות לעומת האצ"ל, עמ' 201. הוא גם מזכיר את ההחלטות להפסיק את מעשי סחיטת הכספים האלימה של האצ"ל, מבלי לדווח על מעשים אלה.

הספר סובל מחוסר עקביות ועריכה מרושלת. כך, למשל, כתוב, ש"החטיפות לא עוררו הד רב בציבור" ולאחר מכן נאמר, ש"החטיפות עוררו זעם רב בקרב היישוב היהודי בארץ". הקורא מתבלבל מול משפט כזה: "פרשה זו חשפה במקצת את סבך היחסים בין הש"י והבולשת הבריטית מחד־גיסא ובין הפלמ"ח והש"י מאידך־גיסא".

הסגנון גם הוא מקלקל קצת את אמינות הספר: בסיום חיפוש של אנשי "הגנה" מסכם המחבר: "כל שללם של המחפשים, בתום שעתיים של חיפוש ברברי, היו אותם 15 מקלות!"

בראשית 1947 סירבה הסוכנות לדרישת בריטניה לשתף פעולה נגד הטרור. הרב הראשי הרצוג השיב לבריטים שגם באירלנד יש טרוריסטים והבריטים אינם מטילים את האחריות על כל האירים. "זהו עסק שלכם", כיוון שאינכם נותנים מדינה ליהודים. פרטים מעניינים היו תרומת הפרדסנים לאצ"ל 100.000 לא"י תמורת האפשרות להעביר את הפרי של הפרדסים שלהם ברכבת. עמ' 178 – 179.

בדרך כלל אין המחבר מגלה פרטים המבאישים את ריחו של האצ"ל. כך, למשל, רצון דב גרונר להינצל מגזר־דין המוות, והאיסור שהוטל לפעול לתכניתו. תליית הסרג'נטים בסוף יולי 1947 מתוארת יותר מדי בקיצור, מה גם שהיו קשורים עם ה"הגנה" ואחד מהם היה יהודי. אין צורך לומר, שהמחבר פוסח על צדוק ליסבונה, מפקד ב"הגנה" שנרצח על־ידי חוליית האצ"ל בעת נסיון סחיטה. דווקא כאן היה מקרה מרתק גם לגבי המהדורה הבאה של הסזון שהחלה באישור סלקטיבי של בן־גוריון להסגרות במקרים מסויימים.

חוסר הסדר של הספר גם הוא גרם לכך, כי לאחר הסיפור על הסרג'נטים פונה המחבר לאחור בזמן כדי לספר על הסזון הקטן, שהיה נעוץ בהחלטות של מוסדות היישוב. הקורא לא מקבל הסבר מהמחבר מה פירוש "הענשת הסוחטים", כי איננו מתאר את פעולתם, וכך מוצגים האצ"ל והלח"י כקורבנות כמעט תמימים ליצר השלטון האלים של ראשי ה"הגנה". או הוא מספר על נסיון החטיפה הקודם של האצ"ל ב"גלי גיל", לפני שנחטפו הסרג'נטים תחילה.

חוסר הסדר בספר מפריע להתמצאות הקורא, אבל אולי נועד לטשטש את ההקשר שבו נמצאים הדברים. למשל, המחבר מדווח על מספר היהודים שנהרגו בחודש דצמבר בידי ערבים, אך הוא איננו מדווח למשל שהטבח של עשרות יהודים בבתי הזיקוק שאירע בסוף אותו חודש, נגרם בגלל הרג פועלים ערבים בשער המפעל שהמבצעים מהאצ"ל ידעו היטב שזה מקום עבודה מעורב.

האינפורמציה המעניינת שבספר מאבדת הרבה מערכה עקב חד־צדדיות וחוסר סדר, וכן – מותר היה למחבר להזכיר שיעקב שבים הוציא לאור כבר ב־1976 את הספר עונת הציד, הסזון.

צל הרהור שיש בו ממש

שמואל שתל

אילנה יפה רוסאנו – בלי שם, המילים – ספרי עיתון 77, 1994 – 152 עמ'.

שם הספר, "בלי שם, המילים", הוא שם מסקרן בסדר המילים שבו ובפסיק שביניהן. גם 152 העמודים שלו, עושים אותו בעצם מספרם הרב, ספר רב־משקל. בימינו, מופיעים ספרי שירה בני 40 עמוד בלבד, שמנהמים אותם ב"מעט המחזיק את המרובה". הספר הזה "יש לו משלו וב־מהדר" ואינו זקוק לניחומים. גם השער של הספר הוא חדשני, צילום חום־על־צהוב של חצר אחורית, חצר שיש בה מן האפלולית והמסתורין, למרות המכונית שממעבר הבהיר בין שני בתים. הצילום הוא מעשה המשוררת, המצליחה לתפוס את הצל הקיים בין מפלשי האור "על חום". ההוצאה לאור היא "ספרי עיתון 77", שהוציאה לאחרונה כמה ספרי ביכורים של משוררות ובכל ספר ביכורים יש ברכה של הראשוניות.

החצר המופיעה בשער הספר, חוזרת ומופיעה וחוזרת בין המילים. הפרק הראשון בין שבעת פרקי הספר, הוא "בית היה על חצר", שם תמוה כשלעצמו. "נהר החצר נשפך בין הבתים" בראשית הספר, ומגיע ל"געגוע לעפר חצר פשוט", בסוף הספר, בו המשוררת "עומדת מול המראה ונקלפת – – עד שנותרתי מבט" (147). גם התחביר תמוה, גם הסיגנון. אחרי־כל־זאת, ניתן בקיצור שם השיר, "אחרי", שאינו בעצם אלא שם השיר הפותח, השיר ש"לפני". זה האוקסימורון הרעיוני, בו המאוחר הוא המוקדם. באותו שיר יש גם אוקסימורון כפול: "אור השחר החוויר"; השחר, שהוא עצמו אוקסימורון, שחור־הלילה המפציע אור, אינו אלא אור מחוויר, האור כשהוא מחוויר מאיר פחות. אף־על־פי־כן, הכול ברור: בתוך החלון עולה השחר, כמו שברור, "שמבטי אחיותי נובלים בכד הפרחים", אינה אלא רפליקה של הפרחים הנובלים. וכן, "בתוגה ישבתי" אינו מקום של תוגה, אלא מצב עגום, כמו "בשמש שאינה שמש, רק זיכרון". וכן: "כל כך להיות צודקים וכל כך/ איך. (סוף השיר בעמ' 12) אינו אלא ראשית משפט השאלה: איך להיות צודקים? או איך אפשר שהם צודקים? או איך ייתכן שהם כל כך צודקים? התשובה ניתנת בסוף העמוד הבא: "לפעמים בשיר, אתה מניח פרח על אבן/ לפעמים ריח פרח/ לפעמים זכרון פרח – – הייתי רוצה להניח את הריק מכול." בדומה לזכרון ולריח, יש "אחת הדממות ששומעים/ אף שאין רואים" (97) ו"לכל קול היתה דממה משלו" (98) ויש גם "המילים/ ופני היו רטובות משיח/ בלי שם" (99) שנתנו לספר את שמו, גם "בלי שם" וגם "המילים". "ואני שותקת, לא מתווכחת,/ מסכימה. הצדק עמהם. אני מבינה/ שהצדק עמהם, שתמיד/ ובמיוחד כרגע – –". אני קורא את כל ההתנגדות, את כל המרי הפנימי בתוך המילים, המגיעות לצרק, לשקט להחליק על כל אי־הצדק המתמיד. אפילו שורה, "מה היה לי במקום אגמי רוח לעוף", אין לה לא סימן־שאלה ולא סימן־קריאה, אבל יש לה מן ההתרגשות של "ממהרת דולקת בין עצי היער/ המתחשכים" (17).

משהבאתי "מתחשכים" אביא גם פעלים "מתקרעים", "צורמים" (90) ו"רטטים" (רבים של רטט) "שנצטמטר" (100); וכן "צהבהבות ורדים", "חרישיות הרוח", "תהיליות" ו"תנועתיות" (115), וכן משקלים לידיים נוספים, הראויים להופיע במילון אבן־שושן, במהדורה הבאה. יש גם שימוש ב־ן' סופית, לצורת "רבים", כמו "צל ענפין שמסתירין" או "סמרטוטין" "נבלעין", (62) הנותנים לשירים עתיקות וקדושה.

הספר הוא שיא האגוצנטריות: "ואני שרצה בי/ רגע אחד לנוח בקליפת אגוז/ סירה נטרפת בים האני"; זה ה"אני" שהוא "ים" והוא "אנשים הרבה", "וכל איש נכנס בביתו ביחידות – – – איש ליד צלחתו העירירית וליד חלון הרהוריו", "אנשים שלא הייתי אף הם/ היו בי, בבחינת ממש, בבחינת/ ספק, ובלכתם ממני, הייתי/ יותר ויותר" (111).

העולם הנראה ממשי הוא העולם המשחקי. "ילדי אוחז כלבלב אור בזרועותיו – – – רציתי לספר, אלא שנמוג אל סל מלמלות תפוחי אור שתלתלתל/ אור יושב בו, האחותי אותות בו בשתי ידיה" (135). ילדי ואחותי, הם שני האובייקטים הממשיים: אך אלה אינם חשובים, כי החשובים באמת הם משחקי האור שאין בהם ממש. כבר שלונסקי הקדים את אילנה רוסאנו, ובמשחקי האור במראה, "ארנבות של אור הרקיד בכל עינים" (אבני בוהו). הממשי אינו אלא בן־החלוף: "עריסתי קלועה מקולות המרחפים בחדר" (136), "מן העץ נושרים הרהורים, מאווי מזיכים בהרדמם", "מקומי הוא קומץ מקום, חופן דממות, – – ארעיות". "הצל, הוא הקיים האמיתי היחיד" – "אני נותרתי מבט" (147), ו"משהולך אדם לעולמו", לא נשארים אחריו אוהביו, אלא "גינתו נשארת לעולם" ובינה, פרחי גני ועשבים שוטים ו"ענפי מחשבות שנחשבות עמוק לעולם/ ונובכות." (101).

הוצאתי עכשיו ספר שירים, ששמו "אבן". לו קראתי את ספרה של אילנה יפה רוסאנו מקודם, הייתי אולי לוקח לספרי מוטו מן השיר "השקט המונח כאבן" (15), שבהמשכו "רוח עפר זורמת במחשכים ואור"; אלא שסוף השיר "אור מים, תהיות, שקט שהולך לבד ברחובות" מנוגד ל"עצם חיים ודומם ונצח הזמן הזורם" שבשירי. אגב, "שקט הולך לבד ברחובות" מעלה את זכר הפתיחה של "מילקווד" לדילן תומס: "הקשב, זה הלילה נע ברחובות – – – ראה, זה הלילה אילם..." סוף השיר של רוסאנו, "ואני/ פתאום לעצמי", הוא אולי מיותר, כי הלא שם השיר: "השקט המונח כאבן". אני זוכר את השיר ששרה לי סבתא שלי, שיר־עם ביידיש: "בודד אני כאבן, אשב על אבן האבכה"; דרך ארוכה עשתה אותה אבן משיר־העם ביידיש ועד השיר שבספר לפנינו: אולי אותה אבן שנולדה בשפת אותו שיר־עם, היא המרובבת את שפתי הקורא בן ימינו.

עולמה של אילנה יפה רוסאנו, הוא עולם ללא אנשים. אם ניגש אלי מישהו ברחוב ואנו אפילו "נושקים זה לזה", הרי זה "עץ שניגש אלי" ו"מתבקני בזרועות שיכוה"; "הורי האהובים – – אנשים חולפים" (122) "בתוגה ישבתי עם אחותי" (9) רק "עשבים מגננים" ו"חתולי החצרות עטורי סרטים" (13); "חיק אמי – וידי אודם שסועים"; כמה תם הוא לעומתו "חיק, מקלט ראשי, קן תפילותי הנידחות" של ביאליק; שירתה של רוסאנו היא ללא תפילה, אף לא נידחת. יש לה גישה פילוסופית: "אנחנו נעים על ציר הזמן שלנו ועל צירי זמנים אחרים נעים דברים אחרים, עולמות אחרים, אין סוף" (125) ויש גם "המון אני שיוצאים מדלתות חבויות, זו שערה בסרט וזו שיבה בשערה" (126), ו"המחשבה הבוקעת מרע עצמה/ במילה". בפילוסופיה שירית זו, הרגש נבנע לשכל ושניהם לאבסורד, שאילנה יפה רוסאנו "חבוקה בהעלמותה". הסוריאליזם שולט. "הרהור קטן מדרשו אל מיטתה ולישות ילדותיות נוגסות באגם המצהיב"; "מישהו קורא בקצה דף מסולסל/ שורה חסרה" (133).

"רק רוח עפר זורמת במחשכים: רק אור בפרצים, במרזבים, מרעיף עלי אהבה – – שקט מדבר לעצמו ברחובות – ואני פתאום לעצמי: אמי, "אני נוגעת בחלקי זכרונה/ היושבים ליד השולחן, בחשכה", כמעט שאמרתי, זכרונה לברכה. "סרקתי שערה המתה, הייתי סורקת שערה/ שערה" (23). "אשה כורעת ללדת", לא מביאה לעולם את עוללה המיוחל, כי "אבריה/ הפנימיים/ יוצאים מתוכה, לב וסהר וכבד ונשימה עד שנתרוקנה" (ביטוי יאה, לסובלת מעצירות). מי אני, הגבר, שלא התנסה בלידה, שיחוש שמחת יולדת, אל זה שקשור עדיין אליה, בטבורו?

הציפור, החוזרת אל אילנה יפה רוסאנו, היא העורב. זה אינו העורב היוצא ושב אל תיבת נח: ודאי לא האהוב, ש"קווצותיו תלתלים שחורות כעורב". זה, "עורב זה, המבקר באצבעותי, בשפתי": זה "העורב מוטס בבשורה בחיי של השמש (119); "מקורי עורבים בתנים ידי ושערי" (120). בשיר אחר: "נתכהה ערב ממבטי, נתצתיו השחורה, עד שהשיל אותן, נותר עירום – – – ורוח – – – לקח פני עמו אל בין העורבים העירומים" (100). לעומת "עורב שחור, פורח מתוך עיני – – – יום אחר שב/ פיסת קרע בפיו – –" (59). יוצאת מתוך השעון־השוויצרי קוקיה, "עומדת על תהומי/ פי", "עומדת על סף עלפון העולם, לומר/ קוקו." (86). אכן, הציפורים של אילנה רוסאנו, עופות רחוק מדימוייהם המקובלים: בכל זאת, הם הזכירו לי "עוף מהר קודר בחושך", "כרבולתו מקצת נקרעת, אך לבו הוא לב אל־פחד" של "העורב" של אלן אדגר פו, בתרגומו של ז'בוטינסקי או "שתי עיניו כאש קודחות, רשפים שד משחת", בתרגומו של ש. פרידמן; זה עורב שקול ומזורז, "יהיר כלורד אנגלי" ואין להשוותו חלילה, ליוצא־ביקתו הפרוע בסוף המאה ה־20 של רוסאנו "שורט עינים בציפורניו" (127).

אילנה יפה רוסאנו יודעת להאניש "קצת דיבור" ו"שעה חולפת" כש"לרוחב השעה יושב ציפור כהה" (81). "קצה הדיבור – – נתיישב בפתח חצר עגומה, (תמיד מופיעה החצר ותמיד היא עגומה), מתלקק בחמה, נרדם." (52). אילנה יפה רוסאנו "מרימה בהסח הדעת, מילה שנשמטה מפי מישהו, שפגשה ברחוב" (אני הוא שהפכתי שיר מע' 53, לסיפור פרוזאי): "בקצה ענף יושב מבט שהוסרתי – – אפילו חיוך של מבוכה נכנס באותו המבט שהוסרתי" (78) א. יפה רוסאנו יודעת לתת את "יאושה, עם או בלי מטבע, בכף ידה של קבצנית זקנה (80). לפעמים, מולידה ההאנשה שלה, האנשות חדשות בדמותה ובצלמה. "פריחה מאחרת משאילה לה מצהוב־השמש את בבואתה החיוורת, החוסר תשומת־לב בלבד". כך סרסתי את "הקיץ בטרם מת" מע' 87.

איך יכול קורא, השמח בחייו וקורן אהבה להנות מספר מיזאנטרופי זה? ט. ס. אליוט עונה על שאלה דומה, כי גם משורר, המגלם במוחו שהוא כותב, את הנואף הרוצח, מעלה את שבבי היצר־הרע שבגופו הוא: כל השלילה המוסרית החבויה בפינה חשוכה בנפשו של היוצר, מופיעה ומתפשטת, כצד האפל של היפה והמאיר שבו. כך, נהנה גם אוהב־חיים ואנשים, מן הבדידות האופפת את הספר, מן ה"אני", ורק ה"אני" המככבים בו, שאפילו קיומם מוטל בספק. "הכול הבל" שבספר, קיים מימי קהלת ונותן הגנה באמת המרה־מתוקה שבו. דברי אמת לעולם נשמעים ושורות הספר הזה הן שירת אמת. אכן, גם כי בעל שמחת העשיה, יש מן "התוגה, בה אני יושב עם אחי", בשורה הראשונה של הספר ועד "הבהלה והאלם ההופכים אותי להרהור", בו הספר מסתיים.

עזרא ארואטי

במות אמי

מהלך שלחופת הימים
נסתיים עבור אמי.
כבה הדמזור שהנהיג את חיי
וצמת החיים היה ונעלם.
כפרח שהלך ויבש,
כעץ שכלה, אבד במדבר,
הולכת אלונקת "חברה קדישא"
אל הבור המסמן את יום המחר.
ריסיה, צדפות סגורות,
פניה, ימה שקופה,
עיניה, פנינים מתות
על לחייה החוורים.

★

יום מותה כיום חתנתה –
10 ל־10 1919
עד 10 ל־10 1994,
ה' בחשון תשנ"ה.
קראתי לכרובי השמים – לא באו.
חזן עם מזמורים
הזמין לעיני דמעות שקטות
ובכי תמרורים.
על קברה התפרץ היורה ובעו.

★

בחוץ יורד גשם ולעפות
ונר הנשמה מבליח
על השלחן
עם שמה. אף הנר אבל.

★

הריחן בבית העציצים,
אותו טפחה אמי,
החזירו בי את ילדותי וימי נעורי
וראשה, בנר תמיד עם הרדיד הספרדי.

דורית וייסמן

חזרה מחו"ל

ישבנו בחוץ
שתיתי בירה גולדסטאר
שמענו מנגנים.
הייתי יכולה לכתב:
רוח בדדה את שולי שמלתי,
זה לא מתאים לשיר
אבל זה היה נכון.
בשלחן לפנינו ישבו
ארבע גרמניות
ושתו יין לבן
זרועה היתה חלקה
לבשת טריקו לבנה ומכנסים ירקים.
התאים לי פתאם
שתדבר אנגלית
ולא בגלל המלצרית
שחשבה אותנו לתירים.

שמלה (1)

הרוח נכנסה מתחת לשמלה
והשמלה התנפנפה ברוח
חושפת ירכים.
הרגישה אשה.
אף אחד באולם לא חשב
כי היא לובשת שמלה
לראשונה
זה עשרים שנה.
גם במדרחוב
היתה רוח
והשמלה התנפנפה
ואני עצרתי עם ספר שירים.
●
●
האם כל הבעלים
מכניסים יד תחת שמלה
לנשותיהם היושבות לידם במכונית.

קשקה

סיפור מאת אוריה באר

"מר ביתני, טלפה. הגברת הזאת, האמריקנית?"

הוא היה בשירותים, בעת ששמע את קולה הצווחני כלשהו של מזכירתו יעל. שוטף ידיו בסבון הריחני ומספיג אותן במגבת המהוהה התלויה על וו עקום וחלוד. הוא היה שקוע בהרהורים על מצבו הכספי ודעתו היתה פזורה עליו.

"גברת אמריקנית את בטוחה?"

"כן, בטוחה מר ביתני. היא, הידידה שלך מבית הספר העממי. זו שהתקשרה גם בשבוע שעבר. הפעם השיחה מאילת".

"אהה"

הוא חש הקלה שאין זה אחד מנושיו ופנה להדיח את השפופרת שהמזכירה הושיטה לו בתשוקה אילמת לשמוע במה מדובר. היא היתה היחידה שנותרה לאחר הקיצוצים האכזריים שביצע במשרדו כדי להישרד. קיצוצים אלה הפכו משרד פרסום משגשג בשכבר הימים למשרדון קטן, המסתפק בעבודות אקראי שניתנו לו פה ושם.

"הלו?"

הוא ניסה לכבוש את התרגשותו בעת שדיבר ברטט לתוך הפומית. מהצד השני עלה ובא הקול השלו והרם דובר במבטא אמריקני מודגש.

"הלו. כן, שלום נחמי. אשמח אם תבוא לאילת. מה? כן, נוכל לשבת ולשוחח על הפרוייקט... נבלה יחד ערב נעים. מה? כן, אני מבינה שאתה עובד. אבל רק לערב אחד דרלינג. או קיי? אז להתראות מחר בשמונה. כן, בלובי".

הוא הניח באנחת רווחה את השפופרת על המזלג, בעוד המזכירה תולה בו עיניים שואלות. גרד פדחתו וכוסס רגע את הורת שלו. הוא היסס לרגע. משהו לא נראה לו כשורה. היא נשמעה ידידותית מדי, חביבה יתר על המידה. הוא גם לא התלהב לטוס לאילת ולהתנתק ממשרדו, דווקא בימים אלה, כשחלה התעוררות מה בעבודה והצעות קטנות החלו להיראות באופק מלקוחות שחזרו אליו. אבל הסיכוי שזה יקרה ויקרה בגדול, דירבן אותו. שכן אם יצליח להרשים אותה, אם יעלה בידו לשכנעה שהוא יהיה המבצע של מסע הפרסום לפרוייקט הבניה הענק שלה, ייצא בבת אחת ממצוקתו.

עד לפני פחות מחמש שנים היה בעל חברת פרסום מבוססת שהעסיקה כתריסר עובדים. משרדו לא היה אמנם מהגדולים בעיר, אך נחשב למהוגן, איתן ובעל הכנסות קבועות. הירידה התלולה החלה כשהכיר את סרגיי, אותו נוכל בעל אלף פרצופים, המשתנים כצבע עורה של זיקית. הלה הפציר בו, פיתה אותו בחלקת לשונו להיכנס לעסקי אטרקציות חובקי עולם. אמר שאפשר בימים אלה לעשות בהם הון תועפות. דיבר על להקות מחול מברית־המועצות, קרקס מהונגריה וקבוצת להטוטנים מסין העממית. היה משהו מהפנט בדיבורו הוצב הלהבות של סרגיי. נחמי לא שת ליבו לסיכונים ולא העריך נכון עלויות. תוך פחות משנה הפסיד כמאתיים אלף דולר, כל כספו הגזול וכל חסכונותיו במשך בעשרים שנות עבודה מאומצת.

המפולת היתה קשה. תוך שנתיים נפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. הוא עבר שני התקפי לב, כמעט ראה את המוות לנגד עיניו. אשתו עזבה אותו לאחר סדרת מריבות קולניות, מאחר שסיבך גם אותה בערבויות של התחייבויות שנתות לבנקים. היא חזרה לקיבוץ עם שני ילדיהם והוא נותר בודד ומשמים בדירה שכורה. מהעסק הגדול נותר משרד קטנטן ברחוב צדדי עם יעל המזכירה.

הוא היה זקוק נואשות להצלחה. ואז נודע לו על בואה של הגברת האמריקנית לישראל. היה זה באחד הערבים, כשהתפתה לסור עם כמה מחבריו לפאב קטן. אגב לגימת בירה מהקנקן, כשהוא מנסה להטביע יגונו במשקה. סח לו חבר למקצוע שהיה כבר מבושם קמעא: "שמעתי שמספרים על ישראלית אחת, יורדת, שעומדת להשקיע כאן בוכטה רצינית. איזה עשרים מיליון דולר בעסקי בניה. אומרים שמדובר בבנייה להשכרה. יש לה כבר תוכניות. העסק רק יפה. עכשיו היא מחפשת משרד פרסום מתאים".

הדובר לא היה מהאריות בחבורה. הוא ליהג כמי שמלהג על חלום שבלאו הכי אין לו כל סיכוי להגשימו. נחמי האזין לדבריו בפיזור נפש, אך משקלט לפתע את השם המוכר, נזדקפו אוזניו באחת.

יהודית קסטיאל? או כן. האם זו לא היא? האם אין מדובר בקשקה?

"זהיא התראיינה בשבוע שעבר בטלוויזיה ב"ערב חדש". נפגשה בארצות־הברית עם שר השיכון והבטיחה לו הרים וגבעות".

נחמי הניח מידו את קנקן הבירה, "איך היא נראית?" שאל. "גבוהה, צנומה? עם תווי פנים חדים?"

"זאת בדיוק", השיב לו חברו. "מה, אתה מכיר אותה?"

נחמי חייך בעייפות. "למדנו באותה כיתה בבית־הספר העממי. היינו גם בתנועה. כן, היתה היכרות ארוכה".

"נו, אז יש לך סיכוי", סנט בו עמיתו.

נחמי חייך בעגמומיות, דחף את הקנקן המלא עדיין למחצה ופרש מהפאב למשרדו.

הוא חזר לעבודתו הרגילה, אבל למחרת, סמוך לשעת הצהריים, מצא עצמו מהרהר בחברתו דאז לספסל הלימודים כמעט באורח כפייתי. בדרך לא דרך הצליח להשיג את מספר הטלפון שלה, בבית משרדים גדול בלוס אנג'לס. נדמה היה לו שזוכר את הרובע ואפילו את הרחוב בו עמד גורד השחקים, מטיול שערך עם אשתו בקליפורניה בימיהם הטובים. במאמצים מרובים שעלו לו ממון רב עבור שיחות חוץ ארוכות, עלה בידו להגיע אל חברתו לספסל הלימודים, לאחר שעבר סוללה של מזכירות.

"או, כן", הצטחקה מרחוק. "בטח שאני זוכרת. היית אלוף הכיתה בתנ"ך ותמיד אהבת למשוך לי בצמות. מה? כן, בטח שאני באה לישראל, הפרוייקט? חי וקיים דרלינג. אז תשאיר את מספר הטלפון שלך אצל המזכירה האישית שלי. מה? כן, באחד השבועות הקרובים. משלבת את זה עם החופשה השנתית. מה? בטח שלא אשכח אותך".

הוא נאנח אנחת רווחה והתרווח בכורסתו המרופטת. דמותה מימים ימימה עלתה לנגד עיניו. עוד בכיתה אל"ף של בית־הספר העממי קראו לה כולם קשקה. איש לא זכר במדוייק על שום מה. אם בשל שם המשפחה של קסטיאל, או על שום הכריכים העבים שהיתה מביאה בכלי פח סגלגל ושהדיפו ריח גבינת כבשים בולגרית הקרויה קשקבל.

היא היתה גבוהה, צנומה ובעלת תווי פנים חדים, שהבליטו אף נשרי ועיניים ירוקות חודרות. היא הצטיינה בחשבון וידעה לחשב במהירות הבזק מכפלות של מספרים גדולים שונים ומשונים, חיבור, חיסור, חילוק ובשנים שלאחר מכן העלאות חזקה. הכול תוך שניות ובצורה שהדהימה את מורי בית־הספר ותלמידיו. בכל יתר המקצועות גילתה חוסר עניין בולט. או, כן, נזכר נחמי, גם בהתעמלות הצטיינה. מגיל צעיר הבינה שאין ריח לכסף ואין זה חשוב מהיכן בא. היא עבדה כשמרטף בערבים, ניקתה בחופשות בתים, חצרות ומשרדים ולא בושה לצחצח נעלי תיירים בבתי־מלון גדולים.

דרכיה ודרכי נחמי נפרדו בגיל בית־הספר התיכון. פעם, לאחר גיוסו, פגש בה בטרמפיאדה עמוסה. הם החליפו מספר משפטים של מה בכך והוא שאל אותה לשלומה. היא השיבה שהיא משרתת כפקידה פלוגתית ביחידת שריון רחוקה וממעטת להגיע הביתה. מאז לא ראה אותה. שמה הוזכר כלאחר יד במפגש כיתתי שנערך כחמש שנים לאחר השחרור מצה"ל. אחד הנוכחים סח שקשקה ניסתה מזלה בארצות־הברית, שם נישאה לאמריקני בעל אמצעים שעסק בעסקי דלא ניידי. הכול משכו בכתפיהם ועברו לרכל על הקורבן הבא. עכשיו הסתבר שקשקה, תולת האישים, כביכול, הצליחה יותר מכל תלמידי הכיתה המבריקים. היא, שלב כולם היה גס בה, הפכה להיות שותפה בכירה בחברת מקרקעין גדולה בלוס אנג'לס.

במטוס של "ארקיע" נמצא מקום פנוי בשעת בין השמשות. עליו לצאת איפוא מהמשרד בשעת צהריים מוקדמת. להכין את חליפתו הנאה, שתי חולצות, לבנים, גרביים, ממחטה וכלי גילוח ורחצה. זה הכול. שהרי לא ישהה שם יותר מלילה אחד. והעיקר, תוכניות הפרסום. עליו לשנן מה יאמר לה, להבהיר לעצמו כיצד יציג בפניה את מסע הפרסום שלו בצורה המשכנעת ביותר. בשעת ערב מוקדמת הגיע למלון והציג עצמו בפני פקידת הקבלה הצעירה.

"אדוני פרסומאי, נכון?" קיבלה את פניו בחיוך מקצועי.

"כן, איך את יודעת?" השיב בשאלה בתמיהה.

"או, סתם ניחשתי", השיבה כנשוכת נחש, כמי שאמרה משפט אחד מיותר.

הוא פקח עיניו לרווחה משפירסה לפניו באריכות מקצועית כמה ישלם עבור ארוחת ערב, בוקר ולינת הלילה. הפקידה הצטערה מאוד, אך לא היו חדרים זולים בשל העונה הבוערת. נחמי עיווה פניו בלא חן, בהבעה של מורת־רוח. פקידת הקבלה הצטחקה ושירבטה משהו על הטופס שלפניה.

"יהיה בסדר", הרגיעה אותו. "אני חושבת שנוכל להסדיר משהו בעניין החשבון מחר. נראה".

נער המעלית כבר כירכר סביבו, התחנחן, אחז במזוודות והעלה אותן לחדר שבקומה החמישית. אחרי שנח קמעא, סידק שערו המאפיר, לבש את חליפתו הטובה ביותר וענב את עניבתו החדשה.

היא חיכתה לו בטרקלין אולם הקבלה, לבושה שמלה אדומה לוהטת עם מחשוף רחב שהבליט זוג שדיים נפולות. פניה היו מאופרות בכבדות, עיניה הירוקות צחקו והוא שאל עצמו אם גילה בהן זיק של לגלוג קל. היא סקרה אותו רגע ארוך מכף רגל ועד ראש והושיטה בקלילות מעשה כף יד עמוסת טבעות יקרות.

"קשקה", חייכה והפליטה. "אתה זוכר?"

"אם אני זוכר?" השיב בשאלה מצחקק בטבעיות. "היתה רק קשקה אחת בכיתה".

היא טפחה על שכמו דרך חיבה והוא חש שהקרח נשבר ביניהם. התיישבו ליד שולחן מהגוני נמוך בלובי והוא הזמין עבורה כוסית משקה. תוך דקות שקעו בשיחה נוסטלגית ערה. מעט מעט ניסה להסיט את השיחה לעניין מסע הפרסום שיש לערוך לפרוייקט הבנייה שלה.

"כן, אני תמיד אהבתי לעבוד עם אנשים שאני מכירה היטב", עודדה אותו בחיוך. "אנשים שאפשר לתת בהם אמון". היא קרצה קריצה רבת משמעות ונחמי הרגיש שרווח לו.

היא שילבה ידה דרך חירות בידו והם פנו לאכול ארוחת ערב במסעדה המפוארת של המלון. גם שם האריכה בדיבור, מזכירה בנוסטלגיות את ימי בית־הספר הרחוקים. היא טעמה כזית מהמאכלים שהוגשו לה, בעודה אוחזת בידו ללא הרף במתרפקת עליו. אחר כך היו בדיסקוטק שבמרתף המלון ושמעו מוסיקה מחרישת אוזניים. היא משכה אותו אל רחבת הריקודים ואילצה אותו לרקוד עימה ריקודים קצביים סוערים. התקליטן החליף את הקצב. עתה השמיע טנגו ספרדי רומנטי. פתאום היתה בזרועותיו, נלחצת אליו במלוא גופה, מלטפת קלות את שער עורפו הדליל ומדיפה ריח בושם משכר.

"נרקוד עוד הרבה פעמים לאחר שנסגור את העיסקה", לחש באוזנה.

"ועוד איך", ציחקקה קלות. "נחמד לרקוד איתך. אתה רקדן נהדר".

הוא שמח על המחמאה, אך מאידך חש תמיהה ומעט אכזבה. מאז תחילת הערב מיעטה להשמיע דברים רציניים.

"ערב מקסים", מילמלה בהתפעלות לא הרף, כשהיא גומעת בזו אחר זו כוסיות משקה אלכוהולי קל.

בשעת לילה מאוחרת, כשהיא מתנדנדת וראשה סחרור מיין, קמו ממקומם. היא נשענה עליו, בעת שתמך בה בלכתם לעבר המעלית, חובקת את מותניו בידה האחת וראשה נח על כתפו. ריח חריף של אלכוהול נדף מפיה.

"קומה שישית", הפטירה במשובה כשהיו בתא הצר. משהגיעו למפתן דלתה, רצה ללחוץ ידה ולשאול מתי ייפגשו לארוחת הבוקר. אך היא אחזה בו, סובבה את המפתח בחור המנעול ומשכה אותו בעדינות לתוך הסוויטה הגדולה.

"מה בוער לך?" שאלה. "שב, חכה רגע, תיכף אני חוזרת".

הוא היה עייף ושמורות עיניו נסגרו כמעט מאליהן. לאחר דקות ארוכות שמע רחש צעדים רכים על השטיח. כשפקח במאמץ את עיניו הדלוקות. הבחין בה מבעד לזגוגיות משקפיו. היא קרבה אליו בכותונת לילה סגולה, שקופה כמעט לחלוטין, רכנה לעבר פניו ונשקה קלות את פיו וצווארו. בטרפזול חושים ציית לה, נופל פרקדן על המיטה הזוגית הרחבה, ללא כל תשוקה, כולו אחוז פליאה מה עוד מזמן לו לילה ארוך זה עם קשקה. שהרי מעולם לא נמשך אליה כגבר אל אשה. בבית־הספר העממי ראה אותה ילדה כיתר הילדות, ובגיל הבגרות היה אדיש כלפיה.

"נשק אותי", לחשה בעיניים עצומות. "בוא, תתקרב אליי".

נחמי הבין שהיא רוצה בו, חושקת בגופו, מתאווה שיכבוש אותה ויסיים עימה את לילם בסערת חושים. אבל מעשה שטן, גופו לא נענה לו. הוא נישק אותה מוכנית, ללא תמורה, כמי שכפאו שד. עיניו בחנו את תגובותיה. אני מוכרח לעשות כרצונה, בא הרהור טורד וטרף את מחשבותיו.

שעה ארוכה חלפה. בייאושו החל להרהר באשתו, שנטשה אותו עם הילדים וחזרה לקיבוץ של הוריה. לנגד עיניו בא ועלה מראה פניה העגלגלות, עיניה הבודקות המחייכות תמיד וצחוקה המתגלגל, הכובש. היא אשה נהדרת היתה, מדוע זה היה צריך לקרות להם? מדוע לא ידע לשמור עליה? חש צביטה בליבו על שהתעלל אותה, התמימה, על עשרות שטרי חוב בערבה. עצב עמוק וחרטה באו בליבו. עליה לחזור אליו. גמר אומר בנפשו. אני מבטיח להחזיר אותה אליי.

בעוד הוא מהרהר באשתו, חש גל חום העולה ומציף את איזור חלציו. עוד רגע וכבר היה בגופה של קשקה השוכבת לצידו. הוא התעלס עימה שעה ארוכה מאריך בכל יכולתו במעשה האהבה. היא היתה גמישה, חתולית ותוקפנית. מעולם לא העלה על דעתו שכוח ואנרגיה כה רבים אצורים בגוף זה. היא נשקה לו רכות על צווארו ושקעה בתנומה.

נחמי לא נרדם מיד. הוא החל לתכנן את היום שלמחרת. הם יקומו, יאכלו יחד ארוחת בוקר דשנה ותהיה ביניהם אותה אינטימיות משכרת שאתה חש עם בן זוג שבילית עימו בלילה הקודם. כשיגיעו לקפה, ישאל אותה כאילו אגב אורחא, אם תוכל לתת לו בינתיים מפרעה קטנה על חשבון העבודה. לא, לא הרבה. רק עשרת אלפים דולר. רק משהו קטן כדי לפרוע כמה חובות קצרי מועד מעיקים. כן, עכשיו העיסקה בכיסו. נותר רק לשוחח בעת ארוחת הבוקר על הפרטים ומתי יחתמו על החוזה שיכינו עורכי־הדין. הוא סב על צידו שמח וטוב לב ושקע בשינה עמוקה.

אור לבן מסנוור הציף את החדר כשהתעורר משנתו, פיהק ומתח איבריו. הוא פקח את עיניו והעיף מבט בשעון היד שלו. המחוגים הצביעו על השעה עשר בבוקר. שלח יד מגששת לעברה של בת הזוג האמורה להיות לצידו. היד פגעה בסדין והוא החזיר אותה אליו בבעתה. המיטה היתה ריקה. קשקה היתה כלא היתה. חפציה, תמרוקיה וכתונת הלילה השקופה שלה לא היו בנמצא. החדר היה נקי מכל זכר שלה. על השולחן הסלוני שבמרכז הסוויטה מצא תיק ניילון משורי ירקרק, גדוש מיסמכים שהודפסו בצפיפות רבה. לצידו היה מונח מכתב כתוב בכתב־יד ילדותי משהו, ועליו בקבוק בושם ריק. נטל את המכתב, היטיב את משקפיו על חוטמו וקרב אותו אליו. עיניו שוטטו בין השורות:

"נחמי יקר,

תודה על הערב היפה והלילה המדליק. כבר שנים לא ביליתי כך. דרלינג, תמיד אזכור אותך בחיבה.

עכשיו בקשר למסע הפרסום. מצטערת, לא אוכל להעסיק אותך. ראה מצורף בזה דו"ח משרד חקירות כלכליות. סו סורי, נחמיק, אבל בעסקים כמו בעסקים.

בידידות, שלך קשקה."

הוא הניח את דף הנייר בידיים רוטטות. אצבעותיו התעוותו בזעם אין אונים. פרש לפניו את תיק הניילון השקוף, שלף ממנו את דו"ח משרד החקירות הכלכליות והחל לקרוא.

"נחמיה ביתני הוא אדם ישר וחביב", נאמר באחד הקטעים האחרונים. "אך ספק אם אפשר להפקיד בידו מסע פרסום בממדים המתבקשים מפרוייקט הבנייה הגדול".

כאן בא סיפור הסתבכותו עם סרגיי, בצד פירוט חובותיו לצדדים שלישיים בטבלאות סדורות היטב ופרטים מדוייקים על היקף עסקיו שהידלדל.

לסיכום נאמר בסייפא: "מדובר באדם טוב, אך תמים, לא נראה לנו שיוכל לעמוד בטלטלות הכבדות ולהשתלט על מסע הפרסום המורכב. עם זאת, במשימות מוגבלות הוא עשוי להיות יעיל".

נחמי זרק בשאט־נפש את תיק הניילון הירקרק על הרצפה, אסף במהירות את בגדיו, חזר לחדרו שבקומה שמתחת ובעבור דקות כבר היה בקבלה, כשפנקס השיקים שלו בידו. מעבר לדוכן הארוך ניצבה מולו פקידת קבלה צעירה ועולת ימים, שקיבלה את פניו בהדרת רצון טוב.

"חדר 506", מילמל נחמי. "את החשבון בבקשה".

הנערה פישפשה רגע קט בטפסים. אחר הרימה ראשה והזוב בחיוך רב־משמעות.

"החשבון שולם. הבוקר. לפני שהגברת עזבה".

"סליחה?" נחמי גחן לעברה כדי להיטיב לשמוע.

"אמרתי", חזרה הנערה בקול חינני. "הגברת האמריקנית שילמה. היא תמיד משלמת עבור האורחים שלה".

"האורחים שלה?"

"כן. בשבוע שעבר היו שניים. פרסומאים, נדמה לי".

"אה עוד דבר", התעצלה בחיוך, "כמעט שכחתי. הגברת השאירה משהו עבורך".

פקידת הקבלה הפטפטנית הושיטה לו מעטפה מלבנית שהדיפה את ריח הבושם של קשקה. נחמי קרע את שולי המעטפה ביד רועדת. הוא הוציא מתוכה כרטיס טיסה כוללה של חברת "ארקיע" על שם נחמיה ביתני. תל־אביב – אילת. הלוך וחזור.

דליס

עם ריח זאבים

וְאִם אֲנִי מַבִּיטָה
כַּף רֶגַע
אֶחָד שָׁבִיר, יָבוֹאוּ עָלַי
כָּל הַגְּשָׁמִים הַמְּיַחֲלִים
יְכוֹלִים לְהַבְחִין בְּקַו הַפְּרָקִים
שֶׁיָּצְרוּ אֲזוֹרִים שֶׁל טַחַב
אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיךְ אֲנִי מַשִּׁילָה מֵעָלַי
דְּבָרִים
מַשְׁאִירָה חָשׂוּף אֶת הַקּוֹלוֹת
אֶת כָּל הַקּוֹלוֹת
שֶׁהָיְתָה בָּהֶם עַיִן אַחֶרֶת־גְּדוֹלָה
וְהֵם קוֹלוֹת חַיִּים וְהֵם מַיִם
עִם רֵיחַ זְאֵבִים.

מעט מן הנוצות

פַּזֵּר גַּם עָלַי מְעַט מִן הַנּוֹצוֹת
לְכַסּוֹת בִּי חֲלָקִים שֶׁאֵינִי אוֹהֶבֶת
לְךָ יֵשׁ יוֹתֵר מִדַּי נוֹצוֹת פְּזוּרוֹת
וַאֲנִי עוֹמֶדֶת בְּאֶמְצַע חֶדֶר רֵיק
רֵיק
מֵעֵבֶר לַגַּגּוֹת שֶׁיְּשֵׁנִים שָׁם אֲנָשִׁים
יֵשׁ לִי כֹּחַ שֶׁל כּוֹכָב
לִיצֹר מַעְגָּל עִם גְּוָנִים
לְהִתְחַבֵּר לִקְצֵה עָנָן
שַׂק נוֹצוֹת בִּשְׁבִיל אוֹר
מִתְמוֹסֵס לְאַט כְּמוֹ עֲרָפֶל
יִפְרְחוּ צְעִיפִים מֵאַרְבַּע יָדַיִם
יִקְרְעוּ צְלָלִיּוֹת צֶבַע
עַל קִיר לָבָן, קָשׁוּט
לַחֲלָקִים שֶׁאֵינִי אוֹהֶבֶת
שָׁעָה שְׁלֵמָה
שָׁעָה שֶׁל קוֹלוֹת מְטַשְׁטְשִׁים.

המראה פיוטית

ראובן דותן

סגן יב"ן, גיזה מעל לביצה הטובענית, הוצאת ספריית פועלים.

"גיזה מעל לביצה הטובענית" הוא שם ספר שיריו הראשון של הטייס סגן יב"ן, זו "הביצה הטובענית" המכילה כ־45 שירים אשר רובם ככולם משלבים מתאה בוטה בלירית חד־פעמית מפתיעה ומרתקת. השילוב שבין טבעה הטובעני של ביצת המלחמה, השכול, כאב האובדן והמוות, לבין האיפיונים הליריים העמוקים יותר, אלה המנסים לגשר על הפער שבין המציאותי המר והבלתי־אנושי, הבלתי־נתפס בהכרה, הם היוצרים את אותה המראה פיוטית חד־משמעית, מעל לביצה זו אשר טופה ועקרה מתוכנו רבבות אם לא מיליונים. אותם יסודות שיריים מובהקים של המשורר יב"ן מביאים הן לידי הקצנה ספרותית של מציאות זו, והן לידי זיכוכה האמנותי במילה המושרת כאן באופן בוטה אך לא גס. ניכר הוא שהמשורר הטייס יב"ן חי את חייו ופצעי חייו באינטנסיביות שאין לה הופכין. קשה לי לתאר מצב שבו שיריו לא היו נכתבים כי אז קרוב לוודאי היתה מתפרצת אצלו אותה אמת ישראלית אוניברסאלית קיומית באופן שונה וכנראה גם מסוכן. בעליל ובכל שיר ושיר ובכל מילה ומילה של המשורר מורגש ההכרח והצורך בפורקן פיוטי שעל סף תהום. מצב קיצוני זה עלול היה גם להביא את יצירתו השירית אל הכלום, הסתום והבלתי־מובן או גם המובן מאליו שעל סף הבנאלי. אולם מלאכתו השירית של סגן יב"ן נעשתה כאן באופן מאופק ומחושב. נגיעותיו הבוטות הן חכמות ביותר ומחכימות, ויש בשיריו מעין פתיחת צוהר או קריאה בחשיכה להתעוררות, ליותר פיקחון ואמת פנימית המביטה על המציאות המרה במשקפיים שהבהירות והצלילות הם מסימניה הבולטים והחיוביים.

שירי יב"ן העוסקים בעיקר במציאות המיליטאריסטית הישראלית מניפים חרב וכן איזמל מנתחים אודות מציאות נפשעת זו. הוא אמנם מרבה גם לקונן עליה האולם ההתנגשות והפערים שבין נפש אמן זו לבין מציאות זו יוצרים את הקונפליקט הקיומי הראשוני שבין החיים למוות: "במים, כן,/ באש, כן,/ אני לא כל כך בטוח" (ציטוט השיר ללא שם עמ' 19).

ובשיר אהבה נדיר ביופיו כותב יב"ן: "אני עומד על סף דלתה/ – אני אתגעגע, היא אומרת/ (היא חושבת על שבוע) אני לא חוזר, אני יודע./ מדהים איך שאנשים יודעים לפני שהם מתים / רציתי למות בתוכה./ כמה ימים לפני כן, עמדנו/ בצפירה./ בפעם הראשונה לא הרכנתי את ראשי./ לא/ חשבתי על שישה מליון,/ סתם הבטתי ברחוב שנעצר,/ באנשים שנעמדו בשתיקה./ ובפעם הראשונה ידעתי שכאן מקומי/ ועל אדמה זו/ אני רוצה למות./ למות על אדמת קודש/ זה הכי קרוב למוות טוב". (ציטוט השיר: 13.4.91).

תחושות ראשוניות ובסיסיות של ארוס וטנטוס אנושיים כל כך לא תוכל למצוא אולי אצל אדם הקרוב כל כך למוות הממשי, וכן זה החי (כפי שכבר אמרתי) באותה אינטנסיביות וחד־פעמיות את המציאות הישראלית החויתית, כלומר זו המתעמתת יומיומית עם מצבים מסוכנים ביותר לחיים עצמם. לא ייפלא אם כך, שהמשורר סגן יב"ן הפנים מציאות זו ובלשון בהירה הוא מבטא את קיומו הפיזי כאן ועכשיו. "כאן אני רוצה למות", פירושו האמיתי, אם כן הוא, גם כאן אני רוצה לחיות זאת למרות ולא בגלל אותה מציאות נפשעת והרסנית בה אנו חיים. מציאות של ארץ שתלטנית וכובשת, השולטת על עם זר ואינה מאפשרת לו קיום אוטונומי ועצמאי בשטחים השייכים בוודאות לו.

כאבו זה של סגן יב"ן משולב איפה בטון לירי מאופק ביותר ולדוגמא אביא ציטוט השיר: "הקלות הבלתי נסבלת": "הערגה המטטרית שלי למות אינה קשורה בפוליטיקה,/ ולמען האמת היא גם אינה קשורה באמנות./ הערגה שלי למות קשורה בך/ ירוק כמו לבן צחור,/ דם כמו בשנך/ ידך כמו שיני נמר,/ וכוכית כמו נחל,/ ליצן כמו צעיף טוטה ומתנפנף,/ גונח רגע של טיפשות".

לסיכום אומר רק כי ספר שיריו של הטייס סגן יב"ן הוא ספר חכם, מרתק ומחכים. עומק רב טמון בנפש אמן זו והספר, כך אני מניח, ימצא את דרכו אל מדף הקלאסיקה הישראלית בת־זמננו.

רבקה פרלה

כבר לא חלקות

אֵיךְ שָׁמַרְתִּי אֶת קוֹלְךָ
מִתְּקוּפָה אַחֶרֶת
הַפַּרְדֵּסִים הַיְּרֻקִּים
וְלִי יֵשׁ סֶרֶט אָדֹם בַּחֻלְצָה
עַכְשָׁיו פָּנַי כְּבָר לֹא חֲלָקוֹת
אֲנִי זְקֵנָה

הזעקה המתבקשת לצאת מתדפקת בצינוק הגרון

רחל פורמן־אלבז

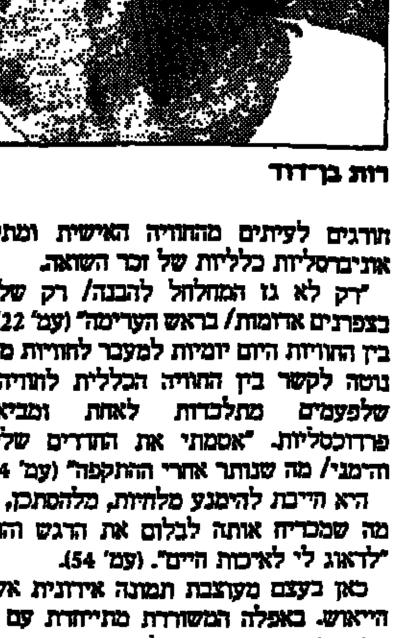

רות בר־דוד

רות אלפרן־בר־דוד, היכל בניה מאוחרת, שירים, עיתון 77.

"ביתי בי היכל כמו למגילות גנוזות/ שמור בשעונים ומאפל לבל יהדהד" (עמ' 7) אומרת המשוררת וזהו אחד מאבני־היסוד של ספרה.

מדובר במשוררת שעברה את המלחמה הגדולה ככלי אין חפץ בו, בידים זרות שלא באו לקבצה מאחר שהבעלים של החפץ נספו למרות רצונה להישאר מוגנה על־ידי האשליה "שרק מסיבות טכניות לא באו לקבל ילדה תמורת סימנים" (עמ' 9).

חוויית המוות האמוציונאלי עקב הפרידה הפיסית מחיקה של אם שהפך לאפר הם המוטיב המוביל בשיריה של בר־דוד אשר זועקת באוקטבות נמוכות "מבועות הסבון העכור שגווען על חלקת הרצפה" האימתנית הזותירו בתוכה משקעים וצלקות (עמ' 22). זוהי זעקה מכונסת, אצילית, אמינה מאוד מאופיינת בכתיבה מינורית ואינה מכריזה את עצמה.

המשוררת לכודה "בין קירות רטובים" אותה תקרת דמעות המאפילה על חייה ועל כן כורה לעצמה בור מתוך הצורך להתכנסות עם הזכירונות (עמ' 22). "לשם אבוא אל האפלולית הזו ואשכב במנוחה" (עמ' 6) ורק אז "ימתקו לי רגבי עפרי" (עמ' 5).

לאורך הספר ניתן למצוא חיצים הנולכים הנה ושוב המקשרים בין המציאות היום יומית האפורה שהמשוררת חווה אותה לבין המציאות המטורידה הדרמטית השואבה מעברה. הנה כך מתלכדת המקלות של תמי סבריה עם המקלות של שנות המלחמה ואשה עונדת צמידים הדוברת גרמנית מתלכדת עם זיכרון של אשה גרמניה המתהלכת במדים נאצים. "ידעה טעם זקפה למגע מחוספס של מדים/ לשמע הלמות מגפים אולי היא עברה רעד חם/ במולדת שלה היקרה שוזרים בה הריין והרים" (עמ' 22).

כמו גם יער הכרמל החרוך מתלכד עם תמונה מובהקת של חורבן טוטאלי. וכשהיא מדברת על "זכר שריפה" (עמ' 22) זוהי מטאפורה של מלחמה חריגה המכלה את הכול.

בתודעה הלאומית שלנו שריפה היא אחת המילים המתקשרת לשואה והמשוררת משתמשת בה כאחד הקודים המרכיבים את המלחמה יחד עם גולגלות על פני השודה ובהמת השודה המוחלת את הפגרים ובכך הופכת אותה לציור מוחשי. עם זאת, יש לציין, שציורי השואה של בר־דוד חורגים לעיתים מהחוויה האישית ומתלכדים לחוויות אוניברסליות כלליות של זכר השואה.

"רק לא גז המחולל להבנה/ רק שלא ימצאו אותי בצפרנים אדומות/ בראש הערימה" (עמ' 22). כמו הקישורים בין החוויות היום יומיות למעבר לחוויות מעברה המשוררת נוטה לקשר בין החוויה הכללית לחוויה הפרטית שלה שלפעמים מתלכדות לאות ומביאות לתוצאות פרדוכסליות. "אסמתי את הודים שלי את השמאלי והימני/ מה שנותר אחרי התתקפה" (עמ' 54).

היא היבת להימנע מלחיות, מלהסתכן, מלעשות אהבה, מה שמכריח אותה לבלום את הרגש הרוחים על מנת "לדאוג לי לאיכות היים". (עמ' 54).

כאן בעצם מעוצבת תמונה אירונית אשר נגזרת מתוך הייאוש. באפלה המשוררת מתייחדת עם עצמה ומטיילת במרחבי הזיכרון, האשליה והדמיון. וכשמקיץ הבוקר המציאות טופחת על פניה ובשבירה נוטלת רחמים "טרה שכח" (עמ' 6) משיבה אותה אל העכשוויות ואל ההכרה בשכחה וזו גם הסיבה שהיא נאלצת לכרות בתוכה היכל על מנת לשבור את מה שחיי היום יום אוסרים עלינו לחוות.

ידמיצר

חידה קשה ומעצבנת / דן המיצר

משימה מס' 182

לאן הפעם?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 180: טסים ליפאן – בחידה מופיעות מילות השיר "אגדה יפאנית". זכה בפרס חומי קינן מקיבוץ ראש הנקרה. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

על יהודים ונוצרים

אורי קרמן

אנטנה

ביום ד' התארח אריאל שרון ב"שיחת ועידה" של נסים משעל. המזל הגדול עם שרון הוא שהאיש אינו מקפיד לכוון את שנאתו למטרה אחת. ככל שהוא מתעב את הממשלה ומעשיה, הוא אינו מפסיק לסלוד מ"חברי" בליכוד, ובמיוחד מנתניהו, וכך הוא מנטרל את עצמו. המאזין הראשון שמצלצל לאולפן יורה בשרון בלהט רב את כל ההאשמות הצפויות, ובראשן מלחמת לבנון. שרון דוחה את הרמיזות העדינות מדי של משעל על דרכי פעולה לא דמוקרטיות. ובתשובה לשאלה האם יש גבולות לדמוקרטיה, משיב הח"כ: "רק במקרה אחד – במקרה של חיי יהודים" והוא חוזר על כך מיד, למי שפיספס, "יש דבר אחד שהוא מקודש בעיני – חיי יהודים, ככה לימדו אותי...". זה לא נורא. אם לא משרון, אז ממי נשמע משפטים איומים כאלה? ובלי לשמוע אותם איך נזכור שאנחנו חיים במדינה יהודית בלה בלה בלה?

הבעיה הפעם היא דווקא עם המראיין. במהלך הנסיונות המעודנים של משעל להקשות, הוא משתמש, עוד לפני המראיין שלו, באותה השפה, ואומר משהו כמו: "ההאשמות שעלו משיחת הטלפון שקיבלנו מאותו יהודי...". אין צורך לומר ששאלת יהדותו של הצופה המטלפן לא עלתה בשיחה איתו. נכון, לפי השפה שדיבר (עברית) המבטא שהיה בפיו (ישראלי) ניתן היה להניח שהוא "יהודי", אבל בשביל מה להניח? אתם יודעים, זו לכאורה רק צורת ביטוי כזו, "יהודי", כמלה נרדפת ל"בן־אדם". המשוואה יהודי = בן־אדם מעידה בעיקר על מי שאינו יהודי, בלי להגיד דברים רעים, חלילה, אלא בסגנון גלותי מתבדל. פליטת פה (במקרה הטוב) כזו של משעל היא אומללה במיוחד כשהיא באה בראיון עם שרון, משום שתפיסת העולם העומדת מאחוריה היא בדיוק אותה תפיסת העולם שיוצרת אצל יהודים צורך להכיר במנהיגותו של יהודי כמו אריאל שרון. משעל נכשל פה בלשונו, על־אף שאין לי, חלילה, שום דבר נגדו, הוא יהודי יקר.

הבשורה על־פי ארז

ביומן תרבות של יום חמישי שעבר התנהל דיון על העיסוק התקשורתי בחייו של מתי כספי. יום לאחר מכן הופיעה ב"סופשבוע" של "מעריב" כתבה של שבעה עמודים (+עמוד שער) שעסקה בשאלה האם מתי כספי אכן התנצר, בעקבות מה שמכונה שם "הידיעה הבלעדית במעריב על התנצרותו". לאולפן יומן תרבות הגיע עורך "מעריב", יעקב ארז, כדי לנסות ולעמוד מול התקפותיה העיקשות של יעל דן שניסתה להבין מדוע "מעריב" אינו מכבד את הפרטיות של חייו של מתי כספי. אין לה סיכוי להבין, משום שהיא וארז לא מדברים באותה שפה. ארז משוכנע באמת ובתמים ששבעת עמודי האיוולת שהופיעו ב"סופשבוע", הם עיתונות טובה, משום ש"זה מה שהקהל רוצה, וזה מה שהוא יקבל". הוא דואג גם להגיד שאין בזה שום דבר רע, משום שמתי כספי הוא איש ציבורי, ומרגע שהוא הפך לכזה אין לו זכות לבקש שלא יכתבו עליו בעיתונים.

מי שלא ראה את העמודים האלה ב"מעריב" – הרווית. הכותרת: מתיתיהו הנוצרי. בן כספית, שליח "מעריב" ללוס אנג'לס, יצא "לבדוק את העובדות מקרוב". להזכירכם, הנושא הוא העדפותיו הדתיות של זמר ישראלי שחי כבר שנתיים בחו"ל. כספית ארב לכספי, יחד עם צלם, בפתח בית בו שהה "המומר" (כפי שמכונה כספי בפתיחו) לאחר שבקשות קודמות לקיום ראיון נדחו. בהכנת הכתבה השתתפה גם הרכילאית של המוסף והופיעו בה גם ציטוטים של כספי, שהוצאו מהקשרם, מתוך ראיונות ישנים עמו. הדובדבן המוגש בהגיגיות – הבשורה על־פי כספית: "ובכן, למרות ההכחשות התקיפות: מתי וגל כספי חברים בכת עדי יהוה, וגו'".

גם אם חלק מהציבור הישראלי בוער לשמוע שידיים של מתי כספי זה עוד לא עושה אותו לגבור ציבור שחייב משהו למישהו, במיוחד לא כשהוא חי כבר כמעט שנתיים בחו"ל. הידיעה הבלעדית שפורסמה ב"מעריב" על התנצרותו של מתי כספי היא מקור גאווה לכל שאר העיתונים, אלה שלא פירסמו את הידיעה הזו, על־אף שזה יכול היה להיות גם עיתון אחר. יעל דן לא הצליחה להבין מה הצדיק את החדירה המזעזעת הזו לחיים הפרטיים של בן־אדם שאפילו לא חי בארץ, אבל כולנו הצלחנו להבין את התפיסה העיתונאית של ארז, והלוואי שהתפיסה הזו היתה רק של ארז, או רק של "מעריב". מעניין, אגב, איך נסים משעל היה מכנה את כספי לו היה זה האחרון מתקשר לתוכנית שלו.

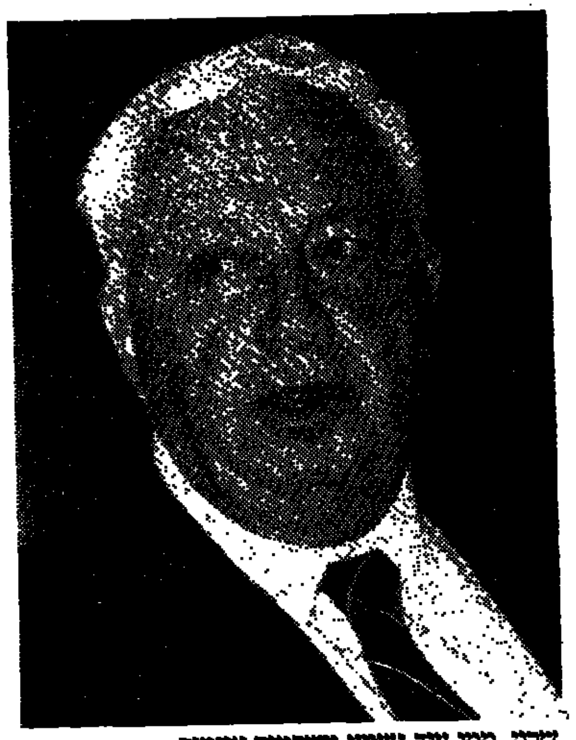

שרון. ממי עוד נשמע משפטים איומים.
צילום: אורן אגמון/ישראל סאן

ערכים מחודשים

כמה שעות אחרי שניצלה הטלוויזיה הכללית את בג"ץ לצרכי רייטינג, וכמה שניות לפני שהולה בשידורה של סדרת הדרמה "משפט קסטנר", הקרימה הטלוויזיה את הפרק הראשון בשקופית המבהירה כי "משפט קסטנר אינה דרמה תיעודית, אלא דרמה בדיונית, המחוייבת לערכים אמנותיים". המשפט הזה מתחלק לשלושה חלקים. את שני החלקים הראשונים יש להבין כנראה כפשוטם. את החלק השלישי יש להבין על דרך הדרש, לפי עקרון בעל הבית. אני למשל, צריך לשלם שכר דירה, אבל מה? אין לי כסף, לכן, כל פעם שאני רואה את בעל הבית שלי, אני משתדל להימנע ממנו, ולהתעלם ממנו, כי אני מחוייב אליו.

אם לחזור בכל זאת אל שני החלקים הראשונים של המשפט, הרי שהצביעות שלהם, שהיתה ברורה כבר אז, התחדדה השבוע כאשר שודר סרטו של איתי לנדסברג על האנשים של משפט קסטנר. הסרט כלל, בין השאר, ראיונות עם המחזאי, הבמאי והשחקנים של הדרמה, והדיונים הרבים סביב הנסיונות הפסיכו־היסטוריים שלהם להבין את הנפשות הפועלות בסיפור קסטנר, העמיד את המלים "דרמה בדיונית" באור מגוחך במיוחד. מי שרוצה ליצור פרובוקציות, כדאי שיהיה מוכן לאפשרות שמישהו יבין מה הוא מנסה לעשות. ואם לנסח את זה בדימוי המחוייב לערכים אמנותיים בלבד, אז מי שמנסה לירות בצנחנים מתוך עמדה בלתי מוגנת של צדק היסטורי, שלא ייזכר מאוחר מדי לרדוץ להסתתר מאחורי עקרון החופש האמנותי. מי שרוצה מוזמן להפוך את המשפט האחרון לדרמה טלוויזיונית.

אגב, כמיטב המסורת של הכללית, אפשר כבר לרכוש את הסדרה על קלטות וידיאו, אבל אסור לשכוח שאפשר לצפות בהן רק במכשיר וידיאו מיוחד, כזה שמחוייב לערכים אמנותיים, וזו עדיין שיטה חדשה מאד בארץ.

כספי. מי שלא קרא את "מעריב", הרווית.
צילום: חדר מאיר

לרדת לעם (למבוגרים בלבד)

בימים שבהם ב"ידיעות" וב"מעריב" מופיעות ידיעות על 39 אחוזי צפייה ב"פיספוסים" של יגאל שילון ב"רשת", ועל 40 אחוזי צפייה ב"קומדי סטור" של "טלעד", בהתאמה, כמובן, גם לערוץ הראשון צריך שיהיה מה להגיד בעניין. התשובה אכן הגיעה, בדמותו של תשדיר שירות עצמי ומתחכם. פעם התשדירים העצמיים של הכללית נועדו אך ורק כדי לשכנע את הצופים שהדבר הטוב ביותר שהם יכולים לעשות לעצמם זה לשלם את האגרה. עכשיו צריך לעבור מסר נוסף, והוא, שהדבר השני הכי טוב שהם יכולים לעשות לעצמם (אחרי לשלם את האגרה, כאמור), זה לצפות בערוץ הטלוויזיה הממלכתי שלו הם משלמים אגרה. המסר הזה אמור היה, אמנם, לעבור פשוט מתוך איכותו של לוח המשודרים, אך אל ליבו של מישהו שם התגנב החשד שחלק מהצופים לא יודע להעריך את האיכות. המסקנה היא, אגב, שבכללית קוראים "ידיעות" ו/או "מעריב", וזה כבר יפה, כי זה אומר שהם מחוברים לעם.

קסטנר. הצביעות התחדדה

מכאן צמחה לה קונספציית המלקוחים. זרוע אחת (החוקר הרע?) תרבוק בשיטה הישנה, תאיים, תפעיל לחץ פיסי מתון, ותימנע מכל גינון של חינניות בפרט ואנושיות בכלל. החוקר הטוב, לעומת זאת, יפעל לכאורה ללא תיאום עם שותפו. הוא יתעניין ברצונו של הצופה, יראה בו בן־אדם עם דעה משלו, אפילו יתחנף אליו.

החוקר הטוב, בתפקידו כזרוע השניה במלקחי־המרקע, הוא שעומד מאחורי התשדיר המתחכם, שבו נראים כמה גברים קשוחים ודעים מאיזו עיירה במערב הפרוע, המעמידים בקבוק זכוכית על חבית עץ, ומנסים לפגוע בו ברוביהם, אך פוגעים נמוך מדי. זאת עד שאקדוחן צעיר אחד, סימפטי מעט יותר מחבריו, אבל עדיין לא בדיוק הטיפוס שמשלם אגרה מרצונו החופשי, טוען כדור אחד בודד בתוך אקדח תופי, ומנפץ את הבקבוק. רק אז מתחוור לנו שכל הסיפור הזה לא בא אלא להצדיק את הסיסמה שבסוף התשדיר: הטלוויזיה הישראלית – לא צריך לכוון נמוך כדי לפגוע. לאמור: הערוץ השני מלקק לצופיו את הרגליים, ועושה את זה בצורה שאי־אפשר להתעלם בה, כי עם הצלחה לא רק שלא מתווכחים, אלא שגם לא מתגרים בה. לכן אנחנו, בערוץ הראשון, ננסה לעלות בכמה דרגות וללקק לצופינו את התחת. ■

אדם גדול אינו סופר את שגיאותיו של אדם קטן

בפני יוצרי הסרטים הסינים לא עומדת הברירה בין הגירה לבין הסתגלות לשלטונות. מסיבות של שפה ותרבות, במאים סינים אינם יכולים לעבוד מחוץ לארצם באותה קלות כמו קורבנות של משטרי דיכוי אחרים והם זקוקים לשורשים ב"ממלכה התיכונה". זה מסביר אולי את כניעתם לדרישות הצנזורה הסינית

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

בעולם המשתנה תמיד של תעשיית הקולנוע הסינית, נחרץ גורל יצירותיהם החדשות של שניים מטובי הבמאים של המדינה, ז'אנג יימו וצ'ן קאיגה. שני האישים – בעבר חברים, היום יריבים – היו חתני פרסים בפסטיבלי הקולנוע בקאן בשנים 1993 ו־1994. היום, אחרי תקופה של תהפוכות, דומה שלאף אחד מהם לא יהיה סרט מוכן לקאן 1995.

ההפקה החדשה של ז'אנג, "שלישיית שאנחאי", הוא סרט גנגסטרים גדול־תקציב הממוקם בשנות ה־30, עם גונג לי, שחקנית שהופיעה עד כה בכל סרטיו. בגיבוי של החברה הצרפתית יו.ג'י.סי הסרט נמכר מראש לשווקים בינלאומיים (תחבולה פיננסית מקובלת, המאפשרת למפיץ לגייס־מראש כספים להפקות על סמך הפוטנציאל של הפרוייקט).

הצילומים אמורים היו להתחיל ב־15 בספטמבר. אבל בשעה האחת־עשרה התערבו השלטונות הסיניים, מנעו מז'אנג לעשות קו־פרודוקציות בינלאומיות במשך חמש שנים ואסרו עליו ועל שחקניתו הראשית להשתתף בפסטיבלי סרטים בארצות חוץ. ההפקה הוקפאה בלי שנקבע תאריך הפעלה בעתיד הנראה לעין, וגרמה מבוכה קשה ליו.ג'י.סי.

הרקע לתקרית זו הוא סכסוך ממושך בין שלטונות סין לבין אותו דור של עושי־סרטים צעירים שהתחילו להופיע בשנות ה־80, זכו לתשואות מעבר לים ולחופן פרסי פסטיבלים, לא פעם על נושאים שהיתה בהם ביקורת על הקומוניזם נוסח־מאו. ז'אנג, שעשה את "הפנסים האדומים" ואת "סיפור חיים" (עבודתו הגמורה האחרונה), הוא אחד מקבוצה זו.

ייצורם של סרטים כאלה בסין התאפשר הודות לקו־פרודוקציות – נוהל שהתאים תחילה יפה לאולפני הקולנוע מחוסרי המימון של סין. על־פי הסדרים אלה, סין סיפקה את הצוותים, את להקות השחקנים ואת האתרים, והשותף הבין־לאומי נתן את הכסף, ובסופו־של־דבר היה בעליו של הנגטיב הגמור.

התוצאה היתה שסרטים רבים שסין לא יכלה לאשר לפרסום בבית, נערכו בחוץ ונכנסו לפסטיבלי הסרטים בלי שעברו את הצנזורה הסינית. אחד הסרטים – "העפיפון הכחול" – שהופק בשיתוף עם יפאן והיה קשה במיוחד ביחס לתקופת מהפכת התרבות, אפילו נערך ב"שלט רחוק". הבמאי, טיאן ז'ואנגז'אנג, שנאסר עליו לנסוע לטוקיו לפקח על בקרת־ההפקה, הכתיב בטלפון כיצד להרכיב את הסרט. אחרי שזכה בפרס הראשון בפסטיבל הסרטים בטוקיו, שלטונות פקין אסרו עליו למעשה להמשיך להסריט והנהיגו חוקים חדשים המגבילים קו־פרודוקציות בעתיד ל־30 בשנה, שאת כולם יש לערוך ולהעביר בצנזורה בסין לפני הקרנתם.

"לחיות" של ז'אנג יימאו מטפל בנושאים דומים לאלה של "העפיפון הכחול" (אמנם בפחות קשיחות) ולא עבר את הצנזורה הסינית לפני שזכה בפרס בפסטיבל קאן השנה. זו היתה התגובה לאמצעים החריפים נגד הבמאי והשחקנית (שנסעה לקאן כדי לקדם את הסרט). אבל הדברים בסין אינם תמיד כפי שהם נראים.

ז'אנג יימאו אינו בוטה במיוחד. הוא יותר אסתטיקן מפולמוסן, ומביע את רעיונותיו בעקיפין. כמו הנפשות שלו ב"לחיות", הוא שם את הדגש על הישרדות, יהיה המחיר לטווח הקצר אשר יהיה. גם אם הדבר מחייב להתנצל ולהיכנע. ואת זאת הוא אכן עשה. הוא טעה, הוא אמר, כשלא ניסה למנוע את הקרנת סרטו בקאן. אבל הוא ציין כי הוא עצמו לא נכח בפסטיבל ודחה הזמנות להימנות עם צוותי השופטים בפסטיבלי לוקארנו ונציה "כדי להגן על תדמית ארצנו". ובהתרפסות אחרונה, הוא נדרש לפתגם סיני האומר כי "אדם גדול אינו סופר את שגיאותיו של אדם קטן".

כמו עם סרגיי אייזנשטיין, יוצר־הסרטים הסובייטי העצמאי ברוסיה של סטאלין, הביקורת העצמית עשתה את שלה. לפתע בוטל האיסור על "שלישיית שאנחאי" – בדרך סינית אופיינית. "אולפן הסרטים של שאנחאי" הופיע כבעלים החדש של הסרט אחרי שהשקיע 1.2 מיליון דולר כדי לקבל לידיו את ההפקה, ובידי השותפה הצרפתית נותרו הזכויות בחו"ל. טכנית, לפיכך, זו כבר לא קו־פרודוקציה – והרי רק קו־פרודוקציות נאסר על ז'אנג לעשות.

ואולם, דומה כי מאחורי הפרשה יש מניע אחר. סרטו של ז'אנג עוכב זמן כה רב שאין זה סביר שיהיה מוכן לקאן בשנה הבאה. אולי זו היתה המגמה כל הזמן. "שלישיית שאנחאי" וסרטו החדש של צ'ן קאיגה, "מון המפתה", עוד סרט גנגסטרים המתרחש בשנות ה־20, היו בוודאי מתחרים זה בזה בקאן. וכפי שמהמרים יודעים, במירוץ סוסים צמוד, לא פעם מנצח סוס שלישי.

אבל יהיו מניעיהם של הצנזורים אשר יהיו, דומה כי בפני עושי הסרטים לא עומדת הברירה בין הגירה לבין הסתגלות לשלטונות. באופן מעשי, האפשרות הראשונה לא תצלח. מסיבות של שפה ותרבות, במאים סינים אינם יכולים לעבוד מחוץ לארצם באותה קלות כמו קורבנות של משטרי דיכוי אחרים. צ'ן קאיגה בילה שנה לא פוריה בניו־יורק אחרי הטבח בכיכר טיאננמן ב־1989, אחרים ביטלו את זמנם בסידני, בלוס אנג'לס ובלונדון. יוצרי הסרטים, כך נדמה, זקוקים לשורשים ב"ממלכה התיכונה".

אבל עבודה טובה עדיין אפשרית בסין. כמה דוגמאות לסרטי מופת סיניים בני זמננו ייראו בקרוב בפסטיבל הסרטים בלונדון. לדאו קסיאון, שסרטו הראשון, "באביב ימיהם", נאסר משום שהציג את הצבא הסיני באור שלילי, יש סרט חדש, "ארמון", המזכיר את המסורות האחר־מלחמתיות של הניאו־ריאליזם האיטלקי. והואנג ג'יאנקסין, ש"מקרה התותח השחור" שלו היה פרודיה שנונה על הביורוקרטיה הסינית, עשה עוד שתי סאטירות עוקצניות לא פחות ב"עמוד ישר, אל תתכופף" ו"גב אל גב, פנים אל פנים". מטרת עוקצם אינה השיטה עצמה אלא טפילים וכסילים בתוכה.

סרטים אלה, אף שהם צנועים יותר מיצירותיהם השנויות־במחלוקת של ז'אנג יימאו וטיאן ז'ואנגז'ואנג, הם, בדרכם שלהם, בלתי־מתפשרים באותה מידה. ולבמאים שלהם היו פחות עימותים עם השלטונות. אולי יש כאן לקח. ■

סצינה מתוך "הפנסים האדומים". סרטיהם של יוצרים סינים צעירים בשנות ה־80 ביקרו את הקומוניזם נוסח־מאו. ייצורם התאפשר הודות לקו־פרודוקציות עם מדינות זרות